

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

Q. VALERII CATULLI
VERONENSIS

LIBER.

RECOGNOVIT

AUGUSTUS ROSSBACH.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLIV.

Quibus opibus instructus ad recognoscenda carmina Catulliana accesserim quasque leges mihi duxerim observandas: tum ex iis quae de codicibus Catullianis disserui, tum ex annotatione critica gnaro cuique harum rerum judici satis apparebit. Gratias vero maximas agam oportet viris egregiis, quorum benevolentia et liberalitate opera mea Catulliana adjuta est. Prosperrima enim fortuna mihi contigit, ut THEODORUS BERGKIUS, cujus omnes admirantur singulare divinandi ingenium, suas mecum communicaret in Catullum emendationes: inde quantum commodi ad haec carmina redundaverit multi loci demonstrant. Tum praedicanda mihi est C. IULII SILLIGII viri clarissimi eximia et incredibilis fere benignitas, qui per litteras a me rogatus ut mihi codicum Parisiensium, de quibus dixerat in Jahnii annalibus XIII p. 261, hic illic inspiciendorum copiam faceret, statim omnia sua mihi transmisit data liberaliter venia quo pacto vellem iis utendi. Horum ego librorum lectiones diligenter pervestigavi et infra exempla ponam, plura inde excerpere nolui, ne virum praestantissimum copiis in diuturno itinere conquisitis spoliarem. Denique SCHOENEMANNI bibliothecae Guelferbytanae praefecti, qui de promovendis philologorum studiis egregie meritus est, et FALLATII professoris Tubingensis viri illustrissimi benevolentia factum est, ut libros Guelferbytanos mihi inspicere liceret. Sic praeter codices *Berolinenses* et *Dresdensem* qui in Lachmanni et Silligii editionibus exhibiti sunt, *octo codicum Parisinorum*, *trium Guel-*

ferbytanorum et *editionis principis lectiones* in meum usum verti. Jam vero primum de his libris pauca disputabo, deinde adnotationem criticam apponam.

Scripsi Tubingae a. d. V Id. Mart. MDCCCLIV.

Augustus Rossbach.

DE LIBRIS CATULLIANIS

brevis disputatio.

Praeter librum THUANEUM (T), nunc in bibliotheca regia Parisiensi n. 8071 servatum, qui inter alia latina carmina etiam Catullianum LXII continet quique saeculo X scriptus perhibetur, nullus extat liber Catullianus qui medium saeculum XIV superet. Hi libri qui quidem integri collati sunt et in meam venerunt notitiam, in duo genera dividendi sunt, aetate disparia, auctoritate nisi quod interpolatis nulla fere fides habenda est paene paria, neque enim ullus codex tantopere praestantia sua reliquos vincit, ut hi plane postponendi sint, quin etiam ne interpolatis quidem prorsus carere possis, quoniam ad stirpem suam relati, ducibus libris non interpolatis, de lectione aliqua vel scribendi errore dubitantem confirmant et in rectam viam deducunt.

I. Ad *prius genus* referendi sunt hi libri.

GERMANENSIS (G) olim in bibliotheca S. Germanensi n. 1165, nunc in regia Parisiensi, membranaceus forma IV maiori. Is inter omnes libros qui adhuc collati sunt longe est antiquissimus, scriptus enim est anno 1375. Ad marginem et inter lineas manus non minus antiqua lectionum varietates adscripsit, quae maximam partem cum iis, quas e Laurentiano enotavit Lachmannus, consentiunt. In extremo libro post „*versus domini Benevenuti de Campexanis de Vicencia de resurrectione Catulli poetae Veronensis*“ quos infra ponam, haec leguntur: *Tu lector quicunque, ad cuius manus hic libellus obvenerit, scriptori da veniam, si tibi corruptus videbitur, quoniam a corruptissimo exemplari transscripsit. Non enim quodpiam aliud extabat, unde posset libelli*

huius habere copiam exemplandi: et ut ex ipso salebroso aliquid tamen suggereret, decrevit potius tamen corruptum habere quam omnino carere, sperans adhuc ab aliquo alio fortuito emergente hunc posse corrigere. Valebis, si ei imprecatus non fueris. 1375 mense octobri XIX quando Cansignorius laborabat in extremis. Paulo vetustior liber extat Vicetiae in bibliotheca della pietà del monte, scriptus 1360. Cf. Fr. Blumii bibliotheca librorum manuscriptorum italica p. 234.

COLBERTINUS (C) in bibliotheca regia Parisiensi n. 8234, membranaceus forma IV scriptus saeculo quinto decimo, continet Tibullum et Catullum.

LIBER LAURENTII SANTENII (L, non confundendus cum Laurentiano), nunc in bibliotheca regia Berolinensi inter copias Santenianas, quem integrum exhibuit in sua editione Lachmannus. — Hi libri tres plerisque locis consentiunt, ita tamen ut L propius ad Colbertinum accedat, a quo ubi differt nihil fere habet auctoritatis.

In eodem genere sunt interpolati quatuor:

PARISINUS 7989 (P_1) chartaceus forma IV maiori, anno *1423 die 20 novemb.* scriptus, continet Tibullum, Propertium, Catullum, Ovidii epistolam Sapphus ad Phaonem, Petronii Arbitri fragmenta, Virgilii Moretum. Is quamquam hic illic interpolatus est, antiquas tamen aliquot lectiones habet, quae cum Germanensi ex eodem fonte fluxerunt. Nonnulla ex eo enotaverat Santenius, quae in editione sua protulit Lachmannus, interdum hunc librum cum aliis Parisinis confundens.

MEMMIANUS (M) nunc Parisinus n. 8233, membranaceus forma VIII, Catullum, Tibullum, Propertium continens. Scriptus est *Florentiae 1465* a *Gherardo Cerasio Florentino*, eodem scriba, qui *Laurentianum* Lachmanni exaravit.

GUDIANI 283 et 332 (Gu_1, Gu_2), nunc in bibliotheca Guelferbytana, quorum alter solum Catullum, alter Tibullum et Catullum continet, uterque membranaceus forma VIII minori, recentioris aetatis.

Denique in libros non interpolatos referendus est

DRESDENSIS Reg. D. 136 (Dr), membranaceus forma IV, saeculo quinto decimo in Italia scriptus, quem Silligius in editione sua exhibuit. Is singularem tenet locum inter libros qui ad prius

genus pertinent et peculiarem quasi huius familiae stirpem constituit, cuius reliqui agnati aut interierunt aut nondum resuscitati sunt. Etenim libri septem quorum supra fecimus mentionem, ex uno codice, quem litera A consignabimus, licet variis viis deducti sunt; Dresdensis vero, quamquam ad idem genus pertinet, ex alio libro (B) descendit, qui illi A, ex quo alii septem propagati sunt, ita cognatus est, ut inter se fraterno quasi gradu coniuncti fuisse videantur: quod qui Dresdensis libri lectiones cum reliquis comparaverit, statim intelliget. Itaque fit ut saepe inter Dresdensem et Datanum aliqua similitudo intercedat, neque vero inde concludendum est, Dresdensem ad posterius librorum genus referendum esse: idemque de Gu_2 dicendum. Quare ubi Dr et D concinunt, semper fere antiquissimam lectionem servarunt estque in eo consensu maxima auctoritas et fides.

II. Ad *posterius genus* referendi sunt hi libri.

DATANUS (D), olim Caroli Dati, tum Nicolai Heinsii, nunc inter copias Santenianas in bibliotheca regia Berolinensi. Hunc librum in primario loco Lachmannus collocavit eumque totum exhibuit. Scriptus est anno 1463, novem annis ante editionem principem impressam, sed in hoc Catullianorum librorum genere antiquissimus neque interpolationibus foedatus. Inde fit ut licet plenus sit corruptelarum scribendique errorum, tamen multis locis vera lectio ex eo eruenda sit.

Ex eodem fonte tres libri interpolati fluxerunt.

PARISINUS 7990 (P_2) membranaceus forma VIII, Tibullum, Catullum, Propertium continens.

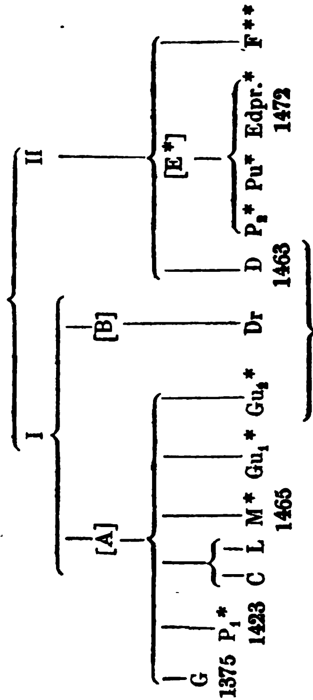
PUTEANUS (Pu), inter regios Parisienses 8232, chartaceus forma VIII, in quo scripta sunt praeter Catulli carmina etiam Priapeia et Galli elegiae, quibus secunda et tertia manus alia quaedam carmina adiecit. Hi libri P_2 et Pu recens scripti inter se et cum EDITIONE PRINCIPE quae prodiit anno MCCCCLXXII ita consentiunt, ut nulla dubitatio esse possit quin omnes ex eodem libro descripti sint, qui nobis littera E designabitur multasque continuit interpolationes, quae nunc pariter in P_2, Pu et Ed. Pr. leguntur.

Restat FURIANUS (F), nunc Parisiensis 8236, chartaceus, continet Propertium, Tibullum, Catullum et Priapeia. Is liber

ita interpolatus, ut omnino nihil ad emendanda Catulli carmina conferat, nisi quod interdum Datani, quocum eodem fere tempore scriptus est, lectiones confirmat.

Vix dignus est qui nominetur Guelferbytanus 65 z cuius primum folium suppletum est, Catullum, Tibullum Propertium continens, teterrimis interpolationibus inquinatus, vix ut dici possit, utri generi sit adscribendus.

Hi codices integri collati sunt; alios ex quibus hic illic aliquid delibatum est quique in Catalogis bibliothecarum commemorantur praetermitto. Stemma librorum illorum, de quibus modo disputavimus, hoc est interpolatis asterisco notatis.

ANNOTATIO CRITICA

potissimum lectionis Lachmannianae discrepantiam continens.

I, 2. *Arida*] *arido* libri omnes et Lachmannus, *arida* vulgo auctore Servio ad Aen. 12, 587. — Lachmannus etiam ante v. 9 lacunam esse arbitratus est. Totus hic locus fortasse sic restituendus:

Quare habe tibi quicquid hoc libelli,
qualecunque, quod (en patrona virgo)
plus uno maneat perenne saeclo.

Quod en de coniectura scripsi idque in libris delitescit, quorum alii *quidem* D Gu_1 Pu F Ed pr, alii *quod* G C L Dr M P_1 P_2 Gu_2 tradunt, utrumque corruptum ex eo quod suspicatus sum *quod en;* certe in pronominum cumulatione nihil quidquam offensionis est.

II, 8. Versus lacunosi potius quam depravati, etenim post verba *acquiescet ardor* unus vel plures versus excidisse videntur.

Vers. 11—14. Fragmentum carminis cuius initium periit. In codicibus omnibus et editione principe cum carmine II et III in unum coaluit.

III, 7. *Ipsam* G C Dr M $P_{1\,2}$ Pu $Gu_{1\,2}$, *ipsa* L F Lachmannus.

IX, 4. *Senemque* Froehlichius, *suamque* libri plerique, *sanamque* P_1, *tuamque* F Guelferbyt.

X, 8. *Et quonam* libri omnes, *ecquonam* Statius et Lachmannus. — Post 27 Lachmannus versum unum interiisse putat.

XI, 7. *Sive quae* libri fere omnes, *sive qua* Gu_2 Guelferb. margo F Lachmannus. — 23 *Posquam* D Bergkius, *postquam* ceteri libri, vulgo.

XII, 17. *Et Veranniolum* libri omnes, *ut Veranniolum* Lachmannus.

XVI, 8. 9. *Sunt*...*possunt*] *Sunt* Plin. epist. 4, 14 P_2 Gu_2 M, *sint* ceteri libri. *Possunt* G C P_1 M Dr D P_2 Pu Gu_1 Gu_2, *possint* L F Lachmannus. — 12 *Quei* in libris latet; *qui* G C L P_2 Pu, *que* D M Gu_1 Gu_2, *quod* Dr P_1 F vulgo.

XVII, 6. *Salisubsali* Bergkius, *sali subsali* D, *sali subscyli* Gu$_2$, *salii vel subsalii* Dr P$_2$ Guelf, *salii vel scili* Pu, *salii subscili* M, salisubsili G C L.

XXI, 1. *Essuritionum* pariter v. 10 *essurire* et XXIII, 14 *essuritione* Bergkius, *exuritionum ... exurire ... exuritione* D, *exuritionum* Gu$_1$, *esuritione ... esurire ... esuritione* ceteri libri. Cf. Ritschelii prolegg. in Plaut. p. CII. — 6. *Haerens* libri omnes, *haeres* editiones pleraeque. — *Experiris* Gu$_1$, vulgo; fortasse *experibis* forma ut videtur vetusta, quae est in ceteris omnibus libris, sic *comperior* et *comperio*, largiar et *illargibo*. — 11. *Mi meus* conieci, *Nemaeus* P$_2$, *Nemeus* M, *Meme* G C, *Me me* L Dr D P$_1$ Pu Gu$_2$, *Meus iam* Gu$_1$, *Meusmet* Bergkius.

XXIII, 14. *Essuritione* cf. ad XXI, 1. — 27. *Satis beatu's* Bergkius, *satis beatus* libri omnes, *sat es beatus* editiones pleraeque.

XXIV, 4. *Midae* Vossius, *mi* G L D, *mihi* C M Gu$_1$ Gu$_2$.

XXV, 5. *Aves* C L Dr M D P$_2$ Pu Gu$_1$ Gu$_2$ F, margo G, margo P$_1$, *alios* G P$_1$ margo Gu$_2$, *aries* margo G, *arios* margo L, *alites* vulgo, *munerarios* coniecit Lachmannus. Verba corrupta.

XXIX, 20. *Hunc Galliae timetis et Britanniae* vulgo, *timet et Britanniae* G C P$_1$ D, *timent et Britanniae* L Gu$_2$, *timet terra et Britanniae* P$_2$ Pu F Edpr, *timet...et* M. *Time Britannia, hunc timete Galliae* proponit Lachmannus.

XXX, 1. *Alfene* cf. tab. fratr. Arval. *Alphene* libri, vulgo. — 4 5. ad finem carminis relegavit Lachmannus, ut strophae quaternorum versuum efficerentur. Ego redii ad eum ordinem, qui est in libris. — 9. *Inde* C L D cf. 76, 11, *idem* G M P$_1$ P$_2$ Pu Gu$_1$ Gu$_2$ vulgo.

XXXI, 13. *Lydiae* libri, corruptum, neque enim cogitandum est de Tuscis: *limpidae* Avantius, *Libuae* Lachmannus cf. Liv. 21, 38; 33, 37.

XXXV, 13. 18. *Incohatam ... incohata*] *indotatam* omnes libri praeter F, in quo est *inchoatam*, et vulgo; *incohata* D Gu$_2$ Edpr, *inchoata* libri ceteri et vulgo.

XXXVI, 12. *Surosque apertos* Vossius h. e. Syriam coelen, *Utriosque aperios* G D, *Uriosque apertos* ceteri libri, *Uriosque portus* Nic. Heinsius.

XXXVII, 11. *Nam mi* vulgo, *nam me* libri; fortasse *namque*, non enim obstat iteratio particulae.

XLIV, 12. *Legi* libri omnes, Bergkius, *legit* vulgo. — 13. *Hic* libri, *hinc* Bergkius. — 20. *Frigus* libri, Bergkius coniecit *virus*. — 21. *Legi* Bergkius et Hauptius, *legit* libri, vulgo.

XLV, 9. *Dextram ... approbationem* P_1 Dr, *dextra... approbationem* Gu_1, *dextram... approbatione* Gu_2, *dextra... approbatione* ceteri libri. 18. *Dextram... approbationem* libri plerique, *dextra... approbatione* P_2 Pu Gu_1. *Dextra... approbationem* Lachmannus. Mutavi interpunctionem et codices meliores secutus sum. Sententia haec est: Amor, ut ante fecerat, a sinistra ad dextram sternuit, quae fuit dextra approbatio vel omen secundum.

LI. Post stropham tertiam lacuna videtur esse. Bergkius stropham quartam ad aliud carmen pertinere censet.

LIV. In duo carmina divisi, utrumque est lacunosum. omnes hi versus in libris superiori carmini iuncti sunt, duo extremi in Gu_1, Gu_2, P_2 subsequenti. — In lacuna, quam post versum primum indicavi, codices et editio princeps hos versus posuerunt: *Hoc iucunde tibi poema feci Ex quo perspiceres meum dolorem*. — 2. *Et eri* G Gu_2, *et heri* plerique libri, *heri* Pu, *et heu* F. — 5. *Suffitio* libri, *Fuffitio* vel *Fufitio* vulgo, fortasse recte.

LV, 1. *Molestum est* P_1 P_2 Gu_2 M F vulgo, *molestus es* G C L D Gu_1, hinc conieci *molestu's*. — Vers. 23—33, qui in libris post LVIII leguntur, collocavi cum Lachmanno post vers. 13. Magna versuum interpunctionisque conturbatio. Incidi in eandem versuum transpositionem quam Muretus commendaverat. Etenim in libris et editionibus hi versus sic leguntur

Non custos si fingar ille Cretum
non si Pegaseo ferar volatu.
non Ladas ego pennipesve Perseus
non Rhesi niveae citaeque bigae.

Protasis incipit a versu 23 *Non custos si fingar*, apodosis a versu 30 *Defessus tamen*. — *Nivea citaque biga* de coniectura scripsi, *bigam* Tacitus aliique dixerunt, vetustas formas imitati, *niveis citisque bigis* Muretus.

LVII, 6. *Gemelli utrique* deleto commate cum verbis quae sequuntur *uno in lectulo* coniunxi.

LXI, 46. *Amatis* libri omnes, nisi quod est *amaris* in Gu_1.

Conieci *in malis*. — 80. Hunc versum collocavit Lachmannus post 106, ego codices secutus sum, versum illum ex naufragio unius vel plurium stropharum servatum esse ratus, locum tamen suum videtur mutasse. Margo F haec habet: *Superest unus versus vel deficiunt quam plures* (lege *complures*). Versus intercalares, quos ante Lachmannum editiones post 78 et 80 inseruerunt, in omnibus libris desunt. — 83. *Arunculeia* G C L P_1 M D Pu, *Arviculeia* P_2 Edpr. *Aurunculeia* vulgo. Cf. Bergk. Anacr. p. 31. 130 *Talassio*] *talasio* G C M P_1 D, *talassio* Pu, *thalasio* Gu_1 F, *thalassio* P_2 Gu_2 vulgo, *Ταλάσιος* Plut. Q. R. 31, Rom. 15, Pomp. 4. — 179. *Adeat* D Pu P_1 Dr Gu_1, *adeant* G C L M Gu_2 Lachmannus. — 182. *Vos unis senibus bonae*] *Bonae* vel *bone senibus unis* libri omnes, nisi quod *uvis* L solus. Fuerunt qui *unis* expellerent, at necesse est retineatur ea vox, etenim pronubae univirae esse debebant. Quare transposui verba et *vos* inserui, ut iam ante me factum est. — 183. *Bene*] *berve* G, *bone* Pu, *bene* Gu_1, *verne* margo Gu_2, *breve* ceteri libri. — 228. 229. *At bonei coniuges, bene vivite et* P_1 P_2 Pu Gu F, nisi quod *boni* scriptum est; *ad bonei* D et margo G, *ad bolnei* G C L, *bone vite et* G M, *bone vitei et* D, *bonae vitae* C L Gu_1.

LXII, 7. *Oeteos . . . ignes*] *Oetheos . . . ignes* Pu, *oeteos . . . imbres* T, *eoos . . . imbres* F Guelferb, *hoc eos . . . imber* G C L M P_1 Gu_1 Gu_2 D, *hoc eos . . . hymber* P_2 Edpr. *Oetheos* pariter atque *ignes* ex coniectura profectum videtur, licet Oeteos in codice Thuaneo traditum sit. Ego conieci

Nimirum Orc*ivas* ostendit noctifer *umbras*.

Oportet enim virgines contraria iis dicant quae dixerunt iuvenes: iuvenibus vesper laeta lumina nuntiat, virginibus caligines, quibus ingruentibus rapitur nova nupta. — 8. *Certest* Hauptius quaest. Catull., *certe est* Statius; post *certe* in G *est* erasum, *certes* T, *certe* reliqui libri. — 14 Eiecit hunc versum Lachmannus. — 20. *Fertur* Dr D Gu_1 Gu_2 margo L, *potuit* L, hinc Bergkius *patuit* coniecit, *lucet* G C M P_1 Pu, *ludet* P_2. — 33. Locum lacunosum esse iam diu est intellectum. sed alii aliter iudicarunt. Lachmannus sexaginta versus interiisse arbitratus est, refutavit eum Hauptius, qui ipse triginta versus excidisse contendit. Propius ad verum accessit G. Hermannus in Jahnii annalibus XXII p. 309, carmen ita constituens

prooemium		prood.	mesodus						epod.
5	5	9	6	6	11	11	11	11	9
iuv.	virg.	iuv.	v.	i.	v.	i.	v.	i.	iuv.

Sed ne is quidem rem profligavit. Mea sententia res ita se habet: Carmen compositum est e strophis et quaternorum et quinorum versuum, accedunt versus intercalares vel ἐπιφωνήματα ibi tantum cantata, ubi hemichoria virginum et iuvenum se excipiunt, quare ad eurhythmiam carminis nil conferunt, sed extra stropharum concinnitatem collocata sunt. Schema totius carminis apponam

II str. amoeb.
quaternorum v.
1—10

II str. iuv.	VIII str. amoeb.	II str. iuv.
quaternorum v.	quinorum v.	quaternorum v.
11—19	20—58	59—66.

Medium carmen, quo virgines Vesperum accusant, iuvenes defendunt, continet VIII strophas quinorum versuum, quas virgines et iuvenes alternatim cantant. Eae sic dispositae sunt: str. α', ant. α', str. β', ant. β', str. γ'. str. δ', ant. γ', ant. δ', ita ut strophas puellae, antistrophas pueri canant. *Praecedunt* et *sequuntur* binae strophae quaternorum versuum a solis iuvenibus cantatae. *Orditur* totum carmen a duabus strophis quaternorum versuum, quibus iuvenes et virgines ad certamen se exhortantur. — Versum 33 *Namque tuo adventu vigilat custodia semper* ego tribui virginibus, quibus est consentaneus, namque exoriente Hespero cavendum esse dicunt virgines, ne furta fiant. Ante et post hunc versum lacuna est, nec certo diiudicari potest, quem locum in stropha virginum versus ille tenuerit. Hoc tamen certum exploratumque puto, non plures in hac stropha quam tres versus et intercalarem excidisse. In antistropha, quam iuvenes canunt, deest versus primus, ceteri bene servati sunt. — Post vers. 41 unum versum interiisse arbitror cum Froehlichio, post 42 Hauptius. — In stropha paenultima unum versum deesse to-

tius earminis dispositio ostendit. Sed dubitari potest, utrum is exciderit initio strophae an sub finem. mihi quidem illud probabilius visum est. Hauptius sub finem totius carminis unum versum interceptum esse statuit. — 63. *Tertia pars patrist, pars est data tertia matris.* Sic Hauptius et Bergkius, libri Thuanei vestigia seculi: *tertia patris pars est data tertia matri*, similiter Froehlichius *tertia pars patri, pars est data tertia matri.*

LXIII, 10. *Tauri* vulgo, *taurei* Lachmannus, *tauri et* codices omnes. — 13. *Pecora*] *pectora* libri, quod correxit iam F et Edit princ. Cf. v. 53 *Ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem et earum omnia adirem furibunda latibula*, pariterque v. 71. — *Executae* G C L P_1 P_2 Gu_2 M F, *excutite* Dr, *excute* Gu_1, *exe tute* D. Bergkius mavult *secutae*, simplex enim verbum sequendi hac significatione solum fere esse usitatum. — 15. *Rapidum*] Bergkius *rabidum*: etsi enim *mare rapidum* dicatur, tamen aptius videri *rabidum*, quippe quod rabiem maris Gallae tulerint. — 16. *Pelage* scripsi cf. Lucret. 6, 619. Idem coniecit Hauptius. *pelagi* omnes libri. — 28. *Strepitantibus*] *trepitantibus* D, quod correxi, *trepidantibus* ceteri libri, vulgo. — 45. *Ipse* omnes libri, *ipsa* Lachmannus. Mutatione non est opus, etenim inest in vicissitudine masculini et feminini generis lepidus quidam et elegans lusus. — 47. *Aestuante rusum*] Redintegravi formam vetustam, cuius vestigia in omnibus libris delituerunt: *estuanter usum* G C, *aestuanter usum* L Dr Gu_2, *extuanter usum* P_1, *aestuante usum* Gu_1, *extuanter visum* D, *extuantem* P_2, *estuantem* Pu. Furianus ex interpolatione *rursus*, ad marginem tamen adscriptum est *usum*. Vulgo *rursum*. — 51. *Miser* omnes libri, *misera* Bergkius. — 61. *Animei*] Sic conieci mutata interpunctione; *anime* codices et editiones omnes. Saepenumero praesertim in fine versuum *i* decidit. — 68. *Ego nunc* Santenius, *egonec* G M, *ego nec* D L C P_1 Gu_1 Gu_2, *egone* P_2, *egon ah* Lachmannus. — 74. *Sonus editus*] *Roseis ut hinc labellis sonitus adiit* libri; *palam* inseruit P_2 Pu Gu_2, idemque in margine habent G C M; *propalam sonitus abit* vulgo, *sonitus abiit celer* Lachmannus, *sonus citus* Bergkius, *sonus editus* Froehlichius. Pro *hinc* quod est in libris omnibus, vulgo *huic*, sed illud fortasse verum est cf. 68, 10. — 76. *Vincta* codices omnes, quod retinui, *iuncta* omnes editiones. — 88. 89.

Tenerumque... ille] Sic codices omnes, *teneramque... illa* Lachmannus.

LXIV, 14. *Freti* Schraderus, *feri* libri, quod defendit Huschkius, coniungens *monstrum feri vultus* i. e. puppim feris figuris pictam. — 16. *Illa atque haud alia* Bergkius, *illa atque alia* G C L D P_1 Pu Gu_1 Gu_2, *illaque atque alia* P_2, *illa atque alia* superscripto *que* M, *illas atque alia* Dr. *Illaque haudque alia* Avantius, *illa si qua alia* Lachmannus, quod fortasse confirmat Dresdensis. — 17. *Oculis* G C L Dr M Gu_1 Gu_2 P_1 D, *oculi* P_2 Pu Edpr vulgo. — 21. *Sanxit* ex coniectura Pontani, *sensit* libri. — Post 23 unus versus deest in codicibus, cuius initium traditum est a Servio ad Aen. 5, 80: *Salvete, deum gens, o bona matrum Progenies, salvete iterum.* Libri: *genus o bona mater. adspirate canenti* de coniectura supplevi. — 24. Bergkius *vos carmine* in *post carmine* mutandum censet, ut est in hymnis Graecis ἐσύστερον. — 28. *Neptunine*] *Nectine* G C L, *neptine* G margo, *neptunne* D, *nectumine* Dr, *neptunine* Gu_1 Gu_2 P_1 P_2 Pu M F Edit pr vulgo, *Nereine* coniecit Hauptius. — 35. *Cieros* ex Meineckii coniectura cf. Vindic. Strab. p. 152. 153. *Syros* G D, *schiros* Gu_1^*, *scyros* reliqui libri. *Phthiotica tempe*] *Phthiotica, Tempe* vel *Phthiotida, Tempe* Lachmannus, sed vide quae illo loco disputavit Meineckius. *Heloria tempe* Ovid. fast. 4, 477, *Heliconia tempe* amor. 1, 1, 5, *Μηδικὰ τέμπεα* Dionys. Per. 1017. — 36. *Crannonisque* vulgo, vid. Meineckium l. l., *Cranonisque* Lachmannus, *Gravinonisque* G C L P_1 D, *Graninonisque* Gu_2, *Grajugenasque* vel *Graigenasque* reliqui libri. — 61. *Eheu*] *heue* G L P_2 Pu, *eue* Gu_1, *heuhe* D Dr M P_1 Gu_2, inde transpositis litteris coniecit Bergkius *eheu*. Lachmannus *euhoe*, vulgo *evoe*. — 68. *Sic* conieci, *si* G C L D, *sed* reliqui libri, vulgo, *set* Lachmannus. — 77. *Androgeoneae*] Ante hoc verbum in G C L M P_1 Dr D Gu_1 Gu_2 legitur *cum* vel *quom*, deest in P_2, Pu. Critici expulerunt, at forsitan remanserit e versu qui interiit, ita ut lacuna sit inter 76. 77.

Nam perhibent olim crudeli peste coactam
cum . . . .
Androgeoneae poenas exsolvere caedis.

— 102. Post hunc versum plene interpunxi, Lachmannus comma posuit. — 104. *Suscepit* vulgo, *succendit* libb., quod retinuit Lachmannus. — 107. *Indomitum turben*] *indomitum turbo* D, *indomitus*

turbo ceteri libri. Recte Froehlichius *indomitum turben* restituit, Servio auctore, qui ad Aen. 7, 378 haec tradidit: *Catullus hoc turben dicit ut hoc carmen*, cuius rei vestigia delituerunt in Datano. — 108. *Radicitus* G C L M D Pu F, *radicibus* P_1 P_2 Gu_1 Gu_2 Dr Lachmannus. — 109. *Lateque et cominus*] *lateque cum eius* G C L Dr Gu_1 Gu_2, *latequae cum eius* P_1, *lateque tumieius* D, *tum eius* Riccardianus. Ex parte emendatum iam in codicibus interpolatis *lateque cominus* P_2 Pu F et in rasura M. Manifestum est *et* resedisse in corruptela *tumieius tum eius*; *com* in corruptela *cum eius*: conflatis his lectionibus verum nascitur. Lachmannus scribendum coniecit *late qua est impetus*. — 109. *Omnia* G C L D F Edpr, *obvia* Dr P_1 P_2 M Gu_1 Gu_2, margo G, vulgo. — 110. Post hunc versum lacunam esse vidi, etenim deest nomen, quocum verba *saevum ... iactantem* coniungi queant. — 111. Plene interpunxi. — 119. *Laetabatur* coniecit Lachmannus, *laeta* vel *leta* libri. Ego conieci *luctabatur*. — 155. *Spumantibus*] Fortasse *e spumantibus; expumantibus* D, *spumantibus* ceteri libri. — 164. *Conquerar* omnes libri, *conqueror* vulgo: mutatione opus non est. — 174. *In Creta* D P_2 Dr, *in Cretam* reliqui et editiones omnes. — 177. *Nitur*] *nitor* codices plerique et Lachmannus, superscripto *a* Gu_2 correctum in Pu F. — 190. *Mulctam* G L P_1 Gu_2 Dr D P_2 Pu F, pariter v. 192 *mulctantes;* vulgo *multam* et *multantes*. — 205. *Contremuere*] *contrumuere* D, *contremuere* Dr, *contremuerunt* ceteri libri et editiones omnes. Hiatus in fine versus legitimus cf. 229, 231, 236, 247 et saepissime. — 214. *Complexum*] *complexo* codices plerique et optimi, recte fortasse cf. Nonium s. h. v. — 247. *Minoae* vel *Minoiae* h. e. *Μινῴᾳ*, trium syllabarum] *Minoida* G C P_1 P_2 Gu_1, *mynoida* M, *minoyda* D, *Minoidi* F interpolatus et vulgo, *Minoia* Dr Gu_2 Pu, hinc *Minoiae* restitui cf. Ovid. in Ibin 511. Stat. Achill. 1, 192. Dispondeus in extremo versu frequentissimus apud Catullum, ut vers. 3, 9, 15, 20, 24, 28, 36, 44, 67, 71, 74, 78, 79, 80, 83, 91, 96, 98 et cet. *Quali Minoida luctu* i. e. luctui Dorvillius et Bergkius. — 253. 254. Inter hos versus lacunam esse vidit Bergkius idemque *quae tum alacres* restituit, *quantum* P_2 Pu, *qui tum* ceteri libri. — 255. *Evoe... evoe*] *Evohe... evohe* G P_1, *euche... euche* C L D, in quibus *c* ortum ex *o*, *heu hoe... heu hoe* M Gu_1 P_2 Pu, *heu he ... heu hoe* Gu_2, *euhoe* Lachmannus. — 256. *Harum* libri omnes, Bergkius, *horum* vulgo, *o*

superscriptum in Gu_2.—261. *Aliae* libri omnes, Bergkius, *alii* vulgo, *aliei* Lachmannus. — 273. *Leviterque sonant*] *leniterque sonant* Dr, *leviterque sonant* P_2 Pu F, *leviter sonant* G C L P_1 D, *leviter resonant* Gu_2, *leni resonant* vulgo. *leviter solent* Gu_1. — 276. *Sic tum ibi*] *tam* G, *tum* P_1 P_2 Gu_1 Gu_2 Pu M F vulgo, *cum* Dr, *tibi* C L D margo G, *ibi* Bergkius coniecit: conflatis hisce scripsi *tum ibi*, nam quod est in codicibus nonnullis *tibi*, id sine ulla dubitatione ortum est elisione *t(um) ibi*. — 280. *Quot Thessala* Hauptius, *quos* libri plerique et vulgo, *quod* Dr. — 283. *In distinctis* G C P_1 P_2 Gu_2 F vulgo, *indistinctis* D L Pu M Gu_1 Lachmannus. — 285. *Peneios* scripsi cum D Dr M Gu_2, *penies* aut *penios* reliqui libri. — 288 *Non vacuos* Bergkius, *Non acuos* G C L, *Nonacrios* P_1 M Gu_2 D P_2 Pu, *Nonacrius* Gu_1, *non vacuus* vulgo. — 303. *Posquam* D Bergkius, *postquam* vulgo. — *Niveis*] fortasse *niveos*. — 309. *Roseo niveae*] *ambrosio* Vulpius, *annoso* E. Schulzius, *roseae niveo* Doeringius h. e. residebant purpureae vittae vertice senili. — 320. *Vellentes vellera*] *pellentes* libri et editiones, *vellentes* Bergkius. — 330. *Quae tibi flexo animo mentis*...*amorem* libri omnes, *flexanimo mentem* ... *amore* vulgo, *quae te flexanimo mentis* proponit Lachmannus. — 344. *Campi* Pu, margo L, vulgo, lacuna in D, *tenen* G C L, teuć Gu_1, *trunci* P_1 G_2, *teucri* M P_2, *rivi* F. — 353. *Praecerpens* Pu vulgo, *procernens* D Dr, *praecernens* vel *precernens* G C L M P_1 Gu_1. Fortasse *prosternens* Gu_2 ut versu 355. — 355. *Prosternens* G C L D P_2, *posternens* Gu_1, *prosternet* P_1 Pu M Gu_2. Post hunc versum spatium vacuum unius versus est in P_2. — 363. *Terrae ex celso* Astius et Bergkius, *teres excelso* libri et editiones. — 368. *Mutescent*] *mitescent* D F, *modescent* G C M P_1 P_2 Dr, *madescant* Gu_1, *madefient* ex coniectura vulgo et Gu_2. Conieci *mutescent*: nam expugnata Troia vox audita est e tumulo Achillis praedae partem sibi flagitans iussitque Calchas vates Polyxenam immolari, quo facto *obmutuit* illa vox vel, ut Catullus ait, obmutuerunt sepulcra unde audita est. Fabulam tradidit Serv. ad Aen. 3, 322. — 371. 372. Inter hos versus meo quidem arbitratu lacuna est unius versus. — 378 versum intercalarem uncis inclusi, Bergkius quoque spurium eum esse arbitratur. Constant enim strophae ex quaternis versibus, quibus subiungitur versus intercalaris, nisi quod bis ordo

versuum conturbatus est. Neque enim dubito quin hi versus sic sint transponendi

333 languidulosque paret tecum coniungere somnos
332 (currite ducentes subtegmina, currite fusi)
334 levia substernens robusto brachia collo.

pariterque

366 Nam simulac fessis dederit fors copiam Achivis
365 (currite ducentes subtegmina, currite fusi)
376 urbis Dardaniae Neptunia solvere vincla.

De qua re, ne quis me audaciae et temeritatis arguat, conferendum est carmen Theocriteum II et Catull. LXI, 154—157. Excidisse unum versum inter 355. 356 pariterque inter 371. 372 iam diximus. Hac ratione stropharum concinnitas restituta est. In ipso tamen textu nihil quidquam mutavi nisi quod libris est confirmatum. — 389. *Procumbere tauros* ex coniectura Italorum, *procumbere currus* G C L Dr D P_2, *procumbere cursus* Pu, *procurrere currus* P_1 M Gu_2, *procurrite currus* Gu_1. — Vers. 400—404 fortasse sic transponendi

Perfudere manus fraterno sanguine fratres,
401 optavit genitor primaevi funera nati,
400 destitit extinctos natus lugere parentes
liber ut innuptae poteretur flore novercae,
ignaro mater substernens se impia nato
impia non verita est divos scelerare parentes.

LXV. Quos versus Lachmannus post 8 partim ex carminibus LXVIII_a et LXVIII_b petitos, partim coniectura fictos intulit, eieci. — Vers. 9 deest in G C L, mihi suppositicius videtur. Inter verba *tua loquentem* spatium vacuum in D P_1, *tua verba loquentem* Dr P_2 Pu sec. man. P_1, *tua dicta loquentem* M, *tua fata loquentem* Gu_2 F Mediolanensis, *tua facta loquentem* Gu_1. Ceterum vers. 10—14 aliunde huc illatos esse arbitror, quare eos uncis includendos puto. Licet enim eleganter scripti sint nec ulla sit dubitatio quin ab ipso Catullo sint profecti, tamen orationis cursum nimis retardant et interrumpunt.

Vers. 19 et qui sequuntur seiunxi ab iis quae praecesserunt, continent enim fragmentum carminis Callimachei, quod latine vertit Catullus, praeter hos versus prorsus intercepti. Plura mi-

sisse carmina poetam Ortalo apparet ex versu 16 (cf. 116, 2). In libris omnibus carmen LXVI in unum coaluit cum carmine LXV, in qua re sententiae meae praesidium esse quivis intelliget.

LXVI, 8. *E Beroniceo* Orellius, Bergkius cf. ejusdem anthol. lyric. Callim. fr. 99. *E beronicaeo* Gu_2, *Ebore niceo* libri plerique, *E boreniceo* P_1, *Ebore niteio* P_2, *Ebore nitaeo* Dr, *E bereniceo* F vulgo. Maluerim *E Beronicaeo* quod est in Gu_2, cf. Galli frg. de sept. sor. 8. — 27. *Adepta's*] *adeptus* libri omnes nisi quod in Dr est *adeptos*, in Gu_2 *adeptos*, littera *o* eadem manu superscripta; *adepta es* F interpol. et vulgo. — 42. *Maximum* Itali, *maxima* libri. *In oris* non est mutandum. — 45. *Prop(ul)ere* conieci, *propere* libri: *pro* in verbo propellendi modo producitur, modo corripitur. *Fodere* Bergkius. — 54. *Cypridos* e Bergkii coniectura cf. Annal. antiq. 1846 p. 472, *claridos* Dr P_2 Pu, *daridos* D, *elocridicos* G C L M P_1. *Locridos* vulgo. — 58. *Canopeis* Silligius *canopicis* libri, *Canopieis* Lachmannus. — 59. *Hi dii ven ibi vario* G L M, *hi dii ven id vario* C, *ni dii ven ibi vario* P_1 P_2 Ed pr, omisso *ven* D, om. *hi dii ven ibi* Pu. Bergkius coniecit *litoribus, siderei vario*, G. Hermannus in Jahnii annalib. XXII p. 312 *siderei ut vario ne sola in lumine caeli.* —63. *Fluctu*] fortasse *fletu*, quod est in F. — 66. *Callisto iuxta Lycaoniam*] Sic correxi cf. Callimach. in Jov. 41 *Λυκαονίης ἄρκτοιο*; *iuxta lycaonia* vel *licaonia* G C L M Dr D P_2 Pu, *iuxta Lychaonia* P_1, *iuncta Lycaonidi* vel *iuncta Lycaoniae* vulgo, *iuxta Lycaonida* Lachmannus. — 76. Plene interpunxit Lachmannus. — 78. *Unguentis* libri, *unguentorum* F, *unguenti si* mutata interpunctione Lachmannus, *unguenti Assyrii* Auratus et Passeratius, *unguenti Syrii* Hauptius. — 79. *Quas* correxit F Guelferb., *quem* G C L D P_1 P_2 Pu Gu_1, *quem* Gu_2, *quae* M, *quam* Lachmannus. — 82. *Quam* libri, *quin* Lachmannus.

LXVII, 5. *Noto servisse maligne* Dr, inde correxi *nato servisse maligne*, idem Froehlichius, *voto ... maligne* Gu_2, *voto ... maligno* libri plerique, vulgo. — 6. *Postquam est porrecto tacta marita sene*] *Est* libri, *es* Lachmannus. *tacta* conieci, *facta* libri cf. v. 20 *non illam vir prior attigerit.* **Nurus tacta est a Balbo; socero senili, cuius filius Caecilius, maritus illius, qui tum tenebat domum, sterilis fuit.** *porrecto sene* non est mortuo, sed *accubante.* — Vers.

9—18 fortasse sic scribendi atque inter Ianuam et Catullum dividendi:

IAN. Non (ita Caecilio placeam, cui tradita nunc sum)
culpa mea est, quamquam dicitur esse mea,
nec peccatum a me quisquam pote dicere quicquam.
CAT. Verum istud populi, ianua, *quisque* facit.
IAN. Qui? Quacunque aliquid reperitur non bene factum,
ad me omnes clamant: ianua, culpa tua est?
CAT. Non istud satis est uno te dicere verbo,
sed facere ut quivis sentiat et videat.
IAN. Qui possum? Nemo quaerit nec scire laborat.
CAT. Nos volumus, nobis dicere ne dubita.

Vers. 12 sic traditus est in libris: *Verum istius populi ianua qui te facit* G, et sic fere omnes, nisi quod *istis populi* D P_2 Pu, *huius populo* Dr, *isti populi* C L Gu_1 Gu_2, *isto populi* P_1, *isti populo* M, *qui te* G C L P_1 Dr D Gu_1 Gu_2, *quire* P_2 Pu M. *Verum istud populi fabula Quinte facit* coniecit Lachmannus. — 13. *Qui* libri cf. XXIV, 7. *Qui? non est homo bellus? inquies.* — 17. *Quid* libri, *qui* Lachmannus. — 27. *Ut quaerendum aliunde foret nervosius illud* conieci, cf. LXI, 152. 153. *Et quaerendus ut unde foret nervosius illud* D Pu Gu_2, *quaerendum ut unde* Dr, *quaerendus et unde* P_2, *quaerendus unde* G C L M Gu_1, *et* superscripto P_1. *quaerendus is unde* Lachmannus. — 33. 34 recte videtur Silligius uncis inclusisse. — 37. *Quid* G C L M Dr D P_2 Pu, *quod* L solus, *qui* Lachmannus. — Versus 29—40 Catullo tribui, 41—48 Ianuae: vulgo 29. 30 Catullo, ceteri omnes Ianuae tribuuntur.

LXVIII. Hoc carmen cum Froehlichio in duo carmina dividendum esse censeo, quorum prius ad Manlium scriptum est, 1—40, posterius ad Allium. — 11. 30. *Manli* libri et editiones pleraeque, *Mani* Lachmannus de coniectura scripsit, ne *Allius* duo nomina gentilicia haberet. — 29. *Tepefaxit* Lachmannus de coniectura, *tepefacit* G C L P_1 D Gu_1, *tepefecit* M P_2 Guelferb., *tepescit* Pu Gu_2, *tepefiunt* F, *tepefactet* coniecit Bergkius.

56. 62. Mutavi interpunctionem. — 66. *Implorata* P_2 Gu_2 M F, *implorate* G C L D Gu_1, *implorante* Pu, *implorato* P_1. — 68. *Allius* conieci, *Mallius* P_2 Gu_2, *Manlius* libri plerique, *Manius* de coniectura scripsit Lachmannus. Corruptela vetustissima, inde orta quod duo carmina in unum coaluerunt: hinc *Allii* nomen

modo obscuratum est [ut vers. 41 *quam fallius in re* C L Pu, *fallius ire* G, *quam fallimus* D Gu_2 M, *quae fallius* Dr, *quam falius* P_1, *quam filius* Gu_1, *qua Manlius in re* F; vers. 49 *in deserto aliis* Dr M D P_2 Pu Gu_1 F, *ali* G C L, *alii* P_1 Gu_2; vers. 150 *pro multis aliis* libri omnes], modo commutatum cum Manlii nomine, ad quem prius carmen scriptum est, ut hoc loco. — 91. *Quae vetet id* libri omnes, *quae vel et id* conieci, *quae vel sic* h. e. vel *diruta Troia* Bergkius. — 101. *Simul* deest in libris plerisque, interpolatum in P_2 F, *vaga* Pu, *ut undique* Gu_1. — 139. *Flagrantem quotidiana* libri omnes, *f. continet iram* Santenius, *f. concoquit iram* Lachmannus. At coniecturis carere facile possumus, locum potius lacunosum esse arbitror: post illum versum exciderunt duo versus vel, quod minus probabile videtur, post vers. 140. — 155—158 transposui hoc modo: 157. 158. 155. 156. — 157. *Auctor* conieci, *aufert* libri. — 158. *Bona* C M P_1 P_2 F vulgo, *bon°* Gu_2, *bono* G L Dr D Pu Gu_1.

LXXI, 1. Dedi corruptam librorum scripturam G C L M Gu_1 Gu_2 P_1 D Pu, *bello* P_2, *bona* F.

4. *Fato* vulgo de coniectura, *a te* libri, *Ate* h. e. Ἄτη coniecit Hauptius quaest. Catull. p. 94.

LXXIII, 4. *Stetque magisque magis* C L M P_1 Dr Gu_1 D P_2 Pu F, *obestque magisque magis* G Gu_2, margo L, *estque magisque magis* P_1, *si fit obestque magis* Lachmannus. Bergkius coniecit *stat magis atque magis id mihi* vel *hoc mihi* h. e. in temporum decursu magis magisque id mihi persuasum habeo.

LXXVI, 11. *Teque istinc usque reducis* aliquot editiones, *atque instinct°que r.* Gu_2, *teque instinctuque reducis* D, *atque instinctoque reducis* G C M Gu_1 P_1 P_2 Pu, *itaque istinc teque reducis* Lachmannus.

LXXV, 1. *Huc* libri omnes praeter Pu, in quo est *nunc*. Scaliger, quem secutus est Lachmannus, hoc carmen cum LXXXVII coniunxit.

LXXVII, 4. *Sic* D Dr Gu_1 margo F, *si* G C L, *mi* P_1 M Pu Gu_2 F vulgo, *me* P_2, *ei* coniecit Lachmannus. Mutavi interpunctionem.

LXXIX, 4. *Suavia* D Dr Gu_1 Gu_2, *savia* vulgo.

LXXXII, 4. *Sei* Bergkius, *seu* libri omnes, Lachmannus, *si* vulgo.

LXXXIII, 2. *Haec* Dr, *hec* G D Laurent. Riccard. *h*$^{ae}_{oc}$ Gu_2, *hoc* C L M Gu_1 P_1 P_2 Pu vulgo. — 11. *Posquam* D Bergkius, *postquam* vulgo.

LXXXVII et LXXV male coniunxit Scaliger, quem Lachmannus secutus est.

LXXXVIII, 7. *Quod* D Dr Gu_2 Pu F, *quo* G C L M P_1 Gu_1 vulgo.

XCI, 5. *Sed neque quod* libri, *sed quod nec* Guarinus, Bergkius.

XCII, 3. Recte fortasse Froehlichius : *Quia sentio idem: nam deprecor illam.*

XCV, 9. 10 coniunxi cum antecedentibus, disiunxerat Lachmannus. *Sodalis* deest in libris, inseruit Avantius.

XCVII, 3. Sic coniecit Lachmannus. *Nihilo mundius hoc nobisque immundius illud* G C L P_1, nisi quod *Nilo* est in G, *Nil est* P_1, *Nihilo mundius hoc nihilo hoc immundius illud* Dr, *Nihilo mundior hoc nihilo immundior illo* D, *Nihil est mundius hoc nobisque immundius illo* F, *Mundius hoc nihil est nobisque immundius illud* Pu P_2. — 5. Delevi *est*, quod libri habent post *dentibus*, interpunctionem mutavi. *Dentis hos sesquipedalis* D, *dentis os sesquipedalis* Riccardianus, *dentis sesquipedalis* vel *seseque pedalis* ceteri libri, editiones omnes. — 7. *Diffissus* Statius ex coniectura, *defessus* libri. — 9—12 coniunxi cum praecedentibus, ut libri et editiones ante Lachmannum.

XCIX, 9. *Contractum*] fortasse contactum.

CI, 7. *In terra hac prisco*] *interea prisco* D P_2 Pu, *interea hoc prisco* G C L, *interea haec pr.* M P_1 F; hinc conieci *in terra hac prisco* i. e. in hac peregrina terra.

CVIII, 1. *Populi arbitrio tua* F Statius, *populari arbitrio tua* G C L M P_1 Gu_1, *arbitrio populari tua* Dr Gu_2 P_2 Pu, *arbitrio .... tua* D, *arbitrio populari* omisso *tua* Lachmannus.

CX, 3. Bergkius metri causa interpunxit post *promisti*. Idem *Saepe* v. 4 mutavit in *saeva* et Versu 7 coniecit *officiis*: *efficit* G L Gu_1, *effecit* C M Gu_2 P_1 Dr P_2 Pu, *effici* Riccardianus, deest in D. Ipse conieci *fictis*.

CXI, 1. *Contentam* G C L D F, *contenta est* P_2 Pu, *contentus* Dr P_1 Lachmannus. — 4. *Concipere* de coniectura inserui, in

libris lacuna, *efficere* insertum M P_2 Pu F. *Fratres* h. e. consobrinos, qui fratrum loco sunt cf. Augustin. de civ. dei 15, 16.

CXIII, 4. *Singula* vulgo, *singulum* libri.

CXV, 1. *Habet* libri, *habes* Lachmannus. — *Noster* Muretur, *inster* D, *instar* ceteri libri, vulgo. — 5. *Latasque paludes* conieci, *altasque paludes* D, *saltusque paludes* Dr P_2 F, *saltusque paludesque* ceteri libri. *Salsasque paludes* coniecit Bergkius. — 8. *Ipsest*] *ipse es* Lachmannus, *ipse et* D Dr, *ipse si* G C L Gu_1 P_1, *ipse est* Gu_2 M P_2 Pu F.

Q. VALERII CATULLI

C A R M I N A.

VERSUS DOMINI BENEVENUTI DE CAMPEXANIS DE VICENCIA DE RESURRECTIONE CATULLI POETAE VERONENSIS.

Ad patriam venio longis a finibus exul.
  Causa mei reditus compatriota fuit,
Scilicet a calamis, tribuit cui Francia nomen,
  Quique notat turbae praetereuntis iter.
Quo licet ingenio vestrum celebrate Catullum,
  Cuius sub modio clausa papyrus erat.

Hi versus leguntur in fine G, initio M, P_1, Gu_1, Pu, P_2 in quo haec verba superscripta sunt: *Hextichum Guarini Veronensis oratoris clarissimi in libellum Valerii Catulli eius concivis.*

Q. CATULLI
VERONENSIS
LIBER.

I.

Quoi dono lepidum novum libellum
Arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi: namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas
Iam tum cum ausus es unus Italorum
Omne aevum tribus explicare chartis
Doctis, Iuppiter, et laboriosis.
Quare habe tibi quicquid hoc libelli,
Qualecunque quidem . . . .
. . . . patrona virgo,
Plus uno maneat perenne saeclo.

II.

Passer, deliciae meae puellae,
Quicum ludere, quem in sinu tenere,
Quoi primum digitum dare adpetenti
Et acris solet incitare morsus,
Cum desiderio meo nitenti
Carum nescio quid libet iocari
Et solatiolum sui doloris,
*Credo ut cum gravis acquiescet ardor:
Tecum ludere sicut ipsa possem
Et tristis animi levare curas!

II b.

* * *

Tam gratum est mihi quam ferunt puellae
Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluit diu ligatam.

III.

Lugete, o Veneres Cupidinesque,
Et quantum est hominum venustiorum.
Passer mortuus est meae puellae,
Passer, deliciae meae puellae,
Quem plus illa oculis suis amabat:
Nam mellitus erat suamque norat
Ipsam tam bene, quam puella matrem
Nec sese a gremio illius movebat,
Sed circumsiliens modo huc modo illuc
Ad solam dominam usque pipilabat.
Qui nunc it per iter tenebricosum
Illuc, unde negant redire quenquam.
At vobis male sit, malae tenebrae
Orci, quae omnia bella devoratis:
Tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male! io miselle passer,
Tua nunc opera meae puellae
Flendo turgiduli rubent ocelli.

IV.

Phaselus ille, quem videtis, hospites,
Ait fuisse navium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequisse praeterire, sive palmulis
Opus foret volare sive linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare litus insulasve Cycladas
Rhodumque nobilem horridamque Thraciam
Propontida trucemve Ponticum sinum,

Ubi iste post phaselus antea fuit
Comata silva: nam Cytorio in iugo
Loquente saepe sibilum edidit coma.
Amastri Pontica et Cytore buxifer,
Tibi haec fuisse et esse cognitissima
Ait phaselus: ultima ex origine
Tuo stetisse dicit in cacumine,
Tuo imbuisse palmulas in aequore,
Et inde tot per impotentia freta
Herum tulisse, laeva sive dextera
Vocaret aura, sive utrunque Iuppiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Neque ulla vota litoralibus diis
Sibi esse facta, cum veniret a marei
Novissime hunc ad usque limpidum lacum.
Sed haec prius fuere: nunc recondita
Senet quiete seque dedicat tibi,
Gemelle Castor et gemelle Castoris.

V.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
Rumoresque senum severiorum
Omnes unius aestimemus assis.
Soles occidere et redire possunt:
Nobis, cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Deinde usque altera mille, deinde centum.
Dein, cum milia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus invidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

VI.

Flavi, delicias tuas Catullo,
Nei sint inlepidae atque inelegantes,

Velles dicere, nec tacere posses.
Verum nescio quid febriculosi
Scorti diligis: hoc pudet fateri.
Nam te non viduas iacere noctes
Nequicquam tacitum cubile clamat
Sertis ac Syrio fragrans olivo,
Pulvinusque peraeque et hic et ille
Attritus, tremulique quassa lecti
Argutatio inambulatioque.
*Nam in ista praevalet nihil tacere.
Cur? non tam latera ecfututa pandas,
Nei tu quid facias ineptiarum.
Quare, quicquid habes boni malique,
Dic nobis. volo te ac tuos amores
Ad caelum lepido vocare versu.

VII.

Quaeris, quot mihi basiationes
Tuae, Lesbia, sint satis superque.
Quam magnus numerus Libyssae arenae
Laserpiciferis iacet Cyrenis,
Oraclum Iovis inter aestuosi
Et Batti veteris sacrum sepulcrum,
Aut quam sidera multa, cum tacet nox,
Furtivos hominum vident amores,
Tam te basia multa basiare
Vesano satis et super Catullo est,
Quae nec pernumerare curiosi
Possint nec mala fascinare lingua.

VIII.

Miser Catulle, desinas ineptire,
Et quod vides perisse perditum ducas.
Fulsere quondam candidi tibi soles,
Cum ventitabas quo puella ducebat
Amata nobis quantum amabitur nulla.

Ibi illa multa tum iocosa fiebant,
Quae tu volebas nec puella nolebat.
Fulsere vere candidi tibi soles.
Nunc iam illa non vult: tu quoque impotens noli
Nec quae fugit sectare, nec miser vive,
Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale, puella. iam Catullus obdurat,
Nec te requiret nec rogabit invitam:
At tu dolebis, cum rogaberis nulla.
Scelesta, ne te. quae tibi manet vita!
Quis nunc te adibit? cui videberis bella?
Quem nunc amabis? cuius esse diceris?
Quem basiabis? cui labella mordebis?
At tu, Catulle, destinatus obdura.

IX.

Veranni, omnibus e meis amicis
Antistans mihi milibus trecentis,
Venistine domum ad tuos Penates
Fratresque unanimos senemque matrem?
Venisti. o mihi nuntii beati!
Visam te incolumem audiamque Hiberum
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos est tuus, applicansque collum
Iocundum os oculosque suaviabor.
O quantum est hominum beatiorum,
Quid me laetius est beatiusve?

X.

Varus me meus ad suos amores
Visum duxerat e foro otiosum,
Scortillum, ut mihi tum repente visum est,
Non sane inlepidum neque invenustum.
Huc ut venimus, incidere nobis
Sermones varii, in quibus, quid esset
Iam Bithynia, quo modo se haberet,

Et quonam mihi profuisset aere.
Respondi id quod erat, nihil neque ipsis
Nec praetoribus esse nec cohorti,
Cur quisquam caput unctius referret,
Praesertim quibus esset irrumator
Praetor, non facerent pili cohortem.
'At certe tamen,' inquiunt 'quod illic
Natum dicitur esse, comparasti
Ad lecticam homines.' ego, ut puellae
Unum me facerem beatiorem,
'Non' inquam 'mihi tam fuit maligne,
Ut, provincia quod mala incidisset,
Non possem octo homines parare rectos.'
At mi nullus erat neque hic neque illic,
Fractum qui veteris pedem grabati
In collo sibi collocare posset.
Hic illa, ut decuit cinaediorem,
'Quaeso' inquit 'mihi, mi Catulle, paulum
Istos commoda: nam volo ad Serapim
Deferri.' 'mane me' inquii puellae,
'Istud quod modo dixeram me habere,
Fugit me ratio: meus sodalis
Cinna est Gaius, is sibi paravit.
Verum, utrum illius an mei, quid ad me?
Utor tam bene quam mihi pararim.
Sed tu insulsa male ac molesta vivis,
Per quam non licet esse negligentem.'

XI.

Furi et Aureli, comites Catulli,
Sive in extremos penetrabit Indos,
Litus ut longe resonante Eoa
Tunditur unda,
Sive in Hyrcanos Arabesque molles,
Seu Sacas sagittiferosque Parthos,
Sive quae septemgeminus colorat
Aequora Nilus,

Sive trans altas gradietur Alpes,
Caesaris visens monimenta magni,
Gallicum Rhenum horribilesque ulti-
mosque Britannos,
Omnia haec, quaecunque feret voluntas
Caelitum, temptare simul parati,
Pauca nuntiate meae puellae
Non bona dicta.
Cum suis vivat valeatque moechis,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans vere, sed identidem omnium
Ilia rumpens:
Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit velut prati
Ultimi flos, praetereunte posquam
Tactus aratro est.

XII.

Marrucine Asini, manu sinistra
Non belle uteris in ioco atque vino:
Tollis lintea negligentiorum.
Hoc salsum esse putas? fugit te, inepte:
Quamvis sordida res et invenusta est.
Non credis mihi? crede Pollioni
Fratri, qui tua furta vel talento
Mutari velit: est enim leporum
Disertus puer ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte,
Quod me non movet aestimatione,
Verum est mnemosynum mei sodalis.
Nam sudaria Saetaba ex Hibereis
Miserunt mihi muneri Fabullus
Et Verannius: haec amem necesse est
Et Veranniolum meum et Fabullum.

XIII.

Cenabis bene, mi Fabulle, apud me
Paucis, si tibi dii favent, diebus,
Si tecum attuleris bonam atque magnam
Cenam, non sine candida puella
Et vino et sale et omnibus cachinnis.
Haec si, inquam, attuleris, venuste noster,
Cenabis bene: nam tui Catulli
Plenus sacculus est aranearum.
Sed contra accipies meros amores
Seu quid suavius elegantiusve est:
Nam unguentum dabo, quod meae puellae
Donarunt Veneres Cupidinesque,
Quod tu cum olfacies, deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

XIV.

Nei te plus oculis meis amarem,
Iocundissime Calve, munere isto
Odissem te odio Vatiniano:
Nam quid feci ego quidve sum locutus,
Cur me tot male perderes poetis?
Isti dii mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quod si, ut suspicor, hoc novum ac repertum
Munus dat tibi Sulla litterator,
Non est mi male, sed bene ac beate,
Quod non dispereunt tui labores.
Dii magni, horribilem et sacrum libellum
Quem tu scilicet ad tuum Catullum
Misti, continuo ut die periret,
Saturnalibus, optimo dierum!
Non non hoc tibi, salse, sic abibit:
Nam, si luxerit, ad librariorum
Curram scrinia, Caesios, Aquinos,
Suffenum omnia colligam venena,
Ac te his suppliciis remunerabor.

Vos hinc interea (valete) abite
Illuc, unde malum pedem attulistis,
Saecli incommoda, pessimi poetae.

XIV b.

Si qui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis manusque vestras
Non horrebitis ammovere nobis,
* * *

XV.

Commendo tibi me ac meos amores,
Aureli. veniam peto pudentem,
Ut, si quicquam animo tuo cupisti,
Quod castum expeteres et integellum,
Conserves puerum mihi pudice,
Non dico a populo: nihil veremur
Istos, qui in platea modo huc modo illuc
In re praetereunt sua occupati:
Verum a te metuo tuoque pene
Infesto pueris bonis malisque.
Quem tu qua lubet, ut lubet, moveto
Quantum vis, ubi erit foris, paratum:
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
Quod si te mala mens furorque vecors
In tantam impulerit, sceleste, culpam,
Ut nostrum insidiis caput lacessas,
Ah tum te miserum malique fati,
Quem attractis pedibus patente porta
Percurrent raphanique mugilesque.

XVI.

Paedicabo ego vos et irrumabo,
Aureli pathice et cinaede Furi,
Qui me ex versiculis meis putastis,

Quod sunt molliculi, parum pudicum.
Nam castum esse decet pium poetam
Ipsum, versiculos nihil necesse est,
Qui tum denique habent salem ac leporem,
Si sunt molliculi ac parum pudici
Et quod pruriat incitare possunt,
Non dico pueris, sed his pilosis,
Qui duros nequeunt movere lumbos.
Vos, quei milia multa basiorum
Legistis, male me marem putatis?
Paedicabo ego vos et irrumabo.

XVII.

O Colonia, quae cupis ponte ludere magno,
Et salire paratum habes, sed vereris inepta
Crura ponticuli assulis stantis in redivivis,
Ne supinus eat cavaque in palude recumbat;
Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
In quo vel Salisubsali sacra suscipiantur:
Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risus.
Quendam municipem meum de tuo volo ponte
Ire praecipitem in lutum per caputque pedesque,
Verum totius ut lacus putidaeque paludis
Lividissima maximeque est profunda vorago.
Insulsissimus est homo, nec sapit pueri instar
Bimuli tremula patris dormientis in ulna.
Quoi cum sit viridissimo nupta flore puella
(Et puella tenellulo delicatior haedo,
Asservanda nigerrimis diligentius uvis),
Ludere hanc sinit ut lubet, nec pili facit uni,
Nec se sublevat ex sua parte, sed velut alnus
In fossa Liguri iacet suppernata securi,
Tantundem omnia sentiens quam si nulla sit usquam,
Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit,
Ipse qui sit, utrum sit an non sit, id quoque nescit.
Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,
*Si pote sto*lidum repente excitare veternum

Et supinum animum in gravi derelinquere caeno,
Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

XXI.

Aureli, pater essuritionum,
Non harum modo, sed quot aut fuerunt
Aut sunt aut aliis erunt in annis,
Paedicare cupis meos amores.
Nec clam: nam simul es, iocaris una,
Haerens ad latus omnia experiris.
Frustra: nam insidias mihi instruentem
Tangam te prior irrumatione.
Atque id si faceres satur, tacerem:
Nunc ipsum id doleo, quod essurire
Mi meus puer et sitire discet.
Quare desine, dum licet pudico,
Ne finem facias, sed irrumatus.

XXII.

Suffenus iste, Vare, quem probe nosti,
Homo est venustus et dicax et urbanus,
Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi milia aut decem aut plura
Perscripta, nec sic ut fit in palimpsesto
Relata: chartae regiae, novei libri,
Novi umbilici, lora rubra, membrana
Directa plumbo, et pumice omnia aequata.
Haec cum legas tu, bellus ille et urbanus
Suffenus unus caprimulgus aut fossor
Rursus videtur: tantum abhorret ac mutat.
Hoc quid putemus esse? qui modo scurra
Aut siquid hac re tritius videbatur,
Idem infaceto est infacetior rure,
Simul poemata attigit, neque idem unquam
Aeque est beatus ac poema cum scribit:
Tam gaudet in se tamque se ipse miratur.

Nimirum idem omnes fallimur, neque est quisquam,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Possis. suus cuique attributus est error:
Sed non videmus, manticae quod in tergo est.

XXIII.

Furei, cui neque servus est neque arca
Nec cimex neque araneus neque ignis,
Verum est et pater et noverca, quorum
Dentes vel silicem comesse possunt,
Est pulchre tibi cum tuo parente
Et cum coniuge lignea parentis.
Nec mirum: bene nam valetis omnes,
Pulchre concoquitis, nihil timetis,
Non incendia, non graves ruinas,
Non facta impia, non dolos veneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu
Aut siquid magis aridum est habetis
Sole et frigore et essuritione.
Quare non tibi sit bene ac beate?
A te sudor abest, abest saliva,
Mucusque et mala pituita nasi.
Hanc ad munditiem adde mundiorem,
Quod culus tibi purior salillo est,
Nec toto decies cacas in anno,
Atque id durius est faba et lapillis,
Quod tu si manibus teras fricesque,
Non unquam digitum inquinare posses.
Haec tu commoda tam beata, Furi,
Noli spernere nec putare parvi,
Et sestertia quae soles precari
Centum desine: nam satis beatu's.

XXIV.

O qui flosculus es Iuventiorum,
Non horum modo, sed quot aut fuerunt

Aut posthac aliis erunt in annis,
Mallem divitias Midae dedisses
Isti, quoi neque servus est neque arca,
Quam sic te sineres ab illo amari.
'Qui? non est homo bellus?' inquies. est:
Sed bello huic neque servus est neque arca.
Hoc tu quam lubet abiice elevaque:
Nec servum tamen ille habet neque arcam.

XXV.

Cinaede Thalle, mollior cuniculi capillo
Vel anseris medullula vel imula auricilla
Vel pene languido senis situque araneoso,
Idemque Thalle turbida rapacior procella,
*Cum diva munerarios ostendit oscitantes,
Remitte pallium mihi meum, quod involasti,
Sudariumque Saetabum catagraphosque Thynos,
Inepte, quae palam soles habere tanquam avita.
Quae nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte,
Ne laneum latusculum manusque mollicellas
Inusta turpiter tibi flagella conscribillent,
Et insolenter aestues velut minuta magno
Deprensa navis in mari vesaniente vento.

XXVI.

Furi, villula nostra non ad Austri
Flatus opposita est neque ad Favoni
Nec saevi Boreae aut Apeliotae,
Verum ad milia quindecim et ducentos.
O ventum horribilem atque pestilentem!

XXVII.

Minister vetuli puer Falerni
Inger mi calices amariores,
Ut lex Postumiae iubet magistrae
Ebriosa acina ebriosioris.

At vos quo lubet hinc abite, lymphae
Vini pernicies, et ad severos
Migrate: hic merus est Thyonianus.

XXVIII.

Pisonis comites, cohors inanis
Aptis sarcinulis et expeditis,
Veranni optime tuque mi Fabulle,
Quid rerum geritis? satisne cum isto
Vappa frigoraque et famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expensum, ut mihi, qui meum secutus
Praetorem refero datum lucello
'O Memmi, bene me ac diu supinum
Tota ista trabe lentus irrumasti.'
Sed, quantum video, pari fuistis
Casu: nam nihilo minore verpa
Farti estis. pete nobiles amicos.
At vobis mala multa dii deaeque
Dent, obprobria Romulei Remique.

XXIX.

Quis hoc potest videre, quis potest pati,
Nisi impudicus et vorax et aleo,
Mamurram habere quod Comata Gallia
Habebat ante et ultima Britannia?
Cinaede Romule, haec videbis et feres?
Et ille nunc superbus et superfluens
Perambulabit omnium cubilia
Ut albulus columbus aut Adoneus?
Cinaede Romule, haec videbis et feres?
Es impudicus et vorax et aleo.
Eone nomine, imperator unice,
Fuisti in ultima occidentis insula,
Ut ista vestra diffututa mentula
Ducenties comesset aut trecenties?

Quid est alid sinistra liberalitas?
Parum expatravit an parum elluatus est?
Paterna prima lancinata sunt bona:
Secunda praeda Pontica: inde tertia
Hibera, quam scit amnis aurifer Tagus.
Hunc Galliae timetis et Britanniae.
Quid hunc malum fovetis? aut quid hic potest,
Nisi uncta devorare patrimonia?
Eone nomine urbis, opulentissime
Socer, generque, perdidistis omnia?

XXX.

Alfene inmemor atque unanimis false sodalibus,
Iam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi?
Iam me prodere, iam non dubitas fallere, perfide?
*Nec facta impia fallacum hominum caelicolis placent:
Quae tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Eheu quid faciant, dic, homines, cuive habeant fidem?
Certe tute iubebas animam tradere, inique, me
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mi forent.
Inde nunc retrahis te ac tua dicta omnia factaque
Ventos irrita ferre ac nebulas aerias sinis.
Si tu oblitus es, at dii meminerunt, meminit Fides,
Quae te ut paeniteat postmodo facti faciet tui.

XXXI.

Paeninsularum, Sirmio, insularumque
Ocelle, quascunque in liquentibus stagnis
Marique vasto fert uterque Neptunus,
Quam te libenter quamque laetus inviso,
Vix mi ipse credens Thyniam atque Bithynos
Liquisse campos et videre te in tuto!
O quid solutis est beatius curis,
Cum mens onus reponit, ac peregrino
Labore fessi venimus larem ad nostrum
Desideratoque acquiescimus lecto.

**Hoc est, quod unum est pro laboribus tantis.
Salve, o venusta Sirmio, atque hero gaude:
Gaudete vosque, o * Lydiae lacus undae:
Ridete, quicquid est domi cachinnorum.**

XXXII.

**Amabo, mea dulcis Ipsithilla,
Meae deliciae, mei lepores,
Iube ad te veniam meridiatum.
Et si iusseris illud, adiuvato,
Nequis liminis obseret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire,
Sed domi maneas paresque nobis
Novem continuas fututiones.
Verum, siquid ages, statim iubeto:
Nam pransus iaceo et satur supinus
Pertundo tunicamque palliumque.**

XXXIII.

**O furum optime balneariorum
Vibenni pater, et cinaede fili,
(Nam dextra pater inquinatiore,
Culo filius est voraciore)
Cur non exilium malasque in oras
Itis, quandoquidem patris rapinae
Notae sunt populo, et natis pilosas
Fili, non potes asse venditare.**

XXXIV.

**Dianae sumus in fide
Puellae et pueri integri:**
Dianam pueri integri
**Puellaeque canamus.
O Latonia, maximi
Magna progenies Iovis,**

Quam mater prope Deliam
Deposivit olivam,
Montium domina ut fores
Silvarumque virentium
Saltuumque reconditorum
Amniumque sonantum.
Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Trivia et notho es
Dicta lumine Luna.
Tu cursu, dea, menstruo
Metiens iter annuum
Rustica agricolae bonis
Tecta frugibus exples.
Sis quocunque tibi placet
Sancta nomine, Romulique,
Antique ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

XXXV.

Poetae tenero, meo sodali
Velim Caecilio, papyre, dicas,
Veronam veniat, Novi relinquens
Comi moenia Lariumque litus:
Nam quasdam volo cogitationes
Amici accipiat sui meique.
Quare, si sapiet, viam vorabit,
Quamvis candida milies puella
Euntem revocet manusque collo
Ambas iniiciens roget morari,
Quae nunc, si mihi vera nuntiantur,
Illum deperit inpotente amore:
Nam quo tempore legit incohatam
Dindymi dominam, ex eo misellae
Ignes interiorem edunt medullam.
Ignosco tibi, Sapphica puella

Musa doctior: est enim venuste
Magna Caecilio incohata mater.

XXXVI.

Annales Volusi, cacata charta,
Votum solvite pro mea puella:
Nam sanctae Veneri Cupidinique
Vovit, si sibi restitutus essem
Desissemque truces vibrare iambos,
Electissima pessimi poetae
Scripta tardipedi deo daturam
Infelicibus ustulanda lignis,
Et hoc pessima se puella vidit
Iocose lepide vovere divis.
Nunc, o caeruleo creata ponto,
Quae sanctum Idalium Surosque apertos
Quaeque Ancona Cnidumque arundinosam
Colis quaeque Amathunta quaeque Golgos
Quaeque Durrachium Adriae tabernam,
Acceptum face redditumque votum,
Si non inlepidum neque invenustum est.
At vos interea venite in ignem,
Pleni ruris et inficetiarum
Annales Volusi, cacata charta.

XXXVII.

Salax taberna vosque contubernales,
A pileatis nona fratribus pila,
Solis putatis esse mentulas vobis,
Solis licere, quicquid est puellarum,
Confutuere et putare ceteros hircos?
An, continenter quod sedetis insulsi
Centum an ducenti, non putatis ausurum
Me una ducentos irrumare sessores?
Atqui putate: namque totius vobis
Frontem tabernae scorpionibus scribam.

Puella nam mi, quae meo sinu fugit,
Amata tantum quantum amabitur nulla,
Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
Consedit istic. hanc boni beatique
Omnes amatis, et quidem, quod indignum est,
Omnes pusilli et semitarii moechi;
Tu praeter omnes une de capillatis,
Cuniculosae Celtiberiae fili
Egnati, opaca quem bonum facit barba
Et dens Hibera defricatus urina.

XXXVIII.

Malest, Cornifici, tuo Catullo,
Malest, me hercule! et laboriose,
Et magis magis in dies et horas.
Quem tu, quod minimum facillimumque est,
Qua solatus es allocutione?
Irascor tibi. sic meos amores?
Paulum quid lubet allocutionis,
Maestius lacrimis Simonideis.

XXXIX.

Egnatius, quod candidos habet dentes,
Renidet usque quaque. sei ad rei ventum est
Subsellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille. si ad pii rogum fili
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille. quicquid est, ubicunque est,
Quodcunque agit, renidet. hunc habet morbum,
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
Quare monendum te est mihi, bone Egnati.
Si urbanus esses aut Sabinus aut Tiburs
Aut parcus Umber aut obesus Etruscus
Aut Lanuvinus ater atque dentatus
Aut Transpadanus, ut meos quoque attingam,
Aut qui lubet, qui puriter lavit dentes,

Villa malamque pectore expuli tussim,
Non inmerenti quam mihi meus venter,
Dum sumptuosas appeto, dedit, cenas.
Nam, Sestianus dum volo esse conviva,
Orationem in Antium petitorem
Plenam veneni et pestilentiae legi.
Hic me gravido frigida et frequens tussis
Quassavit usque dum in tuum sinum fugi
Et me recuravi otioque et urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quod non es ulta peccatum.
Nec deprecor iam, si nefaria scripta
Sesti recepso, quin gravedinem et tussim
Non mihi, sed ipsi Sestio ferat frigus,
Qui tunc vocat me, cum malum librum legi.

XLV.

Acmen Septumius suos amores
Tenens in gremio 'mea' inquit 'Acme,
Ni te perdite amo atque amare porro
Omnes sum assidue paratus annos
Quantum qui pote plurimum perire,
Solus in Libya Indiaque tosta
Caesio veniam obvius leoni.'
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante,
Dextram sternuit approbationem.
At Acme leviter caput reflectens
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore saviata
'Sic,' inquit 'mea vita Septumille,
Huic uni domino usque serviamus,
Ut multo mihi maior acriorque
Ignis mollibus ardet in medullis.'
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante,
Dextram sternuit approbationem.
Nunc ab auspicio bono profecti
Mutuis animis amant amantur.

Unam Septumius misellus Acmen
Mavult quam Syrias Britanniasque:
Uno in Septumio fidelis Acme
Facit delicias libidinesque.
Quis ullos homines beatiores
Vidit, quis Venerem auspicatiorem?

XLVI.

Iam ver egelidos refert tepores,
Iam caeli furor aequinoctialis
Iocundis Zephyri silescit aureis.
Linquantur Phrygii, Catulle, campi
Nicaeaeque ager uber aestuosae:
Ad claras Asiae volemus urbes.
Iam mens praetrepidans avet vagari,
Iam laeti studio pedes vigescunt.
O dulces comitum valete coetus,
Longe quos simul a domo profectos
Diversae variae viae reportant.

XLVII.

Porci et Socration, duae sinistrae
Pisonis, scabies famesque mundi,
Vos Veranniolo meo et Fabullo
Verpus praeposuit Priapus ille?
Vos convivia lauta sumptuose
De die facitis? mei sodales
Quaerunt in trivio vocationes?

XLVIII.

Mellitos oculos tuos, Iuventi,
Siquis me sinat usque basiare,
Usque ad milia basiem trecenta,
Nec unquam videar satur futurus,
Non si densior aridis aristis
Sit nostrae seges osculationis.

XLIX.

Disertissime Romuli nepotum,
Quot sunt quotque fuere, Marce Tulli,
Quotque post aliis erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit pessimus omnium poeta,
Tanto pessimus omnium poeta
Quanto tu optimus omnium patronus.

L.

Hesterno, Licini, die otiosi
Multum lusimus in meis tabellis,
Ut convenerat esse delicatos.
Scribens versiculos uterque nostrum
Ludebat numero modo hoc modo illoc,
Reddens mutua per iocum atque vinum.
Atque illinc abii tuo lepore
Incensus, Licini, facetiisque,
Ut nec me miserum cibus iuvaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos,
Sed toto indomitus furore lecto
Versarer cupiens videre lucem,
Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo iacebant,
Hoc, iocunde, tibi poema feci,
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax cave sis, precesque nostras,
Oramus, cave despuas, ocelle,
Ne poenas Nemesis reposcat a te.
Est vehemens dea: laedere hanc caveto.

LI.

Ille mi par esse deo videtur,
Ille, si fas est, superare divos,

Qui sedens adversus identidem te
Spectat et audit
Dulce ridentem, misero quod omnis
Eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, aspexi, nihil est super mi
. . . .
Lingua sed torpet, tenuis sub artus
Flamma demanat, sonitu suopte
Tintinant aures, gemina teguntur
Lumina nocte.

* * *

Otium, Catulle, tibi molestum est:
Otio exultas nimiumque gestis.
Otium et reges prius et beatas
Perdidit urbes.

LII.

Quid est, Catulle? quid moraris emori?
Sella in curuli Struma Nonius sedet,
Per consulatum peierat Vatinius:
Quid est, Catulle? quid moraris emori?

LIII.

Risi nescio quem modo e corona,
Qui, cum mirifice Vatiniana
Meus crimina Calvos explicasset,
Admirans ait haec manusque tollens,
'Dii magni, salaputium disertum!'

LIV.

Othonis caput oppido est pusillum
. . . .
. . . .
*Et eri rustice semilauta crura,
Subtile et leve peditum Libonis.

LIV b.

Si non omnia displicere vellem
5 Tibi et sufficio seni recocto
* * *
Irascere iterum meis iambis
Inmerentibus, unice imperator.

LV.

Oramus, si forte non molestum est,
Demostres, ubi sint tuae tenebrae.
Te campo quaesivimus minore,
Te in circo, te in omnibus libellis,
5 Te in templo summi Iovis sacrato.
In Magni simul ambulatione
Femellas omnes, amice, prendi,
Quas vultu vidi tamen serenas.
Ah vel te sic ipse flagitabam,
10 'Camerium mihi, pessimae puellae.'
Quaedam inquit nudum reduce . . . .
'En hic in roseis latet papillis.'
Sed te iam ferre Herculei labos est.
23 Non custos si fingar ille Cretum,
25 Non Ladas ego pinnipesve Perseus,
24 Non si Pegaseo ferar volatu,
26 Non Rhesi nivea citaque biga,
Adde huc plumipedes volatilesque,
Ventorumque simul require cursum:
Quos iunctos, Cameri, mihi dicares,
30 Defessus tamen omnibus medullis
Et multis langoribus peresus
Essem te mihi, amice, quaeritando.
14 Tanto te in fastu negas, amice?
Dic nobis ubi sis futurus, ede
Audacter, committe, crede lucei.
Num te lacteolae tenent puellae?
Si linguam clauso tenes in ore,
Fructus proiicies amoris omnes:

Verbosa gaudet Venus loquella.
Vel si vis, licet obseres palatum,
Dum vostri sim particeps amoris.

LVI.

O rem ridiculam, Cato, et iocosam
Dignamque auribus et tuo cachinno.
Ride, quicquid amas, Cato, Catullum:
Res est ridicula et nimis iocosa.
Deprendi modo pupulum puellae
Trusantem: hunc ego, si placet Dionae,
Protelo rigida mea cecidi.

LVII.

Pulchre convenit improbis cinaedis,
Mamurrae pathicoque Caesarique.
Nec mirum: maculae pares utrisque,
Urbana altera et illa Formiana,
Impressae resident nec cluentur:
Morbosi pariter, gemelli utrique
Uno in lectulo, erudituli ambo,
Non hic quam ille magis vorax adulter,
Rivales, socii et puellularum.
Pulchre convenit improbis cinaedis.

LVIII.

Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa,
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus quam se atque suos amavit omnes,
Nunc in quadriviis et angiportis
Glubit magnanimos Remi nepotes.

LIX.

Bononiensis Rufa Rufulum fellat,

Uxor Meneni, saepe quam in sepulcretis
Vidistis ipso rapere de rogo cenam,
Cum devolutum ex igne prosequens panem
Ab semiraso tunderetur ustore.

LX.

Num te leaena montibus Libystinis
Aut Scylla latrans infima inguinum parte
Tam mente dura procreavit ac tetra,
Ut supplicis vocem in novissimo casu
Contemptam haberes ah nimis fero corde?

LXI.

Collis o Heliconii
Cultor, Uraniae genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee,

Cinge tempora floribus
Suave olentis amaraci,
Flammeum cape, laetus huc
Huc veni niveo gerens
Luteum pede soccum,

Excitusque hilari die
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula
Pelle humum pedibus, manu
Pineam quate taedam.

Namque Vinia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubet alite virgo,

Floridis velut enitens

Myrtus Asia ramulis,
Quos Hamadryades deae
Ludicrum sibi rosido
Nutriunt humore.

Quare age huc aditum ferens
Perge linquere Thespiae
Rupis Aonios specus,
Nympha quos super irrigat
Frigerans Aganippe,

Ac domum dominam voca
Coniugis cupidam novi,
Mentem amore revinciens,
Ut tenax hedera huc et huc
Arborem implicat errans.

Vosque item simul, integrae
Virgines, quibus advenit
Par dies, agite in modum
Dicite 'o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee,'

Ut lubentius, audiens
Se citarier ad suum
Munus, huc aditum ferat
Dux bonae Veneris, boni
Coniugator amoris.

Quis deus magis * amatis
Est petendus amantibus?
Quem colent homines magis
Caelitum? o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee.

Te suis tremulus parens
Invocat, tibi virgines
Zonula soluunt sinus,
Te timens cupida novos
Captat aure maritus.

Tu fero iuveni in manus
Floridam ipse puellulam
Dedis a gremio suae
Matris, o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee.

Nil potest sine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere: at potest
Te volente. quis huic deo
Compararier ausit?

Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe vincier: at potest
Te volente. quis huic deo
Compararier ausit?

Quae tuis careat sacris,
Non queat dare praesides
Terra finibus: at queat
Te volente. quis huic deo
Compararier ausit?

Claustra pandite ianuae,
Virgo ades. viden ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Tardet ingenuus pudor:
[Quem tamen magis audiens]
Flet, quod ire necesse est.

Flere desine. non tibi,
Arunculeia, periculum est,
Nequa femina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit venientem.

Talis in vario solet
Divitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.

Sed moraris, abit dies:
Prodeas, nova nupta.

Prodeas, nova nupta, si
Iam videtur, et audias
Nostra verba. vide ut faces
Aureas quatiunt comas:
Prodeas, nova nupta.

Non tuus levis in mala
Deditus vir adultera
Proca turpia persequens
A tuis teneris volet
Secubare papillis,

Lenta qui velut adsitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum. sed abit dies:
Prodeas, nova nupta.

. . . .
. . . .
O cubile, quod omnibus
. . . .
Candido pede lecti,

Quae tuo veniunt hero,
Quanta gaudia, quae vaga
Nocte, quae medio die
Gaudeat! sed abit dies:
Prodeas, nova nupta.

Tollite, o pueri, faces:
Flammeum video venire.
Ite, concinite in modum
'Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.'

Ne diu taceat procax
Fescennina locutio,

Nec nuces pueris neget
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.

Da nuces pueris, iners
Concubine: satis diu
Lusisti nucibus: lubet
Iam servire Talassio.
Concubine, nuces da.

Sordebant tibi villicae,
Concubine, hodie atque heri:
Nunc tuum cinerarius
Tondet os. miser ah miser
Concubine, nuces da.

Diceris male te a tuis
Unguentate glabris marite
Abstinere: sed abstine.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Scimus haec tibi quae licent
Sola cognita: sed marito
Ista non eadem licent.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Nupta, tu quoque, quae tuus
Vir petet, cave ne neges,
Ni petitum aliunde eat.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

En tibi domus ut potens
Et beata viri tui,
Quae tibi sine fine erit
(Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee)

Usque dum tremulum movens

Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Rasilemque subi forem.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Aspice, unus ut accubans
Vir tuus Tyrio in toro
Totus immineat tibi.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Illi non minus ac tibi
Pectore uritur intimo
Flamma, sed penite magis.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Mitte brachiolum teres,
Praetextate, puellulae:
Iam cubile adeat viri.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Vos unis senibus bonae
Cognitae bene feminae,
Collocate puellulam.
Io Hymen Hymenaee io,
Io Hymen Hymenaee.

Iam licet venias, marite:
Uxor in thalamo tibi est
Ore floridulo nitens,
Alba parthenice velut
Luteumve papaver.

At, marite, (ita me iuvent
Caelites) nihilo minus
Pulcher es, neque te Venus
Negligit. sed abit dies:
Perge, ne remorare.

Non diu remoratus es,
Iam venis. bona te Venus
Iuverit, quoniam palam
Quod cupis capis et bonum
Non abscondis amorem.

Ille pulveris Africei
Siderumque micantium
Subducat numerum prius,
Qui vostri numerare volt
Multa milia ludei.

Ludite ut lubet, et brevi
Liberos date. non decet
Tam vetus sine liberis
Nomen esse, sed indidem
Semper ingenerari.

Torquatus volo parvulus
Matris e gremio suae
Porrigens teneras manus
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.

Sit suo similis patri
Manlio et facile inscieis
Noscitetur ab omnibus
Et pudicitiam suae
Matris indicet ore.

Talis illius a bona
Matre laus genus approbet,
Qualis unica ab optima
Matre Telemacho manet

Fama Penelopeo.

Claudite ostia, virgines:
Lusimus satis. at, bonei
Coniuges, bene vivite et
Munere assidue valentem
Exercete iuventam.

LXII.

IUVENES.

Vesper adest, iuvenes, consurgite: Vesper Olympo
Expectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linquere mensas,
Iam veniet virgo, iam dicetur hymenaeus.

Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

VIRGINES.

Cernitis, innuptae, iuvenes? consurgite contra;
Nimirum Oetaeos ostendit noctifer ignes,
Sic certest; viden ut perniciter exiluere?
Non temere exiluere, canent quo visere par est.

Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

IUVENES.

Non facilis nobis, aequales, palma parata est,
Adspicite, innuptae secum ut meditata requirunt.
Non frustra meditantur, habent memorabile quod sit,
Nec mirum, penitus quae tota mente laborent.

Nos alio mentes, alio divisimus aures,
Iure igitur vincemur, amat victoria curam.
Quare nunc animos saltem conmittite vestros,
Dicere iam incipient, iam respondere decebit.

Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

VIRGINES.

Hespere, qui caelo fertur crudelior ignis?
Qui natam possis complexu avellere matris,
Complexu matris retinentem avellere natam
Et iuveni ardenti castam donare puellam.
Quid faciunt hostes capta crudelius urbe?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

IUVENES.

Hespere, qui caelo lucet iocundior ignis?
Qui desponsa tua firmes connubia flamma,
Quae pepigere viri, pepigerunt ante parentes
Nec iunxere prius quam se tuus extulit ardor.
Quid datur a divis felici optatius hora?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

VIRGINES.

Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam
. . . .
. . . .
Namque tuo adventu vigilat custodia semper
. . . .
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

IUVENES.

. . . .
Nocte latent fures, quos idem saepe revertens,
Hespere, mutato comprendis nomine eosdem.
At libet innuptis ficto te carpere quaestu.
Quid tum, si carpunt, tacita quem mente requirunt?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

VIRGINES.

Ut flos in septis secretus nascitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contusus aratro,
Quem mulcent aurae, firmat sol, educat imber
. . . .

Multi illum pueri, multae optavere puellae:

Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullae optavere puellae:
Sic virgo, dum intacta manet, dum cara suis est;
Cum castum amisit polluto corpore florem,
Nec pueris iucunda manet, nec cara puellis.

Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

IUVENES.

Ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus
Iam iam contingit summum radice flagellum,
Hanc nulli agricolae, nulli coluere iuvenci:

At si forte eadem est ulmo coniuncta marito,
Multi illam agricolae, multi accoluere iuvenci:
Sic virgo dum intacta manet, dum inculta senescit;
Cum par connubium maturo tempore adepta est,
Cara viro magis et minus est invisa parenti.

At tu ne pugna cum tali coniuge virgo,

. . . .

Non aequom est pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.

Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est,
Tertia pars patrist, pars est data tertia matri,
Tertia sola tua est: noli pugnare duobus,
Qui genero sua iura simul cum dote dederunt.

Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee!

LXIII.

Super alta vectus Attis celeri rate maria
Phrygium ut nemus citato cupide pede tetigit
Adiitque opaca silvis redimita loca deae,

Stimulatus ibi furenti rabie, vagus animis,
Devolvit ile acuto sibi pondere silicis.
Itaque ut relicta sensit sibi membra sine viro,
Etiam recente terrae sola sanguine maculans
Niveis citata cepit manibus leve typanum,
Typanum, tubam Cybebes, tua, matĕr, initia,
Quatiensque terga tauri teneris cava digitis
Canere haec suis adorta est tremebunda comitibus.
'Agite ite ad alta, Gallae, Cybeles nemora simul,
Simul ite, Dindymenae dominae vaga pecora,
Aliena quae petentes velut exules loca
Sectam meam executae duce me mihi comites
Rapidum salum tulistis truculentaque pelage
Et corpus evirastis Veneris nimio odio,
Hilarate aere citatis erroribus animum.
Mora tarda mente cedat: simul ite, sequimini
Phrygiam ad domum Cybebes, Phrygia ad nemora deae,
Ubi cymbalum sonat vox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo,
Ubi capita Maenades vi iaciunt ederigerae,
Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,
Ubi suevit illa divae volitare vaga cohors,
Quo nos decet citatis celerare tripudiis.'
Simul haec comitibus Attis cecinit notha mulier,
Thiasus repente linguis strepitantibus ululat,
Leve tympanum remugit, cava cymbala recrepant,
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul anhelans vaga vadit animam agens
Comitata tympano Attis per opaca nemora dux,
Veluti iuvenca vitans onus indomita iugi:
Rapidae ducem sequuntur Gallae properipedem.
Itaque, ut domum Cybebes tetigere lassulae,
Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
Piger his labante langore oculos sopor operit:
Abit in quiete molli rabidus furor animi.
Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
Lustravit aethera album, sola dura, mare ferum,
Pepulitque noctis umbras vegetis sonipedibus,

Ibi Somnus excitam Attin fugiens citus abiit:
Trepidante eum recepit dea Pasithea sinu.
Ita de quiete molli rapida sine rabie
Simul ipse pectore Attis sua facta recoluit,
Liquidaque mente vidit sine queis ubique foret,
Animo aestuante rusum reditum ad vada tetulit.
Ibi maria vasta visens lacrimantibus oculis,
Patriam allocuta maestast ita voce miseriter.
'Patria o mei creatrix, patria o mea genetrix,
Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugae
Famuli solent, ad Idae tetuli nemora pedem,
Ut aput nivem et ferarum gelida stabula forem
Et earum omnia adirem furibunda latibula,
Ubinam aut quibus locis te positam, patria, reor?
Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breve tempus animus est.
Egone a mea remota haec ferar in nemora domo?
Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
Abero foro, palaestra, stadio et gymnasiis?
Miser ah miser, querendum est etiam atque etiam animei.
Quod enim genus figuraest, ego non quod habuerim?
Ego mulier, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnasi fui flos, ego eram decus olei:
Mihi ianuae frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi Sole cubiculum
Ego nunc deum ministra et Cybeles famula ferar?
Ego Maenas, ego mei pars, ego vir sterilis ero?
Ego viridis algida Idae nive amicta loca colam?
Ego vitam agam sub altis Phrygiae columinibus,
Ubi cerva silvicultrix, ubi aper nemorivagus?
Iam iam dolet quod egi, iam iamque paenitet.'
Roseis ut huic labellis sonus editus abiit,
Geminas deorum ad aures nova nuntia referens,
Ibi vincta iuga resolvens Cybele leonibus
Laevumque pecoris hostem stimulans ita loquitur.
'Agedum' inquit 'age ferox i, face ut hunc furor agitet,

Face uti furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea libere nimis qui fugere imperia cupit.
Age caede terga cauda, tua verbera patere,
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent,
Rutilam ferox torosa cervice quate iubam.'
Ait haec minax Cybebe religatque iuga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animo,
Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.
At ubi humida albicantis loca litoris adiit,
Tenerumque vidit Attin prope marmora pelagi,
Facit impetum: ille demens fugit in nemora fera:
Ibi semper omne vitae spatium famula fuit.
Dea, magna dea, Cybebe, dea, domina Dindymei,
Procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo:
Alios age incitatos, alios age rabidos.

LXIV.

Peliaco quondam prognatae vertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus et fines Aeetaeos,
Cum lecti iuvenes, Argivae robora pubis,
Auratam optantes Colchis avertere pellem
Ausi sunt vada salsa cita decurrere puppi,
Caerula verrentes abiegnis aequora palmis.
Diva quibus retinens in summis urbibus arces
Ipsa levi fecit volitantem flamine currum,
Pinea coniungens inflexae texta carinae.
Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.
Quae simul ac rostro ventosum proscidit aequor,
Tortaque remigio spumis incanduit unda,
Emersere freti candenti e gurgite vultus
Aequoreae monstrum Nereides admirantes.
Illa, atque haud alia, viderunt luce marinas
Mortales oculis nudato corpore Nymphas
Nutricum tenus extantes e gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
Tum Thetis humanos non despexit hymenaeos,

Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sanxit.
O nimis optato saeclorum tempore nati
Heroes, salvete, deum genus, o bona matrum
Progenies, salvete iterum . . . .
Vos ego saepe meo vos carmine conpellabo,
Teque adeo eximie taedis felicibus aucte
Thessaliae columen Peleu, cui Iuppiter ipse,
Ipse suos divum genitor concessit amores.
Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
Tene suam Tethys concessit ducere neptem,
Oceanusque, mari totum qui amplectitur orbem?
Quae simul optatae finito tempore luces
Advenere, domum conventu tota frequentat
Thessalia, oppletur laetanti regia coetu:
Dona ferunt prae se, declarant gaudia vultu.
Deseritur Cieros, linquunt Phthiotica tempe,
Crannonisque domos ac moenia Larisaea,
Pharsalum coeunt, Pharsalia tecta frequentant.
Rura colit nemo, mollescunt colla iuvencis,
Non humilis curvis purgatur vinea rastris,
Non glebam prono convellit vomere taurus,
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram,
Squalida desertis rubigo infertur aratris.
Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro atque argento.
Candet ebur soliis, collucent pocula mensae,
Tota domus gaudet regali splendida gaza.
Pulvinar vero divae geniale locatur
Sedibus in mediis, Indo quod dente politum
Tincta tegit roseo conchyli purpura fuco.
Haec vestis priscis hominum variata figuris
Heroum mira virtutes indicat arte.
Namque fluentisono prospectans litore Diae
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores,
Necdum etiam sese quae visit visere credit,
Ut pote fallaci quae tum primum excita somno
Desertam in sola miseram se cernat arena.

Inmemor at iuvenis fugiens pellit vada remis,
Irrita ventosae linquens promissa procellae.
Quem procul ex alga maestis Minois ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis, prospicit, eheu,
Prospicit et magnis curarum fluctuat undis,
Non flavo retinens subtilem vertice mitram,
Non contecta levi velatum pectus amictu,
Non tereti strophio lactentis vincta papillas,
Omnia quae toto delapsa e corpore passim
Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.
Sic neque tum mitrae neque tum fluitantis amictus
Illa vicem curans toto ex te pectore, Theseu,
Toto animo, tota pendebat perdita mente.
Ah misera, assiduis quam luctibus externavit
Spinosas Erycina serens in pectore curas
Illa tempestate, ferox quo ex tempore Theseus
Egressus curvis e litoribus Piraei
Attigit iniusti regis Gortynia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peste coactam
Androgeoneae poenas exolvere caedis
Electos iuvenes simul et decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.
Quis angusta malis cum moenia vexarentur,
Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Proiicere optavit potius quam talia Cretam
Funera Cecropiae nec funera portarentur,
Atque ita nave levi nitens ac lenibus auris
Magnanimum ad Minoa venit sedesque superbas.
Hunc simul ac cupido conspexit lumine virgo
Regia, quam suavis expirans castus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat,
Quales Eurotae progignunt flumina myrtus
Aurave distinctos educit verna colores,
Non prius ex illo flagrantia declinavit
Lumina, quam cuncto concepit corpore flammam
Funditus atque imis exarsit tota medullis.
Heu misere exagitans immiti corde furores
Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces,

Quaeque regis Golgos quaeque Idalium frondosum,
Qualibus incensam iactastis mente puellam
Fluctibus in flavo saepe hospite suspirantem!
Quantos illa tulit languenti corde timores!
Quanto saepe magis fulgore expalluit auri!
Cum saevum cupiens contra contendere monstrum
Aut mortem oppeteret Theseus aut praemia laudis.
Non ingrata tamen frustra munuscula divis
Promittens tacito suscepit vota labello.
Nam velut in summo quatientem brachia Tauro
Quercum aut conigeram sudanti cortice pinum
Indomitum turben contorquens flamine robur
Eruit (illa procul radicitus exturbata
Prona cadit, lateque et cominus omnia frangens),
Sic domito saevum prostravit corpore Theseus
. . . .
Nequicquam vanis iactantem cornua ventis.
Inde pedem sospes multa cum laude reflexit
Errabunda regens tenui vestigia filo,
Ne labyrintheis e flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobservabilis error.
Sed quid ego a primo digressus carmine plura
Commemorem, ut linquens genitoris filia vultum,
Ut consanguineae complexum, ut denique matris,
Quae misera in gnata deperdita laetabatur,
Omnibus his Thesei dulcem praeoptarit amorem,
Aut ut vecta ratis spumosa ad litora Diae,
* Aut ut eam devinctam lumina somno
Liquerit immemori discedens pectore coniunx?
Saepe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarisonas imo fudisse e pectore voces,
Ac tum praeruptos tristem conscendere montes,
Unde aciem in pelagi vastos protenderet aestus,
Tum tremuli salis adversas procurrere in undas
Mollia nudatae tollentem tegmina surae,
Atque haec extremis maestam dixisse querelis,
Frigidulos udo singultus ore cientem.
'Siccine me patriis avectam, perfide, ab oris,

Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
Siccine discedens neglecto numine divum
Inmemor ah devota domum periuria portas?
Nullane res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia praesto,
Inmite ut nostri vellet miserescere pectus?
At non haec quondam nobis promissa dedisti
Voce: mihi non haec miserae sperare iubebas,
Sed connubia laeta, sed optatos hymenaeos,
Quae cuncta aerii discerpunt irrita venti.
Tum iam nulla viro iuranti femina credat,
Nulla viri speret sermones esse fideles;
Quis dum aliquid cupiens animus praegestit apisci,
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
Sed simul ac cupidae mentis satiata libido est,
Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
Certe ego te in medio versantem turbine leti
Eripui, et potius germanum amittere crevi,
Quam tibi fallaci supremo in tempore deessem.
Pro quo dilaceranda feris dabor alitibusque
Praeda, neque iniecta tumulabor mortua terra.
Quaenam te genuit sola sub rupe leaena,
Quod mare conceptum spumantibus expuit undis,
Quae Syrtis, quae Scylla rapax, quae vasta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci praemia vita?
Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
Saeva quod horrebas prisci praecepta parentis,
At tamen in vestras potuisti ducere sedes,
Quae tibi iocundo famularer serva labore
Candida permulcens liquidis vestigia lymphis
Purpureave tuum consternens veste cubile.
Sed quid ego ignaris nequicquam conquerar auris,
Externata malo, quae nullis sensibus auctae
Nec missas audire queunt nec reddere voces?
Ille autem prope iam mediis versatur in undis,
Nec quisquam apparet vacua mortalis in alga.
Sic nimis insultans extremo tempore saeva

Fors etiam nostris invidit questibus auris.
Iuppiter omnipotens, utinam ne tempore primo
Gnosia Cecropiae tetigissent litora puppes,
Indomito nec dira ferens stipendia tauro
Perfidus in Creta religasset navita funem,
Nec malus hic celans dulci crudelia forma
Consilia in nostris requiesset sedibus hospes!
Nam quo me referam? quali spe perdita nitar?
Idomeneosne petam montes? ah gurgite lato
Discernens pontum truculentum ubi dividit aequor?
An patris auxilium sperem? quemne ipsa reliqui
Respersum iuvenem fraterna caede secuta?
Coniugis an fido consoler memet amore?
Quine fugit lentos incurvans gurgite remos?
Praeterea nullo litus, sola insula, tecto,
Nec patet egressus pelagi cingentibus undis:
Nulla fugae ratio, nulla spes: omnia muta,
Omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
Nec prius a fesso secedent corpore sensus,
Quam iustam a divis exposcam prodita mulctam,
Caelestumque fidem postrema comprecer hora.
Quare facta virum mulctantes vindice poena,
Eumenides, quibus anguino redimita capillo
Frons expirantis praeportat pectoris iras,
Huc huc adventate, meas audite querelas,
Quas ego, vae miserae, extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti caeca furore.
Quae quoniam verae nascuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati nostrum vanescere luctum,
Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente, deae, funestet seque suosque.'
Has postquam maesto profudit pectore voces,
Supplicium saevis exposcens anxia factis,
Annuit invicto caelestum numine rector,
Quo tunc et tellus atque horrida contremuere
Aequora concussitque micantia sidera mundus.
Ipse autem caeca mentem caligine Theseus

Consitus oblito dimisit pectore cuncta,
Quae mandata prius constanti mente tenebat,
Dulcia nec maesto sustollens signa parenti
Sospitem Erechtheum se ostendit visere portum.
Namque ferunt olim, classi cum moenia divae
Linquentem gnatum ventis concrederet Aegeus,
Talia complexum iuveni mandata dedisse.
'Gnate mihi longa iocundior unice vita,
Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in extrema nuper mihi fine senectae,
Quandoquidem fortuna mea ac tua fervida virtus
Eripit invito mihi te, cui languida nondum
Lumina sunt gnati cara saturata figura,
Non ego te gaudens laetanti pectore mittam,
Nec te ferre sinam fortunae signa secundae,
Sed primum multas expromam mente querelas,
Canitiem terra atque infuso pulvere foedans,
Inde infecta vago suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus nostraeque incendia mentis
Carbasus obscurata decet ferrugine Hibera.
Quod tibi si sancti concesserit incola Itoni,
Quae nostrum genus ac sedes defendere Erechthei
Annuit, ut tauri respergas sanguine dextram,
Tum vero facito ut memori tibi condita corde
Haec vigeant mandata, nec ulla oblitteret aetas,
Ut simul ac nostros invisent lumina collis,
Funestam antennae deponant undique vestem,
Candidaque intorti sustollant vela rudentes,
Quam primum cernens ut laeta gaudia mente
Agnoscam, cum te reducem aetas prospera sistet.'
Haec mandata prius constanti mente tenentem
Thesea ceu pulsae ventorum flamine nubes
Aerium nivei montis liquere cacumen.
At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
Cum primum inflati conspexit lintea veli,
Praecipitem sese scopulorum e vertice iecit,
Amissum credens immiti Thesea fato.

Sic funesta domus ingressus tecta paterna
Morte ferox Theseus qualem Minoae luctum
Obtulerat mente inmemori talem ipse recepit.
Quae tamen aspectans cedentem maesta carinam
Multiplices animo volvebat saucia curas.
At parte ex alia florens volitabat Iacchus
Cum thiaso Satyrorum et Nysigenis Silenis,
Te quaerens, Ariadna, tuoque incensus amore.
. . . .
Quae tum alacres passim lymphata mente furebant
Euhoe bacchantes, euhoe capita inflectentes.
Harum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos,
Pars e divulso iactabant membra iuvenco,
Pars sese tortis serpentibus incingebant,
Pars obscura cavis celebrabant orgia cistis,
Orgia, quae frustra cupiunt audire profani,
Plangebant aliae proceris tympana palmis
Aut tereti tenuis tinnitus aere ciebant,
Multis raucisonos efflabant cornua bombos
Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.
Talibus amplifice vestis decorata figuris
Pulvinar complexa suo velabat amictu.
Quae postquam cupide spectando Thessala pubes
Expleta est, sanctis coepit decedere divis.
Hic, qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans Zephyrus proclivas incitat undas
Aurora exoriente vagi sub limina Solis,
Quae tarde primum clementi flamine pulsae
Procedunt leviterque sonant plangore cachinni,
Post vento crescente magis magis increbrescunt
Purpureaque procul nantes a luce refulgent,
Sic tum ibi vestibuli linquentes regia tecta
Ad se quisque vago passim pede discedebant.
Quorum post abitum princeps e vertice Pelei
Advenit Chiron portans silvestria dona:
Nam quotcunque ferunt campi, quot Thessala magnis
Montibus ora creat, quot propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fecunda Favoni,

Hos in distinctis plexos tulit ipse corollis,
Quo permulsa domus iucundo risit odore.
Confestim Peneios adest, viridantia Tempe,
Tempe, quae silvae cingunt super impendentes,
*Minosim linquens doris celebranda choreis,
Non vacuos: namque ille tulit radicitus altas
Fagos ac recto proceras stipite laurus,
Non sine nutanti platano lentaque sorore
Flammati Phaethontis et aeria cupressu.
Haec circum sedes late contexta locavit,
Vestibulum ut molli velatum fronde vireret.
Post hunc consequitur sollerti corde Prometheus,
Extenuata gerens veteris vestigia poenae,
Quam quondam silici restrictus membra catena
Persolvit pendens e verticibus praeruptis.
Inde pater divum sancta cum coniuge natisque
Advenit caelo, te solum, Phoebe, relinquens
Unigenamque simul cultricem montibus Idri:
Pelea nam tecum pariter soror aspernata est
Nec Thetidis taedas voluit celebrare iugalis.
Qui posquam niveis flexerunt sedibus artus,
Large multiplici constructae sunt dape mensae,
Cum interea infirmo quatientes corpora motu
Veridicos Parcae coeperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique vestis
Candida purpurea talos incinxerat ora,
At roseo niveae residebant vertice vittae,
Aeternumque manus carpebant rite laborem.
Laeva colum molli lana retinebat amictum,
Dextera tum leviter deducens fila supinis
Formabat digitis, tum prono in pollice torquens
Libratum tereti versabat turbine fusum,
Atque ita decerpens aequabat semper opus dens,
Laneaque aridulis haerebant morsa labellis,
Quae prius in levi fuerant extantia filo:
Ante pedes autem candentis mollia lanae
Vellera virgati custodibant calathisci.
Hae tum clarisona vellentes vellera voce

Talia divino fuderunt carmine fata,
Carmine, perfidiae quod post nulla arguet aetas.

O decus eximium magnis virtutibus augens,
Emathiae tutamen opis, clarissime nato,
Accipe, quod laeta tibi pandunt luce sorores,
Veridicum oraclum. sed vos, quae fata sequuntur,
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Adveniet tibi iam portans optata maritis
Hesperus, adveniet fausto cum sidere coniunx,
Quae tibi flexo animo mentis perfundat amorem
Languidulosque paret tecum coniungere somnos
Levia substernens robusto brachia collo.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Nulla domus tales unquam contexit amores,
Nullus amor tali coniunxit foedere amantes,
Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Nascetur vobis expers terroris Achilles,
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus,
Qui persaepe vago victor certamine cursus
Flammea praevertet celeris vestigia cervae.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine campi
Troicaque obsidens longinquo moenia bello
Periuri Pelopis vastabit tertius heres.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Illius egregias virtutes claraque facta
Saepe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum in cinerem canos solvent a vertice crines
Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Namque velut densas praecerpens cultor aristas
Sole sub ardenti flaventia demetit arva,

Troiugenum infesto prosternens corpora ferro
. . . .
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Testis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quae passim rapido diffunditur Hellesponto,
Cuius iter caesis angustans corporum acervis
Alta tepefaciet permixta flumina caede.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Denique testis erit morti quoque reddita praeda,
Cum terrae ex celso coacervatum aggere bustum
Excipiet niveos percussae virginis artus.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achivis
Urbis Dardaniae Neptunia solvere vincla,
Alta Polyxenia madescent caede sepulcra,
Quae, velut ancipiti succumbens victima ferro,
Proiiciet truncum summisso poplite corpus.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Quare agite optatos animi coniungite amores.
Accipiat coniunx felici foedere divam,
Dedatur cupido iam dudum nupta marito.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Nam illam nutrix orienti luce revisens
Hesterno collum poterit circumdare filo,
[Currite ducentes subtegmina, currite, fusi]
Anxia nec mater discordis maesta puellae
Secubitu caros mittet sperare nepotes.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.

Talia praefantes quondam felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt pectore Parcae.
Praesentes namque ante domos invisere castas
Heroum et sese mortali ostendere coetu
Caelicolae nondum spreta pietate solebant.
Saepe pater divum templo in fulgente revisens,
Annua dum festis venissent sacra diebus,

Conspexit terra centum procumbere tauros.
Saepe vagus Liber Parnasi vertice summo
Thyiadas effusis euantis crinibus egit,
Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent laeti divum fumantibus aris.
Saepe in letifero belli certamine Mavors
Aut rapidi Tritonis hera aut Rhamnusia virgo
Armatas hominum est praesens hortata catervas.
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno sanguine fratres,
Destitit extinctos natus lugere parentes,
Optavit genitor primaevi funera nati,
Liber ut innuptae poteretur flore novercae,
Ignaro mater substernens se impia nato
Impia non verita est divos scelerare parentes,
Omnia fanda nefanda malo permixta furore
Iustificam nobis mentem avertere deorum.
Quare nec talis dignantur visere coetus,
Nec se contingi patiuntur lumine claro.

LXV.

Etsi me assiduo confectum cura dolore
  Sevocat a doctis, Ortale, virginibus,
Nec potis est dulcis Musarum expromere fetus
  Mens animi, (tantis fluctuat ipsa malis:
Namque mei nuper Lethaeo gurgite fratris
  Pallidulum manans alluit unda pedem,
Troia Rhoeteo quem subter litore tellus
  Ereptum nostris obterit ex oculis.
*Alloquar, audiero nunquam tua • loquentem,
  Nunquam ego te, vita frater amabilior,
Aspiciam posthac. at certe semper amabo,
  Semper maesta tua carmina morte canam,
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
  Daulias absumpti fata gemens Itylei)
Sed tamen in tantis maeroribus, Ortale, mitto

Haec expressa tibi carmina Battiadae,
Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis
Effluxisse meo forte putes animo.

LXV b.

* * *

Ut missum sponsi furtivo munere malum
Procurrit casto virginis e gremio,
Quod miserae oblitae molli sub veste locatum,
Dum adventu matris prosilit, excutitur:
Atque illud prono praeceps agitur decursu,
Huic manat tristi conscius ore rubor.

LXVI.

Omnia qui magni dispexit lumina mundi,
Qui stellarum ortus comperit atque obitus,
Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur,
Ut cedant certis sidera temporibus,
Ut Triviam furtim sub Latmia saxa relegans
Dulcis amor gyro devocet aerio,
Idem me ille Conon caelesti numine vidit
E Beroniceo vertice caesariem
Fulgentem clare, quam multis illa dearum
Levia protendens brachia pollicita est,
Qua rex tempestate novo auctus hymenaeo
Vastatum finis iverat Assyrios,
Dulcia nocturnae portans vestigia rixae,
Quam de virgineis gesserat exuviis.
Estne novis nuptis odio Venus? anne parentum
Frustrantur falsis gaudia lacrimulis,
Ubertim thalami quas intra limina fundunt?
Non, ita me divi, vera gemunt, iuerint.
Id mea me multis docuit regina querelis
Invisente novo praelia torva viro.
At tu non orbum luxti deserta cubile,
Sed fratris cari flebile discidium?
Cum penitus maestas exedit cura medullas!

Ut tibi tunc toto pectore sollicitae
Sensibus ereptis mens excidit! at te ego certe
Cognoram a parva virgine magnanimam.
Anne bonum oblita es facinus, quo regium adepta's
Coniugium, quo non fortius ausit alis?
Sed tum maesta virum mittens quae verba locuta es!
Iuppiter, ut tristi lumina saepe manu!
Quis te mutavit tantus deus? an quod amantes
Non longe a caro corpore abesse volunt?
Atque ibi me cunctis pro dulci coniuge divis
Non sine taurino sanguine pollicita es,
Si reditum tetulisset. is haut in tempore longo
Captam Asiam Aegypti finibus addiderat.
Quis ego pro factis caelesti reddita coetu
Pristina vota novo munere dissoluo.
Invita, o regina, tuo de vertice cessi,
Invita: adiuro teque tuumque caput,
Digna ferat quod siquis inaniter adiurarit:
Sed qui se ferro postulet esse parem?
Ille quoque eversus mons est, quem maximum in oris
Progenies Thiae clara supervehitur,
Cum Medi propulere novum mare, cumque iuventus
Per medium classi barbara navit Athon.
Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
Iuppiter, ut Chalybum omne genus pereat,
Et qui principio sub terra quaerere venas
Institit ac ferri frangere duritiem!
Abiunctae paulo ante comae mea fata sorores
Lugebant, cum se Memnonis Aethiopis
Unigena impellens nutantibus aera pennis
Obtulit Arsinoes Cypridos ales equos,
Isque per aetherias me tollens advolat umbras
Et Veneris casto collocat in gremio.
Ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat,
Graia Canopieis incola litoribus.
*Hi dii ven ibi vario ne solum in lumine caeli
Ex Ariadneis aurea temporibus
Fixa corona foret, sed nos quoque fulgeremus

Devotae flavi verticis exuviae,
Uvidulum a fluctu cedentem ad templa deum me
Sidus in antiquis diva novum posuit:
Virginis et saevi contingens namque leonis
Lumina, Callisto iuxta Lycaoniam,
Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
Qui vix sero alto mergitur Oceano.
Sed quanquam me nocte premunt vestigia divum,
Lux autem canae Tethyi restituit,
(Pace tua fari hic liceat, Rhamnusia virgo,
Namque ego non ullo vera timore tegam,
Nec si me infestis discerpent sidera dictis,
Condita quin verei pectoris evoluam):
Non his tam laetor rebus, quam me afore semper,
Afore me a dominae vertice discrucior,
Quicum ego, dum virgo quondam fuit omnibus expers,
* Unguentis una millia multa bibi.
Nunc vos, optato quas iunxit lumine taeda,
Non post unanimis corpora coniugibus
Tradite nudantes reiecta veste papillas,
Quam iucunda mihi munera libet onyx,
Vester onyx, casto petitis quae iura cubili.
Sed quae se impuro dedit adulterio,
Illius ah mala dona levis bibat irrita pulvis:
Namque ego ab indignis praemia nulla peto,
Sed magis, o nuptae, semper concordia vostras
Semper amor sedes incolat assiduus.
Tu vero, regina, tuens cum sidera divam
Placabis festis luminibus Venerem,
Unguinis expertem non siris esse tuam me,
Sed potius largis affice muneribus.
Sidera corruerint utinam, coma regia fiam,
Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion!

LXVII.

O dulci iucunda viro, iucunda parenti,
Salve, teque bona Iuppiter auctet ope,

Ianua, quam Balbo dicunt servisse benigne
Olim, cum sedes ipse senex tenuit,
Quamque ferunt rursus nato servisse maligne,
Postquam est porrecto tacta marita sene.
Dic agedum nobis, quare mutata feraris
In dominum veterem deseruisse fidem.
'Non (ita Caecilio placeam, cui tradita nunc sum)
Culpa mea est, quanquam dicitur esse mea,
Nec peccatum a me quisquam pote dicere quicquam:
*Verum isti populi ianua qui te facit,
Qui, quacunque aliquid reperitur non bene factum,
Ad me omnes clamant: ianua, culpa tua est.'
Non istuc satis est uno te dicere verbo,
Sed facere ut quivis sentiat et videat.
'Qui possum? nemo quaerit nec scire laborat.'
Nos volumus: nobis dicere ne dubita.
'Primum igitur, virgo quod fertur tradita nobis,
Falsum est. non illam vir prior attigerit,
Languidior tenera cui pendens sicula beta
Nunquam se mediam sustulit ad tunicam:
Sed pater illius gnati violasse cubile
Dicitur et miseram conscelerasse domum,
Sive quod impia mens caeco flagrabat amore,
Seu quod iners sterili semine natus erat,
Ut quaerendum aliunde foret nervosius illud,
Quod posset zonam solvere virgineam.'
Egregium narras mira pietate parentem,
Qui ipse sui gnati minxerit in gremium.
Atqui non solum hoc se dicit cognitum habere
Brixia * Chinea suppositum specula,
Flavus quam molli percurrit flumine Mella,
Brixia Veronae mater amata meae,
Sed de Postumio et Corneli narrat amore,
Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hic aliquis: quid? tu isthaec, ianua, nosti?
Cui nunquam domini limine abesse licet,
Nec populum auscultare, sed hic suffixa tigillo
Tantum operire soles aut aperire domum?

'Saepe illam audivi furtiva voce loquentem
Solam cum ancillis haec sua flagitia,
Nomine dicentem quos diximus, ut pote quae mi
Speret nec linguam esse nec auriculam.
Praeterea addebat quendam, quem dicere nolo
Nomine, ne tollat rubra supercilia.
Longus homo est, magnas quoi lites intulit olim
Falsum mendaci ventre puerperium.'

LXVIII.

Quod mihi fortuna casuque oppressus acerbo
Conscriptum hoc lacrimis mittis epistolium,
Naufragum ut eiectum spumantibus aequoris undis
Sublevem et a mortis limine restituam,
Quem neque sancta Venus molli requiescere somno
Desertum in lecto caelibe perpetitur,
Nec veterum dulci scriptorum carmine Musae
Oblectant, cum mens anxia pervigilat,
Id gratum est mihi, me quoniam tibi dicis amicum,
Muneraque et Musarum hinc petis et Veneris:
Sed tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli,
Neu me odisse putes hospitis officium,
Accipe, quis merser fortunae fluctibus ipse,
Ne amplius a misero dona beata petas.
Tempore quo primum vestis mihi tradita pura est,
Iucundum cum aetas florida ver ageret,
Multa satis lusi: non est dea nescia nostri,
Quae dulcem curis miscet amaritiem:
Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors
Abstulit. o misero frater adempte mihi,
Tu mea tu moriens fregisti commoda, frater,
Tecum una tota est nostra sepulta domus,
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quae tuus in vita dulcis alebat amor.
Cuius ego interitu tota de mente fugavi
Haec studia atque omnis delicias animi.
Quare, quod scribis Veronae turpe Catullo

Esse, quod hic quisquis de meliore nota
Frigida deserto tepefaxit membra cubili,
Id, Manli, non est turpe, magis miserum est.
Ignosces igitur, si, quae mihi luctus ademit,
Haec tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam, quod scriptorum non magna est copia apud me,
Hoc fit, quod Romae vivimus: illa domus,
Illa mihi sedes, illic mea carpitur aetas:
Huc una ex multis capsula me sequitur.
Quod cum ita sit, nolim statuas nos mente maligna
Id facere aut animo non satis ingenuo,
Quod tibi non utriusque petenti copia facta est:
Ultro ego deferrem, copia siqua foret.

LXVIII b.

Non possum reticere, deae, qua me Allius in re
Iuverit aut quantis iuverit officiis:
Nec fugiens saeclis obliviscentibus aetas
Illius hoc caeca nocte tegat studium:
Sed dicam vobis, vos porro dicite multis
Millibus et facite haec charta loquatur anus
. . . .
Notescatque magis mortuus atque magis,
Nec tenuem texens sublimis aranea telam
In deserto Alli nomine opus faciat.
Nam, mihi quam dederit duplex Amathusia curam,
Scitis, et in quo me corruerit genere,
Cum tantum arderem quantum Trinacria rupes
Lymphaque in Oetaeis Malia Thermopylis,
Maesta neque assiduo tabescere lumina fletu
Cessarent tristique imbre madere genae.
Qualis in aerii perlucens vertice montis
Rivus muscoso prosilit e lapide,
Qui cum de prona praeceps est valle volutus,
Per medium densi transit iter populi,
Dulce viatori lasso in sudore levamen,
Cum gravis exustos aestus hiulcat agros:

Hic, velut in nigro iactatis turbine nautis
Lenius aspirans aura secunda venit
Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata,
Tale fuit nobis Allius auxilium.
Is clausum lato patefecit limite campum,
Isque domum nobis isque dedit dominam,
Ad quam communes exerceremus amores.
Quo mea se molli candida diva pede
Intulit et trito fulgentem in limine plantam
Innixa arguta constituit solea,
Coniugis ut quondam flagrans advenit amore
Protesilaeam Laodamia domum
Inceptam frustra, nondum cum sanguine sacro
Hostia caelestis pacificasset heros.
Nil mihi tam valde placeat, Rhamnusia virgo,
Quod temere invitis suscipiatur heris.
Quam ieiuna pium desideret ara cruorem,
Docta est amisso Laodamia viro,
Coniugis ante coacta novi dimittere collum,
Quam veniens una atque altera rursus hiems
Noctibus in longis avidum saturasset amorem,
Posset ut abrupto vivere coniugio,
Quod scibant Parcae non longo tempore abisse,
Si miles muros isset ad Iliacos:
Nam tum Helenae raptu primores Argivorum
Coeperat ad sese Troia ciere viros,
Troia (nefas) commune sepulcrum Asiae Europaeque,
Troia virum et virtutum omnium acerba cinis,
Quae vel et id nostro letum miserabile fratri
Attulit. hei misero frater adempte mihi,
Hei misero fratri iucundum lumen ademptum,
Tecum una tota est nostra sepulta domus,
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quae tuus in vita dulcis alebat amor.
Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra
Nec prope cognatos compositum cineres,
Sed Troia obscena, Troia infelice sepultum

Detinet extremo terra aliena solo.
Ad quam tum properans fertur simul undique pubes
Graeca penetralis deseruisse focos,
Ne Paris abducta gavisus libera moecha
Otia pacato degeret in thalamo.
Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodamia,
Ereptum est vita dulcius atque anima
Coniugium: tanto te absorbens vertice amoris
Aestus in abruptum detulerat barathrum,
Quale ferunt Graii Pheneum prope Cylleneum
Siccare emulsa pingue palude solum,
Quod quondam caesis montis fodisse medullis
Audit falsiparens Amphitryoniades,
Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
Perculit imperio deterioris heri,
Pluribus ut caeli tereretur ianua divis,
Hebe nec longa virginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
Qui divum domitum ferre iugum docuit:
Nam neque tam carum confecto aetate parenti
Una caput seri nata nepotis alit,
Qui, cum divitiis vix tandem inventus avitis
Nomen testatas intulit in tabulas,
Impia derisi gentilis gaudia tollens
Suscitat a cano volturium capiti:
Nec tantum niveo gavisa est ulla columbo
Compar, quae multo dicitur improbius
Oscula mordenti semper decerpere rostro,
Quanquam praecipue multivola est mulier.
Sed tu horum magnos vicisti sola furores,
Ut semel es flavo conciliata viro.
Aut nihil aut paulo cui tu concedere digna
Lux mea se nostrum contulit in gremium,
Quam circumcursans hinc illinc saepe Cupido
Fulgebat crocina candidus in tunica.
Quae tamen etsi uno non est contenta Catullo,
Rara verecundae furta feremus herae,
Ne nimium simus stultorum more molesti.

Saepe etiam Iuno, maxima caelicolum,
Coniugis in culpa flagrantem quotidiana,
. . . .
. . . .
Noscens omnivoli plurima furta Iovis.
At, quia nec divis homines componier aequum est,
. . . .
. . . .
Ingratum tremuli tolle parentis onus.
Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna
Fragrantem Assyrio venit odore domum,
Sed furtiva dedit mira munuscula nocte,
Ipsius ex ipso dempta viri gremio.
Quare illud satis est, si nobis is datur unus,
Quem lapide illa diem candidiore notat.
Hoc tibi, quod potui, confectum carmine munus
Pro multis, Alli, redditur officiis,
Ne vestrum scabra tangat rubigine nomen
Haec atque illa dies atque alia atque alia.
Huc addent divi quam plurima, quae Themis olim
Antiquis solita est munera ferre piis,
Et qui principio nobis terram dedit auctor,
A quo sunt primo omnia nata bona.
Sitis felices et tu simul et tua vita
Et domus ipsa, in qua lusimus et domina,
Et longe ante omnes mihi quae me carior ipso est,
Lux mea, qua viva vivere dulce mihi est.

LXIX.

Noli admirari, quare tibi femina nulla,
Rufe, velit tenerum supposuisse femur,
Non si illam rarae labefactes munere vestis
Aut perluciduli deliciis lapidis.
Laedit te quaedam mala fabula, qua tibi fertur
Valle sub alarum trux habitare caper.
Hunc metuunt omnes. neque mirum: nam mala valde est

Bestia, nec quicum bella puella cubet.
Quare aut crudelem nasorum interfice pestem,
Aut admirari desine cur fugiunt.

LXX.

Nulli se dicit mulier mea nubere malle
Quam mihi, non si se Iuppiter ipse petat.
Dicit: sed mulier cupido quod dicit amanti,
In vento et rapida scribere oportet aqua.

LXXI.

* Si qua viro bono sacrorum obstitit hircus,
Aut si quem merito tarda podagra secat,
Aemulus iste tuus, qui vestrum exercet amorem,
Mirifice est fato nactus utrunque malum.
Nam quotiens futuit, totiens ulciscitur ambos:
Illam affligit odore, ipse perit podagra.

LXXII.

Dicebas quondam solum te nosse Catullum,
Lesbia, nec prae me velle tenere Iovem.
Dilexi tum te non tantum ut vulgus amicam,
Sed pater ut gnatos diligit et generos.
Nunc te cognovi: quare etsi impensius uror,
Multo mi tamen es vilior et levior.
Qui potis est? inquis. quod amantem iniuria talis
Cogit amare magis, sed bene velle minus.

LXXIII.

Desine de quoquam quicquam bene velle mereri
Aut aliquem fieri posse putare pium.
Omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne:
Immo etiam taedet, * stetque magisque magis
Ut mihi, quem nemo gravius nec acerbius urget,
Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

LXXIV.

Gellius audierat patruum obiurgare solere,
Siquis delicias diceret aut faceret.
Hoc ne ipsi accideret, patrui perdepsuit ipsam
Uxorem et patruum reddidit Harpocratem.
Quod voluit fecit: nam, quamvis inrumet ipsum
Nunc patruum, verbum non faciet patruus.

LXXV.

Huc est mens deducta tua, mea Lesbia, culpa,
Atque ita se officio perdidit ipsa suo,
Ut iam nec bene velle queat tibi, si optima fias,
Nec desistere amare, omnia si facias.

LXXVI.

Siqua recordanti benefacta priora voluptas
Est homini, cum se cogitat esse pium,
Nec sanctam violasse fidem, nec foedere in ullo
Divum ad fallendos numine abusum homines,
Multa parata manent in longa aetate, Catulle,
Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
Nam quaecunque homines bene cuiquam aut dicere possunt
Aut facere, haec a te dictaque factaque sunt,
Omnia quae ingratae perierunt credita menti.
Quare iam te cur amplius excrucies?
Quin tu animo affirmas teque istinc usque reducis,
Et deis invitis desinis esse miser?
Difficile est longum subito deponere amorem.
Difficile est, verum hoc qua lubet efficias:
Una salus haec est, hoc est tibi pervincendum:
Hoc facias, sive id non pote sive pote.
O dii, si vestrum est misereri, aut si quibus unquam
Extremam iam ipsa morte tulistis opem,
Me miserum aspicite (et, si vitam puriter egi,

Eripite hanc pestem perniciemque mihi),
Hei mihi surrepens imos ut torpor in artus
Expulit ex omni pectore laetitias.
Non iam illud quaero, contra ut me diligat illa,
Aut, quod non potis est, esse pudica velit:
Ipse valere opto et tetrum hunc deponere morbum.
O dii, reddite mi hoc pro pietate mea.

LXXVII.

Rufe mihi frustra ac nequicquam credite amico
(Frustra? immo magno cum pretio atque malo),
Siccine subrepsti mei, atque intestina perurens
Sic misero eripuisti omnia? nostra bona
Eripuisti, heu heu nostrae crudele venenum
Vitae, heu heu nostrae pestis amicitiae.
Sed nunc id doleo, quod purae pura puellae
Savia conminxit spurca saliva tua.
Verum id non impune feres: nam te omnia saecla
Noscent, et qui sis fama loquetur anus.

LXXVIII.

Gallus habet fratres, quorum est lepidissima coniunx
Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo est bellus: nam dulces iungit amores,
Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo est stultus nec se videt esse maritum,
Qui patruus patrui monstret adulterium.

LXXIX.

Lesbius est pulcher: quid ni? quem Lesbia malit
Quam te cum tota gente, Catulle, tua.
Sed tamen hic pulcher vendat cum gente Catullum,
Si tria natorum suavia reppererit.

LXXX.

Quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella
Hiberna fiant candidiora nive,
Mane domo cum exis et cum te octava quiete
E molli longo suscitat hora die?
Nescio quid certe est: an vere fama susurrat
Grandia te medii tenta vorare viri?
Sic certe est: clamant Victoris rupta miselli
Ilia, et emulso labra notata sero.

LXXXI.

Nemone in tanto potuit populo esse, Iuventi,
Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
Praeterquam iste tuus moribunda a sede Pisauri
Hospes inaurata pallidior statua,
Qui tibi nunc cordi est, quem tu praeponere nobis
Audes, et nescis quod facinus facias.

LXXXII.

Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum
Aut aliud si quid carius est oculis,
Eripere ei noli, multo quod carius illi
Est oculis sei quid carius est oculis.

LXXXIII.

Lesbia mi praesente viro mala plurima dicit:
Haec illi fatuo maxima laetitia est.
Mule, nihil sentis. si nostri oblita taceret,
Sana esset: nunc quod gannit et obloquitur,
Non solum meminit, sed, quae multo acrior est res,
Irata est, hoc est, uritur et loquitur.

LXXXIV.

Chommoda dicebat, si quando commoda vellet
Dicere, et insidias Arrius hinsidias,

Et tum mirifice sperabat se esse locutum,
Cum quantum poterat dixerat hinsidias.
Credo, sic mater, sic Liber avunculus eius,
Sic maternus avus dixerat atque avia.
Hoc misso in Syriam requierant omnibus aures:
Audibant eadem haec leniter et leviter,
Nec sibi postilla metuebant talia verba,
Cum subito affertur nuntius horribilis,
Ionios fluctus, posquam illuc Arrius isset,
Iam non Ionios esse, sed Hionios.

LXXXV.

Odi et amo. quare id faciam, fortasse requiris.
Nescio sed fieri sentio et excrucior.

LXXXVI.

Quintia formosa est multis, mihi candida, longa,
Recta est. haec ego sic singula confiteor,
Totum illud formosa nego: nam nulla venustas,
Nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est, quae cum pulcherrima tota est,
Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

LXXXVII.

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam
Vere, quantum a me Lesbia amata mea es.
Nulla fides nullo fuit unquam foedere tanta,
Quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

LXXXVIII.

Quid facit is, Gelli, qui cum matre atque sorore
Prurit et abiectis pervigilat tunicis?
Quid facit is, patruum qui non sinit esse maritum?
Ecqui scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit, o Gelli, quantum non ultima Tethys

Nec genitor Nympharum abluit Oceanus:
Nam nihil est quicquam sceleris, quod prodeat ultra,
Non si demisso se ipse voret capite.

LXXXIX.

Gellius est tenuis: quid ni? cui tam bona mater
Tamque valens vivat tamque venusta soror
Tamque bonus patruus tamque omnia plena puellis
Cognatis, quare is desinat esse macer?
Qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est,
Quantumvis quare sit macer invenies.

XC.

Nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando
Coniugio et discat Persicum aruspicium:
Nam Magus ex matre et gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia relligio,
Gnatus ut accepto veneretur carmine divos
Omentum in flamma pingue liquefaciens.

XCI.

Non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum
In misero hoc nostro, hoc perdito amore fore,
Quod te cognossem bene constantemve putarem
Aut posse a turpi mentem inhibere probro.
Sed neque quod matrem nec germanam esse videbam
Hanc tibi, cuius me magnus edebat amor.
Et quamvis tecum multo coniungerer usu,
Non satis id causae credideram esse tibi.
Tu satis id duxti: tantum tibi gaudium in omni
Culpa est, in quacunque est aliquid sceleris.

XCII.

Lesbia mi dicit semper male nec tacet unquam
De me: Lesbia me dispeream nisi amat.

* Quo signo? quia sunt totidem mea: deprecor illam
Assidue, verum dispeream nisi amo.

XCIII.

Nil nimium studeo, Caesar, tibi velle placere,
Nec scire utrum sis albus an ater homo.

XCIV.

Mentula moechatur. moechatur mentula certe.
Hoc est, quod dicunt, ipsa olera olla legit.

XCV.

Zmyrna mei Cinnae nonam post denique messem
Quam coepta est nonamque edita post hiemem,
Millia cum interea quingenta Hortensius uno
. . . .
Zmyrna cavas Satrachi penitus mittetur ad undas,
Zmyrnam cana diu saecula pervoluent.
At Volusi annales Paduam morientur ad ipsam
Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.
Parva mei mihi sint cordi monumenta sodalis,
At populus tumido gaudeat Antimacho.

XCVI.

Si quicquam mutis gratum acceptumve sepulcris
Accidere a nostro, Calve, dolore potest,
Quo desiderio veteres renovamus amores
Atque olim missas flemus amicitias,
Certe non tanto mors immatura dolori est
Quintiliae, quantum gaudet amore tuo.

XCVII.

Non (ita me dii ament) quicquam referre putavi,
Utrum os an culum olfacerem Aemilio.

Nihilo mundius hoc, nihiloque immundior ille,
Verum etiam culus mundior et melior:
Nam sine dentibus hic: dentis os sesquipedalis,
Gingivas vero ploxemi habet veteris,
Praeterea rictum qualem diffissus in aestu
Meientis mulae cunnus habere solet.
Hic futuit multas et se facit esse venustum,
Et non pristino traditur atque asino?
Quem siqua attingit, non illam posse putemus
Aegroti culum lingere carnificis?

XCVIII.

In te, si in quenquam, dici pote, putide Victi,
Id quod verbosis dicitur et fatuis.
Ista cum lingua, si usus veniat tibi, possis
Culos et crepidas lingere carbatinas.
Si nos omnino vis omnes perdere, Victi,
Hiscas: omnino quod cupis efficies.

XCIX.

Surripui tibi, tum ludis, mellite Iuventi,
Suaviolum dulci dulcius ambrosia.
Verum id non impune tuli: namque amplius horam
Suffixum in summa me memini esse cruce,
Dum tibi me purgo nec possum fletibus ullis
Tantillum vestrae demere saevitiae.
Nam simul id factum est, multis diluta labella
Abstersti guttis omnibus articulis,
Ne quicquam nostro contractum ex ore maneret,
Tanquam conmictae spurca saliva lupae.
Praeterea infesto miserum me tradere Amori
Non cessasti omnique excruciare modo,
Ut mi ex ambrosia mutatum iam foret illud
Suaviolum tristi tristius helleboro.
Quam quoniam poenam misero proponis amori,
Nunquam iam posthac basia surripiam.

C.

Caelius Aufilenum et Quintius Aufilenam
Flos Veronensum depereunt iuvenum,
Hic fratrem, ille sororem. hoc est, quod dicitur, illud
Fraternum vere dulce sodalitium.
Cui faveam potius? Caeli, tibi: nam tua nobis
* Perfecta exigitur unica amicitia,
Cum vesana meas torreret flamma medullas.
Sis felix, Caeli, sis in amore potens.

CI.

Multas per gentes et multa per aequora vectus
Advenio has miseras, frater, ad inferias,
Ut te postremo donarem munere mortis
Et mutam nequicquam alloquerer cinerem,
Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum,
Heu miser indigne frater adempte mihi.
Nunc tamen in terra hac prisco quae more parentum
Tradita sunt tristis munera ad inferias,
Accipe fraterno multum manantia fletu,
Atque in perpetuum, frater, ave atque vale.

CII.

Si quicquam tacito commissum est fido ab amico,
Cuius sit penitus nota fides animi,
Meque esse invenies illorum iure sacratum,
Corneli, et factum me esse puta Harpocratem.

CIII.

Aut sodes mihi redde decem sestertia, Silo,
Deinde esto quamvis saevus et indomitus:
Aut, si te nummi delectant, desine quaeso
Leno esse atque idem saevus et indomitus.

CIV.

Credis me potuisse meae maledicere vitae,
Ambobus mihi quae carior est oculis?
Non potui, nec, si possem, tam perdite amarem:
Sed tu cum Tappone omnia monstra facis.

CV.

Mentula conatur Pipleum scandere montem:
Musae furcillis praecipitem eiiciunt.

CVI.

Cum puero bello praeconem qui videt esse,
Quid credat, nisi se vendere discupere?

CVII.

Si quicquam cupido optantique obtigit unquam
Insperanti, hoc est gratum animo proprie.
Quare hoc est gratum nobis quoque carius auro,
Quod te restituis, Lesbia, mi cupido.
Restituis cupido atque insperanti ipsa refers te
Nobis. o lucem candidiore nota!
Quis me uno vivit felicior, aut magis . . . .
Optandus vita dicere quis poterit?

CVIII.

Si Comini populi arbitrio tua cana senectus
Spurcata impuris moribus intereat,
Non equidem dubito quin primum inimica bonorum
Lingua execta avido sit data vulturio,
Effossos oculos voret atro gutture corvus,
Intestina canes, cetera membra lupi.

CIX.

Iucundum, mea vita, mihi proponis amorem
Hunc nostrum inter nos perpetuumque fore.

Dii magni, facite ut vere promittere possit,
Atque id sincere dicat et ex animo,
Ut liceat nobis tota perducere vita
Aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

CX.

Aufilena, bonae semper laudantur amicae:
Accipiunt pretium, quae facere instituunt.
Tu, quod promisti, mihi quod mentita inimica es,
Quod nec das nec fers, saepe facis facinus.
Aut facere ingenuae est, aut non promisse pudicae,
Aufilena, fuit: sed data corripere
Fraudando officiis plus quam meretricis avarae,
Quae sese toto corpore prostituit.

CXI.

Aufilena, viro contentam vivere solo,
Nuptarum laus e laudibus eximiis:
Sed cuivis quamvis potius succumbere par est,
Quam matrem fratres concipere ex patruo.

CXII.

Multus homo est Naso nec tecum multus homo * sed
Descendit: Naso, multus es et pathicus.

CXIII.

Consule Pompeio primum duo, Cinna, solebant
* Mecilia: facto consule nunc iterum
Manserunt duo, sed creverunt millia in unum
Singula. fecundum semen adulterio.

CXIV.

Firmanus saltu non falso Mentula dives
Fertur, qui tot res in se habet egregias,

Aucupium, omne genus piscis, prata, arva ferasque.
Nequicquam: fructus sumptibus exuperat.
Quare concedo sit dives, dum omnia desint.
Saltum laudemus, dum modo ipse egeat.

CXV.

Mentula habet noster triginta iugera prati,
Quadraginta arvi: cetera sunt maria.
Cur non divitiis Croesum superare potis sit,
Uno qui in saltu totmoda possideat,
Prata, arva, ingentes silvas latasque paludes
Usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum?
Omnia magna haec sunt, tamen ipse es maximus ultro,
Non homo, sed vero mentula magna minax.

CXVI.

Saepe tibi studioso animo venante requirens
Carmina uti possem mittere Battiadae,
Qui te lenirem nobis, neu conarere
Telis infestum mittere in usque caput,
Hunc video mihi nunc frustra sumptum esse laborem,
Gelli, nec nostras hic valuisse preces.
Contra nos tela ista tua evitamus amictu:
At fixus nostris tu dabi supplicium.

FRAGMENTA.

I.

At non effugies meos iambos.

Commentator Horat. Cruq. carm. 1, 16, 24.

II.

Hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape.
Qua domus tua Lampsaci est quaque . . . Priape.
Nam te praecipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia ceteris ostriosior oris.

Terentianus Maurus v. 2755. *Atilius Fortun. p.* 2675 *seq.* 2697. *Marius Victorinus p.* 2567. 2598 *seqq. Censorinus fr. de metr. p.* 2727.

III.

de meo ligurrire libido est.

Catullus Priapo (Priapeo): *Nonius* 2, 507.

IV.

[Animula miserula properiter abiit.]

Nonius 11, 63. *Sereno ascribit Diomedes p.* 513.

V.

Lucida qua splendent summi carchesia mali.

Nonius 15, 28. Cinna, Lucida confulgent alti carchesia mali: *Isidorus orig.* 19, 2.

VI.

Falleret indeprensus et irremeabilis error.

Est autem versus Catulli. *Servius ad Virgil. Aen.* 5, 591.

VII.

Cannabia exc . . . . . . carbasus Euros
Umbrosa c . . . . an . . .

Carbasus et masculino et feminino genere dictus est. Catullus: *Interpr. Virgil. Veron. ad Aen.* 8, 34.

VIII.

Quo te carmine dicam, Rhaetica? Hanc uvam Cato praecipue laudat in libris quos scripsit ad filium: contra Catullus eam vituperat et dicit nulli rei aptam esse, miraturque cur eam laudaverit Cato. *Servius ad georg.* 2, 95.

IX.

Hinc Theocriti apud Graecos, Catulli apud nos proximeque Virgilii incantamentorum amatoria imitatio. *Plinius hist. nat.* 28, 2. *s.* 4.

X.

Hinc etiam Catullus cávere dixit. *Servius ad Aen.* 4, 409.

XI.

Notandum sane etiam de iride arcum genere masculino dicere Virgilium: Catullus et alii genere feminino ponunt. *Servius ad Aen.* 5, 610.

ALBII TIBULLI

LIBRI QUATTUOR.

RECOGNOVIT

AUGUSTUS ROSSBACH.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI
MDCCCLXVI.

DOMITII MARSI.

Te quoque Virgilio comitem non aequa, Tibulle,
   Mors iuvenem campos misit ad Elysios,
Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores
   Aut caneret forti regia bella pede.

Albius Tibullus eques Romanus, insignis forma cultuque corporis observabilis, ante alios Corvinum Messalam oratorem dilexit, cuius et contubernalis Aquitanico bello militaribus donis donatus est. Hic multorum iudicio principem inter elegiographos obtinet locum, epistolae quoque eius amatoriae, quamquam breves, omnino utiles sunt. Obiit adolescens tempore Virgilii, ut indicat epigramma.

DIVERSITAS

EDITIONIS LACHMANNIANAE.

Lib. I.

I, 34 *de magno praeda petenda grege*] *est* omittunt fragm. Frising. *de magno est* PEWA, *grege est* D *).

37 *de paupere* DWA, *e paupere* PE.

44 *Sei licet* revocavi, cf. 1, 8, 49. II, 6, 16. *sci licet* libri, *si licet* vulgo.

II, 17 *temptat* D, *tentat* ceteri.

78 *posset* PEDA, *possit* W.

82 *diripuisse* libri, *deripuisse* Itali.

88 *uni* Vossius, *unus* aut *vanus* libri.

III, 14 *prospiceret* correxi, *respiceret* libri plerique, *despiceret* alii, *respueretque* Zwicav. I.

18 *Saturnive* Broukhusius, *Saturni* libri, *Saturni aut* Itali.

49 *At* correxi, *et* libri, *nunc* Itali.

63 *Ac* correxi, ed. vett., *Hac* PW, *At* EDA Lachm. *Hic* Itali.

73 *temptare* D, *tentare* reliqui.

IV, 30 *alta* libri, *alba* Itali.

39 *temptare* D, *tentare* reliqui.

55 *afferet* libri, *offeret* Itali.

V, 42 *meam* vulgo, *mea* libri.

61 interpunctionem mutavi.

VI, 12 *tunc* PE, *nunc* W, v. 13 *tunc* PEW, *tum* DA.

45—50 mutata interpunctione uncis inclusi, cf. II, 5, 23.

---

*) P(arisinus 7989), E(boracensis), W(ittianus), D(atanus), A(skewianus), C(uiacianus).

*

48 *Sanguine et* P, *Sanguineque* reliqui.
80 *dente* Statius, *ducta* libri.
VII, 16 *alat* Itali, *arat* libri.
49 *et centum ludis* Statius, *et centum ludos* libri, *et genium ludo* Heynius. Mihi haec sic corrigenda videntur: *Huc ades ad centum ludos.*
VIII, 11 *fuco* PEDA, *suco* W.
21 *temptat* D, *tentat* celeri.
36 *tumet* Scaliger, *timet* libri.
49 *Sei Marathum torques* ego correxi, *Seu Marathum torques* libri plerique, *Neu Marathum torque* Scaliger, quem editiones secutae sunt.
IX, 25 *lingua* Hauptius, *leva* EWA, *lene* PD.
X, 7 Interpunctionem mutavi.
26 *rustica* libri plerique, *mystica* E.
33 *accersere* PW, *accrescere* DA, *arcescere* A, *arcessere* vulgo.
36 *turpis* Itali, *puppis* libri.

Lib. II.

I, 21 *Tunc* libri, *tum* Puccius.
58 Dedi corruptam librorum scripturam. *opes* Wassenberghius, *curtas auxerat hircus opes* Hauptius, *vilis tum erat hircus opes* Bergkius.
66 *appulso* libri, *applauso* Puccius.
67 *Ipse quoque inter agros* libri, *Ipse interque greges* Puccius.
89 *furvis* correctum in lib. nonnullis, *fulvis* lib. plerique.
II, 9 *Cornute* PED, *Cherinte aut Chorinthe* WA, *Cerinthe* vulgo.
III, 1 idem.
47 *At tibi* libri. Fortasse *At mihi* cum Scaligero corrigendum.
59 *Nota loquor* libri. Fortasse *vota* vel *vana loquor*; ego vix crediderim locum lacunosum esse.
61 *Sit* correxi mutata interpunctione, *At* libri.
62 *Terra* libri, *certa* Puccius.

IV, 23 *focis insignia sacris* D W A, cf. I, 2, 82. *sacris ... fanis* P, *sacris ... donis* E.

V, 4 *mea* correxit in annotatione Lachmannus, *meas* libri plerique.

34 *pulla ... aqua* libri h. e. sordida, stagnante, *pulsa* Itali.

35 *Illac* correxi, *illaque* P, *illa* ceteri.

67 Interpunxi post *Marpessia dixit*, non enim vocabula *Marpessia Herophile* coniungenda esse arbitror.

68 *grata quod admonuit* P D W A, *grataque quod monuit* E.

75. 76 et 77. 78 transposui.

87 *Ac* P D W A, *At* E.

VI, 16 *Sei licet* revocavi, *scilicet* libri, *si licet* vulgo. Cf. I, 1, 44.

Lib. III.

I, 21 *larga* P E, *longa* D A W.

II, 21 *velis* Itali, *ventis* libri.

III, 2 *Multaque cum blanda* transposuit Bergkius, cf. III, 6, 46, *Blandaque cum multa* libri.

IV, 4 *nobis* Guyetus, *votis* libri.

10 Interpunctionem mutavi, coniunge *hominum genus placant.*

V, 3 *proxima* Scioppius, *maxima* libri.

7 *virorum* Scaliger, *deorum* libri.

VI, 7 *durum curae genus*] Fortasse *curae, durum genus*, Bellovacensis.

21 *Convenit ... severos* coniecit in annotatione Lachmannus, *non venit ... severus* libri.

46 *sordida* libri, *perfida* coniecit Bergkius.

Lib. IV.

I, 1 *me* vulgo, *mea* libri, *me et* coniecit Lachmannus.

91 *celeremque* Ayrmannus, *celeremve* libri.

94 *convertere* Crusius, *contendere* libri.

145 Uncos, quibus Lachmannus *Ultima ... arva* incluserat, removi. Est enim post vocabulum *nec* v. 144 subaudiendum *qua* ex versu 143. *Phoebo ut tenet* Bergkius.

175 *tulerint* Bergkius, *ierint* libri, *cierint* Lachmannus.

IV, 6 *candida* Heynius, *languida* Bergkius, *pallida* libri.

VI, 16 *optat* libri, *optet* Itali.

18 Post hunc versum plene interpunxi.

19 *Sis iuveni grata: adveniet*] *Sis* C recte, invocatur enim Natalis Iuno, ut v. 7 *At tu sancta fave iuveni.* — *adveniet* E. *Si iuveni grata veniet* B W A, *gratae* in annotatione coniecit Lachmannus.

VII. Sulpiciae adscripsi: in libro C *Sulpicia* legitur post hoc carmen, ego praemisi.

XI, 5 *quum* correxi, *quam* D, *quid* ceteri, *si* Puccius.

XIII, 16 *tibi* libri, *mihi* Scaliger.

ALBII TIBULLI

LIBER PRIMUS.

I.

Divitias alius fulvo sibi congerat auro
  Et teneat culti iugera multa soli,
Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
  Martia cui somnos classica pulsa fugent:
Me mea paupertas vitae traducat inerti,
  Dum meus assiduo luceat igne focus.
Ipse seram teneras maturo tempore vites
  Rusticus et facili grandia poma manu:
Nec spes destituat, sed frugum semper acervos
  Praebeat et pleno pinguia musta lacu.
Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris
  Seu vetus in trivio florea serta lapis:
Et quodcunque mihi pomum novus educat annus,
  Libatum agricolae ponitur ante deum.
Flava Ceres, tibi sit nostro de rure corona
  Spicea, quae templi pendeat ante fores:
Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
  Terreat ut saeva falce Priapus aves.
Vos quoque, felicis quondam nunc pauperis agri
  Custodes, fertis munera vestra, Lares.
Tunc vitula innumeros lustrabat caesa iuvencos:
  Nunc agna exigui est hostia parva soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
  Clamet 'io messes et bona vina date'.
Iam modo non possum contentus vivere parvo

Nec semper longae deditus esse viae,
Sed Canis aestivos ortus vitare sub umbra
Arboris ad rivos praetereuntis aquae.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentes
Aut stimulo tardos increpuisse boves,
Non agnamve sinu pigeat fetumve capellae
Desertum oblita matre referre domum.
At vos exiguo pecori, furesque lupique,
Parcite: de magno praeda petenda grege.
Hic ego pastoremque meum lustrare quot annis
Et placidam soleo spargere lacte Palem.
Adsitis, divi, nec vos de paupere mensa
Dona nec e puris spernite fictilibus.
Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
Pocula, de facili composuitque luto.
Non ego divitias patrum fructusque requiro,
Quos tulit antiquo condita messis avo:
Parva seges satis est, satis est, requiescere lecto
Sei licet et solito membra levare toro.
Quam iuvat immites ventos audire cubantem
Et dominam tenero detinuisse sinu
Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
Securum somnos imbre iuvante sequi!
Hoc mihi contingat: sit dives iure, furorem
Qui maris et tristes ferre potest pluvias.
O quantum est auri pereat potiusque smaragdi,
Quam fleat ob nostras ulla puella vias.
Te bellare decet terra, Messala, marique,
Ut domus hostiles praeferat exuvias:
Me retinent vinctum formosae vincla puellae,
Et sedeo duras ianitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
Dum modo sim, quaeso segnis inersque vocer.
Te spectem, suprema mihi cum venerit hora,
Te teneam moriens deficiente manu.
Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto,
Tristibus et lacrimis oscula mixta dabis.
Flebis: non tua sunt duro praecordia ferro

Vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.
Illo non iuvenis poterit de funere quisquam
Lumina, non virgo, sicca referre domum.
Tu Manes ne laede meos, sed parce solutis
Crinibus et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
Iam veniet tenebris Mors adoperta caput,
Iam subrepet iners aetas, neque amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capiti.
Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postes
Non pudet et rixas inseruisse iuvat.
Hic ego dux milesque bonus: vos, signa tubaeque,
Ite procul, cupidis vulnera ferte viris,
Ferte et opes: ego composito securus acervo
Despiciam dites despiciamque famem.

II.

Adde merum vinoque novos compesce dolores,
Occupet ut fessi lumina victa sopor:
Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho
Excitet, infelix dum requiescit amor.
Nam posita est nostrae custodia saeva puellae,
Clauditur et dura ianua firma sera.
Ianua difficilis dominae, te verberet imber,
Te Iovis imperio fulmina missa petant.
Ianua, iam pateas uni mihi, victa querelis,
Neu furtim verso cardine aperta sones.
Et mala siqua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas: capiti sint precor illa meo.
Te meminisse decet, quae plurima voce peregi
Supplice, cum posti florida serta darem.
Tu quoque ne timide custodes, Delia, falle.
Audendum est: fortes adiuvat ipsa Venus.
Illa favet, seu quis iuvenis nova limina temptat,
Seu reserat fixo dente puella fores:
Illa docet furtim molli decedere lecto,
Illa pedem nullo ponere posse sono,

Illa viro coram nutus conferre loquaces
  Blandaque compositis abdere verba notis.
Nec docet hoc omnis, sed quos nec inertia tardat
  Nec vetat obscura surgere nocte timor.
En ego cum tenebris tota vagor anxius urbe,

. . . .
Nec sinit occurrat quisquam, qui corpora ferro
  Vulneret aut rapta praemia veste petat.
Quisquis amore tenetur, eat tutusque sacerque
  Qualibet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hibernae frigora noctis,
  Non mihi, cum multa decidit imber aqua.
Non labor hic laedit, reseret modo Delia postes
  Et vocet ad digiti me taciturna sonum.
Parcite luminibus, seu vir seu femina fiat
  Obvia: celari vult sua furta Venus.
Neu strepitu terrete pedum, neu quaerite nomen,
  Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Siquis et imprudens aspexerit, occulat ille
  Perque deos omnes se meminisse neget:
Nam fuerit quicunque loquax, is sanguine natam,
  Is Venerem e rapido sentiet esse mari.
Nec tamen huic credet coniunx tuus, ut mihi verax
  Pollicita est magico saga ministerio.
Hanc ego de caelo ducentem sidera vidi,
  Fluminis haec rapidi carmine vertit iter,
Haec cantu finditque solum Manesque sepulcris
  Elicit et tepido devocat ossa rogo:
Iam tenet infernas magico stridore catervas,
  Iam iubet aspersas lacte referre pedem.
Cum libet, haec tristi depellit nubila caelo:
  Cum libet, aestivo convocat orbe nives.
Sola tenere malas Medeae dicitur herbas,
  Sola feros Hecatae perdomuisse canes.
Haec mihi composuit cantus, quis fallere posses:
  Ter cane, ter dictis despue carminibus.
Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam,
  Non sibi, si in molli viderit ipse toro.

Tu tamen abstineas aliis: nam cetera cernet
Omnia: de me uno sentiet ipse nihil.
Quid credam? nempe haec eadem se dixit amores
Cantibus aut herbis solvere posse meos,
Et me lustravit taedis, et nocte serena
Concidit ad magicos hostia pulla deos.
Non ego totus abesset amor, sed mutuus esset,
Orabam, nec te posse carere velim.
Ferreus ille fuit, qui, te cum posset habere,
Maluerit praedas stultus et arma sequi.
Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
Ponat et in capto Martia castra solo,
Totus et argento contextus, totus et auro,
Insideat celeri conspiciendus equo,
Ipse boves mea si tecum modo Delia possim
Iungere et in solito pascere monte pecus:
Et te dum liceat teneris retinere lacertis,
Mollis et inculta sit mihi somnus humo.
Quid Tyrio recubare toro sine amore secundo
Prodest, cum fletu nox vigilanda venit?
Nam neque tum plumae nec stragula picta soporem
Nec sonitus placidae ducere posset aquae.
Num Veneris magnae violavi numina verbo,
Et mea nunc poenas impia lingua luit?
Num feror incestus sedes adiisse deorum
Sertaque de sanctis diripuisse focis?
Non ego, si merui, dubitem procumbere templis
Et dare sacratis oscula liminibus,
Non ego tellurem genibus perrepere supplex
Et miserum sancto tundere poste caput.
At tu, qui laetus rides mala nostra, caveto
Mox tibi: non unus saeviet usque deus.
Vidi ego, qui iuvenum miseros lusisset amores,
Post Veneris vinclis subdere colla senem
Et sibi blanditias tremula componere voce
Et manibus canas fingere velle comas:
Stare nec ante fores puduit caraeve puellae
Ancillam medio detinuisse foro.

Hunc puer, hunc iuvenis turba circumterit arta,
Despuit in molles et sibi quisque sinus.
At mihi parce, Venus: semper tibi dedita servit
Mens mea: quid messes uris acerba tuas?

III.

Ibitis Aegaeas sine me, Messala, per undas,
O utinam memores ipse cohorsque mei:
Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris:
Abstineas avidas, Mors precor atra, manus.
Abstineas, Mors atra, precor: non hic mihi mater
Quae legat in maestos ossa perusta sinus,
Non soror, Assyrios cineri quae dedat odores
Et fleat effusis ante sepulcra comis,
Delia non usquam; quae me cum mitteret urbe,
Dicitur ante omnes consuluisse deos.
Illa sacras pueri sortes ter sustulit: illi
Rettulit e triviis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus: tamen est deterrita nunquam,
Quin fleret nostras prospiceretque vias.
Ipse ego solator, cum iam mandata dedissem,
Quaerebam tardas anxius usque moras.
Aut ego sum causatus aves aut omina dira,
Saturnive sacram me tenuisse diem.
O quotiens ingressus iter mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem!
Audeat invito ne quis discedere Amore,
Aut sciat egressum se prohibente deo.
Quid tua nunc Isis mihi, Delia, quid mihi prosunt
Illa tua totiens aera repulsa manu,
Quidve, pie dum sacra colis, pureque lavari
Te (memini) et puro secubuisse toro?
Nunc, dea, nunc succurre mihi (nam posse mederi
Picta docet templis multa tabella tuis),
Ut mea votivas persolvens Delia voces
Ante sacras lino tecta fores sedeat
Bisque die resoluta comas tibi dicere laudes

Insignis turba debeat in Pharia.
At mihi contingat patrios celebrare Penates
Reddereque antiquo menstrua tura Lari.
Quam bene Saturno vivebant rege prius quam
Tellus in longas est patefacta vias!
Nondum caeruleas pinus contempserat undas,
Effusum ventis praebueratque sinum,
Nec vagus ignotis repetens conpendia terris
Presserat externa navita merce ratem.
Illo non validus subiit iuga tempore taurus,
Non domito fraenos ore momordit equus,
Non domus ulla fores habuit, non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipsae mella dabant quercus, ultroque ferebant
Obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella, nec ensem
Inmiti saevus duxerat arte faber.
At Iove sub domino caedes et vulnera semper,
Nunc mare, nunc leti mille repente viae.
Parce, pater. timidum non me periuria terrent,
Non dicta in sanctos impia verba deos.
Quod si fatales iam nunc explevimus annos,
Fac lapis incriptis stet super ossa notis:
'Hic iacet inmiti consumptus morte Tibullus,
Messalam terra dum sequiturque mari.'
Sed me, quod facilis tenero sum semper Amori,
Ipsa Venus campos ducet in Elysios.
Hic choreae cantusque vigent, passimque vagantes
Dulce sonant tenui gutture carmen aves,
Fert casiam non culta seges, totosque per agros
Floret odoratis terra benigna rosis:
Ac iuvenum series teneris inmixta puellis
Ludit, et assidue praelia miscet Amor.
Illic est, cuicunque rapax mors venit amanti,
Et gerit insigni myrtea serta coma.
At scelerata iacet sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant:
Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues

Saevit, et huc illuc impia turba fugit:
Tunc niger in porta serpentum Cerberus ore
Stridet et aeratas excubat ante fores.
Illic Iunonem temptare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rota,
Porrectusque novem Tityos per iugera terrae
Assiduas atro viscere pascit aves.
Tantalus est illic, et circum stagna: sed acrem
Iam iam poturi deserit unda sitim:
Et Danai proles, Veneris quod numina laesit,
In cava Lethaeas dolia portat aquas.
Illic sit, quicunque meos violavit amores,
Optavit lentas et mihi militias.
At tu casta precor maneas, sanctique pudoris
Assideat custos sedula semper anus.
Haec tibi fabellas referat positaque lucerna
Deducat plena stamina longa colo,
Ac circa gravibus pensis affixa puella
Paulatim somno fessa remittat opus.
Tum veniam subito, nec quisquam nuntiet ante,
Sed videar caelo missus adesse tibi.
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obvia nudato, Delia, curre pede.
Hoc precor, hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

IV.

'Sic umbrosa tibi contingant tecta, Priape,
Ne capiti soles, ne noceantque nives:
Quae tua formosos cepit sollertia? certe
Non tibi barba nitet, non tibi culta coma est,
Nudus et hibernae producis frigora brumae,
Nudus et aestivi tempora sicca Canis.'
Sic ego: tum Bacchi respondit rustica proles,
Armatus curva sic mihi falce deus.
'O fuge te tenerae puerorum credere turbae:
Nam causam iusti semper amoris habent.

Hic placet, angustis quod equum compescit habenis:
  Hic placidam niveo pectore pellit aquam:
Hic, quia fortis adest audacia, cepit: at illi
  Virgineus teneras stat pudor ante genas.
Sed ne te capiant, primo si forte negabit,
  Taedia: paulatim sub iuga colla dabit.
Longa dies homini docuit parere leones,
  Longa dies molli saxa peredit aqua:
Annus in apricis maturat collibus uvas,
  Annus agit certa lucida signa vice.
Nec iurare time: Veneris periuria venti
  Irrita per terras et freta summa ferunt.
Gratia magna Iovi: vetuit pater ipse valere,
  Iurasset cupide quicquid ineptus amor:
Perque suas impune sinit Dictynna sagittas
  Affirmes, crines perque Minerva suos.
At si tardus eris, errabis: transiet aetas.
  Quam cito non segnis stat remeatque dies!
Quam cito purpureos deperdit terra colores,
  Quam cito formosas populus alta comas!
Quam iacet, infirmae venere ubi fata senectae,
  Qui prior Eleo est carcere missus equus!
Vidi iam iuvenem, premeret cum serior aetas,
  Maerentem stultos praeteriisse dies.
Crudeles divi! serpens novus exuit annos:
  Formae non ullam fata dedere moram.
Solis aeterna est Phoebo Bacchoque iuventa:
  Nam decet intonsus crinis utrumque deum.
Tu, puero quodcunque tuo temptare libebit,
  Cedas: obsequio plurima vincit amor.
Neu comes ire neges, quamvis via longa paretur
  Et Canis arenti torreat arva siti,
Quamvis praetexens picea ferrugine caelum
  Venturam admittat imbrifer arcus aquam.
Vel si caeruleas puppi volet ire per undas,
  Ipse levem remo per freta pelle ratem.
Nec te paeniteat duros subiisse labores
  Aut opera insuetas atteruisse manus,

Nec, velit insidiis altas si claudere valles,
  Dum placeas, humeri retia ferre negent.
Si volet arma, levi tentabis ludere dextra:
  Saepe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit, rapias tum cara licebit
  Oscula: pugnabit, sed tamen apta dabit.
Rapta dabit primo, mox afferet ipse roganti,
  Post etiam collo se implicuisse volet.
Heu male nunc artes miseras haec saecula tractant:
  Iam tener assuevit munera velle puer.
At tua, qui Venerem docuisti vendere primus,
  Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis.
Pieridas, pueri, doctos et amate poetas,
  Aurea nec superent munera Pieridas.
Carmine purpurea est Nisi coma: carmina ni sint,
  Ex humero Pelopis non nituisset ebur.
Quem referent Musae, vivet, dum robora tellus,
  Dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Musas, qui vendit amorem,
  Idaeae currus ille sequatur Opis
Et tercentenas erroribus expleat urbis
  Et secet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditiis vult esse locum Venus ipsa: querelis
  Supplicibus, miseris fletibus illa favet.'
Haec mihi, quae canerem Titio, deus edidit ore:
  Sed Titium coniunx haec meminisse vetat.
Pareat ille suae: vos me celebrate magistrum,
  Quos male habet multa callidus arte puer.
Gloria cuique sua est: me, qui spernentur, amantes
  Consultent: cunctis ianua nostra patet.
Tempus erit, cum me Veneris praecepta ferentem
  Deducat iuvenum sedula turba senem.
Heu heu quam Marathus lento me torquet amore!
  Deficiunt artes, deficiuntque doli.
Parce, puer, quaeso, ne turpis fabula fiam,
  Cum mea ridebunt vana magisteria.

V.

Asper eram et bene discidium me ferre loquebar:
  At mihi nunc longe gloria fortis abest.
Namque agor, ut per plana citus sola verbere turben,
  Quem celer assueta versat ab arte puer.
Ure ferum et torque, libeat ne dicere quicquam
  Magnificum post haec: horrida verba doma.
Parce tamen, per te furtivi foedera lecti,
  Per Venerem quaeso compositumque caput.
Ille ego, cum tristi morbo defessa iaceres,
  Te dicor votis eripuisse meis,
Ipseque te circum lustravi sulfure puro,
  Carmine cum magico praecinuisset anus:
Ipse procuravi ne possent saeva nocere
  Somnia, ter sancta deveneranda mola:
Ipse ego velatus filo tunicisque solutis
  Vota novem Triviae nocte silente dedi.
Omnia persolvi: fruitur nunc alter amore,
  Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, si salva fuisses,
  Fingebam demens, sed renuente deo.
Rura colam, frugumque aderit mea Delia custos,
  Area dum messes sole calente teret,
Aut mihi servabit plenis in lintribus uvas
  Pressaque veloci candida musta pede,
Consuescet numerare pecus, consuescet amantis
  Garrulus in dominae ludere verna sinu.
Illa deo sciet agricolae pro vitibus uvam,
  Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
Illa regat cunctos, illi sint omnia curae:
  At iuvet in tota me nihil esse domo.
Huc veniet Messala meus, cui dulcia poma
  Delia selectis detrahat arboribus:
Et tantum venerata virum, hunc sedula curet,
  Huic paret atque epulas ipsa ministra gerat.
Haec mihi fingebam, quae nunc Eurusque Notusque
  Iactat odoratos vota per Armenios.

Saepe ego tentavi curas depellere vino:
  At dolor in lacrimas verterat omne merum.
Saepe aliam tenui: sed iam cum gaudia adirem,
  Admonuit dominae deseruitque Venus.
Tunc me discedens devotum femina dixit,
  Et pudet et narrat scire nefanda meam.
Non facit hoc verbis, facie tenerisque lacertis
  Devovet et flavis nostra puella comis.
Talis ad Haemonium Nereis Pelea quondam
  Vecta est fraenato caerula pisce Thetis.
Haec nocuere mihi, quod adest huic dives amator:
  Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes atque ore cruento
  Tristia cum multo pocula felle bibat:
Hanc volitent animae circum sua fata querentes
  Semper, et e tectis strix violenta canat:
Ipsa fame stimulante furens herbasque sepulcris
  Quaerat et a saevis ossa relicta lupis,
Currat et inguinibus nudis ululetque per urbes,
  Post agat e triviis aspera turba canum.
Evenient: dat signa deus: sunt numina amanti,
  Saevit et iniusta lege relicta Venus.
At tu quam primum sagae praecepta rapacis
  Desere: nam donis vincitur omnis amor.
Pauper erit praesto, tibi praesto pauper adibit
  Primus et in tenero fixus erit latere,
Pauper in angusto fidus comes agmine turbae
  Subiicietque manus efficietque viam,
Pauper ad occultos furtim deducet amicos
  Vinclaque de niveo detrahet ipse pede.
Heu canimus frustra, nec verbis victa patescit
  Ianua, sed plena est percutienda manu.
At tu, qui potior nunc es, mea fata timeto:
  Versatur celeri Fors levis orbe rotae.
Non frustra quidam iam nunc in limine perstat
  Sedulus ac crebro prospicit ac refugit,
Et simulat transire domum, mox deinde recurrit
  Solus et ante ipsas excreat usque fores.

Nescio quid furtivus amor parat. utere quaeso,
Dum licet: in liquida nat tibi linter aqua.

VI.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus,
Post tamen es misero tristis et asper, Amor.
Quid tibi saevitiae mecum est? an gloria magna est
Insidias homini composuisse deum?
Nam mihi tenduntur casses: iam Delia furtim
Nescio quem tacita callida nocte fovet.
Illa quidem tam multa negat, sed credere durum est:
Sic etiam de me pernegat usque viro.
Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes: heu heu nunc premor arte mea.
Fingere tunc didicit causas, ut sola cubaret,
Cardine tunc tacito vertere posse fores:
Tunc succos herbasque dedi, quis livor abiret,
Quem facit impresso mutua dente Venus.
At tu, fallacis coniunx incaute puellae,
Me quoque servato, peccet ut illa nihil.
Neu iuvenes celebret multo sermone, caveto,
Neve cubet laxo pectus aperta sinu,
Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
Ne trahat et mensae ducat in orbe notas.
Exibit quam saepe, time, seu visere dicet
Sacra Bonae maribus non adeunda deae.
At mihi si credas, illam sequar unus ad aras:
Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.
Saepe, velut gemmas eius signumque probarem,
Per causam memini me tetigisse manum:
Saepe mero somnum peperi tibi, at ipse bibebam
Sobria supposita pocula victor aqua.
Non ego te laesi prudens: ignosce fatenti.
Iussit Amor: contra quis ferat arma deos?
Ille ego sum, nec me iam dicere vera pudebit,
Instabat tota cui tua nocte canis.
Quid tenera tibi coniuge opus? tua si bona nescis

Servare, frustra clavis inest foribus.
Te tenet, absentes alios suspirat amores
Et simulat subito condoluisse caput.
At mihi servandam credas: non saeva recuso
Verbera, detracto non ego vincla pedum.
Tum procul absitis, quisquis colit arte capillos,
Effluit effuso cui toga laxa sinu:
Quisquis et occurret, ne possit crimen habere,
Stet procul, aut alia stet procul ante via.
Sic fieri iubet ipse deus, sic magna sacerdos
Est mihi divino vaticinata sono:
(Haec ubi Bellonae motu est agitata, nec acrem
Flammam, non amens verbera torta timet:
Ipsa bipenne suos caedit violenta lacertos
Sanguine et effuso spargit inulta deam,
Statque latus praefixa veru, stat saucia pectus,
Et canit eventus, quos dea magna monet.)
'Parcite, quam custodit Amor, violare puellam,
Ne pigeat magno post didicisse malo.
Attigerit, labentur opes, ut vulnere nostro
Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.'
Et tibi nescio quas dixit, mea Delia, poenas:
Si tamen admittas, sit precor illa levis.
Non ego te propter parco tibi, sed tua mater
Me movet atque iras aurea vincit anus.
Haec mihi te adducit tenebris multoque timore
Coniungit nostras clam taciturna manus,
Haec foribusque manet noctu me affixa proculque
Cognoscit strepitus me veniente pedum.
Vive diu mihi, dulcis anus: proprios ego tecum,
Sit modo fas, annos contribuisse velim.
Te semper natamque tuam te propter amabo:
Quicquid agit, sanguis est tamen illa tuus.
Sit modo casta, doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines nec stola longa pedes.
Et mihi sint durae leges, laudare nec ullam
Possim ego, quin oculos appetat illa meos,
Et siquid peccasse putet, ducarque capillis

Inmerito pronas proripiarque vias.
Non ego te pulsare velim, sed, venerit iste
Si furor, optarim non habuisse manus:
Nec saevo sis casta metu, sed mente fideli:
Mutuus absenti te mihi servet amor.
At, quae fida fuit nulli, post victa senecta
Ducit inops tremula stamina torta manu
Firmaque conductis adnectit licia telis
Tractaque de niveo vellere dente putat.
Hanc animo gaudente vident iuvenumque catervae
Commemorant merito tot mala ferre senem,
Hanc Venus ex alto flentem sublimis Olympo
Spectat et infidis quam sit acerba monet.
Haec aliis maledicta cadant: nos, Delia, amoris
Exemplum cana simus uterque coma.

VII.

Hunc cecinere diem Parcae fatalia nentes
Stamina non ulli dissoluenda deo;
Hunc fore, Aquitanas posset qui fundere gentes,
Quem tremeret forti milite victus Atax.
Evenere: novos pubes Romana triumphos
Vidit et evinctos brachia capta duces:
At te victrices lauros, Messala, gerentem
Portabat niveis currus eburnus equis.
Non sine me est tibi partus honos: Tarbella Pyrene
Testis et Oceani litora Santonici,
Testis Arar Rhodanusque celer magnusque Garumna,
Carnoti et flavi caerula lympha Liger.
An te, Cydne, canam, tacitis qui leniter undis
Caeruleus placidis per vada serpis aquis,
Quantus et aetherio contingens vertice nubes
Frigidus intonsos Taurus alat Cilicas?
Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
Alba Palaestino sancta columba Syro,
Utque maris vastum prospectet turribus aequor
Prima ratem ventis credere docta Tyros,

Qualis et, arentes cum findit Sirius agros,
  Fertilis aestiva Nilus abundet aqua?
Nile pater, quanam possim te dicere causa
  Aut quibus in terris occuluisse caput?
Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
  Arida nec Pluvio supplicat herba Iovi.
Te canit atque suum pubes miratur Osirim
  Barbara, Memphiten plangere docta bovem.
Primus aratra manu sollerti fecit Osiris
  Et teneram ferro sollicitavit humum,
Primus inexpertae commisit semina terrae
  Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere vitem,
  Hic viridem dura caedere falce comam:
Illi iucundos primum matura sapores
  Expressa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
  Movit et ad certos nescia membra modos,
Bacchus et agricolae magno confecta labore
  Pectora tristitiae dissoluenda dedit.
Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,
  Crura licet dura compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curae nec luctus, Osiri,
  Sed chorus et cantus et levis aptus amor,
Sed varii flores et frons redimita corymbis,
  Fusa sed ad teneros lutea palla pedes
Et Tyriae vestes et dulcis tibia cantu
  Et levis occultis conscia cista sacris.
Huc ades ad centum ludos Geniumque choreis
  Concelebra et multo tempora funde mero:
Illius et nitido stillent unguenta capillo,
  Et capite et collo mollia serta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dem turis honores,
  Liba et Mopsopio dulcia melle feram.
At tibi succrescat proles, quae facta parentis
  Augeat et circa stet veneranda senem.
Nec taceat monumenta viae, quem Tuscula tellus
  Candidaque antiquo detinet Alba Lare.

Namque opibus congesta tuis hic glarea dura
  Sternitur, hic apta iungitur arte silex.
Te canit agricola, e magna cum venerit urbe
  Serus inoffensum rettuleritque pedem.
At tu, Natalis multos celebrande per annos,
  Candidior semper candidiorque veni.

VIII.

Non ego celari possum, quid nutus amantis
  Quidve ferant miti lenia verba sono.
Nec mihi sunt sortes nec conscia fibra deorum,
  Praecinit eventus nec mihi cantus avis:
Ipsa Venus magico religatum brachia nodo
  Perdocuit multis non sine verberibus.
Desine dissimulare: deus crudelius urit,
  Quos videt invitos succubuisse sibi.
Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos
  Saepeque mutatas disposuisse comas,
Quid fuco splendente genas ornare, quid ungues
  Artificis docta subsecuisse manu?
Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus,
  Ansaque compressos colligit arta pedes.
Illa placet, quamvis inculto venerit ore
  Nec nitidum tarda compserit arte caput.
Num te carminibus, num te pallentibus herbis
  Devovit tacito tempore noctis anus?
Cantus vicinis fruges traducit ab agris,
  Cantus et iratae detinet anguis iter,
Cantus et e curru Lunam deducere temptat,
  Et faceret, si non aera repulsa sonent.
Quid queror heu misero carmen nocuisse, quid herbas?
  Forma nihil magicis utitur auxiliis:
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse
  Oscula, sed femori conseruisse femur.
Nec tu difficilis puero tamen esse memento
  (Persequitur poenis tristia facta Venus),
Munera nec poscas: det munera canus amator,

Ut foveas molli frigida membra sinu.
Carior est auro iuvenis, cui levia fulgent
Ora nec amplexus aspera barba terit.
Huic tu candentes humero suppone lacertos,
Et regum magnae despiciantur opes.
At Venus invenit puero succumbere furtim,
Dum tumet et teneros conserit usque sinus,
Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
Oscula et in collo figere dente notas.
Non lapis hanc gemmaeque iuvant, quae frigore sola
Dormiat et nulli sit cupienda viro.
Heu sero revocatur amor seroque iuventa,
Cum vetus infecit cana senecta caput.
Tum studium formae est: coma tum mutatur, ut annos
Dissimulet viridi cortice tincta nucis:
Tollere tum cura est albos a stirpe capillos
Et faciem dempta pelle referre novam.
At tu, dum primi floret tibi temporis aetas,
Utere: non tardo labitur illa pede.
Sei Marathum torques, puero quae gloria victo est?
In veteres esto dura, puella, senes.
Parce precor tenero: non illi sontica causa est,
Sed nimius luto corpora tingit amor.
Vel miser absenti maestas quam saepe querelas
Coniicit et lacrimis omnia plena madent!
'Quid me spernis?' ait. 'poterat custodia vinci:
Ipse dedit cupidis fallere posse deus.
Nota Venus furtiva mihi est, ut lenis agatur
Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum:
Et possum media quamvis obrepere nocte
Et strepitu nullo clam reserare fores.
Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem
Et fugit ex ipso saeva puella toro?
Vel cum promittit, subito sed perfida fallit,
Est mihi nox multis evigilanda malis.
Dum mihi venturam fingo, quodcunque movetur,
Illius credo tunc sonuisse pedem.'
Desistas lacrimare, puer: non frangitur illa,

Et tua iam fletu lumina fessa tument.
Oderunt, Pholoe, moneo, fastidia divi,
Nec prodest sanctis tura dedisse focis.
Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes,
Nescius ultorem post caput esse deum:
Saepe etiam lacrimis fertur risisse dolentis
Et cupidum ficta detinuisse mora:
Nunc omnis odit fastus, nunc displicet illi
Quaecunque opposita est ianua dura sera.
At te poena manet, ni desinis esse superba.
Quam cupies votis hunc revocare diem!

IX.

Quid mihi, si fueras miseros laesurus amores,
Foedera per divos, clam violanda, dabas?
Ah miser, etsi quis primo periuria celat,
Sera, tamen tacitis Poena venit pedibus.
Parcite, caelestes: aequum est impune licere
Numina formosis laedere vestra semel.
Lucra petens habili tauros adiungit aratro
Et durum terrae rusticus urget opus,
Lucra petituras freta per parentia ventis
Ducunt instabiles sidera certa rates:
Muneribus meus est captus puer. at deus illa
In cinerem et liquidas munera vertat aquas.
Iam mihi persolvet poenas, pulvisque decorem
Detrahet et ventis horrida facta coma,
Uretur facies, urentur sole capilli,
Deteret invalidos et via longa pedes.
Admonui quotiens 'auro ne pollue formam:
Saepe solent auro multa subesse mala.
Divitiis captus siquis violavit amorem,
Asperaque est illi difficilisque Venus.
Ure meum potius flamma caput et pete ferro
Corpus et intorto verbere terga seca.
Nec tibi celandi spes sit peccare paranti:
Est deus, occultos qui vetat esse dolor

Ipse deus tacito permisit lingua ministro,
  Ederet ut multo libera verba mero:
Ipse deus somno domitos emittere vocem
  Iussit et invitos facta tegenda loqui.'
Haec ego dicebam: nunc me flevisse loquentem,
  Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes.
Tunc mihi iurabas nullius divitis auri
  Pondere, non gemmis, vendere velle fidem,
Non tibi si pretium Campania terra daretur,
  Non tibi si Bacchi cura Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi sidera caeli
  Lucere et puras fulminis esse vias.
Quin etiam flebas: at non ego fallere doctus
  Tergebam humentes credulus usque genas.
Quid faciam, nisi et ipse fores in amore puellae?
  Sed precor exemplo sit levis illa tuo.
O quotiens, verbis ne quisquam conscius esset,
  Ipse comes multa lumina nocte tuli!
Saepe insperanti venit tibi munere nostro
  Et latuit clausas post adoperta fores.
Tum miser interii, stulte confisus amari:
  Nam poteram ad laqueos cautior esse tuos.
Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam,
  Et me nunc nostri Pieridumque pudet.
Illa velim rapida Vulcanus carmina flamma
  Torreat et liquida deleat amnis aqua.
Tu procul hinc absis, cui formam vendere cura est
  Et pretium plena grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
  Rideat assiduis uxor inulta dolis,
Et cum furtivo iuvenem lassaverit usu,
  Tecum interposita languida veste cubet.
Semper sint externa tuo vestigia lecto,
  Et pateat cupidis semper aperta domus:
Nec lasciva soror dicatur plura bibisse
  Pocula vel plures emeruisse viros.
Illam saepe ferunt convivia ducere Baccho,
  Dum rota Luciferi provocet orta diem:

Illa nulla queat melius consumere noctem
  Aut operum varias disposuisse vices.
At tua perdidicit: nec tu, stultissime, sentis,
  Cum tibi non solita corpus ab arte movet.
Tune putas illam pro te disponere crines
  Aut tenues denso pectere dente comas?
Ista haec persuadet facies, auroque lacertos
  Vinciat et Tyrio prodeat apta sinu.
Non tibi, sed iuveni cuidam vult bella videri,
  Devoveat pro quo remque domumque tuam.
Nec facit hoc vitio, sed corpora foeda podagra
  Et senis amplexus culta puella fugit.
Huic tamen accubuit noster puer: hunc ego credam
  Cum trucibus Venerem iungere posse feris.
Blanditiasne meas aliis tu vendere es ausus,
  Tune aliis demens oscula ferre mea?
Tunc flebis, cum me vinctum puer alter habebit
  Et geret in regno regna superba tuo.
At tua tum me poena iuvet, Venerique merenti
  Fixa notet casus aurea palma meos.
'Hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
  Dedicat et grata sis, dea, mente rogat.'

X.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
  Quam ferus et vere ferreus ille fuit!
Tum caedes hominum generi, tum praelia nata,
  Tum brevior dirae mortis aperta via est.
An nihil ille miser meruit? nos ad mala nostra
  Vertimus, in saevas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium est auri. Nec bella fuerunt,
  Faginus astabat cum scyphus ante dapes,
Non arces, non vallus erat, somnumque petebat
  Securus varias dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret, vulgi nec tristia nossem
  Arma nec audissem corde micante tubam:
Nunc ad bella trahor, et iam quis forsitan hostis

Haesura in nostro tela gerit latere.
Sed patrii servate Lares: aluistis et idem,
Cursarem vestros cum tener ante pedes.
Neu pudeat prisco vos esse e stipite factos:
Sic veteris sedes incoluistis avi.
Tunc melius tenuere fidem, cum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus aede deus.
Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam,
Seu dederat sanctae spicea serta comae:
Atque aliquis voti compos liba ipse ferebat
Postque comes purum filia parva favum.
At nobis aerata, Lares, depellite tela,
Hostiaque e plena rustica porcus hara.
Hanc pura cum veste sequar myrtoque canistra
Vincta geram, myrto vinctus et ipse caput.
Sic placeam vobis: alius sit fortis in armis,
Sternat et adversos Marte favente duces,
Ut mihi potanti possit sua dicere facta
Miles et in mensa pingere castra mero.
Quis furor est atram bellis accersere mortem?
Imminet et tacito clam venit illa pede.
Non seges est infra, non vinea culta, sed audax
Cerberus et Stygiae navita turpis aquae:
Illic percussisque genis ustoque capillo
Errat ad obscuros pallida turba lacus.
Quam potius laudandus hic est, quem prole parata
Occupat in parva pigra senecta casa!
Ipse suas sectatur oves, at filius agnos,
Et calidam fesso conparat uxor aquam.
Sic ego sim, liceatque caput candescere canis,
Temporis et prisci facta referre senem.
Interea Pax arva colat. Pax candida primum
Duxit araturos sub iuga panda boves,
Pax aluit vites et succos condidit uvae,
Funderet ut nato testa paterna merum:
Pace bidens vomerque vigent, at tristia duri
Militis in tenebris occupat arma situs,
Rusticus e lucoque vehit, male sobrius ipse,

Uxorem plaustro progeniemque domum.
Sed Veneris tunc bella calent, scissosque capillos
Femina perfractas conquerit urque fores:
Flet teneras subtusa genas, sed victor et ipse
Flet sibi dementes tam valuisse manus.
At lascivus Amor rixae mala verba ministrat,
Inter et iratum lentus utrumque sedet.
Ah lapis est ferrumque, suam quicunque puellam
Verberat: e caelo deripit ille deos.
Sit satis e membris tenuem perscindere vestem,
Sit satis ornatus dissoluisse comae,
Sit lacrimas movisse satis: quater ille beatus
Quo tenera irato flere puella potest.
Sed manibus qui saevus erit, scutumque sudemque
Is gerat et miti sit procul a Venere.
At nobis, Pax alma, veni spicamque teneto,
Perfluat et pomis candidus ante sinus.

ALBII TIBULLI

LIBER SECUNDUS.

I.

Quisquis adest, valeat: fruges lustramus et agros,
Ritus ut a prisco traditus extat avo.
Bacche, veni, dulcisque tuis e cornibus uva
Pendeat, et spicis tempora cinge, Ceres.
Luce sacra requiescat humus, requiescat arator,
Et grave suspenso vomere cesset opus.
Solvite vincla iugis: nunc ad praesepia debent
Plena coronato stare boves capite.

Omnia sint operata deo: non audeat ulla
  Lanificam pensis imposuisse manum.
Vos quoque abesse procul iubeo, discedat ab aris,
  Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus.
Casta placent superis: pura cum veste venite
  Et manibus puris sumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras
  Vinctaque post olea candida turba comas.
Dii patrii, purgamus agros, purgamus agrestes:
  Vos mala de nostris pellite limitibus,
Neu seges eludat messem fallacibus herbis,
  Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confisus rusticus agris
  Ingeret ardenti grandia ligna foco,
Turbaque vernarum, saturi bona signa coloni,
  Ludet et ex virgis extruet ante casas.
Eventura precor: viden ut felicibus extis
  Significet placidos nuntia fibra deos?
Nunc mihi fumosos veteris proferte Falernos
  Consulis et Chio solvite vincla cado.
Vina diem celebrent: non festa luce madere
  Est rubor, errantes et male ferre pedes.
Sed 'bene Messalam' sua quisque ad pocula dicat
  Nomen et absentis singula verba sonent.
Gentis Aquitanae celeber Messala triumphis
  Et magna intonsis gloria victor avis,
Huc ades aspiraque mihi, dum carmine nostro
  Redditur agricolis gratia caelitibus.
Rura cano rurisque deos. his vita magistris
  Desuevit querna pellere glande famem:
Illi compositis primum docuere tigillis
  Exiguam viridi fronde operire domum,
Illi etiam tauros primi docuisse feruntur
  Servitium et plaustro supposuisse rotam.
Tunc victus abiere feri, tunc consita pomus,
  Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas,
Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores
  Mixtaque securo est sobria lympha mero.

Rura ferunt messes, calidi cum sideris aestu
Deponit flavas annua terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci sedula melle favos.
Agricola assiduo primum satiatus aratro
Cantavit certo rustica verba pede
Et satur arenti primum est modulatus avena
Carmen, ut ornatos diceret ante deos,
Agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti
Primus inexperta duxit ab arte choros.
Huic datus a pleno, memorabile munus, ovili
*Dux pecoris hircus auxerat hircus oves.
Rure puer verno primum de flore coronam
Fecit et antiquis imposuit Laribus.
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
Hinc et femineus labor est, hinc pensa colusque,
Fusus et apposito pollice versat opus:
Atque aliqua assiduae textrix operata Minervae
Cantat, et appulso tela sonat latere.
Ipse quoque inter agros interque armenta Cupido
Natus et indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum se exercuit arcu:
Hei mihi, quam doctas nunc habet ille manus!
Nec pecudes, velut ante, petit: fixisse puellas
Gestit et audaces perdomuisse viros.
Hic iuveni detraxit opes, hic dicere iussit
Limen ad iratae verba pudenda senem:
Hoc duce custodes furtim transgressa iacentes
Ad iuvenem tenebris sola puella venit
Et pedibus praetentat iter suspensa timore,
Explorat caecas cui manus ante vias.
Ah miseri, quos hic graviter deus urget! at ille
Felix, cui placidus leniter afflat Amor.
Sancte, veni dapibus festis, sed pone sagittas
Et procul ardentes hinc precor abde faces.
Vos celebrem cantate deum pecorique vocate
Voce: palam pecori, clam sibi quisque vocet.

Aut etiam sibi quisque palam: nam turba iocosa
Obstrepit et Phrygio tibia curva sono.
Ludite: iam Nox iungit equos, currumque sequuntur
Matris lascivo sidera fulva choro,
Postque venit tacitus furvis circumdatus alis
Somnus et incerto Somnia nigra pede.

II.

Dicamus bona verba: venit Natalis ad aras:
Quisquis ades, lingua, vir mulierque, fave.
Urantur pia tura focis, urantur odores,
Quos tener e terra divite mittit Arabs.
Ipse suos Genius adsit visurus honores,
Cui decorent sanctas mollia serta comas.
Illius puro destillent tempora nardo,
Atque satur libo sit madeatque mero,
Annuat et, Cornute, tibi, quodcunque rogabis.
En age, quid cessas? annuit ille: roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores:
Iam reor hoc ipsos edidicisse deos.
Nec tibi malueris, totum quaecunque per orbem
Fortis arat valido rusticus arva bove,
Nec tibi, gemmarum quicquid felicibus Indis
Nascitur, Eoi qua maris unda rubet.
Vota cadunt. utinam strepitantibus advolet alis
Flavaque coniugio vincula portet Amor,
Vincula, quae maneant semper, dum tarda senectus
Inducat rugas inficiatque comas.
Hic veniat Natalis avis prolemque ministret,
Ludat et ante tuos turba novella pedes.

III.

Rura meam, Cornute, tenent villaeque puellam:
Ferreus est, heu heu, quisquis in urbe manet.
Ipsa Venus latos iam nunc migravit in agros,
Verbaque aratoris rustica discit Amor.

O ego, cum aspicerem dominam, quam fortiter illic
Versarem valido pingue bidente solum
Agricolaeque modo curvum sectarer aratrum,
Dum subigunt steriles arva serenda boves!
Nec quererer, quod sol graciles exureret artus,
Laederet et teneras pustula rupta manus.
Pavit et Admeti tauros formosus Apollo,
Nec cithara intonsae profueruntve comae,
Nec potuit curas sanare salubribus herbis:
Quicquid erat medicae vicerat artis amor.
Ipse deus solitus stabulis expellere vaccas
. . . .
Et miscere novo docuisse coagula lacte,
*Lacteus et mixtus obriguisse liquor.
Tum fiscella levi detexta est vimine iunci,
Raraque per nexus est via facta sero.
O quotiens illo vitulum gestante per agros
Dicitur occurrens erubuisse soror!
O quotiens ausae, caneret dum valle sub alta,
Rumpere mugitu carmina docta boves!
Saepe duces trepidis petiere oracula rebus,
Venit et a templis irrita turba domum:
Saepe horrere sacros doluit Latona capillos,
Quos admirata est ipsa noverca prius.
Quisquis inornatumque caput crinesque solutos
Aspiceret, Phoebi quaereret ille comam.
Delos ubi nunc, Phoebe, tua est, ubi Delphica Pytho?
Nempe amor in parva te iubet esse casa.
Felices olim, Veneri cum fertur aperte
Servire aeternos non puduisse deos.
Fabula nunc ille est: sed cui sua cura puella est,
Fabula sit mavult quam sine amore deus.
At tu, quisquis is es, cui tristi fronte Cupido
Imperat ut nostra sint tua castra domo,
* * *
Ferrea non Venerem, sed praedam, saecula laudant:
Praeda tamen multis est operata malis.
Praeda feras acies cinxit discordibus armis:

Hinc cruor, hinc caedes mors propiorque venit.
Praeda vago iussit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubiis rostra dedit ratibus.
Praedator cupit inmensos obsidere campos,
Ut multa innumera iugera pascat ove;
Cui lapis externus curae est, urbisque tumultus
Portatur validis mille columna iugis,
Claudit et indomitum moles mare, lentus ut intra
Negligat hibernas piscis adesse minas.
At tibi laeta trahant Samiae convivia testae
Fictaque Cumana lubrica terra rota.
Heu heu divitibus video gaudere puellas:
Iam veniant praedae, si Venus optat opes;
Ut mea luxuria Nemesis fluat utque per urbem
Incedat donis conspicienda meis.
Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas disposuitque vias:
Illi sint comites fusci, quos India torret,
Solis et admotis inficit ignis equis:
Illi selectos certent praebere colores
Africa puniceum purpureumque Tyros.
Nota loquor: regnum ipse tenet, quem saepe coegit
Barbara gypsatos ferre catasta pedes.
Sit tibi dura seges, Nemesim qui abducis ab urbe,
Persolvat nulla semina terra fide.
Et tu, Bacche tener, iucundae consitor uvae,
Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.
Haud impune licet formosas tristibus agris
Abdere: non tanti sunt tua musta, pater.
O valeant fruges, ne sint modo rure puellae:
Glans alat, et prisco more bibantur aquae.
Glans aluit veteres, et passim semper amarunt:
Quid nocuit sulcos non habuisse satos?
Tum, quibus aspirabat Amor, praebebat aperte
Mitis in umbrosa gaudia valle Venus.
Nullus erat custos, nulla exclusura dolentes
Ianua: si fas est, mos precor ille redi.
. . . .

Horrida villosa corpora veste tegant.
Nunc si clausa mea est, si copia rara videndi,
Heu miserum, laxam quid iuvat esse togam?
Ducite: ad imperium dominae sulcabimus agros:
Non ego me vinclis verberibusque nego.

IV.

Hic mihi servitium video dominamque paratam:
Iam mihi, libertas illa paterna, vale.
Servitium sed triste datur, teneorque catenis,
Et nunquam misero vincla remittit Amor,
Et seu quid merui seu quid peccavimus, urit.
Uror io: remove, saeva puella, faces.
O ego ne possim tales sentire dolores,
Quam mallem in gelidis montibus esse lapis,
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tunderet unda maris!
Nunc et amara dies et noctis amarior umbra est:
Omnia nam tristi tempora felle madent.
Nec prosunt elegi nec carminis auctor Apollo:
Illa cava pretium flagitat usque manu.
Ite procul, Musae, si non prodestis amanti:
Non ego vos, ut sint bella canenda, colo,
Nec refero solisque vias et qualis, ubi orbem
Complevit, versis Luna recurrit equis.
Ad dominam faciles aditus per carmina quaero:
Ite procul, Musae, si nihil ista valent.
At mihi per caedem et facinus sunt dona paranda,
Ne iaceam clausam flebilis ante domum:
Aut rapiam suspensa focis insignia sacris:
Sed Venus ante alios est violanda mihi.
Illa malum facinus suadet dominamque rapacem
Dat mihi: sacrilegas sentiat illa manus.
O pereat, quicunque legit viridesque smaragdos
Et niveam Tyrio murice tingit ovem.
Hic dat avaritiae causas et Coa puellis
Vestis et e rubro lucida concha mari.

Haec fecere malas: hinc clavim ianua sensit
Et coepit custos liminis esse canis.
Sed, pretium si grande feras, custodia victa est,
Nec prohibent claves, et canis ipse tacet.
Heu quicunque dedit formam caelestis avarae,
Quale bonum multis attulit ille malis!
Hinc fletus rixaeque sonant, haec denique causa
Fecit ut infamis hic deus esset Amor.
At tibi, quae pretio victos excludis amantes,
Eripiant partas ventus et ignis opes:
Quin tua tum iuvenes spectent incendia laeti,
Nec quisquam flammae sedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors, nec erit qui lugeat ullus,
Nec qui det maestas munus in exequias.
At bona quae nec avara fuit, centum licet annos
Vixerit, ardentem flebitur ante rogum:
Atque aliquis senior veteres veneratus amores
Annua constructo serta dabit tumulo
Et 'bene' discedens dicet 'placideque quiescas,
Terraque securae sit super ossa levis.'
Vera quidem moneo, sed prosunt quid mihi vera?
Illius est nobis lege colendus Amor.
Quin etiam sedes iubeat si vendere avitas,
Ite sub imperium sub titulumque, Lares.
Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni,
Quicquid et herbarum Thessala terra gerit,
Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidae stillat ab inguine equae,
Si modo me placido videat Nemesis mea vultu,
Mille alias herbas misceat illa, bibam.

V.

Phoebe, fave: novus ingreditu· tua templa sacerdos:
Huc age cum cithara carminibusque veni.
Nunc te vocales impellere pollice chordas,
Nunc precor ad laudes flectere verba mea.
triumphali devinctus tempora lauro,

Dum cumulant aras, ad tua sacra veni.
Sed nitidus pulcherque veni: nunc indue vestem
Sepositam, longas nunc bene pecte comas,
Qualem te memorant Saturno rege fugato
Victori laudes concinuisse Iovi.
Tu procul eventura vides, tibi deditus augur
Scit bene quid fati provida cantet avis,
Tuque regis sortes, per te praesentit aruspex,
Lubrica signavit cum deus exta notis:
Te duce Romanos nunquam frustrata Sibylla
Abdita quae senis fata canit pedibus!
Phoebe, sacras Messalinum sine tangere chartas
Vatis, et ipse precor quod canat illa doce.
Haec dedit Aeneae sortes, postquam ille parentem
Dicitur et raptos sustinuisse Lares,
Nec fore credebat Romam, cum maestus ab alto
Ilion ardentes respiceretque deos.
(Romulus aeternae nondum firmaverat urbis
Moenia, consorti non habitanda Remo,
Sed tunc pascebant herbosa Palatia vaccae
Et stabant humiles in Iovis arce casae.
Lacte madens illic suberat Pan ilicis umbrae
Et facta agresti lignea falce Pales,
Pendebatque vagi pastoris in arbore votum,
Garrula silvestri fistula sacra deo,
Fistula, cui semper decrescit arundinis ordo:
Nam calamus cera iungitur usque minor.
At qua Velabri regio patet, ire solebat
Exiguus pulla per vada linter aqua.
Illac saepe gregis ditis placitura magistro
Ad iuvenem festa est vecta puella die,
Cum qua fecundi redierunt munera ruris,
Caseus et niveae candidus agnus ovis.)
‘Impiger Aenea, volitantis frater Amoris,
Troica qui profugis sacra vehis ratibus,
Iam tibi Laurentes assignat Iuppiter agros,
Iam vocat errantes hospita terra Lares.
Illic sanctus eris, cum te veneranda Numici

Unda deum caelo miserit Indigetem.
Ecce super fessas volitat Victoria puppes,
Tandem ad Troianos diva superba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia castris:
Iam tibi praedico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens castrum murusque Lavini est
Albaque ab Ascanio condita longa duce.
Te quoque iam video, Marti placitura sacerdos
Ilia, Vestales deseruisse focos,
Concubitusque tuos furtim vittasque iacentes
Et cupidi ad ripas arma relicta dei.
Carpite nunc, tauri, de septem montibus herbas,
Dum licet: hic magnae iam locus urbis erit.
Roma, tuum nomen terris fatale regendis,
Qua sua de caelo prospicit arva Ceres,
Quaque patent ortus et qua fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.
Troia quidem tunc se mirabitur et sibi dicet
Vos bene tam longa consuluisse via.
Vera cano: sic usque sacras innoxia laurus
Vescar, et aeternum sit mihi virginitas.'
Haec cecinit vates et te sibi, Phoebe, vocavit,
Iactavit fusas et caput ante comas.
Quicquid Amalthea, quicquid Marpessia dixit,
Herophile Phoebo grata quod admonuit,
Quasque Albana sacras Tiberis per flumina sortes
Portarit sicco pertuleritque sinu,
(Hae fore dixerunt belli mala signa, cometen,
Multus ut in terras deplueretque lapis:
Atque tubas atque arma ferunt strepitantia caelo
Audita et lucos praecinuisse fugam,
Et simulacra deum lacrimas fudisse tepentes
Fataque vocales praemonuisse boves,
Ipsum etiam Solem defectum lumine vidit
Iungere pallentes nubilus annus equos)
Haec fuerant olim: sed tu iam mitis, Apollo,
Prodigia indomitis merge sub aequoribus,
Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis,

Omine quo felix et sacer annus erit.
Laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni:
Distendet spicis horrea plena Ceres,
Oblitus et musto feriet pede rusticus uvas,
Dolia dum magni deficiantque lacus.
Ac madidus Baccho sua festa Palilia pastor
Concinet: a stabulis tunc procul este lupi.
Ille levis stipulae solemnis potus acervos
Accendet, flammas transilietque sacras,
Et fetus matrona dabit, natusque parenti
Oscula comprensis auribus eripiet,
Nec taedebit avum parvo advigilare nepoti
Balbaque cum puero dicere verba senem.
Tunc operata deo pubes discumbet in herba,
Arboris antiquae qua levis umbra cadit,
Aut e veste sua tendent umbracula sertis
Vincta, coronatus stabit et ante calix.
At sibi quisque dapes et festas extruet alte
Cespitibus mensas cespitibusque torum.
Ingeret hic potus iuvenis maledicta puellae,
Post modo quae votis irrita facta velit:
Nam ferus ille suae plorabit sobrius idem
Et se iurabit mente fuisse mala.
Pace tua pereant arcus pereantque sagittae,
Phoebe, modo in terris erret inermis Amor.
Ars bona: sed postquam sumpsit sibi tela Cupido,
Heu heu quam multis ars dedit illa malum!
Et mihi praecipue. iaceo cum saucius annum
Et faveo morbo, cum iuvat ipse dolor,
Usque cano Nemesim, sine qua versus mihi nullus
Verba potest iustos aut reperire pedes.
At tu (nam divum servat tutela poetas),
Praemoneo, vati parce, puella, sacro,
Ut Messalinum celebrem, cum praemia belli
Ante suos currus oppida victa feret,
Ipse gerens lauros: lauro devinctus agresti
Miles 'io' magna voce 'triumphe' canet.
Tum Messala meus pia det spectacula turbae

Et plaudat curru praetereunte pater.
Annue: sic tibi sint intonsi, Phoebe, capilli,
Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

VI.

Castra Macer sequitur: tenero quid fiet Amori?
Sit comes et collo fortiter arma gerat?
Et seu longa virum terrae via seu vaga ducent
Aequora, cum telis ad latus ire volet?
Ure, puer, quaeso, tua qui ferus otia liquit,
Atque iterum erronem sub tua signa voca.
Quod si militibus parces, erit hic quoque miles,
Ipse levem galea qui sibi portet aquam.
Castra peto, valeatque Venus valeantque puellae:
Et mihi sunt vires, et mihi facta tuba est.
Magna loquor, sed magnifice mihi magna locuto
Excutiunt clausae fortia verba fores.
Iuravi quotiens rediturum ad limina nunquam!
Cum bene iuravi, pes tamen ipse redit.
Acer Amor, fractas utinam tua tela sagittas,
Sei licet, extinctas aspiciamque faces!
Tu miserum torques, tu me mihi dira precari
Cogis et insana mente nefanda loqui.
Iam mala finissem leto, sed credula vitam
Spes fovet et fore cras semper ait melius.
Spes alit agricolas, Spes sulcis credit aratis
Semina, quae magno fenore reddat ager:
Haec laqueo volucres, haec captat arundine pisces,
Cum tenues hamos abdidit ante cibus:
Spes etiam valida solatur compede vinctum
(Crura sonant ferro, sed canit inter opus):
Spes facilem Nemesim spondet mihi, sed negat illa.
Hei mihi, ne vincas, dura puella, deam.
Parce, per immatura tuae precor ossa sororis:
Sic bene sub tenera parva quiescat humo.
Illa mihi sancta est, illius dona sepulcro
Et madefacta meis serta feram lacrimis,

Illius ad tumulum fugiam supplexque sedebo
Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret usque suum te propter flere clientem:
Illius ut verbis, sis mihi lenta veto,
Ne tibi neglecti mittant mala somnia Manes,
Maestaque sopitae stet soror ante torum,
Qualis ab excelsa praeceps delapsa fenestra
Venit ad infernos sanguinolenta lacus.
Desino, ne dominae luctus renoventur acerbi:
Non ego sum tanti, ploret ut illa semel.
Nec lacrimis oculos digna est foedare loquaces:
Lena nocet nobis, ipsa puella bona est.
Lena vetat miserum Phryne furtimque tabellas
Occulto portans itque reditque sinu:
Saepe, ego cum dominae dulces a limine duro
Agnosco voces, haec negat esse domi:
Saepe, ubi nox promissa mihi est, languere puellam
Nuntiat aut aliquas extimuisse minas.
Tunc morior curis, tunc mens mihi perdita fingit,
Quisve meam teneat, quot teneatve modis:
Tunc tibi, lena, precor diras: satis anxia vivas,
Moverit e votis pars quotacunque deos.

ALBII TIBULLI (LYGDAMI)

LIBER TERTIUS.

I.

Martis Romani festae venere kalendae
  (Exoriens nostris hic fuit annus avis),
Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa
  Perque vias urbis munera perque domos:
Dicite, Pierides, quonam donetur honore
  Seu mea, seu fallor, cara Neaera tamen.
Carmine formosae, pretio capiuntur avarae:
  Gaudeat, ut digna est, versibus illa meis.
Lutea sed niveum involvat membrana libellum,
  Pumicet et canas tondeat ante comas
Summaque praetexat tenuis fastigia chartae,
  Indicet ut nomen littera facta, tuum,
Atque inter geminas pingantur cornua frontes:
  Sic etenim comptum mittere oportet opus.
Per vos, auctores huius mihi carminis, oro
  Castaliamque umbram Pieriosque lacus,
Ite domum cultumque illi donate libellum,
  Sicut erit: nullus defluat inde color.
Illa mihi referet, si nostri mutua cura est
  An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primum meritam larga donate salute
  Atque haec submisso dicite verba sono.
'Haec tibi vir quondam, nunc frater, casta Neaera,
  Mittit et accipias munera parva rogat,
Teque suis iurat caram magis esse medullis,
  Sive sibi coniunx sive futura soror.
Sed potius coniunx: huius spem nominis illi
  Auferet extincto pallida Ditis aqua.'

II.

Qui primus caram iuveni carumque puellae
Eripuit iuvenem, ferreus ille fuit.
Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
Vivere et erepta coniuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc, non haec patientia nostro
Ingenio: frangit fortia corda dolor:
Nec mihi vera loqui pudor est vitaeque fateri
Tot mala perpessae taedia nata meae.
Ergo cum tenuem fuero mutatus in umbram
Candidaque ossa super nigra favilla teget,
Ante meum veniat longos incompta capillos
Et fleat ante meum maesta Neaera rogum.
Sed veniat carae matris comitata dolore:
Maereat haec genero, maereat illa viro.
Praefatae ante meos Manes animamque precatae
Perfusaeque pias ante liquore manus,
Pars quae sola mei superabit corporis, ossa
Incinctae nigra candida veste legent,
Et primum annoso spargent collecta Lyaeo,
Mox etiam niveo fundere lacte parent,
Post haec carbaseis humorem tollere velis
Atque in marmorea ponere sicca domo.
Illic quas mittit dives Panchaia merces
Eoique Arabes, pinguis et Assyria,
Et nostri memores lacrimae fundantur eodem:
Sic ego componi versus in ossa velim.
Sed tristem mortis demonstret littera causam
Atque haec in celebri carmina fronte notet.
'Lygdamus hic situs est: dolor huic et cura Neaerae,
Coniugis ereptae, causa perire fuit.'

III.

Quid prodest caelum votis implesse, Neaera,
Multaque cum blanda tura dedisse prece,
Non ut marmorei prodirem e limine tecti,

Insignis clara conspicuusque domo,
Aut ut multa mei renovarent iugera tauri
Et magnas messes terra benigna daret,
Sed tecum ut longae sociarem gaudia vitae
Inque tuo caderet nostra senecta sinu
Tunc cum permenso defunctus tempore lucis
Nudus Lethaea cogerer ire rate?
Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri,
Arvaque si findant pinguia mille boves?
Quidve domus prodest Phrygiis innixa columnis,
Taenare sive tuis, sive Caryste tuis,
Et nemora in domibus sacros imitantia lucos
Aurataeque trabes marmoreumque solum?
Quidve in Erythraeo legitur quae litore concha
Tinctaque Sidonio murice lana iuvat,
Et quae praeterea populus miratur? in illis
Invidia est: falso plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum curaeque levantur:
Nam Fortuna sua tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum iucunda, Neaera:
At sine te regum munera nulla volo.
O niveam, quae te poterit mihi reddere, lucem!
O mihi felicem terque quaterque diem!
At si, pro dulci reditu quaecunque voventur,
Audiat aversa non meus aure deus,
Nec me regna iuvant nec Lydius aurifer amnis
Nec quas terrarum sustinet orbis opes.
Haec alii cupiant, liceat mihi paupere cultu
Securo cara coniuge posse frui.
Adsis et timidis faveas, Saturnia, votis,
Et faveas concha, Cypria, vecta tua.
Aut si fata negant reditum tristesque sorores,
Stamina quae ducunt quaeque futura neunt,
Me vocet in vastos amnes nigramque paludem
Dives in ignava luridus Orcus aqua.

IV.

Dii meliora ferant, nec sint insomnia vera,
Quae tulit hesterna pessima nocte quies.
Ite procul, vani, falsumque avertite visum:
Desinite in nobis quaerere velle fidem.
Divi vera monent, venturae nuntia sortis
Vera monent Tuscis exta probata viris:
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte
Et pavidas mentes falsa timere iubent,
Et natum in curas hominum genus omina noctis
Farre pio placant et saliente sale.
Et tamen, utcunque est, sive illi vera moneri,
Mendaci somno credere sive volent,
Efficiat vanos noctis Lucina timores
Et frustra inmeritum pertimuisse velit,
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto
Nec laesit magnos impia lingua deos.
Iam Nox aetherium nigris emensa quadrigis
Mundum caeruleo laverat amne rotas,
Nec me sopierat menti deus utilis aegrae:
Somnus sollicitas deficit ante domos.
Tandem, cum summo Phoebus prospexit ab ortu,
Pressit languentis lumina sera quies.
Hic iuvenis casta redimitus tempora lauro
Est visus nostra ponere sede pedem.
Non illo quicquam formosius ulla priorum
Aetas, humanum nec videt illud opus.
Intonsi crines longa cervice fluebant,
Stillabat Syrio myrtea rore coma.
Candor erat, qualem praefert Latonia Luna,
Et color in niveo corpore purpureus,
Ut iuveni primum virgo deducta marito
Inficitur teneras ore rubente genas,
Et cum contexunt amarantis alba puellae
Lilia et autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere palla:
Namque haec in nitido corpore vestis erat.

Artis opus rarae, fulgens testudine et auro
  Pendebat laeva garrula parte lyra.
Hanc primum veniens plectro modulatus eburno,
  Felices cantus ore sonante dedit:
Sed postquam fuerant digiti cum voce locuti,
  Edidit haec dulci tristia verba modo.
'Salve, cura deum: casto nam rite poetae
  Phoebusque et Bacchus Pieridesque favent:
Sed proles Semeles Bacchus doctaeque sorores
  Dicere non norunt, quid ferat hora sequens:
At mihi fatorum leges aevique futuri
  Eventura pater posse videre dedit.
Quare ego quae dico non fallax accipe vates,
  Quodque deus vero Cynthius ore feram.
Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,
  Quantum nec cupido bella puella viro,
Pro qua sollicitas caelestia numina votis,
  Quae tibi securos non sinit ire dies,
Et cum te fusco somnus velavit amictu,
  Vanum nocturnis fallit imaginibus,
Carminibus celebrata tuis formosa Neaera
  Alterius mavult esse puella viri,
Diversasque suas agitat mens impia curas,
  Nec gaudet casta nupta Neaera domo.
Ah crudele genus nec fidum femina nomen!
  Ah pereat, didicit fallere siqua virum.
Sed flecti poterit: mens est mutabilis illis:
  Tu modo cum multa brachia tende prece.
Saevus Amor docuit validos tentare labores,
  Saevus Amor docuit verbera saeva pati.
Me quondam Admeti niveas pavisse iuvencas
  Non est in vanum fabula ficta iocum:
Tunc ego nec cithara poteram gaudere sonora
  Nec similes chordis reddere voce sonos,
Sed perlucenti cantus meditabar avena
  Ille ego Latonae filius atque Iovis.
Nescis quid sit amor, iuvenis, si ferre recusas
  Immitem dominam coniugiumque ferum.

Ergo ne dubita blandas adhibere querelas:
Vincuntur molli pectora dura prece.
Quod si vera canunt sacris oracula templis,
Haec illi nostro nomine dicta refer:
'Hoc tibi coniugium promittit Delius ipse,
Felix hoc, alium desine velle virum."
Dixit, et ignavus defluxit corpore somnus.
Ah ego ne possim tanta videre mala.
Nec tibi crediderim votis contraria vota
Nec tantum crimen pectore inesse tuo:
Nam te nec vasti genuerunt aequora ponti
Nec flammam volvens ore Chimaera fero
Nec canis anguinea redimitus terga caterva,
Cui tres sunt linguae tergeminumque caput,
Scyllaque virgineam canibus succincta figuram,
Nec te conceptam saeva leaena tulit,
Barbara nec Scythiae tellus horrendave Syrtis,
Sed culta et duris non habitanda domus
Et longe ante alias omnes mitissima mater
Isque pater quo non alter amabilior.
Haec deus in melius crudelia somnia vertat
Et iubeat tepidos irrita ferre Notos.

V.

Vos tenet, Etruscis manat quae fontibus unda,
Unda sub aestivum non adeunda Canem,
Nunc autem sacris Baiarum proxima lymphis,
Cum se purpureo vere remittit humus:
At mihi Persephone nigram denuntiat horam:
Inmerito iuveni parce nocere, dea.
Non ego tentavi nulli temeranda virorum
Audax laudandae sacra docere deae,
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
Dextera nec cuiquam trita venena dedit,
Nec nos sacrilegi templis admovimus ignes,
Nec cor sollicitant facta nefanda meum,
Nec nos insanae meditantes iurgia mentis

Impia in adversos solvimus ora deos:
Et nondum cani nigros laesere capillos,
Nec venit tardo curva senecta pede.
Natalem primo nostrum videre parentes,
Cum cecidit fato consul uterque pari.
Quid fraudare iuvat vitem crescentibus uvis
Et modo nata mala vellere poma manu?
Parcite, pallentes undas quicunque tenetis
Duraque sortiti tertia regna dei.
Elysios olim liceat cognoscere campos
Lethaeamque ratem Cimmeriosque lacus,
Cum mea rugosa pallebunt ora senecta
Et referam pueris tempora prisca senex.
Atque utinam vano nequicquam terrear aestu!
Languent ter quinos sed mea membra dies.
At vobis Tuscae celebrantur numina lymphae
Et facilis lenta pellitur unda manu.
Vivite felices, memores et vivite nostri,
Sive erimus seu nos fata fuisse velint.
Interea nigras pecudes promittite Diti
Et nivei lactis pocula mixta mero.

VI.

Candide Liber, ades (sic sit tibi mystica vitis
Semper, sic hedera tempora vincta feras),
Aufer et ipse meum pariter medicando dolorem:
Saepe tuo cecidit munere victus amor.
Care puer, madeant generoso pocula Baccho,
Et nobis prona funde Falerna manu.
Ite procul durum curae genus, ite labores:
Fulserit hic niveis Delius alitibus.
Vos modo proposito dulces faveatis amici,
Neve neget quisquam me duce se comitem:
Aut si quis vini certamen mite recusat,
Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos deus, ille ferocem
Contudit et dominae misit in arbitrium,

Armenias tigres et fulvas ille leaenas
  Vicit et indomitis mollia corda dedit.
Haec Amor et maiora valet. sed poscite Bacchi
  Munera: quem vestrum pocula sicca iuvant?
Convenit ex aequo nec torvus Liber in illis,
  Qui se quique una vina iocosa colunt:
Convenit iratus nimium nimiumque severos:
  Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his poenas qualis quantusque minetur,
  Cadmeae matris praeda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic sit timor, illaque, siqua est,
  Quid valeat laesi sentiat ira dei.
Quid precor ah demens? venti temeraria vota,
  Aeriae et nubes diripienda ferant.
Quamvis nulla mei superest tibi cura, Neaera,
  Sis felix, et sint candida fata tua.
At nos securae reddamus tempora mensae:
  Venit post multos una serena dies.
Hei mihi, difficile est imitari gaudia falsa,
  Difficile est tristi fingere mente iocum,
Nec bene mendaci risus componitur ore,
  Nec bene sollicitis ebria verba sonant.
Quid queror infelix? turpes discedite curae:
  Odit Lenaeus tristia verba pater.
Gnosia, Theseae quondam periuria linguae
  Flevisti ignoto sola relicta mari:
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus
  Ingrati referens impia facta viri.
Vos ego nunc moneo: felix, quicunque dolore
  Alterius disces posse carere tuo.
Nec vos aut capiant pendentia brachia collo
  Aut fallat blanda sordida lingua prece.
Etsi perque suos fallax iuravit ocellos
  Iunonemque suam perque suam Venerem,
Nulla fides inerit: periuria ridet amantum
  Iuppiter et ventos irrita ferre iubet.
Ergo quid totiens fallacis verba puellae
  Conqueror? ite a me, seria verba, procul.

Quam vellem tecum longas requiescere noctes
Et tecum longos pervigilare dies,
Perfida nec merito nobis inimica merenti,
Perfida, sed, quamvis perfida, cara tamen!
Naida Bacchus amat: cessas, o lente minister?
Temperet annosum Marcia lympha merum.
Non ego, si fugiat nostrae convivia mensae
Ignotum cupiens vana puella torum,
Sollicitus repetam tota suspiria nocte.
Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.
Iam dudum Syrio madefactus tempora nardo
Debueram sertis implicuisse comas.

ALBII TIBULLI

LIBER QUARTUS.

I.

Te, Messala, canam, quanquam me cognita virtus
Terret, ut infirmae nequeant subsistere vires,
Incipiam tamen. a meritis si carmina laudes,
Deficiant: humilis tantis sim conditor actis,
Nec tua praeter te chartis intexere quisquam
Facta queat, dictis ut non maiora supersint.
Est nobis voluisse satis, nec munera parva
Respueris. etiam Phoebo gratissima dona
Cres tulit, et cunctis Baccho iucundior hospes
Icarus, ut puro testantur sidera caelo
Erigoneque Canisque, neget ne longior aetas.
Quin etiam Alcides deus ascensurus Olympum
Laeta Molorcheis posuit vestigia tectis,
Parvaque caelestis placavit mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus parvus labor, ut tibi possim
Inde alios aliosque memor componere versus.
Alter dicat opus magni mirabile mundi,
Qualis in inmenso desederit aere tellus,
Qualis et in curvum pontus confluxerit orbem,
Et vagus, e terris qua surgere nititur, aer,
Huic et contextus passim fluat igneus aether,
Pendentique super claudantur ut omnia caelo:
At, quodcunque meae poterunt audere Camenae,
Seu tibi par poterunt seu, quod spes abnuit, ultra
Sive minus (certeque canent minus), omne vovemus
Hoc tibi, nec tanto careat mihi carmine charta.
Nam, quanquam antiquae gentis superant tibi laudes,
Non tua maiorum contenta est gloria fama,

Nec quaeris quid quaque index sub imagine dicat,
Sed generis priscos contendis vincere honores,
Quam tibi maiores maius decus ipse futuris:
At tua non titulus capiet sub nomine facta,
Aeterno sed erunt tibi magna volumina versu,
Convenientque tuas cupidi componere laudes
Undique quique canent vincto pede quique soluto.
Quis potior, certamen erit: sim victor in illis,
Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis.
  Nam quis te maiora gerit castrisve forove?
Nec tamen hic aut hic tibi laus maiorve minorve,
Iusta pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte sedet nec surgit ab illa,
Qualis, inaequatum si quando onus urget utrinque,
Instabilis natat alterno depressior orbe.
  Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi,
Non alius sedare queat: seu iudicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.
Non Pylos aut Ithace tantos genuisse feruntur
Nestora vel parvae magnum decus urbis Ulixen,
Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem
Saecula fertilibus Titan decurreret horis,
Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Qua maris extremis tellus includitur undis.
Nam Ciconumque manus adversis reppulit armis,
Nec valuit lotos coeptos avertere cursus,
Cessit et Aetnaeae Neptunius incola rupis
Victa Maroneo foedatus lumina Baccho:
Vexit et Aeolios placidum per Nerea ventos:
Incultos adiit Laestrygonas Antiphatenque,
Nobilis Artacie gelida quos irrigat unda:
Solum nec doctae verterunt pocula Circes,
Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis
Aptaque vel cantu veteres mutare figuras:
Cimmerion etiam obscuras accessit ad arcis,
Quis nunquam candente dies apparuit ortu,
Seu supra terras Phoebus seu curreret infra:
Vidit, ut inferno Plutonis subdita regno

Magna deum proles levibus discurreret umbris,
Praeteriitque cita Sirenum litora puppi.
Illum inter geminae nantem confinia mortis
Nec Scyllae saevo conterruit impetus ore,
Cum canibus rapidas inter fera serperet undas,
Nec violenta suo consumpsit more Charybdis,
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi sileantur pascua Solis,
Non amor et fecunda Atlantidos arva Calypsus,
Finis et erroris miseri Phaeacia tellus.
Atque haec seu nostras inter sunt cognita terras,
Fabula sive novum dedit his erroribus orbem,
Sit labor illius, tua dum facundia, maior.
  Iam te non alius belli tenet aptius artes,
Qua deceat tutam castris praeducere fossam,
Qualiter adversos hosti defigere cervos,
Quemve locum ducto melius sit claudere vallo,
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores,
Ut facilisque tuis aditus sit et arduus hosti,
Laudis et assiduo vigeat certamine miles.
Quis tardamve sudem melius celeremve sagittam
Iecerit aut lento perfregerit obvia pilo?
Aut quis equum celeremque arto compescere fraeno
Possit et effusas tardo permittere habenas,
Inque vicem modo directo contendere passu,
Seu libeat, curvo brevius convertere gyro,
Quis parma, seu dextra velit seu laeva, tueri,
Sive hac sive illac grandis venit impetus hastae
Amplior, aut signata cita loca tangere funda?
Iam simul audacis venient certamina Martis,
Adversisque parent acies concurrere signis,
Tum tibi non desit faciem componere pugnae,
Seu sit opus quadratum acies consistat in agmen,
Rectus ut aequatis decurrat frontibus ordo,
Seu libeat duplicem seiunctim cernere Martem,
Dexter uti laevum teneat dextrumque sinister
Miles sitque duplex gemini victoria casus.

At non per dubias errant mea carmina laudes:
Nam bellis experta cano. testis mihi victae
Fortis Iapydiae miles, testis quoque fallax
Pannonius, gelidas passim disiectus in Alpes
Testis Arupinis et pauper natus in armis,
Quem si quis videat vetus ut non fregerit aetas,
Terna minus Pyliae miretur saecula famae.
Centum fecundos Titan renovaverit annos,
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Gaudet equum validisque sedet moderator habenis.
Te duce non alias conversus terga domator
Libera Romanae subiecit colla catenae.
Nec tamen his contentus eris: maiora peractis
Instant, compertum est veracibus ut mihi signis,
Quis Amythaonius nequeat certare Melampus.
Nam modo fulgentem Tyrio subtegmine vestem
Indueras oriente die duce fertilis anni,
Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis
Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec assuetos egerunt flumina cursus,
Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis,
Nulla nec aerias volucris perlabitur auras
Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas,
Quin largita tuis sunt muta silentia votis.
Iuppiter ipse levi vectus per inania curru
Affuit et caelo vicinum liquit Olympum
Intentaque tuis precibus se praebuit aure
Cunctaque veraci capite annuit: additus aris
Laetior eluxit structos super ignis acervos.
Quin hortante deo magnis insistere rebus
Incipe: non idem tibi sint aliisque triumphi.
Non te vicino remorabitur obvia Marte
Gallia nec latis audax Hispania terris
Nec fera Theraeo tellus obsessa colono,
Nec qua vel Nilus vel regia lympha Choaspes
Profluit aut rapidus, Cyri dementia, Gyndes
Aret Arecteis haud una per ostia campis,
Nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe,

Impia nec saevis celebrans convivia mensis
Ultima vicinus Phoebo tenet arva Padaeus:
Quaque Hebrus Tanaisque Getas rigat atque Magynos,
Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem,
Nulla tibi adversis regio sese offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte Britannus
Teque interiecto mundi pars altera sole.
Nam circumfuso consistit in aere tellus
Et quinque in partes toto disponitur orbe.
Atque duae gelido vastantur frigore semper:
Illic et densa tellus absconditur umbra,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore,
Sed durata riget densam in glaciemque nivemque,
Quippe ubi non unquam Titan super egerit ortus.
At media est Phoebi semper subiecta calori,
Seu propior terris aestivum fertur in orbem
Seu celer hibernas properat decurrere luces:
Non igitur presso tellus exurgit aratro,
Nec frugem segetes praebent nec pabula terrae:
Non illic colit arva deus, Bacchusve Ceresve,
Nulla nec exustas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter posita est interque rigentes
Nostraque et huic adversa solo pars altera nostro,
Quas similis utrinque tenens vicinia caeli
Temperat, alter et alterius vires necat aer:
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus:
Hic et colla iugo didicit summittere taurus
Et lenta excelsos vitis conscendere ramos,
Tondeturque seges maturos annua partus,
Et ferro tellus, pontus confinditur aere,
Quin etiam structis exurgunt oppida muris.
Ergo, ubi praeclaros tulerint tua facta triumphos,
Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
  Non ego sum satis ad tantae praeconia laudis,
Ipse mihi non si praescrbiat carmina Phoebus.
Est tibi, qui possit magnis se accingere rebus,
Valgius: aeterno propior non alter Homero.
Languida non noster peragit labor otia, quamvis

Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
Nam mihi, cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci
Horrea fecundas ad deficientia messes,
Cuique pecus denso pascebant agmine colles
(Et domino satis et nimium furique lupoque),
Nunc desiderium superest: nam cura novatur,
Cum memor ante actos semper dolor admonet annos.
Sed licet asperiora cadant spolierque relictis,
Non te deficient nostrae memorare Camenae.
Nec solum tibi Pierii tribuentur honores:
Pro te vel rapidas ausim maris ire per undas,
Adversis hiberna licet tumeant freta ventis,
Pro te vel densis solus subsistere turmis
Vel parvum Aetnaeae corpus committere flammae.
Sum quodcunque, tuum est. nostri si parvula cura
Sit tibi, quanta libet, si sit modo, non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama Gylippi,
Posse Meleteas nec mallem vincere chartas.
Quod tibi si versus noster, totusve minusve,
Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore,
Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea tunc tumulus cum texerit ossa,
Seu matura dies celerem properat mihi mortem,
Longa manet seu vita, tamen, mutata figura
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum seu tardi pecoris sim gloria taurus
Sive ego per liquidum volucris vehar aera pennis,
Quandocunque hominem me longa receperit aetas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

II.

Sulpicia est tibi culta tuis, Mars magne, kalendis:
Spectatum e caelo, si sapis, ipse veni.
Hoc Venus ignoscet: at tu, violente, caveto
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cum vult exurere divos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quicquid agit, quoquo vestigia movit,
Componit furtim subsequiturque Decor.
Seu solvit crines, fusis decet esse capillis:
Seu compsit, comptis est veneranda comis.
Urit, seu Tyria voluit procedere palla:
Urit, seu nivea candida veste venit.
Talis in aeterno felix Vertumnus Olympo
Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna est, cui mollia caris
Vellera det succis bis madefacta Tyros,
Possideatque, metit quicquid bene olentibus arvis
Cultor odoratae dives Arabs segetis
Et quascunque niger rubro de litore gemmas
Proximus Eois colligit Indus aquis.
Hanc vos, Pierides, festis cantate kalendis,
Et testudinea Phoebe superbe lyra.
Hoc solemne sacrum: multos hoc sumet in annos:
Dignior est vestro nulla puella choro.

III.

Parce meo iuveni, seu quis bona pascua campi
Seu colis umbrosi devia montis aper,
Nec tibi sit duros acuisse in praelia dentes,
Incolumem custos hunc mihi servet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia cura:
O pereant silvae, deficiantque canes!
Quis furor est, quae mens, densos indagine colles
Claudentem teneras laedere velle manus?

Quidve iuvat furtim latebras intrare ferarum
Candidaque hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
Ipsa ego per montes retia torta feram,
Ipsa ego velocis quaeram vestigia cervi
Et demam celeri ferrea vincla cani.
Tunc mihi, tunc placeant silvae, si, lux mea, tecum
Arguar ante ipsas concubuisse plagas:
Tunc veniat licet ad casses, illaesus abibit,
Ne Veneris cupidae gaudia turbet, aper.
Nunc sine me sit nulla Venus, sed lege Dianae,
Caste puer, casta retia tange manu:
Et quaecunque meo furtim subrepit amori,
Incidat in saevas diripienda feras.
At tu venandi studium concede parenti,
Et celer in nostros ipse recurre sinus.

IV.

Huc ades et tenerae morbos expelle puellae,
Huc ades, intonsa Phoebe superbe coma.
Crede mihi, propera: nec te iam, Phoebe, pigebit
Formosae medicas applicuisse manus.
Effice ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis candida membra color,
Et quodcunque mali est et quicquid triste timemus,
In pelagus rapidis evehat amnis aquis.
Sancte, veni, tecumque feras, quicunque sapores,
Quicunque et cantus corpora fessa levant:
Neu iuvenem torque, metuit qui fata puellae
Votaque pro domina vix numeranda facit.
Interdum vovet, interdum, quod langueat illa,
Dicit in aeternos aspera verba deos.
Pone metum, Cerinthe: deus non laedit amantes.
Tu modo semper ama: salva puella tibi est.
Nil opus est fletu: lacrimis erit aptius uti,
Si quando fuerit tristior illa tibi.
At nunc tota tua est, te solum candida secum

Cogitat, et frustra credula turba sedet.
Phoebe, fave: laus magna tibi tribuetur in uno
Corpore servato restituisse duos.
Iam celeber, iam laetus eris, cum debita reddet
Certatim sanctis laetus uterque focis.
Tunc te felicem dicet pia turba deorum,
Optabunt artes et sibi quisque tuas.

V.

Qui mihi te, Cerinthe, dies dedit, hic mihi sanctus
Atque inter festos semper habendus erit.
Te nascente novum Parcae cecinere puellis
Servitium et dederunt regna superba tibi.
Uror ego ante alias: iuvat hoc, Cerinthe, quod uror,
Si tibi de nobis mutuus ignis adest.
Mutuus adsit amor, per te dulcissima furta
Perque tuos oculos per Geniumque rogo.
Mane Geni, cape tura libens votisque faveto,
Si modo, cum de me cogitat, ille calet.
Quod si forte alios iam nunc suspirat amores,
Tunc precor infidos, sancte, relinque focos.
Nec tu sis iniusta, Venus: vel serviat aeque
Vinctus uterque tibi, vel mea vincla leva.
Sed potius valida teneamur uterque catena,
Nulla queat posthac nos soluisse dies.
Optat idem iuvenis quod nos, sed tectius optat:
Nam pudet haec illum dicere verba palam.
At tu, Natalis, quoniam deus omnia sentis,
Annue: quid refert, clamve palamve roget?

VI.

Natalis Iuno, sanctos cape turis acervos,
Quos tibi dat tenera docta puella manu.
Tota tibi est hodie, tibi se laetissima compsit,
Staret ut ante tuos conspicienda focos.
Illa quidem ornandi causas tibi, diva, relegat:

Est tamen, occulte cui placuisse velit.
At tu, sancta, fave, neu quis divellat amantes,
Sed iuveni quaeso mutua vincla para.
Sic bene compones: ullae non ille puellae
Servire aut cuiquam dignior illa viro.
Nec possit cupidos vigilans deprendere custos,
Fallendique vias mille ministret Amor.
Annue purpureaque veni perlucida palla:
Ter tibi fit libo, ter, dea casta, mero.
Praecipit et natae mater studiosa, quod optat:
Illa aliud tacita, iam sua, mente rogat:
Uritur, ut celeres urunt altaria flammae,
Nec, liceat quamvis, sana fuisse velit.
Sis iuveni grata: adveniet cum proximus annus,
Hic idem votis iam vetus adsit amor.

SULPICIA.

VII.

Tandem venit amor, qualem texisse pudori
Quam nudasse alicui sit mihi fama magis.
Exorata meis illum Cytherea Camenis
Attulit in nostrum deposuitque sinum.
Exolvit promissa Venus: mea gaudia narret,
Dicetur siquis non habuisse sua.
Non ego signatis quicquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo quam meus ante, velim,
Sed peccasse iuvat, vultus componere famae
Taedet: cum digno digna fuisse ferar.

VIII.

Invisus natalis adest, qui rure molesto
Et sine Cerintho tristis agendus erit.
Dulcius urbe quid est? an villa sit apta puellae
Atque Arretino frigidus amnis agro?
Iam, nimium Messala mei studiose, quiescas,
Non tempestivae saepe propinque viae.
Hic animum sensusque meos abducta relinquo,
Arbitrio quoniam non sinis esse meo.

IX.

Scis iter ex animo sublatum triste puellae?
Natali Romae iam licet esse tuo.
Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
Qui nec opinanti nunc tibi forte venit.

X.

Gratum est, securus multum quod iam tibi de me
Permittis, subito ne male inepta cadam.
Sit tibi cura togae potior pressumque

Scortum quam Servi filia Sulpicia:
Solliciti sunt pro nobis, quibus illa dolori est,
Ne cedam ignoto maxima causa toro.

XI.

Estne tibi, Cerinthe, tuae pia cura puellae
Quod mea nunc vexat corpora fessa calor?
Ah ego non aliter tristes evincere morbos
Optarim, quam te si quoque velle putem.
At mihi quid prosit morbos evincere, quum tu
Nostra potes lento pectore ferre mala?

XII.

Ne tibi sim, mea lux, aeque iam fervida cura,
Ac videor paucos ante fuisse dies,
Sic quicquam tota commisi stulta iuventa,
Cuius me fatear paenituisse magis,
Hesterna quam te solum quod nocte reliqui,
Ardorem cupiens dissimulare meum.

XIII.

Nulla tuum nobis subducet femina lectum:
Hoc primum iuncta est foedere nostra Venus.
Tu modo sola places, nec iam te praeter in urbe
Formosa est oculis ulla puella meis.
Atque utinam posses uni mihi bella videri!
Displiceas aliis: sic ego tutus ero.
Nil opus invidia est, procul absit gloria vulgi:
Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.
Sic ego secretis possum bene vivere silvis,
Qua nulla humano sit via trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
Lumen, et in solis tu mihi turba locis.
Nunc licet e caelo mittatur amica Tibullo,
Mittetur frustra, deficietque Venus.
Haec tibi sancta tuae Iunonis numina iuro,
Quae sola ante alios est tibi magna deos.
Quid facio demens? heu heu mea pignora cedo.
Iuravi stulte: proderat iste timor.
Nunc tu fortis eris, nunc tu me audacius ures:
Hoc peperit misero garrula lingua malum.
Iam faciam quodcunque voles, tuus usque manebo,
Nec fugiam notae servitium dominae,
Sed Veneris sanctae considam vinctus ad aras.
Haec notat iniustos supplicibusque favet.

XIV.

Rumor ait crebro nostram peccare puellam:
Nunc ego me surdis auribus esse velim.
Crimina non haec sunt nostro sine facta dolore:
Quid miserum torques, rumor acerbe? tace.

SEX. PROPERTII

E L E G I A E.

EDIDIT

HENRICUS KEIL.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXVII.

PRAEFATIO.

Quam rationem in hac Propertii editione aut secutus sim aut sequi debuerim, eos quorum interest facile intellecturos esse existimo. quare hoc praefandi negotio mihi videbar supersedere posse, nisi id suis rationibus utile esse credidisset bibliopola. de cuius commodo ne quid forte per me detraheretur, paucis rem indicare visum est.

Constat autem Propertii carmina Caroli Lachmanni et Friderici Jacobi curis ita expolita esse, ut neque e novis librorum scriptorum copiis quidquam auxilii postea peti debeat, id quod luculento exemplo nuper Hertzbergius comprobavit, neque emendando pro huius quidem editionis consilio multa mutari possint. quamvis multa enim ab illis non inconsiderate relicta sint, quorum corrigenda esset scriptura, paucis tamen tam certam paratam vidi emendationem, ut a codicum scriptura, cui magis quam volebam ipsa editionis natura adstrictus eram, discedendum esset. itaque cum is qui ante hos viginti tres annos Jacobi editione curata bene de hoc poeta meruit, nunc integram repetere priorem editionem noluisset meque ut emendatius, quantum fieri posset, exemplum pararem rogasset, operam meam, etsi exilem fore intellexi, tamen ei denegandam esse non arbitratus sum. e codicibus igitur eos quos Lachmannus elegit secutus sum, Groninganum dico et Neapolitanum; a quibus proximum quidem locum tenet Regiensis editio, quam Lachmannus addidit, et codex Mentelianus, quem ipse olim contuli, sed ita tamen proximum, ut exiguus sit horum librorum usus. is autem qui tertius illis

duobus addi solet, Bernardini Vallae liber a Francisco Puccio Florentino excerptus, haud multo certioris fidei est, quam Antonii Perreii, Angeli Colotii, aliorum excerpta; nec quidquam boni his omnibus servatum esse puto, quod non Italorum ingenio debeatur. quare ne Puccii quidem auctoritate quidquam recipere ausus sum, nisi si emendationis probabilitate commendaretur.

Coniecturis autem sive aliorum sive meis locum esse nolui, nisi eis, quae satis in se ipsis praesidii habere viderentur. cuius generis haec adscripsi exempla: I, 11, 21 *Nam mihi* scripsi pro *An mihi;* II, 3, 33 *flagrat* pro *flagret;* III, 32, 31 *Latiis Meropem Musis* pro *satius memorem Musis* cum alios tum Schneidewinum Philol. I p. 170 secutus; IV, 6, 22 *Athamantiadae* pro *minantis aquae*, cf. Schneidew. ibid. p. 376; 14, 32 sq. *Eurus et adverso — Litore sub tacito* pro *Eurus in adversos — Litore sic tacito;* 18, 22 *tondes* pro *tondens;* 22, 15 *Et sis qua Ortygia et visenda est ora Caystri* pro *et si qua Ortygiae visenda est ora Caystri* e coniectura Hauptii Mus. Rhen. a. 1845; V, 1, 125 *Asisi* pro *asis* auctore Lachmanno; 5, 19 *pererrat* pro *perurat* e coniectura F. Jacobi Philol. II p. 459, qui praeterea in sequenti versu *ferit — gutta* scribendum esse coniecit. contra plurima, quae corrupta esse mihi persuasum erat, sive plures emendandi rationes probari posse videbantur, sive nulla satis placebat, sive ipsa codicum scriptura aliquo modo defendi poterat, ita ut in optimis codicibus scripta sunt relinquere, quam coniecturam substituere malui.

SEX. PROPERTII
ELEGIARUM
LIBER PRIMUS.

1 Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis,
Contactum nullis ante cupidinibus.
Tum mihi constantis deiecit lumina fastus
Et caput inpositis pressit Amor pedibus,
Donec me docuit castas odisse puellas
Improbus et nullo vivere consilio;
Et mihi iam toto furor hic non deficit anno,
Cum tamen adversos cogor habere deos.
Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores
Saevitiam durae contudit Iasidos.
Nam modo Partheniis amens errabat in antris,
Ibat et hirsutas ille videre feras,
Ille etiam Hylaei percussus vulnere rami
Saucius Arcadiis rupibus ingemuit.
Ergo velocem potuit domuisse puellam:
Tantum in amore preces et benefacta valent.
In me tardus Amor non ullas cogitat artes
Nec meminit notas, ut prius, ire vias.
At vos, deductae quibus est fallacia lunae
Et labor in magicis sacra piare focis,
En agedum dominae mentem convertite nostrae
Et facite illa meo palleat ore magis.
Tunc ego crediderim vobis et sidera et amnes
Posse Cytaines ducere carminibus.
Aut vos, qui sero lapsum revocatis, amici,
Quaerite non sani pectoris auxilia.
Fortiter et ferrum saevos patiemur et ignes,
Sit modo libertas quae velit ira loqui.
Ferte per extremas gentes et ferte per undas,

Quá non ulla meum femina norit iter.
Vos remanete, quibus facili deus annuit aure,
Sitis et in tuto semper amore pares.
In me nostra Venus noctes exercet amaras,
Et nullo vacuus tempore defit amor.
Hoc, moneo, vitate malum: sua quemque moretur
Cura, neque assueto mutet amore locum.
Quod si quis monitis tardas adverterit aures,
Heu referet quanto verba dolore mea!

---

2 Quid iuvat ornato procedere, vita, capillo
Et tenues Coa veste movere sinus?
Aut quid Orontea crines perfundere murra,
Teque peregrinis vendere muneribus,
Naturaeque decus mercato perdere cultu
Nec sinere in propriis membra nitere bonis?
Crede mihi, non ulla tuae est medicina figurae:
Nudus Amor formae non amat artificem.
Aspice quos summittit humus formosa colores,
Ut veniant hederae sponte sua melius,
Surgat et in solis formosius arbutus antris,
Et sciat indociles currere lympha vias.
Litora nativis collucent picta lapillis
Et volucres nulla dulcius arte canunt.
Non sic Leucippis succendit Castora Phoebe,
Pollucem cultu non Hilaira soror,
Non, Idae et cupido quondam discordia Phoebo,
Eueni patriis filia litoribus,
Nec Phrygium falso traxit candore maritum
Avecta externis Hippodamia rotis;
Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
Qualis Apelleis est color in tabulis.
Non illis studium vulgo conquirere amantes:
Illis ampla satis forma pudicitia.
Non ego nunc vereor, ne sim tibi vilior istis:
Uni si qua placet, culta puella sat est,
Cum tibi praesertim Phoebus sua carmina donet
Aoniamque libens Calliopea lyram,

Unica nec desit iocundis gratia verbis,
Omnia quaeque Venus quaeque Minerva probat.
His tu semper eris nostrae gratissima vitae,
Taedia dum miserae sint tibi luxuriae.

---

3 Qualis Thesea iacuit cedente carina
Languida desertis Cnosia litoribus,
Qualis et accubuit primo Cepheia somno
Libera iam duris cotibus Andromede,
Nec minus assiduis Edonis fessa choreis
Qualis in herboso concidit Apidano,
Talis visa mihi mollem spirare quietem
Cynthia non certis nixa caput manibus,
Ebria cum multo traherem vestigia Baccho
Et quaterent sera nocte facem pueri.
Hanc ego, nondum etiam sensus deperditus omnes,
Molliter inpresso conor adire toro;
Et quamvis duplici correptum ardore iuberent
Hac Amor hac Liber, durus uterque deus,
Subiecto leviter positam temptare lacerto
Osculaque admota sumere et arma manu,
Non tamen ausus eram dominae turbare quietem,
Expertae metuens iurgia saevitiae,
Sed sic intentis haerebam fixus ocellis,
Argus ut ignotis cornibus Inachidos.
Et modo solvebam nostra de fronte corollas
Ponebamque tuis, Cynthia, temporibus,
Et modo gaudebam lapsos formare capillos,
Nunc furtiva cavis poma dabam manibus,
Omniaque ingrato largibar munera somno,
Munera de prono saepe voluta sinu;
Et quotiens raro duxti suspiria motu,
Obstupui vano credulus auspicio,
Ne qua tibi insolitos portarent visa timores,
Neve quis invitam cogeret esse suam:
Donec diversas percurrens luna fenestras,
Luna moraturis sedula luminibus,
Compositos levibus radiis patefecit ocellos.

Sic ait in molli fixa toro cubitum:
'Tandem te nostro referens iniuria lecto
Alterius clausis expulit e foribus?
Namque ubi longa meae consumpsti tempora noctis,
Languidus exactis, hei mihi, sideribus?
O utinam tales perducas, improbe, noctes,
Me miseram quales semper habere iubes!
Nam modo purpureo fallebam stamine somnum,
Rursus et Orpheae carmine fessa lyrae:
Interdum leviter mecum deserta querebar
Externo longas saepe in amore moras,
Dum me iocundis lapsam sopor inpulit alis.
Illa fuit lacrimis ultima cura meis.'

---

4 Quid mihi tam multas laudando, Basse, puellas
Mutatum domina cogis abire mea?
Quid me non pateris vitae quodcumque sequetur
Hoc magis assueto ducere servitio?
Tu licet Antiopae formam Nycteidos et tu
Spartanae referas laudibus Hermionae,
Et quascumque tulit formosi temporis aetas:
Cynthia non illas nomen habere sinet,
Nedum, si levibus fuerit collata figuris,
Inferior duro iudice turpis eat.
Haec sed forma mei pars est extrema furoris:
Sunt maiora, quibus, Basse, perire iuvat,
Ingenuus calor et multis decus artibus et quae
Gaudia sub tacita ducere veste libet:
Quo magis et nostros contendis solvere amores,
Hoc magis accepta fallit uterque fide.
Non inpune feres: sciet haec insana puella
Et tibi non tacitis vocibus hostis erit:
Nec tibi me post haec committet Cynthia nec te
Quaeret: erit tanti criminis illa memor
Et te circum omnes alias irata puellas
Differet: heu nullo limine carus eris.
Nullas illa suis contemnet fletibus aras,
Et quicumque sacer, qualis, ubique, lapis.

Non ullo gravius temptatur Cynthia damno,
Quam sibi cum rapto cessat amore deus,
Praecipue nostro. maneat sic semper, adoro,
Nec quicquam ex illa quod querar inveniam.

---

5 Invide, tu tandem voces compesce molestas
Et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.
Quid tibi vis, insane? meos sentire furores?
Infelix, properas ultima nosse mala
Et miser ignotos vestigia ferre per ignes
Et bibere e tota toxica Thessalia.
Non est illa vagis similis collata puellis:
Molliter irasci non solet illa tibi.
Quod si forte tuis non est contraria votis,
At tibi curarum milia quanta dabit.
Non tibi iam somnos, non illa relinquet ocellos:
Illa feros animis adligat una viros.
Ah mea contemptus quotiens ad limina curres,
Cum tibi singultu fortia verba cadent,
Et tremulus maestis orietur fletibus horror,
Et timor informem ducet in ore notam,
Et quaecumque voles fugient tibi verba querenti,
Nec poteris, qui sis aut ubi, nosse miser.
Tum grave servitium nostrae cogere puellae
Discere et exclusum quid sit abire domum;
Nec iam pallorem totiens mirabere nostrum,
Aut cur sim toto corpore nullus ego.
Nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti:
Nescit Amor priscis cedere imaginibus.
Quod si parva tuae dederis vestigia culpae,
Quam cito de tanto nomine rumor eris!
Non ego tum potero solatia ferre roganti,
Cum mihi nulla mei sit medicina mali,
Sed pariter miseri socio cogemur amore
Alter in alterius mutua flere sinu.
Quare, quid possit mea Cynthia, desine, Galle,
Quaerere: non inpune illa rogata venit.

---

6 Non ego nunc Hadriae vereor mare noscere tecum,
Tulle, neque Aegaeo ducere vela salo,
Cum quo Rhipaeos possim conscendere montes
Ulteriusque domos vadere Memnonias;
Sed me complexae remorantur verba puellae,
Mutatoque graves saepe colore preces.
Illa mihi totis argutat noctibus ignes
Et queritur nullos esse relicta deos,
Illa meam mihi iam se denegat, illa minatur,
Quae solet ingrato tristis amica viro.
His ego non horam possum durare querellis:
Ah pereat, si quis lentus amare potest!
An mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas
Atque Asiae veteres cernere divitias,
Ut mihi deducta faciat convicia puppi
Cynthia et insanis ora notet manibus,
Osculaque opposito dicat sibi debita vento
Et nihil infido durius esse viro?
Tu patrui meritas conare anteire secures
Et vetera oblitis iura refer sociis.
Nam tua non aetas umquam cessavit amori,
Semper et armatae cura fuit patriae,
Et tibi non umquam nostros puer iste labores
Adferat et lacrimis omnia nota meis.
Me sine, quem semper voluit fortuna iacere,
Hanc animam extremae reddere nequitiae.
Multi longinquo periere in amore libenter,
In quorum numero me quoque terra tegat.
Non ego sum laudi, non natus idoneus armis:
Hanc me militiam fata subire volunt.
At tu seu mollis qua tendit Ionia seu qua
Lydia Pactoli tingit arata liquor,
Seu pedibus terras seu pontum carpere remis
Ibis et accepti pars eris imperii,
Tum tibi si qua mei veniet non inmemor hora,
Vivere me duro sidere certus eris.

7 Dum tibi Cadmeae dicuntur, Pontice, Thebae
Armaque fraternae tristia militiae,
Atque, ita sim felix, primo contendis Homero,
Sint modo fata tuis mollia carminibus,
Nos, ut consuemus, nostros agitamus amores
Atque aliquid duram quaerimus in dominam;
Nec tantum ingenio, quantum servire dolori
Cogor et aetatis tempora dura queri.
Hic mihi conteritur vitae modus, haec mea fama est,
Hinc cupio nomen carminis ire mei.
Me laudent doctae solum placuisse puellae,
Pontice, et iniustas saepe tulisse minas:
Me legat assidue post haec neglectus amator,
Et prosint illi cognita nostra mala.
Te quoque si certo puer hic concusserit arcu,
Quod nolim nostros eviolasse deos,
Longe castra tibi, longe miser agmina septem
Flebis in aeterno surda iacere situ,
Et frustra cupies mollem componere versum,
Nec tibi subiciet carmina serus Amor.
Tum me non humilem mirabere saepe poetam,
Tunc ego Romanis praeferar ingeniis,
Nec poterunt iuvenes nostro reticere sepulcro
'Ardoris nostri magne poeta iaces.'
Tu cave nostra tuo contemnas carmina fastu:
Saepe venit magno fenore tardus Amor.

---

8 Tune igitur demens, nec te mea cura moratur?
An tibi sum gelida vilior Illyria,
Et tibi iam tanti, quicumque est, iste videtur,
Ut sine me vento quolibet ire velis?
Tune audire potes vesani murmura ponti
Fortis et in dura nave iacere potes?
Tu pedibus teneris positas fulcire pruinas,
Tu potes insolitas, Cynthia, ferre nives?
O utinam hibernae duplicentur tempora brumae,
Et sit iners tardis navita Vergiliis,

Nec tibi Tyrrhena solvatur funis arena,
Neve inimica meas elevet aura preces,
Atque ego non videam tales subsidere ventos,
Cum tibi provectas auferet unda rates,
Et me defixum vacua patiatur in ora
Crudelem infesta saepe vocare manu.
Sed quocumque modo de me, periura, mereris,
Sit Galatea tuae non aliena viae,
Ut te felici praevecta Ceraunia remo
Accipiat placidis Oricos aequoribus.
Nam me non ullae poterunt corrumpere taedae,
Quin ego, vita, tuo limine verba querar;
Nec me deficiet nautas rogitare citatos
'Dicite, quo portu clausa puella mea est?'
Et dicam 'licet Atraciis considat in oris,
Et licet Eleis, illa futura mea est.'
Hic erit, hic iurata manet, rumpantur iniqui!
Vicimus: assiduas non tulit illa preces.
Falsa licet cupidus deponat gaudia livor:
Destitit ire novas Cynthia nostra vias.
Illi carus ego et per me carissima Roma
Dicitur, et sine me dulcia regna negat.
Illa vel angusto mecum requiescere lecto
Et quocumque modo maluit esse mea,
Quam sibi dotatae regnum vetus Hippodamiae,
Et quas Elis opes ante pararat equis.
Quamvis magna daret, quamvis maiora daturus,
Non tamen illa meos fugit avara sinus.
Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
Sed potui blandi carminis obsequio.
Sunt igitur Musae neque amanti tardus Apollo,
Quis ego fretus amo: Cynthia rara mea est.
Nunc mihi summa licet contingere sidera plantis:
Sive dies seu nox venerit, illa mea est,
Nec mihi rivalis certos subducit amores.
Ista meam norit gloria canitiem.

9 Dicebam tibi venturos, irrisor, amores
Nec tibi perpetuo libera verba fore:
Ecce iaces supplexque venis ad iura puellae,
Et tibi nunc quovis imperat empta modo.
Non me Chaoniae vincant in amore columbae
Dicere, quos iuvenes quaeque puella domet.
Me dolor et lacrimae merito fecere peritum:
Atque utinam posito dicar amore rudis!
Quid tibi nunc misero prodest grave dicere carmen
Aut Amphioniae moenia flere lyrae?
Plus in amore valet Mimnermi versus Homero:
Carmina mansuetus lenia quaerit Amor.
I quaeso et tristis istos compone libellos
Et cane quod quaevis nosse puella velit.
Quid si non esset facilis tibi copia? nunc tu
Insanus medio flumine quaeris aquam.
Necdum etiam palles, vero nec tangeris igni:
Haec est venturi prima favilla mali.
Tum magis Armenias cupies accedere tigres
Et magis infernae vincula nosse rotae,
Quam pueri totiens arcum sentire medullis
Et nihil iratae posse negare tuae.
Nullus Amor cuiquam facilis ita praebuit alas,
Ut non alterna presserit ille manu.
Nec te decipiat, quod sit satis illa parata:
Acrius illa subit, Pontice, si qua tua est,
Quippe ubi non liceat vacuos seducere ocellos,
Nec vigilare alio nomine cedat Amor,
Qui non ante patet, donec manus attigit ossa.
Quisquis es, assiduas ah fuge blanditias.
Illis et silices possunt et cedere quercus,
Nedum tu possis, spiritus iste levis.
Quare, si pudor est, quam primum errata fatere:
Dicere quo pereas saepe in amore levat.

---

10 O iocunda quies, primo cum testis amori
Adfueram vestris conscius in lacrimis!

O noctem meminisse mihi iocunda voluptas,
O quotiens votis illa vocanda meis,
Cum te complexa morientem, Galle, puella
Vidimus et longa ducere verba mora!
Quamvis labentes premeret mihi somnus ocellos
Et mediis caelo Luna ruberet equis,
Non tamen a vestro potui secedere lusu:
Tantus in alternis vocibus ardor erat.
Sed quoniam non es veritus concredere nobis,
Accipe commissae munera laetitiae:
Non solum vestros didici reticere dolores,
Est quiddam in nobis maius, amice, fide.
Possum ego diversos iterum coniungere amantes,
Et dominae tardas possum aperire fores,
Et possum alterius curas sanare recentis,
Nec levis in verbis est medicina meis.
Cynthia me docuit semper quaecumque petenda
Quaeque cavenda forent: non nihil egit Amor.
Tu cave, ne tristi cupias pugnare puellae
Neve superba loqui neve tacere diu,
Neu si quid petiit, ingrata fronte negaris,
Neu tibi pro vano verba benigna cadant.
Irritata venit, quando contemnitur illa,
Nec meminit iustas ponere laesa minas:
At quo sis humilis magis et subiectus amori,
Hoc magis effecto saepe fruare bono.
Is poterit felix una remanere puella,
Qui numquam vacuo pectore liber erit.

---

11 Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Baiis,
Qua iacet Herculeis semita litoribus,
Et modo Thesproti mirantem subdita regno
Proxima Misenis aequora nobilibus
Nostri cura subit memores ah ducere noctes?
Ecquis in extremo restat amore locus?
An te nescio quis simulatis ignibus hostis
Sustulit e nostris, Cynthia, carminibus?
Atque utinam mage te remis confisa minutis

Parvula Lucrina cymba moretur aqua,
Aut teneat clausam tenui Teuthrantis in unda
Alternae facilis cedere lympha manu,
Quam vacet alterius blandos audire susurros
Molliter in tacito litore compositam,
Ut solet amoto labi custode puella
Perfida, communes nec meminisse deos;
Non quia perspecta non es mihi cognita fama,
Sed quod in hac omnis parte timetur amor.
Ignosces igitur, si quid tibi triste libelli
Attulerint nostri: culpa timoris erit.
Nam mihi non maior carae custodia matris
Aut sine te vitae cura sit ulla meae.
Tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes,
Omnia tu nostrae tempora laetitiae.
Seu tristis veniam seu contra laetus amicis,
Quicquid ero, dicam 'Cynthia causa fuit.'
Tu modo quam primum corruptas desere Baias:
Multis ista dabant litora discidium,
Litora, quae fuerant castis inimica puellis.
Ah pereant Baiae crimen amoris aquae!

---

12 Quid mihi desidiae non cessas fingere crimen,
Quod faciat nobis conscia Roma moram?
Tam multa illa meo divisa est milia lecto,
Quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano,
Nec mihi consuetos amplexu nutrit amores
Cynthia nec nostra dulcis in aure sonat.
Olim gratus eram: non illo tempore cuiquam
Contigit, ut simili posset amare fide.
Invidiae fuimus: num me deus obruit? an quae
Lecta Prometheis dividit herba iugis?
Non sum ego qui fueram: mutat via longa puellas.
Quantus in exiguo tempore fugit amor!
Nunc primum longas solus cognoscere noctes
Cogor et ipse meis auribus esse gravis.
Felix, qui potuit praesenti flere puellae,
Non nihil aspersis gaudet Amor lacrimis,

Aut si despectus potuit mutare calores:
Sunt quoque translato gaudia servitio.
Mi neque amare aliam neque ab hac discedere fas est:
Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.

---

13 Tu, quod saepe soles, nostro laetabere casu,
Galle, quod abrepto solus amore vacem.
At non ipse tuas imitabor, perfide, voces:
Fallere te numquam, Galle, puella velit.
Dum tibi deceptis augetur fama puellis,
Certus et in nullo quaeris amore moram,
Perditus in quadam tardis pallescere curis
Incipis et primo lapsus abire gradu.
Haec erit illarum contempti poena doloris:
Multarum miseras exiget una vices.
Haec tibi vulgares istos compescet amores,
Nec nova quaerendo semper amicus eris.
Haec ego non rumore malo, non augure doctus,
Vidi ego: me quaeso teste negare potes?
Vidi ego te toto vinctum languescere collo
Et flere iniectis, Galle, diu manibus,
Et cupere optatis animam deponere labris,
Et quae deinde meus celat, amice, pudor.
Non ego complexus potui diducere vestros:
Tantus erat demens inter utrosque furor.
Non sic Haemonio Salmonida mixtus Enipeo
Taenarius facili pressit amore deus,
Nec sic caelestem flagrans amor Herculis Heben
Sensit in Oetaeis gaudia prima iugis.
Una dies omnes potuit praecurrere amores:
Nam tibi non tepidas subdidit illa faces,
Nec tibi praeteritos passa est succedere fastus,
Nec sinet abduci: te tuus ardor aget.
Nec mirum, cum sit Iove digna et proxima Ledae
Et Ledae partu gratior una tribus,
Illa sit Inachiis et blandior heroinis,
Illa suis verbis cogat amare Iovem.

Tu vero quoniam semel es periturus amore,
Utere: non alio limine dignus eras.
Quae tibi sit, felix quoniam novus incidit error,
Et quodcumque voles, una sit ista tibi.

---

14 Tu licet abiectus Tiberina molliter unda
Lesbia Mentoreo vina bibas opere,
Et modo tam celeres mireris currere lintres
Et modo tam tardas funibus ire rates,
Et nemus omne satas intendat vertice silvas,
Urgetur quantis Caucasus arboribus:
Non tamen ista meo valeant contendere amori:
Nescit Amor magnis cedere divitiis.
Nam sive optatam mecum trahit illa quietem,
Seu facili totum ducit amore diem,
Tum mihi Pactoli veniunt sub tecta liquores,
Et legitur rubris gemma sub aequoribus:
Tum mihi cessuros spondent mea gaudia reges:
Quae maneant, dum me fata perire volent.
Nam quis divitiis adverso gaudet Amore?
Nulla mihi tristi praemia sint Venere.
Illa potest magnas heroum infringere vires,
Illa etiam duris mentibus esse dolor.
Illa neque Arabium metuit transcendere limen,
Nec timet ostrino, Tulle, subire toro
Et miserum toto iuvenem versare cubili:
Quid relevant variis serica textilibus?
Quae mihi dum placata aderit, non ulla verebor
Regna nec Alcinoi munera despicere.

---

15 Saepe ego multa tuae levitatis dura timebam,
Hac tamen excepta, Cynthia, perfidia.
Aspice me quanto rapiat fortuna periclo:
Tu tamen in nostro lenta timore venis,
Et potes hesternos manibus componere crines
Et longa faciem quaerere desidia,
Nec minus Eois pectus variare lapillis,
Ut formosa novo quae parat ire viro.

At non sic Ithaci digressu mota Calypso
Desertis olim fleverat aequoribus:
Multos illa dies incomptis maesta capillis
Sederat, iniusto multa locuta salo,
Et quamvis numquam post haec visura dolebat
Illa tamen longae conscia laetitiae.
Nec sic Aesoniden rapientibus anxia ventis 17
Hypsipyle vacuo constitit in thalamo: 18
Hypsipyle nullos post illos sensit amores, 19
Ut semel Haemonio tabuit hospitio. 20
Alphesiboea suos ulta est pro coniuge fratres, 15
Sanguinis et cari vincula rupit amor. 16
Coniugis Euadne miseros elata per ignes 21
Occidit, Argivae fama pudicitiae.
Quarum nulla tuos potuit convertere mores,
Tu quoque uti fieres nobilis historia.
Desine iam revocare tuis periuria verbis,
Cynthia, et oblitos parce movere deos,
Audax ah nimium nostro dolitura periclo,
Si quid forte tibi durius inciderit.
Muta prius vasto labentur flumina ponto,
Annus et inversas duxerit ante vices,
Quam tua sub nostro mutetur pectore cura:
Sis quodcumque voles, non aliena tamen.
Nam mihi ne viles isti videantur ocelli,
Per quos saepe mihi credita perfidia est!
Hos tu iurabas, si quid mentita fuisses,
Ut tibi suppositis exciderent manibus:
Et contra magnum potes hos attollere solem,
Nec tremis admissae conscia nequitiae?
Quis te cogebat multos pallere colores
Et fletum invitis ducere luminibus?
Quis ego nunc pereo similes moniturus amantes
'O nullis tutum credere blanditiis.'

---

16 Quae fueram magnis olim patefacta triumphis,
Ianua Tarpeiae nota pudicitiae,
Cuius inaurati celebrarunt limina currus,

Captorum lacrimis humida supplicibus,
Nunc ego, nocturnis potorum saucia rixis,
Pulsata indignis saepe queror manibus,
Et mihi non desunt turpes pendere corollae
Semper et exclusi signa iacere faces.
Nec possum infamis dominae defendere noctes
Nobilis obscenis tradita carminibus:
Nec tamen illa suae revocatur parcere famae,
Turpior et saecli vivere luxuria.
Has inter gravibus cogor deflere querellis
Supplicis a longis tristior excubiis.
Ille meos numquam patitur requiescere postes,
Arguta referens carmina blanditia:
'Ianua vel domina penitus crudelior ipsa,
Quid mihi tam duris clausa taces foribus?
Cur numquam reserata meos admittis amores,
Nescia furtivas reddere mota preces?
Nullane finis erit nostro concessa dolori,
Tristis et in tepido limine somnus erit?
Me mediae noctes, me sidera prona iacentem,
Frigidaque Eoo me dolet aura gelu.
Tu sola humanos numquam miserata dolores
Respondes tacitis mutua cardinibus.
O utinam traiecta cava mea vocula rima
Percussas dominae vertat in auriculas!
Sit licet et saxo patientior illa Sicano,
Sit licet et ferro durior et chalybe,
Non tamen illa suos poterit compescere ocellos,
Surget et invitis spiritus in lacrimis.
Nunc iacet alterius felici nixa lacerto:
At mea nocturno verba cadunt Zephyro.
Sed tu sola mei, tu maxima causa doloris,
Victa meis numquam, ianua, muneribus.
Te non ulla meae laesit petulantia linguae,
Quae solet irato dicere tota loco,
Ut me tam longa raucum patiare querella
Sollicitas trivio pervigilare moras.
At tibi saepe novo deduxi carmina versu,

Osculaque inpressis nixa dedi gradibus.
Ante tuos quotiens verti me, perfida, postes,
Debitaque occultis vota tuli manibus!'
Haec ille et si quae miseri novistis amantes
Et matutinis obstrepit alitibus.
Sic ego nunc dominae vitiis et semper amantis
Fletibus aeterna differor invidia.

---

17 Et merito, quoniam potui fugisse puellam!
Nunc ego desertas alloquor alcyonas.
Nec mihi Cassope solito visura carinam est,
Omniaque ingrato litore vota cadunt.
Quin etiam absenti prosunt tibi, Cynthia, venti:
Aspice, quam saevas increpat aura minas.
Nullane placatae veniet fortuna procellae?
Haecine parva meum funus arena teget?
Tu tamen in melius saevas converte querellas:
Sat tibi sit poenae nox et iniqua vada.
An poteris siccis mea fata opponere ocellis,
Ossaque nulla tuo nostra tenere sinu?
Ah pereat, quicumque rates et vela paravit
Primus et invito gurgite fecit iter.
Nonne fuit melius dominae pervincere mores
(Quamvis dura, tamen rara puella fuit),
Quam sic ignotis circumdata litora silvis
Cernere et optatos quaerere Tyndaridas?
Illic si qua meum sepelissent fata dolorem,
Ultimus et posito staret amore lapis,
Illa meo caros donasset funere crines,
Molliter et tenera poneret ossa rosa:
Illa meum extremo clamasset pulvere nomen,
Ut mihi non ullo pondere terra foret.
At vos, aequoreae formosa Doride natae,
Candida felici solvite vela choro:
Si quando vestras labens Amor attigit undas,
Mansuetis socio parcite litoribus.

---

18 Haec certe deserta loca et taciturna querenti,
Et vacuum Zephyri possidet aura nemus:
Hic licet occultos proferre inpune dolores,
Si modo sola queant saxa tenere fidem.
Unde tuos primum repetam, mea Cynthia, fastus?
Quod mihi das flendi, Cynthia, principium?
Qui modo felices inter numerabar amantes,
Nunc in amore tuo cogor habere notam.
Quid tantum merui? quae te mihi crimina mutant?
An nova tristitiae causa puella tuae?
Sic mihi te referas levis, ut non altera nostro
Limine formosos intulit ulla pedes.
Quamvis multa tibi dolor hic meus aspera debet,
Non ita saeva tamen venerit ira mea,
Ut tibi sim merito semper furor et tua flendo
Lumina deiectis turpia sint lacrimis.
An quia parva damus mutato signa colore,
Et non ulla meo clamat in ore fides?
Vos eritis testes, si quos habet arbor amores,
Fagus et Arcadio pinus amica deo.
Ah quotiens teneras resonant mea verba sub umbras,
Scribitur et vestris Cynthia corticibus!
An tua quod peperit nobis iniuria curas,
Quae solum tacitis cognita sunt foribus?
Omnia consuevi timidus perferre superbae
Iussa neque arguto facta dolore queri.
Pro quo, divini fontes, et frigida rupes
Et datur inculto tramite dura quies;
Et quodcumque meae possunt narrare querellae,
Cogor ad argutas dicere solus aves.
Sed qualiscumque es, resonent mihi Cynthia silvae,
Nec deserta tuo nomine saxa vacent.

---

19 Non ego nunc tristes vereor, mea Cynthia, Manes,
Nec moror extremo debita fata rogo;
Sed ne forte tuo careat mihi funus amore,
Hic timor est ipsis durior exequiis.

Non adeo leviter nostris puer haesit ocellis,
Ut meus oblito pulvis amore vacet.
Illic Phylacides iocundae coniugis heros
Non potuit caecis immemor esse locis,
Sed cupidus falsis attingere gaudia palmis
Thessalis antiquam venerat umbra domum.
Illic quicquid ero, semper tua dicar imago:
Traicit et fati litora magnus amor.
Illic formosae veniant chorus heroinae,
Quas dedit Argivis Dardana praeda viris;
Quarum nulla tua fuerit mihi, Cynthia, forma
Gratior et Tellus hoc ita iusta sinat.
Quamvis te longae remorentur fata senectae,
Cara tamen lacrimis ossa futura meis.
Quae tu viva mea possis sentire favilla!
Tum mihi non ullo mors sit amara loco.
Quam vereor, ne te contempto, Cynthia, busto
Abstrahat a nostro pulvere iniquus Amor,
Cogat et invitam lacrimas siccare cadentes!
Flectitur assiduis certa puella minis.
Quare, dum licet, inter nos laetemur amantes:
Non satis est ullo tempore longus amor.

---

20 Hoc pro continuo te, Galle, monemus amore,
Id tibi ne vacuo defluat ex animo:
Saepe imprudenti fortuna occurrit amanti.
Crudelis Minyis dixerit Ascanius.
Est tibi non infra speciem, non nomine dispar
Thiodamanteo proximus ardor Hylae:
Hunc tu, sive leges umbrosae flumina Silae,
Sive Aniena tuos tinxerit unda pedes,
Sive Gigantea spatiabere litoris ora,
Sive ubicumque vago fluminis hospitio,
Nympharum semper cupidis defende rapinis
(Non minor Ausoniis est amor Adryasin),
Ne tibi sit, durum, montes et frigida saxa,
Galle, neque expertos semper adire lacus,
Quae miser ignotis error perpessus in oris

Herculis indomito fleverat Ascanio.
Namque ferunt olim Pagases navalibus Argo
Egressam longe Phasidos isse viam,
Et iam praeteritis labentem Athamantidos undis
Mysorum scopulis adplicuisse ratem.
Hic manus heroum, placidis ut constitit oris,
Mollia composita litora fronde tegit.
At comes invicti iuvenis processerat ultra,
Raram sepositi quaerere fontis aquam.
Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
Hunc super et Zetes, hunc super et Calais,
Oscula suspensis instabant carpere palmis,
Oscula et alterna ferre supina fuga.
Ille sub extrema pendens secluditur ala
Et volucres ramo submovet insidias.
Iam Pandioniae cessit genus Orithyiae:
Ah dolor ibat Hylas, ibat Hamadryasin.
Hic erat Arganthi Pegae sub vertice montis
Grata domus Nymphis humida Thyniasin,
Quam supra nullae pendebant debita curae
Roscida desertis poma sub arboribus,
Et circum irriguo surgebant lilia prato
Candida purpureis mixta papaveribus.
Quae modo decerpens tenero pueriliter ungui
Proposito florem praetulit officio,
Et modo formosis incumbens nescius undis
Errorem blandis tardat imaginibus.
Tandem haurire parat demissis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero.
Cuius ut accensae Dryades candore puellae
Miratae solitos destituere choros,
Prolapsum leviter facili traxere liquore:
Tum sonitum rapto corpore fecit Hylas.
Cui procul Alcides iterat responsa; sed illi
Nomen ab extremis fontibus aura refert.
His, o Galle, tuos monitus servabis amores,
Formosum Nymphis credere visus Hylan.

21 Tu, qui consortem properas evadere casum,
Miles ab Etruscis saucius aggeribus,
Quid nostro gemitu turgentia lumina torques?
Pars ego sum vestrae proxima militiae.
Sic te servato, ut possint gaudere parentes,
Nec soror acta tuis sentiat e lacrimis.
Gallum per medios ereptum Caesaris enses
Effugere ignotas non potuisse manus,
Et quaecumque super dispersa invenerit ossa
Montibus Etruscis, haec sciat esse mea.

---

22 Qualis et unde genus, qui sint mihi, Tulle, Penates,
Quaeris pro nostra semper amicitia.
Si Perusina tibi patriae sunt nota sepulcra,
Italiae duris fūnera temporibus,
Cum Romana suos egit discordia cives
(Sit mihi praecipue pulvis Etrusca dolor:
Tu proiecta mei perpessa es membra propinqui,
Tu nullo miseri contegis ossa solo),
Proxima supposito contingens Umbria campo
Me genuit terris fertilis uberibus.

SEX. PROPERTII
ELEGIARUM
LIBER SECUNDUS.

1 Quaeritis, unde mihi totiens scribantur amores,
Unde meus veniat mollis in ora liber.
Non haec Calliope, non haec mihi cantat Apollo,
Ingenium nobis ipsa puella facit.
Sive lyrae carmen digitis percussit eburnis, 9
Miramur, faciles ut premat arte manus: 10
Seu vidi ad frontem sparsos errare capillos, 7
Gaudet laudatis ire superba comis: 8

Sive illam Cois fulgentem incedere coccis,
Hoc totum e Coa veste volumen erit:
Seu cum poscentes somnum declinat ocellos,
Invenio causas mille poeta novas:
Seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
Tum vero longas condimus Iliadas:
Seu quicquid fecit sive est quodcumque locuta,
Maxima de nihilo nascitur historia.
Quod mihi si tantum, Maecenas, fata dedissent,
Ut possem heroas ducere in arma manus,
Non ego Titanas canerem, non Ossan Olympo
Inpositam, ut caeli Pelion esset iter,
Non veteres Thebas, nec Pergama nomen Homeri,
Xerxis et imperio bina coisse vada,
Regnave prima Remi aut animos Carthaginis altae,
Cimbrorumque minas et benefacta Mari:
Bellaque resque tui memorarem Caesaris, et tu
Caesare sub magno cura secunda fores.
Nam quotiens Mutinam aut civilia busta Philippos
Aut canerem Siculae classica bella fugae
Eversosque focos antiquae gentis Etruscae
Aut Ptolemaei litora capta Phari,
Aut canerem Aegyptum et Nilum, cum tractus in urbem
Septem captivis debilis ibat aquis,
Aut regum auratis circumdata colla catenis,
Actiaque in Sacra currere rostra Via,
Te mea Musa illis semper contexeret armis,
Et sumpta et posita pace fidele caput.
Theseus infernis, superis testatur Achilles,
Hic Ixioniden, ille Menoetiaden.
Sed neque Phlegraeos Iovis Enceladique tumultus
Intonet angusto pectore Callimachus,
Nec mea conveniunt duro praecordia versu
Caesaris in Phrygios condere nomen avos.
Navita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, pastor oves,
Nos contra angusto versantes proelia lecto:

Qua pote quisque, in ea conterat arte diem.
Laus in amore mori, laus altera, si datur uno
Posse frui: fruar o solus amore meo!
Si memini, solet illa leves culpare puellas
Et totam ex Helena non probat Iliada.
Seu mihi sint tangenda novercae pocula Phaedrae,
Pocula privigno non nocitura suo,
Seu mihi Circaeo pereundum est gramine, sive
Colchis Colchiacis urat aena focis,
Una meos quoniam praedata est femina sensus,
Ex hac ducentur funera nostra domo.
Omnes humanos sanat medicina dolores,
Solus amor morbi non amat artificem.
Tarda Philoctetae sanavit crura Machaon,
Phoenicis Chiron lumina Phillyrides,
Et deus extinctum Cressis Epidaurius herbis
Restituit patriis Androgeona focis,
Mysus et Haemonia iuvenis qua cuspide vulnus
Senserat, hac ipsa cuspide sensit opem.
Hoc si quis vitium poterit mihi demere, solus
Tantaleae poterit tradere poma manu:
Dolia virgineis idem ille repleverit urnis,
Ne tenera assidua colla graventur aqua:
Idem Caucasia solvet de rupe Promethei
Brachia et a medio pectore pellet avem.
Quandocumque igitur vitam mea fata reposcent
Et breve in exiguo marmore nomen ero,
Maecenas, nostrae spes invidiosa iuventae,
Et vitae et morti gloria iusta meae,
Si te forte meo ducet via proxima busto,
Esseda caelatis siste Britanna iugis,
Taliaque inlacrimans mutae iace verba favillae,
'Huic misero fatum dura puella fuit.'

---

2 Liber eram et vacuo meditabar vivere lecto,
At me composita pace fefellit Amor.
Cur haec in terris facies humana moratur?
Iuppiter, ignoro pristina furta tua.

Fulva coma est longaeque manus, et maxima toto
   Corpore, et incedit vel Iove digna soror,
Aut cum Dulichias Pallas spatiatur ad aras,
   Gorgonis anguiferae pectus operta comis.
Qualis et Ischomache Lapithae genus heroine,
   Centauris medio grata rapina mero,
Mercurio et sanctis fertur Boebeidos undis
   Virgineum Brimo composuisse latus.
Cedite iam, divae, quas pastor viderat olim
   Idaeis tunicas ponere verticibus.
Hanc utinam faciem nolit mutare senectus,
   Etsi Cumaeae saecula vatis aget.

---

3 Qui nullam tibi dicebas iam posse nocere,
   Haesisti, cecidit spiritus ille tuus.
Vix unum potes, infelix, requiescere mensem,
   Et turpis de te iam liber alter erit.
Quaerebam, sicca si posset piscis arena
   Nec solitus ponto vivere torvus aper,
Aut ego si possem studiis vigilare severis:
   Differtur, numquam tollitur ullus amor.
Nec me tam facies, quamvis sit candida, cepit
   (Lilia non domina sint magis alba mea;
Ut Maeotica nix minio si certet Hibero,
   Utque rosae puro lacte natant folia),
Nec de more comae per levia colla fluentes,
   Non oculi, geminae, sidera nostra, faces,
Nec si qua Arabio lucet bombyce puella
   (Non sum de nihilo blandus amator ego),
Quantum quod posito formose saltat Iaccho,
   Egit ut euhantes dux Ariadna choros,
Et quantum, Aeolio cum temptat carmina plectro,
   Par Aganippeae ludere docta lyrae,
Et sua cum antiquae committit scripta Corinnae
   Carminaque Erinnes non putat aequa suis.
Num tibi nascenti primis, mea vita, diebus
   Candidus argutum sternuit omen Amor?
Haec tibi contulerunt caelestia munera divi,

Haec tibi ne matrem forte dedisse putes.
Non non humani partus sunt talia dona:
Ista decem menses non peperere bona.
Gloria Romanis una es tu nata puellis:
Romana accumbes prima puella Iovi.
Nec semper nobiscum humana cubilia vises:
Post Helenam haec terris forma secunda redit.
Hac ego nunc mirer si flagrat nostra iuventus?
Pulchrius hac fuerat, Troia, perire tibi.
Olim mirabar, quod tanti ad Pergama belli
Europae atque Asiae causa puella fuit:
Nunc, Pari, tu sapiens et tu, Menelae, fuisti,
Tu quia poscebas, tu quia lentus eras.
Digna quidem facies, pro qua vel obiret Achilles:
Vel Priamo belli causa probanda fuit.
Si quis vult fama tabulas anteire vetustas,
Hic dominam exemplo ponat in arte meam.
Sive illam Hesperiis, sive illam ostendet Eois,
Uret et Eoos, uret et Hesperios.

---

4 His saltem ut tenear iam finibus! hei mihi si quis,
Acrius ut moriar, venerit alter amor!
Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Post venit assueto mollis ad arva iugo,
Sic primo iuvenes trepidant in amore feroces,
Dehinc domiti post haec aequa et iniqua ferunt.
Turpia perpessus vates est vincla Melampus,
Cognitus Iphicli subripuisse boves;
Quem non lucra, magis Pero formosa coegit,
Mox Amythaonia nupta futura domo.
Multa prius dominae delicta queraris oportet, 4
Saepe roges aliquid, saepe repulsus eas,
Et saepe inmeritos corrumpas dentibus ungues,
Et crepitum dubio suscitet ira pede.
Nequiquam perfusa meis unguenta capillis, 5
Ibat et expenso planta morata gradu.
Non hic herba valet, non hic nocturna Cytaeis,
Non Perimedeae gramina cocta manus;

Quippe ubi nec causas nec apertos cernimus ictus:
   Unde tamen veniant tot mala caeca via est.
Non eget hic medicis, non lectis mollibus aeger,
   Huic nullum caeli tempus et aura nocet:
Ambulat, et subito mirantur funus amici:
   Sic est incautum, quicquid habetur amor.
Nam cui non ego sum fallaci praemia vati?
   Quae mea non decies somnia versat anus?
Hostis si quis erit nobis, amet ille puellas:
   Gaudeat in puero, si quis amicus erit.
Tranquillo tuta descendis flumine cymba:
   Quid tibi tam parvi litoris unda nocet?
Alter saepe uno mutat praecordia verbo,
   Altera vix ipso sanguine mollis erit.

---

5 Hoc verum est, tota te ferri, Cynthia, Roma
   Et non ignota vivere nequitia?
Haec merui sperare? dabis mihi, perfida, poenas:
   Et nobis aliquo, Cynthia, ventus erit.
Inveniam tamen e multis fallacibus unam,
   Quae fieri nostro carmine nota velit
Nec mihi tam duris insultet moribus et te
   Vellicet: heu sero flebis amata diu.
Nunc est ira recens, nunc est discedere tempus:
   Si dolor abfuerit, crede, redibit amor.
Non ita Carpathiae variant Aquilonibus undae
   Nec dubio nubes vertitur atra Noto,
Quam facile irati verbo mutantur amantes:
   Dum licet, iniusto subtrahe colla iugo.
Nec tu non aliquid, sed prima nocte dolebis:
   Omne in amore malum, si patiare, leve est.
At tu per dominae Iunonis dulcia iura
   Parce tuis animis, vita, nocere tibi.
Non solum taurus ferit uncis cornibus hostem,
   Verum etiam instanti laesa repugnat ovis.
Nec tibi periuro scindam de corpore vestem,
   Nec mea praeclusas fregerit ira fores,
Nec tibi connexos iratus carpere crines

Nec duris ausim laedere pollicibus:
Rusticus haec aliquis tam turpia proelia quaerat,
Cuius non hederae circuiere caput.
Scribam igitur, quod non umquam tua deleat aetas,
'Cynthia forma potens, Cynthia verba levis.'
Crede mihi, quamvis contemnas murmura famae,
Hic tibi pallori, Cynthia, versus erit.

---

6 Non ita complebant Ephyreae Laidos aedes,
Ad cuius iacuit Graecia tota fores,
Turba Menandreae fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus lusit Erichthonius,
Nec, quae deletas potuit componere Thebas,
Phryne tam multis facta beata viris.
Quin etiam falsos fingis tibi saepe propinquos,
Oscula nec desunt qui tibi iure ferant.
Me iuvenum pictae facies, me nomina laedunt,
Me tener in cunis et sine voce puer,
Me laedit, si multa tibi dedit oscula mater,
Me soror et cum quae dormit amica simul:
Omnia me laedunt: timidus sum (ignosce timori)
Et miser in tunica suspicor esse virum.
His olim, ut fama est, vitiis ad proelia ventum est,
His Troiana vides funera principiis.
Aspera Centauros eadem dementia iussit
Frangere in adversum pocula Pirithoum.
Cur exempla petam Graium? tu criminis auctor,
Nutritus duro, Romule, lacte lupae,
Tu rapere intactas docuisti inpune Sabinas:
Per te nunc Romae quidlibet audet Amor.
Felix Admeti coniunx et lectus Ulixis,
Et quaecumque viri femina limen amat.

Templa Pudicitiae quid opus statuisse puellis,
Si cuivis nuptae quidlibet esse licet?

Quae manus obscenas depinxit prima tabellas
Et posuit casta turpia visa domo,

Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos
Nequitiaeque suae noluit esse rudes.
Ah gemat, in terris ista qui protulit arte
Iurgia sub tacita condita laetitia.
Non istis olim variabant tecta figuris:
Tum paries nullo crimine pictus erat.

Sed non inmerito velavit aranea fanum
Et mala desertos occupat herba deos.

Quos igitur tibi custodes, quae limina ponam,
Quae numquam supra pes inimicus eat?
Nam nihil invitae tristis custodia prodest:
Quam peccare pudet, Cynthia, tuta sat est.

Nos uxor numquam, numquam diducet amica:
Semper amica mihi, semper et uxor eris.

---

7 Gavisa es certe sublatam, Cynthia, legem,
Qua quondam edicta flemus uterque diu,
Ni nos divideret. quamvis diducere amantes
Non queat invitos Iuppiter ipse duos.
At magnus Caesar. sed magnus Caesar in armis:
Devictae gentes nil in amore valent.
Nam citius paterer caput hoc discedere collo,
Quam possem nuptae perdere amore faces.
Aut ego transirem tua limina clausa maritus,
Respiciens udis prodita luminibus?
Ah mea tum qualis caneret tibi, Cynthia, somnos
Tibia, funesta tristior illa tuba!

Unde mihi patriis gnatos praebere triumphis?
Nullus de nostro sanguine miles erit.
Quod si vera meae comitarent castra puellae,
Non mihi sat magnus Castoris iret equus.
Hinc etenim tantum meruit mea gloria nomen,
Gloria ad hibernos lata Borysthenidas.
Tu mihi sola places: placeam tibi, Cynthia, solus:
Hic erit et patrio sanguine pluris amor.

8 Eripitur nobis iam pridem cara puella,
Et tu me lacrimas fundere, amice, vetas.
Nullae sunt inimicitiae nisi amoris acerbae:
Ipsum me iugula, lenior hostis ero.
Possum ego in alterius positam spectare lacerto?
Nec mea dicetur, quae modo dicta mea est?
Omnia vertuntur: certe vertuntur amores:
Vinceris aut vincis, haec in amore rota est.
Magni saepe duces, magni cecidere tyranni,
Et Thebae steterunt altaque Troia fuit.
Munera quanta dedi vel qualia carmina feci!
Illa tamen numquam ferrea dixit Amo.

Ergo iam multos nimium temerarius annos,
Improba, qui tulerim teque tuamque domum.
Ecquandone tibi liber sum visus? an usque
In nostrum iacies verba superba caput?

Sic igitur prima moriere aetate, Properti?
Sed morere, interitu gaudeat illa tuo.
Exagitet nostros Manes, sectetur et umbras,
Insultetque rogis, calcet et ossa mea.
Quid? non Antigones tumulo Boeotius Haemon
Corruit ipse suo saucius ense latus
Et sua cum miserae permiscuit ossa puellae,
Qua sine Thebanam noluit ire domum?

Sed non effugies: mecum moriaris oportet:
Hoc eodem ferro stillet uterque cruor.
Quamvis ista mihi mors est inhonesta futura,
Mors inhonesta quidem, tu moriere tamen.
Ille etiam abrepta desertus coniuge Achilles
Cessare in tectis pertulit arma sua.
Viderat ille fuga fractos in litore Achivos,
Fervere et Hectorea Dorica castra face,
Viderat informem multa Patroclon arena
Porrectum et sparsas caede iacere comas,
Omnia formosam propter Briseida passus:

Tantus in erepto saevit amore dolor.
At postquam sera captiva est reddita poena,
Fortem illum Haemoniis Hectora traxit equis.
Inferior multo cum sim vel matre vel armis,
Mirum, si de me iure triumphat Amor?

---

9 Iste quod est, ego saepe fui, sed fors et in hora
Hoc ipso eiecto carior alter erit.
Penelope poterat bis denos salva per annos
Vivere, tam multis femina digna procis,
Coniugium falsa poterat differre Minerva,
Nocturno solvens texta diurna dolo,
Visura et quamvis numquam speraret Ulixem,
Illum expectando facta remansit anus.
Nec non exanimem amplectens Briseis Achillem
Candida vesana verberat ora manu,
Et dominum lavit maerens captiva cruentum,
Adpositum flavis in Simoenta vadis,
Foedavitque comas, et tanti corpus Achilli
Maximaque in parva sustulit ossa manu,
Cum tibi nec Peleus aderat nec caerula mater,
Scyria nec viduo Deidamia toro.
Tunc igitur veris gaudebat Graecia natis,
Tunc etiam felix inter et arma pudor.
At tu non una potuisti nocte vacare,
Impia, non unum sola manere diem.
Quin etiam multo duxistis pocula risu:
Forsitan et de me verba fuere mala.
Hic etiam petitur, qui te prius ante reliquit:
Di faciant, isto capta fruare viro!
Haec mihi vota tuam propter suscepta salutem,
Cum capite hoc Stygiae iam poterentur aquae,
Et lectum flentes circum staremus amici?
Hic ubi tum, pro di, perfida, quisve fuit?
Quid si longinquos retinerer miles ad Indos,
Aut mea si staret navis in Oceano?
Sed vobis facile est verba et componere fraudes:
Hoc unum didicit femina semper opus.

Non sic incerto mutantur flamine Syrtes,
  Nec folia hiberno tam tremefacta Noto,
Quam cito feminea non constat foedus in ira,
  Sive ea causa gravis, sive ea causa levis.
Nunc, quoniam ista tibi placuit sententia, cedam:
  Tela, precor, pueri, promite acuta magis,
Figite certantes atque hanc mihi solvite vitam:
  Sanguis erit vobis maxima palma meus.

Sidera sunt testes et matutina pruina
  Et furtim misero ianua aperta mihi:
Te nihil in vita nobis acceptius umquam:
  Nunc quoque eris, quamvis sis inimica mihi:
Nec domina ulla meo ponet vestigia lecto:
  Solus ero, quoniam non licet esse tuum.
Atque utinam, si forte pios eduximus annos,
  Ille vir in medio fiat amore lapis!

Non ob regna magis diris cecidere sub armis
  Thebani media non sine matre duces.
Quam, mihi si media liceat pugnare puella,
  Mortem ego non fugiam morte subire tua.

SEX. PROPERTII
ELEGIARUM
LIBER TERTIUS. [II.]

1 Sed tempus lustrare aliis Helicona choreis, 10
  Et campum Haemonio iam dare tempus equo.
Iam libet et fortes memorare ad proelia turmas
  Et Romana mei dicere castra ducis.
Quod si deficiant vires, audacia certe
  Laus erit: in magnis et voluisse sat est.
Aetas prima canat Veneres, extrema tumultus.

Bella canam, quando scripta puella mea est.
Nunc volo subducto gravior procedere vultu,
Nunc aliam citharam me mea Musa docet.
Surge, anima, ex humili iam carmine, sumite vires,
Pierides: magni nunc erit oris opus.
Iam negat Euphrates equitem post terga tueri
Parthorum et Crassos se tenuisse dolet:
India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho,
Et domus intactae te tremit Arabiae:
Et si qua extremis tellus se subtrahit oris,
Sentiet illa tuas postmodo capta manus.
Haec ego castra sequar: vates tua castra canendo
Magnus ero: servent hunc mihi fata diem!

Ut caput in magnis ubi non est tangere signis,
Ponitur hic imos ante corona pedes,
Sic nos nunc, inopes laudis conscendere carmen,
Pauperibus sacris vilia tura damus.
Nondum etiam Ascraeos norunt mea carmina fontes,
Sed modo Permesi flumine lavit Amor.

---

2 Scribant de te alii vel sis ignota licebit: 11
Laudet, qui sterili semina ponit humo.
Omnia, crede mihi, secum uno munera lecto
Auferet extremi funeris atra dies:
Et tua transibit contemnens ossa viator,
Nec dicet 'cinis hic docta puella fuit.'

---

3 Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem, 12
Nonne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primum vidit sine sensu vivere amantes
Et levibus curis magna perire bona.
Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit et humano corde volare deum;
Scilicet alterna quoniam iactamur in unda,
Nostraque non ullis permanet aura locis:
Et merito hamatis manus est armata sagittis,
Et pharetra ex humero Cnosia utroque iacet;

Ante ferit quoniam, tuti quam cernimus hostem,
Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit.
In me tela manent, manet et puerilis imago:
Sed certe pennas perdidit ille suas;
Evolat heu nostro quoniam de pectore nusquam
Assiduusque meo sanguine bella gerit.
Quid tibi iocundum siccis habitare medullis?
Si pudor est, alio traice tela tua.
Intactos isto satius temptare veneno:
Non ego, sed tenuis vapulat umbra mea.
Quam si perdideris, quis erit qui talia cantet
(Haec mea Musa levis gloria magna tua est),
Qui caput et digitos et lumina nigra puellae
Et canat ut soleant molliter ire pedes.

---

4 Non tot Achaemeniis armantur Susa sagittis, 13
Spicula quot nostro pectore fixit Amor.
Hic me tam graciles vetuit contemnere Musas,
Iussit et Ascraeum sic habitare nemus,
Non ut Pieriae quercus mea verba sequantur,
Aut possim Ismaria ducere valle feras,
Sed magis ut nostro stupefiat Cynthia versu:
Tunc ego sim Inachio notior arte Lino.
Non ego sum formae tantum mirator honestae,
Nec si qua illustres femina iactat avos:
Me iuvet in gremio doctae legisse puellae,
Auribus et puris scripta probasse mea.
Haec ubi contigerint, populi confusa valeto
Fabula: nam domina iudice tutus ero.
Quae si forte bonas ad pacem verterit aures,
Possum inimicitias tunc ego ferre Iovis.

---

5 Quandocumque igitur nostros mors claudet ocellos,
Accipe quae serves funeris acta mei.
Nec mea tunc longa spatietur imagine pompa,
Nec tuba sit fati vana querella mei, 20
Nec mihi tunc fulcro sternatur lectus eburno,
Nec sit in Attalico mors mea nixa toro.

Desit odoriferis ordo mihi lancibus, adsint
Plebei parvae funeris exequiae.
Sat mea sat magna est, si tres sint pompa libelli,
Quos ego Persephonae maxima dona feram.
Tu vero nudum pectus lacerata sequeris
Nec fueris nomen lassa vocare meum,
Osculaque in gelidis pones suprema labellis,
Cum dabitur Syrio munere plenus onyx.
Deinde, ubi suppositus cinerem me fecerit ardor,
Accipiat Manes parvula testa meos,
Et sit in exiguo laurus super addita busto,
Quae tegat extincti funeris umbra locum,
Et duo sint versus, 'qui nunc iacet arida pulvis,
Unius hic quondam servus amoris erat.'
Nec minus haec nostri notescet fama sepulcri,
Quam fuerant Phthii busta cruenta viri.
Tu quoque si quando venies ad fata, memento
Hoc iter: ad lapides cana veni memores.
Interea cave sis nos aspernata sepultos:
Nonnihil ad verum conscia terra sapit.
Atque utinam primis animam me ponere cunis
Iussisset quaevis de tribus una soror!
Nam quo tam dubiae servetur spiritus horae?
Nestoris est visus post tria saecla cinis:
Quis tam longaevae minuisset fata senectae
Gallicus Iliacis miles in aggeribus?
Non ille Antilochi vidisset corpus humari,
Diceret aut 'o mors, cur mihi sera venis?'
Tu tamen amisso non numquam flebis amico:
Fas est praeteritos semper amare viros.
Testis, cui niveum quondam percussit Adonin
Venantem Idalio vertice durus aper:
Illis formosum iacuisse paludibus, illuc
Diceris effusa tu, Venus, isse coma.
Sed frustra mutos revocabis, Cynthia, Manes:
Nam mea quid poterunt ossa minuta loqui?

6 Non ita Dardanio gavisus Atrida triumpho est, 14
Cum caderent magnae Laomedontis opes,
Nec sic errore exacto laetatus Ulixes,
Cum tetigit carae litora Dulichiae,
Nec sic Electra, salvum cum aspexit Oresten,
Cuius falsa tenens fleverat ossa soror,
Nec sic incolumem Minois Thesea vidit,
Daedaleum lino cum duce rexit iter,
Quanta ego praeterita collegi gaudia nocte:
Inmortalis ero, si altera talis erit.
At dum demissis supplex cervicibus ibam,
Dicebar sicco vilior esse lacu.
Nec mihi iam fastus opponere quaerit iniquos,
Nec mihi ploranti lenta sedere potest.
Atque utinam non tam sero mihi nota fuisset
Condicio! cineri nunc medicina datur.
Ante pedes caecis lucebat semita nobis:
Scilicet insano nemo in amore videt.
Hoc sensi prodesse magis: contemnite, amantes:
Sic hodie veniet, si qua negavit heri.
Pulsabant alii frustra dominamque vocabant:
Mecum habuit positum lenta puella caput.
Haec mihi devictis potior victoria Parthis,
Haec spolia, haec reges, haec mihi currus erunt.
Magna ego dona tua figam, Cytherea, columna,
Taleque sub nostro nomine carmen erit:
'Has pono ante tuas tibi, diva, Propertius aedes
Exuvias, tota nocte receptus amans.'
Nunc ad te, mea lux, veniat mea litore navis
Servata: an mediis sidat onusta vadis?
Quod si forte aliqua nobis mutabere culpa,
Vestibulum iaceam mortuus ante tuum.

---

7 O me felicem! o nox mihi candida, et o tu 15
Lectule deliciis facte beate meis!
Quam multa adposita narramus verba lucerna,
Quantaque sublato lumine rixa fuit!

Nam modo nudatis mecum est luctata papillis,
Interdum tunica duxit operta moram.
Illa meos somno lapsos patefecit ocellos
Ore suo et dixit 'sicine, lente, iaces?'
Quam vario amplexu mutamus brachia! quantum
Oscula sunt labris nostra morata tuis!
Non iuvat in caeco Venerem corrumpere motu:
Si nescis, oculi sunt in amore duces.
Ipse Paris nuda fertur periisse Lacaena,
Cum Menelaeo surgeret e thalamo,
Nudus et Endymion Phoebi cepisse sororem
Dicitur et nudae concubuisse deae.
Quod si pertendens animo vestita cubaris,
Scissa veste meas experiere manus:
Quin etiam, si me ulterius provexerit ira,
Ostendes matri brachia laesa tuae.
Necdum inclinatae prohibent te ludere mammae:
Viderit haec, si quam iam peperisse pudet.
Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore:
Nox tibi longa venit nec reditura dies.
Atque utinam haerentes sic nos vincire catena
Velles, ut numquam solveret ulla dies!
Exemplo iunctae tibi sint in amore columbae,
Masculus et totum femina coniugium.
Errat, qui finem vesani quaerit amoris:
Verus amor nullum novit habere modum.
Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos,
Fluminaque ad caput incipient revocare liquores,
Aridus et sicco gurgite piscis erit,
Quam possim nostros alio transferre dolores:
Huius ero vivus, mortuus huius ero.
Quod mihi si secum tales concedere noctes
Illa velit, vitae longus et annus erit:
Si dabit haec multas, fiam inmortalis in illis:
Nocte una quivis vel deus esse potest.
Qualem si cuncti cuperent decurrere vitam
Et pressi multo membra iacere mero,

Non ferrum crudele neque esset bellica navis,
Nec nostra Actiacum verteret ossa mare,
Nec totiens propriis circum oppugnata triumphis
Lassa foret crines solvere Roma suos.
Haec certe merito poterunt laudare minores:
Laeserunt nullos pocula nostra deos.
Tu modo, dum lucet, fructum ne desere vitae:
Omnia si dederis oscula, pauca dabis.
Ac veluti folia arentes liquere corollas,
Quae passim calathis strata natare vides,
Sic nobis, qui nunc magnum spiramus amantes,
Forsitan includet crastina fata dies.

---

8 Praetor ab Illyricis venit modo, Cynthia, terris, 16
Maxima praeda tibi, maxima cura mihi.
Non potuit saxo vitam posuisse Cerauno?
Ah Neptune, tibi qualia dona darem!
Nunc sine me plena fiunt convivia mensa,
Nunc sine me tota ianua nocte patet.
Quare, si sapis, oblatas ne desere messes
Et stolidum pleno vellere carpe pecus:
Deinde, ubi consumpto restabit munere pauper,
Dic alias iterum naviget Illyrias.
Cynthia non sequitur fasces nec curat honores,
Semper amatorum ponderat illa sinus.
At tu nunc nostro, Venus, o succurre dolori,
Rumpat ut assiduis membra libidinibus.
Ergo muneribus quivis mercatur amorem?
Iuppiter, indigna merce puella perit.
Semper in Oceanum mittit me quaerere gemmas
Et iubet ex ipsa tollere dona Tyro.
Atque utinam Romae nemo esset dives et ipse
Straminea posset dux habitare casa!
Numquam venales essent ad munus amicae,
Atque una fieret cana puella domo;
Non quia septenas noctes seiuncta cubaris,
Candida tam foedo brachia fusa viro,
Non quia peccaris, testor te, sed quia vulgo

Formosis levitas semper amica fuit.
Barbarus excussis agitat vestigia lumbis
Et subito felix nunc mea regna tenet.
Aspice quid donis Eriphyla invenit amaris,
Arserit et quantis nupta Creusa malis.
Nullane sedabit nostros iniuria fletus?
An dolor hic vitiis nescit abesse tuis?
Tot iam abiere dies, cum me nec cura theatri
Nec tetigit Campi, nec mea Musa iuvat.
At pudeat certe, pudeat; nisi forte, quod aiunt,
Turpis amor surdis auribus esse solet.
Cerne ducem, modo qui fremitu complevit inani
Actia damnatis aequora militibus.
Hunc infamis amor versis dare terga carinis
Iussit et extremo quaerere in orbe fugam.
Caesaris haec virtus et gloria Caesaris haec est:
Illa, qua vicit, condidit arma manu.
Sed quascumque tibi vestes, quoscumque smaragdos,
Quosve dedit flavo lumine chrysolithos,
Haec videam rapidas in vanum ferre procellas,
Quae tibi terra, velim, quae tibi fiat aqua.
Non semper placidus periuros ridet amantes
Iuppiter et surda negligit aure preces.
Vidistis toto sonitus percurrere caelo
Fulminaque aetheria desiluisse domo:
Non haec Pleiades faciunt neque aquosus Orion,
Nec sic de nihilo fulminis ira cadit:
Periuras tunc ille solet punire puellas,
Deceptus quoniam flevit et ipse deus.
Quare ne tibi sit tanti Sidonia vestis,
Ut timeas, quotiens nubilus Auster erit.

---

9 Mentiri noctem, promissis ducere amantem, 17
Hoc erit infectas sanguine habere manus.
Horum ego sum vates, quotiens desertus amaras
Explevi noctes, fractus utroque toro.
Vel tu Tantalea moveare ad flumina sorte,
Ut liquor arenti fallat ab ore sitim,

Vel tu Sisyphios licet admirere labores,
Difficile ut toto monte volutet onus:
Durius in terris nihil est quod vivat amante,
Nec, modo si sapias, quod minus esse velis.
Quem modo felicem invidia admirante ferebant,
Nunc decimo admittor vix ego quoque die.
Nunc iacere e duro corpus iuvat, impia, saxo,
Sumere et in nostras trita venena manus:
Nec licet in triviis sicca requiescere luna
Aut per rimosas mittere verba fores.
Quod quamvis ita sit, dominam mutare cavebo:
Tum flebit, cum in me senserit esse fidem.

---

10 Assiduae multis odium peperere querellae: 18
Frangitur in tacito femina saepe viro.
Si quid vidisti, semper vidisse negato:
Aut si quid doluit forte, dolere nega.
Quid si iam canis aetas mea candeat annis,
Et faciat scissas languida ruga genas?
At non Tithoni spernens Aurora senectam
Desertum Eoa passa iacere domo est:
Illum saepe suis decedens fovit in ulnis,
Quam prius adiunctos sedula lavit equos:
Illum ad vicinos cum amplexa quiesceret Indos,
Maturos iterum est questa redire dies.
Illa deos currum conscendens dixit iniquos,
Invitum et terris praestitit officium;
Cui maiora senis Tithoni gaudia vivi,
Quam gravis amisso Memnone luctus erat.
Cum sene non puduit talem dormire puellam
Et canae totiens oscula ferre comae.
At tu etiam iuvenem odisti me, perfida, cum sis
Ipsa anus haud longa curva futura die.
Quin ego deminuo curam, quod saepe Cupido
Huic malus esse solet, cui bonus ante fuit.

---

11 Nunc etiam infectos demens imitare Britannos,
Ludis et externo tincta nitore caput?

Ut natura dedit, sic omnis recta figura est:
Turpis Romano Belgicus ore color.
Illi sub terris fiant mala multa puellae,
Quae mentita suas vertit inepta comas!
De me, mi certe poteris formosa videri,
Mi formosa satis, si modo saepe venis.
An si caeruleo quaedam sua tempora fuco
Tinxerit, idcirco caerula forma bona est?
Cum tibi nec frater nec sit tibi filius ullus,
Frater ego et tibi sim filius unus ego.
Ipse tuus semper tibi sit custodia lectus,
Nec nimis ornata fronte sedere velis.
Credam ego narranti, noli committere, famae:
Et terram rumor transilit et maria.

---

12 Etsi me invito discedis, Cynthia, Roma, 19
Laetor quod sine me devia rura colis.
Nullus erit castis iuvenis corruptor in agris,
Qui te blanditiis non sinat esse probam,
Nulla neque ante tuas orietur rixa fenestras,
Nec tibi clamatae somnus amarus erit:
Sola eris et solos spectabis, Cynthia, montes
Et pecus et fines pauperis agricolae.
Illic te nulli poterunt corrumpere ludi
Fanaque peccatis plurima causa tuis:
Illic assidue tauros spectabis arantes
Et vitem docta ponere falce comas,
Atque ibi rara feres inculto tura sacello,
Haedus ubi agrestis corruet ante focos,
Protinus et nuda choreas imitabere sura;
Omnia ab externo sint modo tuta viro.
Ipse ego venabor: iam nunc me sacra Dianae
Suscipere et Veneri ponere vota iuvat:
Incipiam captare feras et reddere pinu
Cornua et audaces ipse monere canes;
Non tamen ut vastos ausim temptare leones
Aut celer agrestes cominus ire sues.
Haec igitur mihi sit lepores audacia molles

Excipere et stricto figere avem calamo,
Qua formosa suo Clitumnus flumina luco
Integit et niveos abluit unda boves.
Tu quotiens aliquid conabere, vita, memento
Venturum paucis me tibi Luciferis.
Sic me nec solae poterunt avertere silvae
Nec vaga muscosis flumina fusa iugis,
Quin ego in assidua mutem tua nomina lingua:
Absenti nemo non nocuisse velit.

---

13 Quid fles abducta gravius Briseide? quid fles 20
Anxia captiva tristius Andromacha?
Quidve mea de fraude deos, insana, fatigas?
Quid quereris nostram sic cecidisse fidem?
Non tam nocturna volucris funesta querella
Attica Cecropiis obstrepit in foliis,
Nec tantum Niobe bis sex ad busta superba
Sollicito lacrimas defluit a Sipylo.
Me licet aeratis astringant brachia nodis,
Sint mea vel Danaes condita membra domo,
In te ego et aeratas rumpam, mea vita, catenas,
Ferratam Danaes transiliamque domum:
De te quodcumque ad surdas mihi dicitur aures:
Tu modo ne dubita de gravitate mea.
Ossa tibi iuro per matris et ossa parentis
(Si fallo, cinis heu sit mihi uterque gravis!)
Me tibi ad extremas mansurum, vita, tenebras:
Ambos una fides auferet, una dies.
Quod si nec nomen nec me tua forma teneret,
Posset servitium mite tenere tuum.
Septima iam plenae deducitur orbita lunae,
Cum de me et de te compita nulla tacent:
Interea nobis non numquam ianua mollis,
Non numquam lecti copia facta tui.
Nec mihi muneribus nox ulla est empta beatis:
Quicquid eram, hoc animi gratia magna tui.
Cum te tam multi peterent, tu me una petisti:
Possum ego naturae non meminisse tuae?

Tum me vel tragicae vexetis Erinyes et me
Inferno damnes, Aeace, iudicio,
Atque inter Tityi volucres mea poena vagetur,
Tumque ego Sisyphio saxa labore geram.
Nec tu supplicibus me sis venerata tabellis:
Ultima talis erit, quae mea prima fides.
Hoc mihi perpetuo ius est, quod solus amator
Nec cito desisto nec temere incipio.

---

14 Ah quantum de me Panthi tibi pagina finxit, 21
Tantum illi Pantho ne sit amica Venus!
Sed tibi iam videor Dodona verior augur?
Uxorem ille tuus pulcher amator habet.
Tot noctes periere: nihil pudet? aspice, cantat
Liber: tu nimium credula sola iaces.
Et nunc inter eos tu sermo es, te ille superbus
Dicit se invito saepe fuisse domi.
Dispeream, si quicquam aliud quam gloria de te
Quaeritur: has laudes ille maritus habet.
Colchida sic hospes quondam decepit Iason:
Eiecta est; tenuit namque Creusa domum.
Sic a Dulichio iuvene est elusa Calypso:
Vidit amatorem pandere vela suum.
Ah nimium faciles aurem praebere puellae,
Discite desertae non temere esse bonae.
Huic quoque qui restet iam pridem quaeritur alter:
Experta in primo, stulta, cavere potes.
Nos quocumque loco, nos omni tempore tecum
Sive aegra pariter sive valente sumus.

---

15 Scis here mi multas pariter placuisse puellas, 22
Scis mihi, Demophoon, multa venire mala.
Nulla meis frustra lustrantur compita plantis,
O nimis exitio nata theatra meo,
Sive aliquis molli diducit candida gestu
Brachia seu varios incinit ore modos!
Interea nostri quaerunt sibi vulnus ocelli,
Candida non tecto pectore si qua sedet,

Sive vagi crines puris in frontibus errant,
Indica quos medio vertice gemma tenet.
Quae si forte aliquid vultu mihi dura negarat,
Frigida de tota fronte cadebat aqua.
Quaeris, Demophoon, cur sim tam mollis in omnes?
Quod quaeris Quare non habet ullus amor.
Cur aliquis sacris laniat sua brachia cultris
Et Phrygis insanos caeditur ad numeros?
Unicuique dedit vitium natura creato:
Mi fortuna aliquid semper amare dedit:
Me licet et Thamyrae cantoris fata sequantur,
Numquam ad formosas, invide, caecus ero.
Sed tibi si exiles videor tenuatus in artus,
Falleris: haud umquam est culta labore Venus
Percontere licet: saepe est experta puella
Officium tota nocte valere meum.
Iuppiter Alcmenae geminas requieverat Arctos
Et caelum noctu bis sine rege fuit,
Nec tamen idcirco languens ad fulmina venit:
Nullus amor vires eripit ipse suas.
Quid? cum e complexu Briseidos iret Achilles,
Num fugere minus Thessala tela Phryges?
Quid? ferus Andromachae lecto cum surgeret Hector,
Bella Mycenaeae non timuere rates?
Ille vel hic classes poterat vel perdere muros.
Hic ego Pelides, hic ferus Hector ego.
Aspice, uti caelo modo sol modo luna ministret:
Sic etiam nobis una puella parum est.
Altera me cupidis teneat foveatque lacertis,
Altera si quando non sinit esse locum,
Aut si forte irata meo sit facta ministro,
Ut sciat esse aliam, quae velit esse mea.
Nam melius duo defendunt retinacula navim,
Tutius et geminos anxia mater alit.

---

16 Aut si es dura, nega: sin es non dura, venito.
Quid iuvat in nullo ponere verba loco?

Hic unus dolor est ex omnibus acer amanti,
Speranti subito si qua venire negat.
Quanta illum toto versant suspiria lecto,
Cum recipi, quem non noverit illa, putat.
Et rursus puerum quaerendo audita fatigat,
Quem, quae scire timet, quaerere plura iubet.

---

17 Cui fuit indocti fugienda haec semita vulgi, 23
Ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.
Ingenuus quisquam alterius dat munera servo,
Ut promissa suae verba ferat dominae?
Et quaerit totiens 'quaenam nunc porticus illam
Integit?' et 'campo quo movet illa pedes?'
Deinde, ubi pertuleris quos dicit fama labores
Herculis, ut scribat 'muneris ecquid habes?'
Cernere uti possis vultum custodis amari,
Captus et inmunda saepe latere casa?
Quam care semel in toto nox vertitur anno!
Ah pereant, si quos ianua clausa iuvat!
Contra, reiecto quae libera vadit amictu,
Custodum et nullo septa timore, placet.
Cui saepe inmundo Sacra conteritur Via socco,
Nec sinit esse moram, si quis adire velit.
Differet haec numquam nec poscet garrula, quod te
Astrictus ploret saepe dedisse pater,
Nec dicet 'timeo, propera iam surgere, quaeso:
Infelix, hodie vir mihi rure venit.'
Et quas Euphrates et quas mihi misit Orontes,
Me capiant: nolim furta pudica tori,
Libertas quoniam nulli iam restat amanti:
Nullus liber erit, si quis amare volet.

---

18 'Tu loqueris, cum sis iam noto fabula libro 24
Et tua sit toto Cynthia lecta foro:
Cui non his verbis aspergat tempora sudor?
Aut pudor ingenuus, aut reticendus amor.'
Quod si tam facilis spiraret Cynthia nobis,

Non ego nequitiae dicerer esse caput,
Nec sic per totam infamis traducerer urbem,
Urerer et quamvis, nomine verba darem.
Quare ne tibi sit mirum me quaerere viles:
Parcius infamant: num tibi causa levis?
Et modo pavonis caudae flabella superbae
Et manibus dura frigus habere pila
Et cupit iratum talos me poscere eburnos,
Quaeque nitent Sacra vilia dona Via.
Ah peream, si me ista movent dispendia: sed me
Fallaci dominae iam pudet esse iocum.

---

19 Hoc erat in primis quod me gaudere iubebas?
Tam te formosam non pudet esse levem?
Una aut altera nox nondum est in amore peracta,
Et dicor lecto iam gravis esse tuo.
Me modo laudabas et carmina nostra legebas:
Ille tuus pennas tam cito vertit amor?
Contendat mecum ingenio, contendat et arte,
In primis una discat amare domo:
Si libitum tibi erit, Lernaeas pugnet ad hydras
Et tibi ab Hesperio mala dracone ferat,
Tetra venena libens et naufragus ebibat undas
Et numquam pro te deneget esse miser
(Quos utinam in nobis, vita, experiare labores!):
Iam tibi de timidis iste superbus erit,
Qui nunc se in tumidum iactando venit honorem:
Discidium vobis proximus annus erit.
At me non aetas mutabit tota Sibyllae,
Non labor Alcidae, non niger ille dies.
Tu mea compones et dices 'ossa, Properti,
Haec tua sunt: heu heu tu mihi certus eras,
Certus eras heu heu, quamvis nec sanguine avito
Nobilis et quamvis haud ita dives eras.'
Nil ego non patiar, numquam me iniuria mutat:
Ferre ego formosam nullum onus esse puto.
Credo ego non paucos ista periisse figura,
Credo ego sed multos non habuisse fidem.

Parvo dilexit spatio Minoida Theseus,
Phyllida Demophoon, hospes uterque malus.
Iam tibi Iasonia nota est Medea carina
Et modo servato sola relicta viro.
Dura est, quae multis simulatum fingit amorem,
Et se plus uni si qua parare potest.
Noli nobilibus, noli conferre beatis:
Vix venit, extremo qui legat ossa die.
Ii tibi nos erimus: sed tu potius precor ut me
Demissis plangas pectora nuda comis.

---

20 Unica nata meo pulcherrima cura dolori, 25
Excludit quoniam sors mea Saepe veni,
Ista meis fiet notissima forma libellis,
Calve, tua venia, pace, Catulle, tua.
Miles depositis annosus secubat armis,
Grandaevique negant ducere aratra boves,
Putris et in vacua requiescit navis arena,
Et vetus in templo bellica parma vacat:
At me ab amore tuo deducet nulla senectus,
Sive ego Tithonus sive ego Nestor ero.
Nonne fuit satius duro servire tyranno
Et gemere in tauro, saeve Perille, tuo?
Gorgonis et satius fuit obdurescere vultu,
Caucasias etiam si pateremur aves.
Sed tamen obsistam: teritur rubigine mucro
Ferreus et parvo saepe liquore silex:
At nullo dominae teritur sub limine amor, qui
Restat et inmerita sustinet aure minas.
Ultro contemptus rogat et peccasse fatetur
Laesus et invitis ipse redit pedibus.
Tu quoque, qui pleno fastus adsumis amore,
Credule, nulla diu femina pondus habet.
An quisquam in mediis persolvit vota procellis,
Cum saepe in portu fracta carina natet?
Aut prius infecto deposcit praemia cursu,
Septima quam metam triverit ante rota?
Mendaces ludunt flatus in amore secundi:

Si qua venit sero, magna ruina venit.
Tu tamen interea, quamvis te diligat illa,
In tacito cohibe gaudia clausa sinu.
Namque in amore suo semper sua maxima cuique
Nescio quo pacto verba nocere solent.
Quamvis te persaepe vocet, semel ire memento:
Invidiam quod habet, non solet esse diu.
At si saecla forent antiquis grata puellis,
Essem ego, quod nunc tu: tempore vincor ego.
Non tamen ista meos mutabunt saecula mores:
Unusquisque sua noverit ire via.
At vos, qui officia in multos revocatis amores,
Quantum sic cruciat lumina vestra dolor!
Vidistis pleno teneram candore puellam,
Vidistis fusco, ducit utèrque color:
Vidistis quandam Argiva prodire figura,
Vidistis nostras, utraque forma rapit:
Illaque plebeio vel sit sandicis amictu,
Haec atque illa mali vulneris una via est;
Cum satis una tuis insomnia portet ocellis,
Una sit et cuivis femina multa mala.

---

21 Vidi te in somnis fracta, mea vita, carina 26
Ionio lassas ducere rore manus,
Et quaecumque in me fueras mentita fateri,
Nec iam humore graves tollere posse comas,
Qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
Aurea quam molli tergore vexit ovis.
Quam timui, ne forte tuum mare nomen haberet,
Atque tua labens navita fleret aqua!
Quae tum ego Neptuno, quae tum cum Castore fratri,
Quaeque tibi excepi tum, dea Leucothee?
At tu, vix primas extollens gurgite palmas,
Saepe meum nomen iam peritura vocas.
Quod si forte tuos vidisset Glaucus ocellos,
Esses Ionii facta puella maris,
Et tibi ob invidiam Nereides increpitarent,
Candida Nesaee, caerula Cymothoe.

Sed tibi subsidio delphinum currere vidi,
Qui, puto, Arioniam vexerat ante lyram.
Iamque ego conabar summo me mittere saxo,
Cum mihi discussit talia visa metus.

---

22 Nunc admirentur quod tam mihi pulchra puella
Serviat et tota dicar in urbe potens.
Non, si Cambysae redeant et flumina Croesi,
Dicat 'de nostro surge, poeta, toro.'
Nam mea cum recitat, dicit se odisse beatos:
Carmina tam sancte nulla puella colit.
Multum in amore fides, multum constantia prodest:
Qui dare multa potest, multa et amare potest.
Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
Hanc sequar et fidos una aget aura duos.
Unum litus erit sopitis unaque tecto
Arbor, et ex una saepe bibemus aqua,
Et tabula una duos poterit componere amantes,
Prora cubile mihi seu mihi puppis erit.
Omnia perpetiar: saevus licet urgeat Eurus
Velaque in incertum frigidus Auster agat,
Quicumque et venti miserum vexastis Ulixen
Et Danaum Euboico litore mille rates,
Et qui movistis duo litora, cum rudis Argus
Dux erat ignoto missa columba mari.
Illa meis tantum non umquam desit ocellis,
Incendat navem Iuppiter ipse licet.
Certe isdem nudi pariter iactabimur oris:
Me licet unda ferat, te modo terra tegat.
Sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Iovi.
Testis Amymone, latices cum ferret, in Argis
Compressa et Lernae pulsa tridente palus.
Iam Deus amplexu votum persolvit, at illi
Aurea divinas urna profudit aquas.
Crudelem et Boream rapta Orithyia negavit:
Hic deus et terras et maria alta domat.
Crede mihi, nobis mitescet Scylla nec umquam

Alternante vorans vasta Charybdis aqua,
Ipsaque sidera erunt nullis obscura tenebris:
Purus et Orion, purus et Haedus erit.
Quod mihi si ponenda tuo sit corpore vita,
Exitus hic nobis non inhonestus erit.

---

23 At vos incertam, mortales, funeris horam 27
Quaeritis, et qua sit mors aditura via,
Quaeritis et caelo, Phoenicum inventa, sereno,
Quae sit stella homini commoda quaeque mala,
Seu pedibus Parthos sequitur seu classe Britannos,
Et maris et terrae caeca pericla viae;
Rursus et obiectum fletis capiti esse tumultum,
Cum Mavors dubias miscet utrimque manus,
Praeterea domibus flammam, domibusque ruinas,
Neu subeant labris pocula nigra tuis.
Solus amans novit, quando periturus et a qua
Morte, neque hic Boreae flabra neque arma timet.
Iam licet et Stygia sedeat sub arundine remex,
Cernat et infernae tristia vela ratis:
Si modo damnatum revocaverit aura puellae,
Concessum nulla lege redibit iter.

---

24 Iuppiter, affectae tandem miserere puellae: 28
Tam formosa tuum mortua crimen erit.
Venit enim tempus, quo torridus aestuat aer,
Incipit et sicco fervere terra Cane.
Sed non tam ardoris culpa est neque crimina caeli,
Quam totiens sanctos non habuisse deos.
Hoc perdit miseras, hoc perdidit ante puellas:
Quicquid iurarunt, ventus et unda rapit.
Num sibi collatam doluit Venus ipsa paremque?
Prae se formosis invidiosa dea est.
An contempta tibi Iunonis templa Pelasgae?
Palladis aut oculos ausa negare bonos?
Semper, formosae, non nostis parcere verbis.
Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.
Sed tibi vexatae per multa pericula vitae

Extremo veniet mollior hora die.
Io versa caput primos mugiverat annos:
Nunc dea, quae Nili flumina vacca bibit.
Ino etiam prima terris aetate vagata est:
Hanc miser inplorat navita Leucotheen.
Andromede monstris fuerat devota marinis:
Haec eadem Persei nobilis uxor erat.
Callisto Arcadios erraverat ursa per agros:
Haec nocturna suo sidere vela regit.
Quod si forte tibi properarint fata quietem,
Illa sepulturae fata beata tuae:
Narrabis Semelae, quo sit formosa periclo,
Credet et illa suo docta puella malo,
Et tibi Maeonias inter heroidas omnis
Primus erit nulla non tribuente locus.
Nunc, utcumque potes, fato gere saucia morem:
Et deus et durus vertitur ipse dies.
Hoc tibi vel poterit, coniunx, ignoscere Iuno:
Frangitur et Iuno, si qua puella perit.

---

25 Deficiunt magico torti sub carmine rhombi,
Et iacet extincto laurus adusta foco,
Et iam Luna negat totiens descendere caelo,
Nigraque funestum concinit omen avis.
Una ratis fati nostros portabit amores
Caerula ad infernos velificata lacus.
Si non unius, quaeso, miserere duorum.
Vivam, si vivet: si cadet illa, cadam.
Pro quibus optatis sacro me carmine damno:
Scribam ego 'per magnum salva puella Iovem,'
Ante tuosque pedes illa ipsa adoperta sedebit,
Narrabitque sedens longa pericla sua.

---

26 Haec tua, Persephone, maneat clementia, nec tu,
Persephones coniunx, saevior esse velis.
Sunt apud infernos tot milia formosarum:
Pulchra sit in superis, si licet, una locis.
Vobiscum est Iope, vobiscum candida Tyro,

Vobiscum Europe nec proba Pasiphae,
Et quot Troia tulit vetus et quot Achaia formas
Et Phoebi et Priami diruta regna senis:
Et quaecumque erat in numero Romana puella,
Occidit: has omnis ignis avarus habet.
Nec forma aeternum aut cuiquam est fortuna perennis:
Longius aut propius mors sua quemque manet.
Tu quoniam es, mea lux, magno dimissa periclo,
Munera Dianae debita redde choros,
Redde etiam excubias divae nunc, ante iuvencae,
Votivas noctes et mihi solve decem.

---

27 Extrema, mea lux, cum potus nocte vagarer, 29
Nec me servorum duceret ulla manus,
Obvia, nescio quot pueri, mihi turba minuta
Venerat (hos vetuit me numerare timor),
Quorum alii faculas, alii retinere sagittas,
Pars etiam visa est vincla parare mihi.
Sed nudi fuerant. quorum lascivior unus,
'Arripite hunc,' inquit, 'nam bene nostis eum:
Hic erat, hunc mulier nobis irata locavit.'
Dixit, et in collo iam mihi nodus erat.
Hic alter iubet in medium propellere, et alter,
'Intereat, qui nos non putat esse deos!
Haec te non meritum totas expectat in horas:
At tu nescio quas quaeris, inepte, fores.
Quae cum Sidoniae nocturna ligamina mitrae
Solverit atque oculos moverit illa graves,
Adflabunt tibi non Arabum de gramine odores,
Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.
Parcite iam, fratres, iam certos spondet amores,
Et iam ad mandatam venimus ecce domum.'
Atque ita mi iniecto dixerunt rursus amictu
'I nunc et noctes disce manere domi.'
Mane erat, et volui, si sola quiesceret illa,
Visere: et in lecto Cynthia sola fuit.
Obstupui: non illa mihi formosior umquam

Visa, neque ostrina cum fuit in tunica,
Ibat et hinc castae narratum somnia Vestae,
Neu sibi neve mihi quae nocitura forent:
Talis visa mihi somno dimissa recenti.
Heu quantum per se candida forma valet!
'Quo tu matutinus,' ait, 'speculator amicae?
Me similem vestris moribus esse putas?
Non ego tam facilis: sat erit mihi cognitus unus,
Vel tu vel si quis verior esse potest.
Apparent non ulla toro vestigia presso,
Signa voluptatis, nec iacuisse duos.
Aspice, ut in toto nullus mihi corpore surgat
Spiritus admisso notus adulterio.'
Dixit, et opposita propellens savia dextra
Prosilit in laxa nixa pedem solea.
Sic ego tam sancti custode recludor amoris:
Ex illo felix nox mihi nulla fuit.

---

28 Quo fugis ah demens? nulla est fuga: tu licet usque 30
Ad Tanain fugias, usque sequetur Amor.
Non si Pegaseo vecteris in aere dorso,
Nec tibi si Persei moverit ala pedes,
Vel si te sectae rapiant talaribus aurae,
Nil tibi Mercurii proderit alta via.
Instat semper Amor supra caput, instat amanti
Et gravis ipse super libera colla sedet.
Excubat ille acer custos et tollere numquam
Te patietur humo lumina capta semel.
Et iam si pecces, deus exorabilis ille est,
Si modo praesentis viderit esse preces.
Ista senes licet accusent convivia duri:
Nos modo propositum, vita, teramus iter.
Illorum antiquis onerentur legibus aures:
Hic locus est, in quo, tibia docta, sones,
Quae non iure vado Maeandri iacta natasti,
Turpia cum faceret Palladis ora tumor.
Num iam, dura, paras Phrygias nunc ire per undas

Et petere Hyrcani litora nota maris,
Spargere et alterna communes caede Penates
Et ferre ad patrios praemia dira Lares?
Una contentum pudeat me vivere amica?
Hoc si crimen erit, crimen Amoris erit:
Mi nemo obiciat. libeat tibi, Cynthia, mécum
Roscida muscosis antra tenere iugis.
Illic aspicies scopulis haerere sorores
Et canere antiqui dulcia furta Iovis,
Ut Semela est combustus, ut est deperditus Io,
Denique ut ad Troiae tecta volarit avis.
Quod si nemo extat, qui vicerit alitis arma,
Communis culpae cur reus unus agor?
Nec tu virginibus reverentia moveris ora:
Hic quoque non nescit quid sit amare chorus;
Si tamen Oeagri quaedam compressa figura
Bistoniis olim rupibus accubuit.
Hic ubi me prima statuent in parte choreae
Et medius docta cuspide Bacchus erit,
Tum capiti sacros patiar pendere corymbos:
Nam sine te nostrum non valet ingenium.

---

29 Quaeris, cur veniam tibi tardior. aurea Phoebi 31
Porticus a magno Caesare aperta fuit.
Tota erat in speciem Poenis digesta columnis,
Inter quas Danai femina turba senis.
Hic equidem Phoebo visus mihi pulchrior ipso
Marmoreus tacita carmen hiare lyra:
Atque aram circum steterant armenta Myronis,
Quattuor artifices, vivida signa, boves.
Tum medium claro surgebat marmore templum
Et patria Phoebo carius Ortygia.
In quo Solis erat supra fastigia currus,
Et valvae, Libyci nobile dentis opus,
Altera deiectos Parnasi vertice Gallos,
Altera maerebat funera Tantalidos.
Deinde inter matrem deus ipse interque sororem
Pythius in longa carmina veste sonat.

---

30 Qui videt, is peccat: qui te non viderit ergo, 32
Non cupiet: facti crimina lumen habet.
Nam quid Praenesti dubias, o Cynthia, sortes,
Quid petis Aeaei moenia Telegoni?
Curve te in Herculeum deportant esseda Tibur?
Appia cur totiens te via ducit anus?
Hoc utinam spatiere loco, quodcumque vacabis,
Cynthia! nam tibi me credere turba vetat,
Cum videt accensis devotam currere taedis
In nemus et Triviae lumina ferre deae.
Scilicet umbrosis sordet Pompeia columnis
Porticus aulaeis nobilis Attalicis,
Et creber platanis pariter surgentibus ordo,
Flumina sopito quaeque Anione cadunt,
Tot leviter lymphis tota crepitantibus urbe
Cum subito Triton ore recondit aquam.
Falleris, ista tui furtum via monstrat amoris:
Non urbem, demens, lumina nostra fugis:
Nil agis, insidias in me componis inanes,
Tendis iners docto retia nota mihi.
Sed de me minus est: famae iactura pudicae
Tanta tibi miserae, quanta mereris, erit.
Nuper enim de te nostras me laedit ad aures
Rumor et in tota non bonus urbe fuit.
Sed tu non debes inimicae credere linguae:
Semper formosis fabula poena fuit.
Non tua deprenso damnata est fama veneno:
Testis eris puras, Phoebe, videre manus.
Sin autem longo nox una aut altera luxu
Consumpta est, non me crimina parva movent.
Tyndaris externo patriam mutavit amore
Et sine decreto viva reducta domum est.
Ipsa Venus quamvis corrupta libidine Martis
Non minus in caelo semper honesta fuit,
Quamvis Ida Parim pastorem dicat amasse
Atque inter pecudes accubuisse deam.
Hoc et Hamadryadum spectavit turba sororum

Silenique senes et pater ipse chori,
Cum quibus Idaeo legisti poma sub antro,
Supposita excipiens Naica dona manu.
An quisquam in tanto stuprorum examine quaerit
'Cur haec tam dives? quis dedit? unde dedit?'
O nimium nostro felicem tempore Romam,
Si contra mores una puella facit!
Haec eadem ante illam inpune et Lesbia fecit:
Quae sequitur, certe est invidiosa minus.
Qui quaerit Tatios veteres durosque Sabinos,
Hic posuit nostra nuper in urbe pedem.
Tu prius et fluctus poteris siccare marinos
Altaque mortali deligere astra manu,
Quam facere, ut nostrae nolint peccare puellae:
Hic mos Saturno regna tenente fuit,
Et cum Deucalionis aquae fluxere per orbem,
Et post antiquas Deucalionis aquas.
Dic mihi, quis potuit lectum servare pudicum,
Quae dea cum solo vivere sola deo?
Uxorem quondam magni Minois, ut aiunt,
Corrupit torvi candida forma bovis.
Nec minus aerato Danae circumdata muro
Non potuit magno casta negare deo.
Quod si tu Graias tuque es imitata Latinas,
Semper vive meo libera iudicio.

---

31 Tristia iam redeunt iterum sollemnia nobis: 33
Cynthia iam noctes est operata decem.
Atque utinam pereat, Nilo quae sacra tepente
Misit matronis Inachis Ausoniis!
Quae dea tam cupidos totiens divisit amantes?
Quaecumque illa fuit, semper amara fuit.
Tu certe Iovis occultis in amoribus, Io,
Sensisti, multas quid sit inire vias,
Cum te iussit habere puellam cornua Iuno
Et pecoris duro perdere verba sono.
Ah quotiens quernis laesisti frondibus ora!
Mansisti stabulis abdita pasta tuis.

An, quoniam agrestem detraxit ab ore figuram
Iuppiter, idcirco facta superba dea es?
An tibi non satis est fuscis Aegyptus alumnis?
Cur tibi tam longa Roma petita via est?
Quidve tibi prodest viduas dormire puellas?
Sed tibi, crede mihi, cornua rursus erunt,
Aut nos e nostra te, saeva, fugabimus urbe:
Cum Tiberi Nilo gratia nulla fuit.
At tu, quae nostro nimium placata dolore es,
Noctibus his vacui ter faciamus iter.
Non audis et verba sinis mea ludere, cum iam
Flectant Icarii sidera tarda boves.
Lenta bibis: mediae nequeunt te frangere noctes.
An nondum est talos mittere lassa manus?
Ah pereat, quicumque meracas repperit uvas
Corrupitque bonas nectare primus aquas!
Icare Cecropiis merito iugulate colonis,
Pampineus nosti quam sit amarus odor.
Tu quoque o Eurytion vino Centaure peristi,
Nec non Ismario tu, Polypheme, mero.
Vino forma perit, vino corrumpitur aetas,
Vino saepe suum nescit amica virum.
Me miserum, ut multo nihil est mutata Lyaeo!
Iam bibe: formosa es: nil tibi vina nocent,
Cum tua praependent demissae in pocula sertae
Et mea deducta carmina voce legis.
Largius effuso madeat tibi mensa Falerno,
Spumet et aurato mollius in calice.
Nulla tamen lecto recipit se sola libenter:
Est quiddam, quod vos quaerere cogat Amor.
Semper in absentis felicior aestus amantes:
Elevat assiduos copia longa viros.

---

32 Cur quisquam faciem dominae iam credit amico? 34
Sic erepta mihi paene puella mea est.
Expertus dico, nemo est in amore fidelis:
Formosam raro non sibi quisque petit.
Polluit ille deus cognatos, solvit amicos

Et bene concordes tristia ad arma vocat.
Hospes in hospitium Menelao venit adulter:
Colchis et ignotum nonne secuta virum est?
Lynceu, tune meam potuisti tangere curam?
Perfide, nonne tuae tum cecidere manus?
Quid si non constans illa et tam certa fuisset?
Posses in tanto vivere flagitio?
Tu mihi vel ferro pectus vel perde veneno:
A domina tantum te modo tolle mea.
Te socium vitae, te corporis esse licebit,
Te dominum admitto rebus, amice, meis:
Lecto te solum, lecto te deprecor uno:
Rivalem possum non ego ferre Iovem.
Ipse meas solus, quod nil est, aemulor umbras,
Stultus, quod stulto saepe timore tremo.
Una tamen causa est, qua crimina tanta remitto,
Errabant multo quod tua verba mero.
Sed numquam vitae fallet me ruga severae:
Omnes iam norunt, quam sit amare bonum.
Lynceus ipse meus seros insanit amores.
Solum te nostros laetor adire deos.
Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris
Proderit aut rerum dicere posse vias?
Aut quid Erechthei tibi prosunt carmina lecta?
Nil iuvat in magno vester amore senex.
Tu Latiis Meropem Musis imitere Philetam
Et non inflati somnia Callimachi.
Nam cursus licet Aetoli referas Acheloi,
Fluxerit ut magno fractus amore liquor,
Atque etiam ut Phrygio fallax Maeandria campo
Errat et ipsa suas decipit unda vias,
Qualis et Adrasti fuerit vocalis Arion,
Tristis ad Archemori funera victor equus:
Non magna Amphiaraeae tibi fata quadrigae
Prosint aut Capanei grata ruina Iovi.
Desine et Aeschyleo componere verba cothurno,
Desine et ad molles membra resolve choros.
Incipe iam angusto versus includere torno,

Inque tuos ignes, dure poeta, veni.
Tu non Antimacho, non tutior ibis Homero:
Despicit et magnos recta puella deos.
Sed non ante gravi taurus succumbit aratro,
Cornua quam validis haeserit in laqueis,
Nec tu tam duros per te patieris amores:
Trux tamen a nobis ante domandus eris.
Harum nulla solet rationem quaerere mundi,
Nec cur fraternis Luna laboret equis,
Nec si post Stygias aliquid restaverit undas,
Nec si consulto fulmina missa tonent.
Aspice me, cui parva domi fortuna relicta est,
Nullus et antiquo Marte triumphus avi,
Ut regnem mixtas inter conviva puellas
Hoc ego, quo tibi nunc elevor, ingenio.
Me iuvet hesternis positum languere corollis,
Quem tetigit iactu certus ad ossa deus,
Actia Virgilium custodis litora Phoebi,
Caesaris et fortes dicere posse rates,
Qui nunc Aeneae Troiani suscitat arma
Iactaque Lavinis moenia litoribus.
Cedite Romani scriptores, cedite Graii:
Nescio quid maius nascitur Iliade.
Tu canis umbrosi subter pineta Galaesi
Thyrsin et attritis Daphnin arundinibus,
Utque decem possint corrumpere mala puellas,
Missus et inpressis haedus ab uberibus.
Felix, qui viles pomis mercaris amores!
Huic licet ingratae Tityrus ipse canat:
Felix intactum Corydon qui temptat Alexin
Agricolae domini carpere delicias!
Quamvis ille sua lassus requiescat avena,
Laudatur facilis inter Hamadryadas.
Tu canis Ascraei veteris praecepta poetae,
Quo seges in campo, quo viret uva iugo.
Tale facis carmen, docta testudine quale
Cynthius inpositis temperat articulis.
Non tamen haec ulli venient ingrata legenti,

Sive in amore rudis sive peritus erit.
Nec minor his animis aut, si minor, ore canorus
Anseris indocto carmine cessit olor.
Haec quoque perfecto ludebat Iasone Varro,
Varro Leucadiae maxima flamma suae.
Haec quoque lascivi cantarunt scripta Catulli,
Lesbia quis ipsa notior est Helena.
Haec etiam docti confessa est pagina Calvi,
Cum caneret miserae funera Quintiliae.
Et modo formosa quam multa Lycoride Gallus
Mortuus inferna vulnera lavit aqua!
Cynthia quin etiam versu laudata Properti,
Hos inter si me ponere Fama volet.

SEX. PROPERTII
ELEGIARUM
LIBER QUARTUS. III

1 Callimachi Manes et Coi sacra Philetae,
In vestrum, quaeso, me sinite ire nemus.
Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
Itala per Graios orgia ferre choros.
Dicite, quo pariter carmen tenuastis in antro,
Quove pede ingressi, quamve bibistis aquam?
Ah valeat, Phoebum quicumque moratur in armis!
Exactus tenui pumice versus eat,
Quo me Fama levat terra sublimis, et a me
Nata coronatis Musa triumphat equis,
Et mecum in curru parvi vectantur Amores,
Scriptorumque meas turba secuta rotas.
Quid frustra missis in me certatis habenis?
Non datur ad Musas currere lata via.
Multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
Qui finem imperii Bactra futura canent.
Sed, quod pace legas, opus hoc de monte sororum

Detulit intacta pagina nostra via.
Mollia, Pegasides, date vestro serta poetae:
Non faciet capiti dura corona meo.
At mihi quod vivo detraxerit invida turba,
Post obitum duplici fenore reddet Honos.
Omnia post obitum fingit maiora vetustas,
Maius ab exequiis nomen in ora venit.
Nam quis equo pulsas abiegno nosceret arces,
Fluminaque Haemonio cominus isse viro,
Idaeum Simoenta Iovis cunabula parvi,
Hectora per campos ter maculasse rotas?
Deiphobumque Helenumque et Polydamanta et in armis
Qualemcumque Parin vix sua nosset humus.
Exiguo sermone fores nunc, Ilion et tu
Troia bis Oetaei numine capta dei.
Nec non ille tui casus memorator Homerus
Posteritate suum crescere sensit opus.
Meque inter seros laudabit Roma nepotes:
Illum post cineres auguror ipse diem.
Ne mea contempto lapis indicet ossa sepulcro,
Provisum est Lycio vota probante deo.
Carminis interea nostri redeamus in orbem,
Gaudeat ut solito tacta puella sono.
Orphea detinuisse feras et concita dicunt 2
Flumina Threicia sustinuisse lyra:
Saxa Cithaeronis Thebas agitata per artem
Sponte sua in muri membra coisse ferunt:
Quin etiam, Polypheme, fera Galatea sub Aetna
Ad tua rorantes carmina flexit equos:
Miremur, nobis et Baccho et Apolline dextro
Turba puellarum si mea verba colit?
Quod non Taenariis domus est mihi fulta columnis,
Nec camera auratas inter eburna trabes,
Nec mea Phaeacas aequant pomaria silvas,
Non operosa rigat Marcius antra liquor;
At Musae comites et carmina cara legenti,
Et defessa choris Calliopea meis.

Fortunata, meo si qua est celebrata libello!
Carmina erunt formae tot monimenta tuae.
Nam neque Pyramidum sumptus ad sidera ducti,
Nec Iovis Elei caelum imitata domus,
Nec Mausolei dives fortuna sepulcri
Mortis ab extrema condicione vacant.
Aut illis flamma aut imber subducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.
At non ingenio quaesitum nomen ab aevo
Excidet: ingenio stat sine morte decus.

---

2 Visus eram molli recubans Heliconis in umbra, 3
Bellerophontei qua fluit humor equi,
Reges, Alba, tuos et regum facta tuorum,
Tantum operis, nervis hiscere posse meis,
Parvaque tam magnis admoram fontibus ora,
Unde pater sitiens Ennius ante bibit,
Et cecini Curios fratres et Horatia pila,
Regiaque Aemilia vecta tropaea rate,
Victricesque moras Fabii pugnamque sinistram
Cannensem et versos ad pia vota deos,
Hannibalemque Lares Romana sede fugantes,
Anseris et tutum voce fuisse Iovem;
Cum me Castalia speculans ex arbore Phoebus
Sic ait aurata nixus ad antra lyra:
'Quid tibi cum tali, demens, est flumine? quis te
Carminis heroi tangere iussit opus?
Non hic ulla tibi speranda est fama, Properti:
Mollia sunt parvis prata terenda rotis,
Ut tuus in scamno iactetur saepe libellus,
Quem legat expectans sola puella virum.
Cur tua praescripto sevecta est pagina gyro?
Non est ingenii cymba gravanda tui.
Alter remus aquas, alter tibi radat arenas:
Tutus eris: medio maxima turba mari est.'
Dixerat, et plectro sedem mihi monstrat eburno,
Qua nova muscoso semita facta solo est.
Hic erat affixis viridis spelunca lapillis,

Pendebantque cavis tympana pumicibus.
Ergo Musarum et Sileni patris imago
Fictilis et calami, Pan Tegeaee, tui,
Et Veneris dominae volucres, mea turba, columbae
Tingunt Gorgonio Punica rostra lacu,
Diversaeque novem sortitae rura puellae
Exercent teneras in sua dona manus.
Haec hederas legit in thyrsos, haec carmina nervis
Aptat, at illa manu texit utraque rosam.
E quarum numero me contigit una dearum:
Ut reor a facie, Calliopea fuit:
'Contentus niveis semper vectabere cycnis,
Nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
Nil tibi sit rauco praeconia classica cornu
Flare nec Aonium cingere Marte nemus,
Aut quibus in campis Mariano proelia signo
Stent et Teutonicas Roma refringat opes,
Barbarus aut Suevo perfusus sanguine Rhenus
Saucia maerenti corpora vectet aqua.
Quippe coronatos alienum ad limen amantes
Nocturnaeque canes ebria signa fugae,
Ut per te clausas sciat excantare puellas,
Qui volet austeros arte ferire viros.'
Talia Calliope, lymphisque a fonte petitis
Ora Philetaea nostra rigavit aqua.

---

3 Arma deus Caesar dites meditatur ad Indos, 4
Et freta gemmiferi findere classe maris.
Magna, viri, merces: parat ultima terra triumphos:
Tigris et Euphrates sub tua iura fluent:
Sera, sed Ausoniis veniet provincia virgis:
Adsuescent Latio Partha tropaea Iovi.
Ite agite, expertae bello date lintea prorae
Et solitum armigeri ducite munus equi.
Omina fausta cano: Crassos cladem que piate:
Ite et Romanae consulite historiae.
Mars pater et sacrae fatalia lumina Vestae,
Ante meos obitus sit, precor, illa dies,

Qua videam spoliis oneratos Caesaris axes,
Ad vulgi plausus saepe resistere equos,
Inque sinu carae nixus spectare puellae
Incipiam et titulis oppida capta legam,
Tela fugacis equi et braccati militis arcus
Et subter captos arma sedere duces.
Ipsa tuam serva prolem, Venus: hoc sit in aevum,
Cernis ab Aenea quod superesse caput.
Praeda sit haec illis, quorum meruere labores:
Me sat erit Sacra plaudere posse Via.

---

4 Pacis Amor deus est, pacem veneramur amantes. 5
Stant mihi cum domina proelia dura mea:
Nec tamen inviso pectus mihi carpitur auro,
Nec bibit e gemma divite nostra sitis,
Nec mihi mille iugis Campania pinguis aratur,
Nec miser aera paro clade, Corinthe, tua.
O prima infelix fingenti terra Prometheo!
Ille parum cauti pectoris egit opus:
Corpora disponens mentem non vidit in arte.
Recta animi primum debuit esse via.
Nunc maris in tantum vento iactamur, et hostem
Quaerimus, atque armis nectimus arma nova.
Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas:
Nudus ad infernas, stulte, vehere rates.
Victor cum victis pariter miscebitur umbris:
Consule cum Mario, capte Iugurtha, sedes.
Lydus Dulichio non distat Croesus ab Iro:
Optima mors, Parcae quae venit acta die.
Me iuvat in prima coluisse Helicona iuventa
Musarumque choris inplicuisse manus:
Me iuvat et multo mentem vincire Lyaeo
Et caput in verna semper habere rosa.
Atque ubi iam Venerem gravis interceperit aetas,
Sparserit et nigras alba senecta comas,
Tum mihi naturae libeat perdiscere mores,
Quis deus hanc mundi temperet arte domum,
Qua venit exoriens, qua deficit, unde coactis

Cornibus in plenum menstrua luna redit,
Unde salo superant venti, quid flamine captet
Eurus, et in nubes unde perennis aqua,
Sit ventura dies, mundi quae subruat arces,
Purpureus pluvias cur bibit arcus aquas,
Aut cur Perrhaebi tremuere cacumina Pindi,
Solis et atratis luxerit orbis equis,
Cur serus versare boves et plaustra Bootes,
Pleiadum spisso cur coit igne chorus,
Curve suos fines altum non exeat aequor,
Plenus et in partes quattuor annus eat,
Sub terris sint iura deum et tormenta Gigantum,
Tisiphones atro si furit angue caput,
Aut Alcmaeoniae furiae aut ieiunia Phinei,
Num rota, num scopuli, num sitis inter aquas,
Num tribus infernum custodit faucibus antrum
Cerberus, et Tityo iugera pauca novem,
An ficta in miseras descendit fabula gentes,
Et timor haud ultra quam rogus esse potest.
Exitus hic vitae superet mihi: vos, quibus arma
Grata magis, Crassi signa referte domum.

---

5 Dic mihi de nostra, quae sentis, vera puella: 6
Sic tibi sint dominae, Lygdame, dempta iuga.
Num me laetitia tumefactum fallis inani,
Haec referens, quae me credere velle putas?
Omnis enim debet sine vano nuntius esse,
Maioremque timens servus habere fidem.
Nunc mihi, si qua tenes, ab origine dicere prima
Incipe: suspensis auribus ista bibam.
Sicine eam incomptis vidisti flere capillis?
Illius ex oculis multa cadebat aqua?
Nec speculum strato vidisti, Lygdame, lecto?
Ornabat niveas nullane gemma manus?
Et maestam teneris vestem pendere lacertis,
Scriniaque ad lecti clausa iacere pedes?
Tristis erat domus, et tristes sua pensa ministrae
Carpebant, medio nebat et ipsa loco,

Humidaque inpressa siccabat lumina lana,
Rettulit et querulo iurgia nostra sono?
'Haec te teste mihi promissa est, Lygdame, merces?
Est poenae servo rumpere teste fidem.
Ille potest nullo miseram me linquere facto,
Aequalem nulla dicere habere domo.
Gaudet me vacuo solam tabescere lecto.
Si placet, insultet, Lygdame, morte mea.
Non me moribus illa, sed herbis improba vicit:
Staminea rhombi ducitur ille rota.
Illum turgentis ranae portenta rubetae
Et lecta exectis anguibus ossa trahunt.
Et strigis inventae per busta iacentia plumae,
Cinctaque funesto lanea vitta toro.
Si non vana canunt mea somnia, Lygdame, testor,
Poena erit ante meos sera, sed ampla, pedes,
Putris et in vacuo texetur aranea lecto:
Noctibus illorum dormiet ipsa Venus.'
Quae tibi si veris animis est questa puella,
Hac eadem rursus, Lygdame, curre via
Et mea cum multis lacrimis mandata reporta,
Iram, non fraudes esse in amore meo.
Me quoque consimili inpositum torquerier igni
Iurabo et bis sex integer esse diés.
Quod mihi si tanto felix concordia bello
Extiterit, per mc, Lygdame, liber eris.

---

6 Ergo sollicitae tu causa, pecunia, vitae es: 7
Per te inmaturum mortis adimus iter.
Tu vitiis hominum crudelia pabula praebes:
Semina curarum de capite orta tuo.
Tu Paetum ad Pharios tendentem lintea portus
Obruis insano terque quaterque mari.
Nam dum te sequitur, primo miser excidit aevo
Et nova longinquis piscibus esca natat,
Et mater non iusta piae dare debita terrae
Nec pote cognatos inter humare rogos,
Sed tua nunc volucres astant super ossa marinae,

Nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare est.
Infelix Aquilo, raptae timor Orithyiae,
Quae spolia ex illo tanta fuere tibi?
Aut quidnam fracta gaudes, Neptune, carina?
Portabat sanctos alveus ille viros.
Paete, quid aetatem numeras? quid cara natanti
Mater in ore tibi est? non habet unda deos.
Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis
Omnia detrito vincula fune cadunt.
Sunt Agamemnonias testantia litora curas,
Quae notat Argynni poena Athamantiadae.
Hoc iuvene amisso classem non solvit Atrides,
Pro qua mactata est Iphigenia mora.
Reddite corpus humo, positāque in gurgite vita
Paetum sponte tua, vilis harena, tegas,
Et quotiens Paeti transibit nauta sepulcrum,
Dicat 'et audaci tu timor esse potes.'
Ite, rates curvas et leti texite causas:
Ista per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat fatis, adiecimus undas:
Fortunae miseras auximus arte vias.
Ancora te teneat, quem non tenuere Penates?
Quid meritum dicas, cui sua terra parum est?
Ventorum est, quodcumque paras: haud ulla carina
Consenuit, fallit portus et ipse fidem.
Natura insidians pontum substravit avaris:
Ut tibi succedat, vix semel esse potest.
Saxa triumphales fregere Capharea puppes,
Naufraga cum vasto Graecia tracta salo est.
Paullatim socium iacturam flevit Ulixes,
In mare cui soliti non valuere doli.
Quod si contentus patrio bove verteret agros,
Verbaque duxisset pondus habere mea,
Viveret ante suos dulcis conviva Penates,
Pauper, at in terra, nil ubi flare potest.
Non tulit hic Paetus stridorem audire procellae
Et duro teneras laedere fune manus,
Sed Chio thalamo aut Oricia terebintho

Et fultum pluma versicolore caput.
Huic fluctus vivo radicitus abstulit ungues,
Et miser invisam traxit hiatus aquam:
Hunc parvo ferri vidit nox improba ligno.
Paetus ut occideret, tot coiere mala.
Flens tamen extremis dedit haec mandata querellis,
Cum moribunda niger clauderet ora liquor:
'Di maris Aegaei quos sunt penes aequora, Venti,
Et quaecumque meum degravat unda caput,
Quo rapitis miseros tenerae lanuginis annos?
Attulimus longas in freta vestra manus.
Ah miser alcyonum scopulis adfligar acutis:
In me caeruleo fuscina sumpta deo est.
At saltem Italiae regionibus advehat aestus:
Hoc de me sat erit si modo matris erit.'
Subtrahit haec fantem torta vertigine fluctus;
Ultima quae Paeto voxque diesque fuit.
O centum aequoreae Nereo genitore puellae,
Et tu materno tacta dolore Theti,
Vos decuit lasso supponere brachia mento:
Non poterat vestras ille gravare manus.
At tu, saeve Aquilo, numquam mea vela videbis:
Ante fores dominae condar oportet iners.

---

7 Dulcis ad hesternas fuerat mihi rixa lucernas, 8
Vocis et insanae tot maledicta tuae.
Cur furibunda mero mensam propellis et in me
Proicis insana cymbia plena manu?
Tu vero nostros audax invade capillos
Et mea formosis unguibus ora nota,
Tu minitare oculos subiecta exurere flamma,
Fac mea rescisso pectora nuda sinu.
Nimirum veri dantur mihi signa caloris:
Nam sine amore gravi femina nulla dolet.
Quae mulier rabida iactat convicia lingua,
Et Veneris magnae volvitur ante pedes.
Custodum gregibus circa seu stipat euntem,
Seu sequitur medias, Maenas ut icta, vias,

Seu timidam crebro dementia somnia terrent,
  Seu miseram in tabula picta puella movet;
His ego tormentis animi sum verus aruspex,
  Has didici certo saepe in amore notas.
Non est certa fides, quam non iniuria versat:
  Hostibus eveniat lenta puella meis.
Inmorso aequales videant mea vulnera collo:
  Me doceat livor mecum habuisse meam.
Aut in amore dolere volo aut audire dolentem,
  Sive meas lacrimas sive videre tuas:
Tecta superciliis si quando verba remittis,
  Aut tua cum digitis scripta silenda notas.
Odi ego, quum numquam pungunt suspiria somnos:
  Semper in irata pallidus esse velim.
Dulcior ignis erat Paridi, cum Graia per arma
  Tyndaridi poterat gaudia ferre suae.
Dum vincunt Danai, dum restat barbarus Hector,
  Ille Helenae in gremio maxima bella gerit.
Aut tecum aut pro te mihi cum rivalibus arma
  Semper erunt: in te pax mihi nulla placet.
Gaude, quod nulla est aeque formosa: doleres,
  Si qua foret: nunc sis iure superba licet.
At tibi, qui nostro nexisti retia lecto,
  Sit socer aeternum nec sine matre domus.
Cui nunc si qua data est furandae copia noctis,
  Offensa illa mihi, non tibi amica, dedit.

---

8 Maecenas, eques Etrusco de sanguine regum, 9
  Intra fortunam qui cupis esse tuam,
Quid me scribendi tam vastum mittis in aequor?
  Non sunt apta meae grandia vela rati.
Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus
  Et pressum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
  Fama nec ex aequo ducitur ulla iugo.
Gloria Lysippo est animosa effingere signa,
  Exactis Calamis se mihi iactat equis,
In Veneris tabula summam sibi ponit Apelles,

Parrhasius parva vindicat arte locum,
Argumenta magis sunt Mentoris addita formae,
At Myos exiguum flectit acanthus iter,
Phidiacus signo se Iuppiter ornat eburno,
Praxitelen propria vindicat urbe lapis.
Est quibus Eleae concurrit palma quadrigae,
Est quibus in celeres gloria nata pedes;
Hic satus ad pacem, hic castrensibus utilis armis:
Naturae sequitur semina quisque suae.
At tua, Maecenas, vitae praecepta recepi,
Cogor et exemplis te superare tuis.
Cum tibi Romano dominas in honore secures
Et liceat medio ponere iura foro,
Vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes
Atque onerare tuam fixa per arma domum,
Et tibi ad effectum vires det Caesar et omni
Tempore tam faciles insinuentur opes,
Parcis et in tenues humilem te colligis umbras:
Velorum plenos subtrahis ipse sinus.
Crede mihi, magnos aequabunt ista Camillos
Iudicia et venies tu quoque in ora virum,
Caesaris et famae vestigia iuncta tenebis:
Maecenatis erunt vera tropaea fides.
Non ego velifera tumidum mare findo carina:
Tota sub exiguo flumine nostra mora est.
Non flebo in cineres arcem sedisse paternos
Cadmi nec septem proelia clade pari,
Nec referam Scaeas et Pergama Apollinis arces,
Et Danaum decimo vere redisse rates,
Moenia cum Graio Neptunia pressit aratro
Victor Palladiae ligneus artis equus.
Inter Callimachi sat erit placuisse libellos
Et cecinisse modis, Coe poeta, tuis.
Haec pueros urant, haec urant scripta puellas,
Meque deum clament et mihi sacra ferant.
Te duce vel Iovis arma canam caeloque minantem
Coeum et Phlegraeis Oromedonta iugis,
Celsaque Romanis decerpta palatia tauris

Ordiar et caeso moenia firma Remo,
Eductosque pares silvestri ex ubere reges,
Crescet et ingenium sub tua iussa meum,
Prosequar et currus utroque ab litore ovantes,
Parthorum astutae tela remissa fugae,
Castraque Pelusi Romano subruta ferro,
Antonique graves in sua fata manus.
Mollis tu coeptae fautor cape lora iuventae,
Dexteraque inmissis da mihi signa rotis.
Hoc mihi, Maecenas, laudis concedis, et a te est,
Quod ferar in partes ipse fuisse tuas.

---

9 Mirabar, quidnam misissent mane Camenae, 10
Ante meum stantes sole rubente torum.
Natalis nostrae signum misere puellae
Et manibus faustos ter crepuere sonos.
Transeat hic sine nube dies, stent aere venti,
Ponat et in sicco molliter unda minas.
Aspiciam nullos hodierna luce dolentes,
Et Niobes lacrimas supprimat ipse lapis,
Alcyonum positis requiescant ora querellis,
Increpet absumptum nec sua mater Itym;
Tuque, o cara mihi, felicibus edita pennis,
Surge et poscentes iusta precare deos.
Ac primum pura somnum tibi discute lympha
Et nitidas presso pollice finge comas:
Dein, qua primum oculos cepisti veste Properti,
Indue nec vacuum flore relinque caput,
Et pete, qua polles, ut sit tibi forma perennis,
Inque meum semper stent tua regna caput.
Inde coronatas ubi ture piaveris aras,
Luxerit et tota flamma secunda domo,
Sit mensae ratio, noxque inter pocula currat,
Et crocino naris murreus ungat onyx,
Tibia nocturnis succumbat rauca choreis,
Et sint nequitiae libera verba tuae,
Dulciaque ingratos adimant convivia somnos,
Publica vicinae perstrepat aura viae:

Sit sors et nobis talorum interprete iactu,
Quem gravibus pennis verberet ille puer.
Cum fuerit multis exacta trientibus hora,
Noctis et instituet sacra ministra Venus,
Annua solvamus thalamo sollemnia nostro,
Natalisque tui sic peragamus iter.

---

10 Quid mirare, meam si versat femina vitam 11
Et trahit addictum sub sua iura virum,
Criminaque ignavi capitis mihi turpia fingis,
Quod nequeam fracto rumpere vincla iugo?
Venturam melius praesagit navita mortem,
Vulneribus didicit miles habere metum.
Ista ego praeterita iactavi verba iuventa:
Tu nunc exemplo disce timere meo.
Colchis flagrantis adamantina sub iuga tauros
Egit et armigera proelia sevit humo,
Custodisque feros clausit serpentis hiatus,
Iret ut Aesonias aurea lana domos.
Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis
Maeotis Danaum Penthesilea rates;
Aurea cui postquam nudavit cassida frontem,
Vicit victorem candida forma virum.
Omphale in tantum formae processit honorem,
Lydia Gygaeo tincta puella lacu,
Ut, qui pacato statuisset in orbe columnas,
Tam dura traheret mollia pensa manu.
Persarum statuit Babylona Semiramis urbem,
Ut solidum cocto tolleret aggere opus,
Et duo in adversum missi per moenia currus
Ne possent tacto stringere ab axe latus,
Duxit et Euphratem medium, qua condidit arces,
Iussit et imperio subdere Bactra caput.
Nam quid ego heroas, quid raptem in crimina divos?
Iuppiter infamat seque suamque domum.
Quid, modo quae nostris opprobria vexerat armis
Et famulos inter femina trita suos
Coniugis obsceni pretium Romana poposcit,

Moenia et addictos in sua regna patres?
Noxia Alexandria, dolis aptissima tellus,
Et totiens nostro Memphi cruenta malo,
Tres ubi Pompeio detraxit harena triumphos!
Tollet nulla dies hanc tibi, Roma, notam.
Issent Phlegraeo melius tibi funera campo,
Vel tua si socero colla daturus eras.
Scilicet incesti meretrix regina Canopi
(Una Philippeo sanguine adusta nota)
Ausa Iovi nostro latrantem opponere Anubim,
Et Tiberim Nili cogere ferre minas,
Romanamque tubam crepitanti pellere sistro,
Baridos et contis rostra Liburna sequi,
Foedaque Tarpeio conopia tendere saxo,
Iura dare et statuas inter et arma Mari.
Quid nunc Tarquinii fractas iuvat esse secures,
Nomine quem simili vita superba notat,
Si mulier patienda fuit? cape, Roma, triumphum,
Et longum Augusto salva precare diem.
Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili:
Accepere tuae Romula vincla manus.
Brachia spectavi sacris admorsa colubris,
Et trahere occultum membra soporis iter.
'Non hoc, Roma, fui tanto tibi cive verenda',
Dixit, 'et assiduo lingua sepulta mero.'
Septem urbs alta iugis, toto quae praesidet orbi,
Femineas timuit territa Marte minas.
Hannibalis spolia et victi monimenta Syphacis
Et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes,
Curtius expletis statuit monimenta lacunis,
At Decius misso proelia rupit equo,
Coclitis abscissos testatur semita pontes,
Est cui cognomen corvus habere dedit.
Haec di condiderant, haec di quoque moenia servant:
Vix timeat salvo Caesare Roma Iovem.
Nunc ubi Scipiadae classes, ubi signa Camilli,
Aut modo Pompeia Bospore capta manu?

Leucadius versas acies memorabit Apollo.
   Tantum operis belli sustulit una dies.
At tu, sive petes portus seu, navita, linques,
   Caesaris in toto sis memor Ionio.

---

11 Postume, plorantem potuisti linquere Gallam, 12
   Miles et Augusti fortia signa sequi?
Tantine ulla fuit spoliati gloria Parthi,
   Ne faceres Galla multa rogante tua?
Si fas est, omnes pariter pereatis avari,
   Et quisquis fido praetulit arma toro!
Tu tamen iniecta tectus, vesane, lacerna
   Potabis galea fessus Araxis aquam.
Illa quidem interea fama tabescet inani,
   Haec tua ne virtus fiat amara tibi,
Neve tua Medae laetentur caede sagittae,
   Ferreus aurato neu cataphractus equo,
Neve aliquid de te flendum referatur in urna:
   Sic redeunt, illis qui cecidere locis.
Ter quater in casta felix o Postume Galla,
   Moribus his alia coniuge dignus eras.
Quid faciet nullo munita puella timore,
   Cum sit luxuriae Roma magistra suae?
Sed securus eas: Gallam non munera vincent,
   Duritiaeque tuae non erit illa memor.
Nam quocumque die salvum te fata remittent,
   Pendebit collo Galla pudica tuo.
Postumus alter erit miranda coniuge Ulixes.
   Non illi longae tot nocuere morae,
Castra decem annorum, et Ciconum mons Ismara, Calpe,
   Exustaeque tuae mox, Polypheme, genae,
Et Circes fraudes, lotosque herbaeque tenaces,
   Scyllaque et alternas scissa Charybdis aquas,
Lampeties Ithacis verubus mugisse iuvencos
   (Paverat hos Phoebo filia Lampetie),
Et thalamum Aeaeae flentis fugisse puellae,
   Totque hiemis noctes totque natasse dies,

Nigrantisque domos animarum intrasse silentum,
Sirenum surdo remige adisse lacus,
Et veteres arcus leto renovasse procorum,
Errorisque sui sic statuisse modum.
Nec frustra, quia casta domi persederat uxor.
Vincit Penelopes Aelia Galla fidem.

---

12 Quaeritis, unde avidis nox sit pretiosa puellis, 13
Et Venere exhaustae damna querantur opes.
Certa quidem tantis causa et manifesta ruinis:
Luxuriae nimium libera facta via est.
Inda cavis aurum mittit formica metallis,
Et venit e rubro concha Erycina salo,
Et Tyrus ostrinos praebet Cadmea colores,
Cinnamon et multi pastor odoris Arabs.
Haec etiam clausas expugnant arma pudicas,
Quaeque gerunt fastus, Icarioti, tuos:
Matrona incedit census induta nepotum
Et spolia opprobrii nostra per ora trahit.
Nulla est poscendi, nulla est reverentia dandi,
Aut si qua est, pretio tollitur ipsa mora.
Felix Eois lex funeris una maritis,
Quos Aurora suis rubra colorat equis.
Namque ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
Uxorum fusis stat pia turba comis,
Et certamen habent leti, quae viva sequatur
Coniugium: pudor est non licuisse mori.
Ardent victrices et flammae pectora praebent,
Inponuntque suis ora perusta viris.
Hic genus infidum nuptarum, hic nulla puella
Nec fida Euadne nec pia Penelope.
Felix agrestum quondam pacata iuventus,
Divitiae quorum messis et arbor erant.
Illis munus erat decussa Cydonia ramo
Et dare puniceis plena canistra rubis,
Nunc violas tondere manu, nunc mixta referre
Lilia virgineos lucida per calathos,
Et portare suis vestitas frondibus uvas

Aut variam plumae versicoloris avem.
His tum blanditiis furtiva per antra puellae
Oscula silvicolis empta dedere viris.
Hinnulei pellis totos operibat amantes,
Altaque nativo creverat herba toro,
Pinus et incumbens lentas circumdabat umbras,
Nec fuerat nudas poena videre deas,
Corniger atque dei vacuam pastoris in aulam
Dux aries saturas ipse reduxit oves,
Dique deaeque omnes, quibus est tutela per agros,
Praebebant vestris verba benigna focis:
'Et leporem, quicumque venis, venaberis, hospes,
Et si forte meo tramite quaeris avem:
Et me Pana tibi comitem de rupe vocato,
Sive petes calamo praemia, sive cane.'
At nunc desertis cessant sacraria lucis:
Aurum omnes victa iam pietate colunt.
Auro pulsa fides, auro venalia iura,
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Torrida sacrilegum testantur limina Brennum,
Dum petit intonsi Pythia regna dei:
At mons laurigero concussus vertice diras
Gallica Parnasus sparsit in arma nives.
Te scelus accepto Thracis Polymestoris auro
Nutrit in hospitio non, Polydore, pio.
Tu quoque, ut auratos gereres, Eriphyla, lacertos,
Dilapsis nusquam est Amphiaraus equis.
Proloquar, atque utinam patriae sim verus aruspex!
Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.
Certa loquor, sed nulla fides: neque enim Ilia quondam
Verax Pergameis Maenas habenda malis.
Sola Parim Phrygiae fatum componere, sola
Fallacem patriae serpere dixit equum.
Ille furor patriae fuit utilis, ille parenti:
Experta est veros irrita lingua deos.

13 Multa tuae, Sparte, miramur iura palaestrae, 14
Sed mage virginei tot bona gymnasii,
Quod non infames exercet corpore ludos
Inter luctantes nuda puella viros,
Cum pila velocis fallit per brachia iactus,
Increpat et versi clavis adunca trochi,
Pulverulentaque ad extremas stat femina metas,
Et patitur duro vulnera pancratio,
Nunc ligat ad caestum gaudentia brachia loris,
Missile nunc disci pondus in orbe rotat,
Gyrum pulsat equis, niveum latus ense revincit,
Virgineumque cavo protegit aere caput,
Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
Thermodontiacis turba lavatur aquis,
Et modo Taygeti, crines adspersa pruina,
Sectatur patrios per iuga longa canes;
Qualis et Eurotae Pollux et Castor harenis,
Hic victor pugnis, ille futurus equis,
Inter quos Helene nudis capere arma papillis
Fertur nec fratres erubuisse deos.
Lex igitur Spartana vetat secedere amantes,
Et licet in triviis ad latus esse suae,
Nec timor aut ulla est clausae tutela puellae
Nec gravis austeri poena cavenda viri.
Nullo praemisso de rebus tute loquaris
Ipse tuis: longae nulla repulsa morae.
Non Tyriae vestes errantia lumina fallunt,
Est neque odoratae cura molesta comae.
At nostra ingenti vadit circumdata turba,
Nec digitum angusta est inseruisse via,
Nec quae sint facies nec quae sint verba rogandi,
Invenias: caecum versat amator iter.
Quod si iura fores pugnasque imitata Laconum,
Carior hoc esses tu mihi, Roma, bono.

---

14 Sic ego non ullos iam norim in amore tumultus, 15
Nec veniat sine te nox vigilanda mihi:

Ut mihi praetextae pudor est velatus amictu,
Et data libertas noscere amoris iter,
Illa rudes animos per noctes conscia primas
Inbuit heu nullis capta Lycinna datis.
Tertius haud multo minus est cum ducitur annus:
Vix memini nobis verba coisse decem.
Cuncta tuus sepelivit amor, nec femina post te
Ulla dedit collo dulcia vincla meo.
Testis erit Dirce tam vero crimine saeva,
Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.
Ah quotiens pulchros ussit regina capillos,
Molliaque inmittens fixit in ora manus!
Ah quotiens famulam pensis oneravit iniquis,
Et caput in dura ponere iussit humo!
Saepe illam inmundis passa est habitare tenebris,
Vilem ieiunae saepe negavit aquam.
Iuppiter, Antiopae nusquam succurris habenti
Tot mala? corrumpit dura catena manus.
Si deus es, tibi turpe tuam servire puellam.
Invocet Antiope quem nisi vincta Iovem?
Sola tamen, quaecumque aderant in corpore vires,
Regales manicas rupit utraque manu.
Inde Cithaeronis timido pede currit in arces.
Nox erat, et sparso triste cubile gelu.
Saepe vago Asopi sonitu permota fluentis
Credebat dominae pone venire pedes.
Et durum Zethum et lacrimis Amphiona mollem
Experta est stabulis mater abacta suis.
Ac veluti, magnos cum ponunt aequora motus,
Eurus et adverso desinit ire Noto,
Litore sub tacito sonitus rarescit arenae,
Sic (cadit inflexo lapsa puella genu)
Sera, tamen pietas: natis est cognitus error.
Digne Iovis natos qui tueare senex,
Tu reddis pueris matrem, puerique trahendam
Vinxerunt Dircen sub trucis ora bovis.
Antiope, cognosce Iovem: tibi gloria Dirce
Ducitur in multis mortem habitura locis.

Prata cruentantur Zetho, victorque canebat
Paeana Amphion rupe, Aracynthe, tua.
At tu non meritam parcas vexare Lycinnam:
Nescit vestra ruens ira referre pedem.
Fabula nulla tuas de nobis concitet aures:
Te solam et lignis funeris ustus amem.

---

15 Nox media, et dominae mihi venit epistola nostrae: 16
Tibure me missa iussit adesse mora,
Candida qua geminas ostendunt culmina turres,
Et cadit in patulos lympha Aniena lacus.
Quid faciam? obductis committam mene tenebris,
Ut timeam audaces in mea membra manus?
At si distulero haec nostro mandata timore,
Nocturno fletus saevior hoste mihi.
Peccaram semel, et totum sum pulsus in annum:
In me mansuetas non habet illa manus.
Nec tamen est quisquam, sacros qui laedat amantes:
Scironis media sic licet ire via.
Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris:
Nemo adeo, ut noceat, barbarus esse volet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras,
Ipse Amor accensas percutit ante faces,
Saeva canum rabies morsus avertit hiantis:
Huic generi quovis tempore tuta via est.
Sanguine tam parvo quis enim spargatur amantis
Improbus? exclusis fit comes ipsa Venus.
Quod si certa meos sequerentur funera casus,
Talis mors pretio vel sit emenda mihi.
Adferet haec unguenta mihi sertisque sepulcrum
Ornabit custos ad mea busta sedens.
Di faciant, mea ne terra locet ossa frequenti,
Qua facit assiduo tramite vulgus iter:
Post mortem tumuli sic infamantur amantum:
Me tegat arborea devia terra coma,
Aut humer ignotae cumulis vallatus arenae:
Non iuvat in media nomen habere via.

---

16 Nunc, o Bacche, tuis humiles advolvimur aris: 17
Da mihi pacato vela secunda, pater.
Tu potes insanae Veneris compescere fastus,
Curarumque tuo fit medicina mero.
Per te iunguntur, per te solvuntur amantes:
Tu vitium ex animo dilue, Bacche, meo.
Te quoque enim non esse rudem testatur in astris
Lyncibus ad caelum vecta Ariadna tuis.
Hoc mihi, quod veteres custodit in ossibus ignes,
Funera sanabunt aut tua vina malum.
Semper enim vacuos nox sobria torquet amantes,
Spesque timorque animum versat utroque modo.
Quod si, Bacche, tuis per fervida tempora donis
Accersitus erit somnus in ossa mea,
Ipse seram vites pangamque ex ordine colles,
Quos carpant nullae me vigilante ferae.
Dum modo purpureo spument mihi dolia musto,
Et nova pressantis inquinet uva pedes,
Quod superest vitae per te et tua cornua vivam,
Virtutisque tuae, Bacche, poeta ferar.
Dicam ego maternos Aetnaeo fulmine partus,
Indica Nysaeis arma fugata choris,
Vesanumque nova nequiquam in vite Lycurgum,
Pentheos in triplices funera grata greges,
Curvaque Tyrrhenos delphinum corpora nautas
In vada pampinea desiluisse rate,
Et tibi per mediam bene olentia flumina Naxon,
Unde tuum potant Naxia turba merum.
Candida laxatis onerato colla corymbis
Cinget Bassaricas Lydia mitra comas,
Levis odorato cervix manabit olivo,
Et feries nudos veste fluente pedes.
Mollia Dircaeae pulsabunt tympana Thebae,
Capripedes calamo Panes hiante canent,
Vertice turrigero iuxta dea magna Cybebe
Tundet ad Idaeos cymbala rauca choros.
Ante fores templi crater antistitis auro

Libatum fundens in tua sacra merum.
Haec ego non humili referam memoranda cothurno,
Qualis Pindarico spiritus ore tonat.
Tu modo servitio vacuum me siste superbo
Atque hoc sollicitum vince sopore caput.

---

17 Clausus ab umbroso qua ludit pontus Averno, 18
Fumida Baiarum stagna tepentis aquae,
Qua iacet et Troiae tubicen Misenus arena,
Et sonat Herculeo structa labore via,
Hic, ubi, mortalis dextra cum quaereret urbes,
Cymbala Thebano concrepuere deo,
At nunc invisae magno cum crimine Baiae,
Quis deus in vestra constitit hostis aqua?
His pressus Stygias vultum demisit in undas,
Errat et in vestro spiritus ille lacu.
Quid genus aut virtus aut optima profuit illi
Mater, et amplexum Caesaris esse focos?
Aut modo tam pleno fluitantia vela theatro
Et per maternas omnia gesta manus?
Occidit, et misero steterat vigesimus annus:
Tot bona tam parvo clausit in orbe dies.
I nunc, tolle animos et tecum finge triumphos,
Stantiaque in plausum tota theatra iuvent,
Attalicas supera vestes, atque omnia magnis
Gemmea sint ludis: ignibus ista dabis.
Sed tamen huc omnes, huc primus et ultimus ordo:
Est mala, sed cunctis ista terenda via est.
Exoranda canis tria sunt latrantia colla,
Scandenda est torvi publica cymba senis.
Ille licet ferro cautus se condat et aere,
Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
Croesum aut, Pactoli quas parit humor, opes.
Hic olim ignaros luctus populavit Achivos,
Atridae magno cum stetit alter amor.
At tibi, nauta, pias hominum qui traicis umbras,
Huc animae portent corpus inane tuae,

Qua Siculae victor telluris Claudius et qua
Caesar ab humana cessit in astra via.

---

18 Obicitur totiens a te mihi nostra libido: 19
Crede mihi, vobis imperat ista magis.
Vos, ubi contempti rupistis frena pudoris,
Nescitis captae mentis habere modum.
Flamma per incensas citius sedetur aristas,
Fluminaque ad fontis sint reditura caput,
Et placidum Syrtes portum et bona litora nautis
Praebeat hospitio saeva Malea suo,
Quam possit vestros quisquam reprehendere cursus
Et rapidae stimulos frangere nequitiae.
Testis, Cretaei fastus quae passa iuvenci
Induit abiegnae cornua falsa bovis:
Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo,
Quae voluit liquido tota subire deo.
Crimen et illa fuit patria succensa senecta
Arboris in frondes condita Myrrha novae.
Nam quid Medeae referam quo tempore matris
Iram natorum caede piavit amor?
Quidve Clytaemnestrae, propter quam tota Mycenis
Infamis stupro stat Pelopea domus?
Tuque, o Minoa venumdata Scylla figura,
Tondes purpurea regna paterna coma.
Hanc igitur dotem virgo desponderat hosti:
Nise, tuas portas fraude reclusit Amor.
At vos, innuptae, felicius urite taedas:
Pendet Cretaea tracta puella rate.
Non tamen inmerito Minos sedet arbiter Orci:
Victor erat quamvis, aequus in hoste fuit.

---

19 Credis eum iam posse tuae meminisse figurae, 20
Vidisti a lecto quem dare vela tuo?
Durus, qui lucro potuit mutare puellam!
Tantine in lacrimis Africa tota fuit?
At tu, stulta, deos, tu fingis inania verba.
Forsitan ille alio pectus amore terat.

Est tibi forma potens, sunt castae Palladis artes,
Splendidaque a docto fama refulget avo,
Fortunata domus, modo sit tibi fidus amicus.
Fidus ero: in nostros curre, puella, toros.

20 Nox mihi prima venit: primae date tempora noctis: 13
Longius in primo, Luna, morare toro: 14
Tu quoque, qui aestivos spatiosius exigis ignes, 11
Phoebe, moraturae contrahe lucis iter. 12
Foedera sunt ponenda prius signandaque iura 15
Et scribenda mihi lex in amore novo.
Haec Amor ipse suo constringet pignera signo:
Testis sidereae tota corona deae.
Quam multae ante meis cedent sermonibus horae,
Dulcia quam nobis concitet arma Venus! 20
Namque ubi non certo vincitur foedere lectus,
Non habet ultores nox vigilanda deos,
Et quibus inposuit, solvit mox vincla libido:
Contineant nobis omina prima fidem.
Ergo, qui pactas in foedera ruperit aras, 25
Pollueritque novo sacra marita toro,
Illi sint quicumque solent in amore dolores,
Et caput argutae praebeat historiae,
Nec flenti dominae patefiant nocte fenestrae:
Semper amet, fructu semper amoris egens. 30

21 Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas,
Ut me longa gravi solvat amore via.
Crescit enim assidue spectando cura puellae:
Ipse alimenta sibi maxima praebet amor.
Omnia sunt temptata mihi, quacumque fugari
Possit: at ex omni me premit ipse deus.
Vix tamen aut semel admittit, cum saepe negavit:
Seu venit, extremo dormit amicta toro.
Unum erit auxilium: mutatis Cynthia terris
Quantum oculis, animo tam procul ibit amor.
Nunc agite, o socii, propellite in aequora navem,

Remorumque pares ducite sorte vices,
Iungiteque extremo felicia lintea malo:
Iam liquidum nautis aura secundat iter.
Romanae turres et vos valeatis amici,
Qualiscumque mihi tuque puella vale.
Ergo ego nunc rudis Hadriaci vehar aequoris hospes,
Cogar et undisonos nunc prece adire deos.
Deinde per Ionium vectus cum fessa Lechaeo
Sedarit placida vela phaselus aqua,
Quod superest, sufferte pedes, properate laborem,
Isthmos qua terris arcet utrumque mare.
Inde ubi Piraei capient me litora portus,
Scandam ego Theseae brachia longa viae.
Illic vel studiis animum emendare Platonis
Incipiam aut hortis, docte Epicure, tuis,
Persequar aut studium linguae, Demosthenis arma,
Librorumque tuos, docte Menandre, sales;
Aut certe tabulae capient mea lumina pictae
Sive ebore exactae seu magis aere manus;
Aut spatia annorum aut longa intervalla profundi
Lenibunt tacito vulnera nostra sinu:
Seu moriar, fato, non turpi fractus amore,
Atque erit illa mihi mortis honesta dies.

---

22 Frigida tam multos placuit tibi Cyzicus annos,
Tulle, Propontiaca qua fluit Isthmos aqua,
Dindymus, et sacrae fabricata iuvenca Cybebae,
Raptorisque tulit qua via Ditis equos;
Si te forte iuvant Helles Athamantidos urbes,
Nec desiderio, Tulle, movere meo.
Tu licet aspicias caelum omne Atlanta gerentem,
Sectaque Persea Phorcidos ora manu,
Geryonae stabula et luctantum in pulvere signa
Herculis Antaeique Hesperidumque choros,
Tuque tuo Colchum propellas remige Phasin,
Peliacaeque trabis totum iter ipse legas,
Qua rudis Argoa natat inter saxa columba
In faciem prorae pinus adacta novae,

Et sis, qua Ortygia et visenda est ora Caystri,
Et qua septenas temperat unda vias;
Omnia Romanae cedent miracula terrae:
Natura hic posuit, quicquid ubique fuit.
Armis apta magis tellus, quam commoda noxae:
Famam, Roma, tuae non pudet historiae.
Nam quantum ferro, tantum pietate potentes
Stamus: victrices temperat ira manus.
Hic Anio Tiburne fluis, Clitumnus ab Umbro
Tramite, et aeternum Marcius humor opus,
Albanus lacus et socia Nemorensis ab unda,
Potaque Pollucis lympha salubris equo.
At non squamoso labuntur ventre cerastae,
Itala portentis nec fluit unda novis,
Non hic Andromedae resonant pro matre catenae,
Nec tremis Ausonias, Phoebe fugate, dapes,
Nec cuiquam absentes arserunt in caput ignes
Exitium nato matre movente suo,
Penthea non saevae venantur in arbore Bacchae,
Nec solvit Danaas subdita cerva rates,
Cornua nec valuit curvare in pellice Iuno
Aut faciem turpi dedecorare bove,
Arboreasque cruces Sinis, et non hospita Graiis
Saxa, et curvatas in sua fata trabes.
Haec tibi, Tulle, parens, haec est pulcherrima sedes,
Hic tibi pro digna gente petendus honos,
Hic tibi ad eloquium cives, hic ampla nepotum
Spes et venturae coniugis aptus amor.

---

23 Ergo tam doctae nobis periere tabellae,
Scripta quibus pariter tot periere bona.
Has quondam nostris manibus detriverat usus,
Qui non signatas iussit habere fidem.
Illae iam sine me norant placare puellas
Et quaedam sine me verba diserta loqui.
Non illas fixum caras effecerat aurum:
Vulgari buxo sordida cera fuit.
Qualescumque mihi semper mansere fideles,

Semper et effectus promeruere bonos.
Forsitan haec illis fuerant mandata tabellis:
Irascor, quoniam es, lente, moratus heri.
An tibi nescio quae visa est formosior? an tu
Non bene de nobis crimina ficta iacis?
Aut dixit: venies hodie, cessabimus una:
Hospitium tota nocte paravit Amor,
Et quaecumque dolens reperit non stulta puella,
Garrula cum blandis dicitur hora dolis.
Me miserum, his aliquis rationem scribit avarus
Et ponit duras inter ephemeridas.
Quas si quis mihi rettulerit, donabitur auro.
Quis pro divitiis ligna retenta velit?
I puer, et citus haec aliqua propone columna,
Et dominum Esquiliis scribe habitare tuum.

---

24 Falsa est ista tuae, mulier, fiducia formae,
Olim oculis nimium facta superba meis.
Noster amor tales tribuit tibi, Cynthia, laudes:
Versibus insignem te pudet esse meis.
Mixtam te varia laudavi saepe figura,
Ut, quod non esses, esse putaret amor,
Et color est totiens roseo collatus Eoo,
Cum tibi quaesitus candor in ore foret:
Quod mihi non patrii poterant avertere amici,
Eluere aut vasto Thessala saga mari.
Haec ego, non ferro, non igne coactus, et ipsa
Naufragus Aegaea vera fatebar aqua.
Correptus saevo Veneris torrebar aheno:
Vinctus eram versas in mea terga manus.
Ecce coronatae portum tetigere carinae,
Traiectae Syrtes, ancora iacta mihi est.
Nunc demum vasto fessi resipiscimus aestu,
Vulneraque ad sanum nunc coiere mea.
Mens bona, si qua dea es, tua me in sacraria dono.
Exciderant surdo tot mea vota Iovi.

---

25 Risus eram positis inter convivia mensis,
Et de me poterat quilibet esse loquax.
Quinque tibi potui servire fideliter annos:
Ungue meam morso saepe querere fidem.
Nil moveor lacrimis, ista sum captus ab arte:
Semper ab insidiis, Cynthia, flere soles.
Flebo ego discedens, sed fletum iniuria vincet:
Tu bene conveniens non sinis ire iugum.
Limina iam nostris valeant lacrimantia verbis,
Nec tamen irata ianua fracta manu.
At te celatis aetas gravis urgeat annis,
Et veniat formae ruga sinistra tuae.
Vellere tum cupias albos a stirpe capillos
Ah speculo rugas increpitante tibi,
Exclusa inque vicem fastus patiare superbos,
Et quae fecisti, facta queraris anus.
Has tibi fatalis cecinit mea pagina diras.
Eventum formae disce timere tuae.

SEX. PROPERTII
ELEGIARUM
LIBER QUINTUS. IV

1 Hoc, quodcumque vides, hospes, qua maxima Roma est,
Ante Phrygem Aenean collis et herba fuit:
Atque ubi Navali stant sacra Palatia Phoebo,
Euandri profugae concubuere boves.
Fictilibus crevere deis haec aurea templa,
Nec fuit opprobrio facta sine arte casa,
Tarpeiusque pater nuda de rupe tonabat,
Et Tiberis nostris advena bubus erat.
Quo gradibus domus ista Remi se sustulit, olim
Unus erat fratrum maxima regna focus.

Curia, praetexto quae nunc nitet alta Senatu,
Pellitos habuit, rustica corda, patres.
Buccina cogebat priscos ad verba Quirites:
Centum illi in prato saepe Senatus erat.
Nec sinuosa cavo pendebant vela theatro,
Pulpita sollemnis non oluere crocos.
Nulli cura fuit externos quaerere divos,
Cum tremeret patrio pendula turba sacro,
Annuaque accenso celebrare Parilia faeno,
Qualia nunc curto lustra novantur equo.
Vesta coronatis pauper gaudebat asellis,
Ducebant macrae vilia sacra boves.
Parva saginati lustrabant compita porci,
Pastor et ad calamos exta litabat ovis.
Verbera pellitus saetosa movebat arator,
Unde licens Fabius sacra Lupercus habet.
Nec rudis infestis miles radiabat in armis:
Miscebant usta proelia nuda sude.
Prima galeritus posuit praetoria Lycmon,
Magnaque pars Tatio rerum erat inter oves.
Hinc Titiens Ramnesque viri Luceresque coloni,
Quattuor hinc albos Romulus egit equos.
Quippe suburbanae parva eminus urbe Bovillae
Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabi,
Et stetit Alba potens, albae suis omine nata,
Hac, ubi Fidenas longe erat ire vias.
Nil patrium nisi nomen habet Romanus alumnus:
Sanguinis altricem non pudet esse lupam.
Huc melius profugos misisti, Troia, penates.
O quali vecta est Dardana puppis ave!
Iam bene spondebant tunc omina, quod nihil illam
Laeserat abiegni venter apertus equi,
Cum pater in gnati trepidus cervice pependit,
Et verita est humeros urere flamma pios.
Tunc animi venere Deci Brutique secures,
Vexit et ipsa sui Caesaris arma Venus,
Arma resurgentis portans victricia Troiae:
Felix terra tuos cepit, Iule, deos;

Si modo Avernalis tremulae cortina Sibyllae
Dixit Aventino rura pianda Remo,
Aut si Pergameae sero rata carmina vatis
Longaevum ad Priami vera fuere caput,
'Vertite equum, Danai, male vincitis: Ilia tellus
Vivet, et huic cineri Iuppiter arma dabit.'
Optima nutricum nostris lupa Martia rebus,
Qualia creverunt moenia lacte tuo!
Moenia namque pio conor disponere versu:
Hei mihi, quod nostro est parvus in ore sonus!
Sed tamen exiguo quodcumque e pectore rivi
Fluxerit, hoc patriae serviet omne meae.
Ennius hirsuta cingat sua dicta corona:
Mi folia ex hedera porrige, Bacche, tua,
Ut nostris tumefacta superbiat Umbria libris,
Umbria Romani patria Callimachi.
Scandentes si quis cernet de vallibus arces,
Ingenio muros aestimet ille meo.
Roma, fave, tibi surgit opus, date candida cives
Omina, et inceptis dextera cantet avis.
Sacra diesque canam et cognomina prisca locorum:
Has meus ad metas sudet oportet equus.
'Quo ruis inprudens, vage, dicere fata, Properti?
Non sunt ah dextro condita fila colo.
Aversis Musis cantas, aversus Apollo:
Poscis ab invita verba pigenda lyra.
Certa feram certis auctoribus: haud ego vates
Nescius aerata signa movere pila.
Me creat Archytae soboles Babylonius Horops
Horon et a proavo ducta Conone domus.
Di mihi sunt testes non degenerasse propinquos,
Inque meis libris nil prius esse fide.
Nunc pretium fecere deos et fallitur auro
Iuppiter, obliquae signa iterata rotae.
Felicesque Iovis stellas Martisque rapacis
Et grave Saturni sidus in omne caput,
Quid moveant Pisces animosaque signa Leonis,
Lotus et Hesperia quid Capricornus aqua,

Dicam: Troia cades et Troica Roma resurges,
Et maris et terrae longa sepulcra canam.
Dixi ego, cum geminos produceret Arria natos,
(Illa dabat natis arma vetante deo)
Non posse ad patrios sua pila referre Penates:
Nempe meam firmant nunc duo busta fidem.
Quippe Lupercus, equi dum saucia protegit ora,
Heu sibi prolapso non bene cavit equo:
Gallus at, in castris dum credita signa tuetur,
Concidit ante aquilae rostra cruenta suae.
Fatales pueri, duo funera matris avarae,
Vera, sed invito, contigit ista fides.
Idem ego, cum Cinarae traheret Lucina dolores
Et facerent uteri pondera lenta moram,
Iunonis votum facite inpetrabile, dixi:
Illa parit: libris est data palma meis.
Hoc neque harenosum Libyae Iovis explicat antrum
Aut sibi commissos fibra locuta deos,
Aut si quis motas cornicis senserit alas,
Umbrave quae magicis mortua prodit aquis.
Aspicienda via est caeli verusque per astra
Trames et ab zonis quinque petenda fides.
Exemplum grave erit Calchas: namque Aulide solvit
Ille bene haerentes ad pia saxa rates:
Idem Agamemnoniae ferrum cervice puellae
Tinxit, et Atrides vela cruenta dedit:
Nec rediere tamen Danai: tu diruta fletum
Supprime et Euboicos respice, Troia, sinus.
Nauplius ultores sub noctem porrigit ignes
Et natat exuviis Graecia pressa suis.
Victor Oiliade, rape nunc et dilige vatem,
Quam vetat avelli veste Minerva sua.
Hactenus historiae: nunc ad tua devehar astra:
Incipe tu lacrimis aequus adesse novis.
Umbria te notis antiqua Penatibus edit,
(Mentior? an patriae tangitur ora tuae?)
Qua nebulosa cavo rorat Mevania campo,
Et lacus aestivis intepet Umber aquis,

Scandentisque Asisi consurgit vertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.
Ossaque legisti non illa aetate legenda
Patris et in tenues cogeris ipse Lares:
Nam tua cum multi versarent rura iuvenci,
Abstulit excultas pertica tristis opes.
Mox ubi bulla rudi demissa est aurea collo,
Matris et ante deos libera sumpta toga,
Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo
Et vetat insano verba tonare foro.
At tu finge elegos, fallax opus, haec tua castra,
Scribat ut exemplo cetera turba tuo.
Militiam Veneris blandis patiere sub armis
Et Veneris pueris utilis hostis eris.
Nam tibi victrices quascumque labore parasti,
Eludet palmas una puella tuas:
Et bene cum fixum mento discusseris uncum,
Nil erit hoc, rostro te premet ansa suo.
Illius arbitrio noctem lucemque videbis:
Gutta quoque ex oculis non nisi iussa cadet.
Nec mille excubiae nec te signata iuvabunt
Limina: persuasae fallere rima sat est.
Nunc tua vel mediis puppis luctetur in undis,
Vel licet armatis hostis inermis eas,
Vel tremefacta cavo tellus diducat hiatum,
Octipedis Cancri terga sinistra time.'

---

2 Quid mirare meas tot in uno corpore formas?
Accipe Vertumni signa paterna dei.
Tuscus ego et Tuscis orior, nec paenitet inter
Proelia Volsinios deseruisse focos.
Haec me turba iuvat, nec templo laetor eburno:
Romanum satis est posse videre forum.
Hac quondam Tiberinus iter faciebat, et aiunt
Remorum auditos per vada pulsa sonos:
At postquam ille suis tantum concessit alumnis,
Vertumnus verso dicor ab amne deus.
Seu, quia vertentis fructum praecepimus anni,

Vertumni rursus creditur esse sacrum.
Prima mihi variat liventibus uva racemis,
Et coma lactenti spicea fruge tumet.
Hic dulces cerasos, hic auctumnalia pruna
Cernis et aestivo mora rubere die.
Insitor hic solvit pomosa vota corona,
Cum pirus invito stipite mala tulit.
Mendax fama noces: alius mihi nominis index:
De se narranti tu modo crede deo.
Opportuna mea est cunctis natura figuris:
In quamcumque voles verte, decorus ero.
Indue me Cois, fiam non dura puella:
Meque virum sumpta quis neget esse toga?
Da falcem et torto frontem mihi comprime faeno,
Iurabis nostra gramina secta manu.
Arma tuli quondam et, memini, laudabar in illis:
Corbis in inposito pondere messor eram.
Sobrius ad lites: at cum est inposta corona,
Clamabis capiti vina subisse meo.
Cinge caput mitra, speciem furabor Iacchi:
Furabor Phoebi, si modo plectra dabis.
Cassibus inpositis venor: sed harundine sumpta
Faunus plumoso sum deus aucupio.
Est etiam aurigae species Vertumnus et eius,
Traicit alterno qui leve pondus equo.
Suppetat hoc, pisces calamo praedabor, et ibo
Mundus demissis institor in tunicis.
Pastorem ad baculum possum curare vel idem
Sirpiculis medio pulvere ferre rosam.
Nam quid ego adiciam, de quo mihi maxima fama est,
Hortorum in manibus dona probata meis?
Caeruleus cucumis tumidoque cucurbita ventre
Me notat et iunco brassica vincta levi,
Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
Inpositus fronti langueat ante meae.
At mihi, quod formas unus vertebar in omnes,
Nomen ab eventu patria lingua dedit;
Et tu, Roma, meis tribuisti praemia Tuscis,

Unde hodie vicus nomina Tuscus habet,
Tempore quo sociis venit Lycomedius armis
Atque Sabina feri contudit arma Tati.
Vidi ego labentes acies et tela caduca,
Atque hostes turpi terga dedisse fugae.
Sed facias, divum sator, ut Romana per aevum
Transeat ante meos turba togata pedes.
Sex superant versus: te, qui ad vadimonia curris,
Non moror: haec spatiis ultima meta meis.
Stipes acernus eram, properanti falce dolatus,
Ante Numam grata pauper in urbe deus.
At tibi, Mamuri, formae caelator ahenae,
Tellus artifices ne terat Osca manus,
Qui me tam docilis potuisti fundere in usus.
Unum opus est, operi non datur unus honos.

---

3 Haec Arethusa suo mittit mandata Lycotae,
Cum totiens absis, si potes esse meus.
Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,
Haec erit e lacrimis facta litura meis:
Aut si qua incerto fallet te littera tractu,
Signa meae dextrae iam morientis erunt.
Te modo viderunt iteratos Bactra per ortus,
Te modo munito Noricus hostis equo,
Hibernique Getae, pictoque Britannia curru,
Ustus et Eoa discolor Indus aqua.
Haecne marita fides et pactae sunt mihi noctes,
Cum rudis urgenti brachia victa dedi?
Quae mihi deductae fax omen praetulit, illa
Traxit ab everso lumina nigra rogo,
Et Stygio sum sparsa lacu, nec recta capillis
Vitta data est: nupsi non comitante deo.
Omnibus heu portis pendent mea noxia vota:
Texitur haec castris quarta lacerna tuis.
Occidat, inmerita qui carpsit ab arbore vallum
Et struxit querulas rauca per ossa tubas,
Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Aeternusque tuam pascat, aselle, famem.

Dic mihi, num teneros urit lorica lacertos?
Num gravis inbelles atterit hasta manus?
Haec noceant potius, quam dentibus ulla puella
Det mihi plorandas per tua colla notas.
Diceris et macie vultum tenuasse: sed opto,
E desiderio sit color iste meo.
At mihi cum noctes induxit vesper amaras,
Si qua relicta iacent, osculor arma tua.
Tum queror in toto non sidere pallia lecto,
Lucis et auctores non dare carmen aves.
Noctibus hibernis castrensia pensa laboro
Et Tyria in radios vellera secta suos,
Et disco, qua parte fluat vincendus Araxes,
Quot sine aqua Parthus milia currat equus,
Cogor et e tabula pictos ediscere mundos,
Qualis et haec docti sit positura dei,
Quae tellus sit lenta gelu, quae putris ab aestu,
Ventus in Italiam qui bene vela ferat.
Adsidet una soror, curis et pallida nutrix
Peierat hiberni temporis esse moras.
Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla
Et texit galea barbara molle caput.
Romanis utinam patuissent castra puellis!
Essem militiae sarcina fida tuae,
Nec me tardarent Scythiae iuga, cum pater altas
Africus in glaciem frigore nectit aquas.
Omnis amor magnus, sed aperto in coniuge maior:
Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipsa facem.
Nam mihi quo? Poenis tibi purpura fulgeat ostris
Crystallusque meas ornet aquosa manus.
Omnia surda tacent, rarisque adsueta kalendis
Vix aperit clausos una puella lares,
Glaucidos et catulae vox est mihi grata querentis:
Illa tui partem vindicat una toro.
Flore sacella tego, verbenis compita velo,
Et crepat ad veteres herba Sabina focos.
Sive in finitimo gemuit stans noctua tigno,
Seu voluit tangi parca lucerna mero,

Illa dies hornis caedem denuntiat agnis,
Succinctique calent ad nova lucra popae.
Ne, precor, ascensis tanti sit gloria Bactris,
Raptave odorato carbasa lina duci,
Plumbea cum tortae sparguntur pondera fundae,
Subdolus et versis increpat arcus equis.
Sed, tua sic domitis Parthae telluris alumnis
Pura triumphantis hasta sequatur equos,
Incorrupta mei conserva foedera lecti.
Hac ego te sola lege redisse velim,
Armaque cum tulero portae votiva Capenae,
Subscribam 'salvo grata puella viro.'

---

4 Tarpeium nemus et Tarpeiae turpe sepulcrum
Fabor et antiqui limina capta Iovis.
Lucus erat felix hederoso conditus antro,
Multaque nativis obstrepit arbor aquis,
Silvani ramosa domus, quo dulcis ab aestu
Fistula poturas ire iubebat oves.
Hunc Tatius fontem vallo praecingit acerno,
Fidaque suggesta castra coronat humo.
Quid tum Roma fuit, tubicen vicina Curetis
Cum quateret lento murmure saxa Iovis,
Atque ubi nunc terris dicuntur iura subactis,
Stabant Romano pila Sabina foro?
Murus erant montes: ubi nunc est Curia septa,
Bellicus ex illo fonte bibebat equus.
Hinc Tarpeia deae fontem libavit: at illi
Urgebat medium fictilis urna caput.
Et satis una malae potuit mors esse puellae,
Quae voluit flammas fallere, Vesta, tuas?
Vidit harenosis Tatium proludere campis
Pictaque per flavas arma levare iubas:
Obstupuit regis facie et regalibus armis,
Interque oblitas excidit urna manus.
Saepe illa inmeritae causata est omina lunae,
Et sibi tingendas dixit in amne comas:
Saepe tulit blandis argentea lilia Nymphis,

Romula ne faciem laederet hasta Tati:
Dumque subit primo Capitolia nubila fumo,
Rettulit hirsutis brachia secta rubis,
Et sua Tarpeia residens ita flevit ab arce
Vulnera, vicino non patienda Iovi:
'Ignes castrorum et Tatiae praetoria turmae
Et formosa oculis arma Sabina meis,
O utinam ad vestros sedeam captiva Penates,
Dum captiva mei conspicer ora Tati.
Romani montes et montibus addita Roma
Et valeat probro Vesta pudenda meo.
Ille equus, ille meos in castra reponet amores,
Cui Tatius dextras collocat ipse iubas.
Quid mirum in patrios Scyllam saevisse capillos,
Candidaque in saevos inguina versa canes?
Prodita quid mirum fraterni cornua monstri,
Cum patuit lecto stamine torta via?
Quantum ego sum Ausoniis crimen factura puellis,
Improba virgineo lecta ministra foco!
Pallados extinctos si quis mirabitur ignes,
Ignoscat: lacrimis spargitur ara meis.
Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe:
Tu cave spinosi rorida terga iugi.
Lubrica tota via est et perfida: quippe tacentes
Fallaci celat limite semper aquas.
O utinam magicae nossem cantamina Musae!
Haec quoque formoso lingua tulisset opem.
Te toga picta decet, non quem sine matris honore
Nutrit inhumanae dura papilla lupae.
Sic hospes pariamve tua regina sub aula,
Dos tibi non humilis prodita Roma venit.
Si minus, at raptae ne sint inpune Sabinae:
Me rape et alterna lege repende vices.
Commissas acies ego possum solvere: nuptae,
Vos medium palla foedus inite mea.
Adde Hymenaee modos, tubicen fera murmura conde:
Credite, vestra meus molliet arma torus.

Et iam quarta canit venturam buccina lucem,
Ipsaque in Oceanum sidera lapsa cadunt.
Experiar somnum, de te mihi somnia quaeram:
Fac venias oculis umbra benigna meis.'
Dixit, et incerto permisit brachia somno,
Nescia vae furiis accubuisse novis.
Nam Vesta, Iliacae felix tutela favillae,
Culpam alit et plures condit in ossa faces.
Illa ruit, qualis celerem prope Thermodonta
Strymonis abscisos fertur aperta sinus.
Urbi festus erat, dixere Parilia patres,
Hic primus coepit moenibus esse dies,
Annua pastorum convivia, lusus in urbe,
Cum pagana madent fercula deliciis,
Cumque super raros faeni flammantis acervos
Traicit inmundos ebria turba pedes.
Romulus excubias decrevit in otia solvi
Atque intermissa castra silere tuba.
Hoc Tarpeia suum tempus rata convenit hostem:
Pacta ligat, pactis ipsa futura comes.
Mons erat ascensu dubius festoque remissus:
Nec mora, vocales occupat ense canes.
Omnia praebebant somnos: sed Iuppiter unus
Decrevit poenis invigilare tuis.
Prodiderat portaeque fidem patriamque iacentem,
Nubendique petit, quem velit ipse, diem.
At Tatius (neque enim sceleri dedit hostis honorem)
'Nube,' ait, 'et regni scande cubile mei.'
Dixit, et ingestis comitum super obruit armis.
Haec, virgo, officiis dos erat apta tuis.
A duce Tarpeia mons est cognomen adeptus:
O vigil, iniuste praemia sortis habes.

---

5 Terra tuum spinis obducat, lena, sepulcrum,
Et tua, quod non vis, sentiat umbra sitim,
Nec sedeant cineri Manes, et Cerberus ultor
Turpia ieiuno terreat ossa sono.

Docta vel Hippolytum Veneri mollire negantem,
Concordique toro pessima semper avis,
Penelopen quoque neglecto rumore mariti
Nubere lascivo cogeret Antinoo.
Illa velit, poterit magnes non ducere ferrum
Et volucris nidis esse noverca suis.
Quippe et, Collinas ad fossam moverit herbas,
Stantia currenti diluerentur aqua.
Audax cantatae leges inponere lunae
Et sua nocturno fallere terga lupo,
Posset et intentos astu caecare maritos,
Cornicum inmeritas eruit ungue genas,
Consuluitque striges nostro de sanguine et in me
Hippomanes fetae semina legit equae.
Exorabat opus verbis, ceu blanda pererrat
Saxosamque terit sedula culpa viam:
'Si te Eoa Dorozantum iuvat aurea ripa,
Et quae sub Tyria concha superbit aqua,
Eurypylique placet Coae textura Minervae
Sectaque ab Attalicis putria signa toris,
Seu quae palmiferae mittunt venalia Thebae,
Murreaque in Parthis pocula cocta focis,
Sperne fidem, provolve deos, mendacia vincant,
Frange et damnosae iura pudicitiae.
Et simulare virum pretium facit: utere causis:
Maior dilata nocte recurret amor.
Si tibi forte comas vexaverit utilis ira,
Post modo mercata pace premendus erit.
Denique ubi amplexu Venerem promiseris empto,
Fac simules puros Isidis esse dies.
Ingerat Apriles Iole tibi, tundat Amycle
Natalem Maiis Idibus esse tuum.
Supplex ille sedet: posita tu scribe cathedra
Quidlibet: has artes si pavet ille, tenes.
Semper habe morsus circa tua colla recentes,
Litibus alternis quos putet esse datos.
Nec te Medeae delectent probra sequacis
(Nempe tulit fastus ausa rogare prior),

Sed potius mundi Thais pretiosa Menandri,
Cum ferit astutos comica moecha Getas.
In mores te verte viri: si cantica iactat,
I comes et voces ebria iunge tuas.
Ianitor ad dantes vigilet: si pulset inanis,
Surdus in obductam somniet usque seram.
Nec tibi displiceat miles non factus amori,
Nauta nec attrita si ferat aera manu,
Aut quorum titulus per barbara colla pependit,
Caelati medio cum saluere foro.
Aurum spectato, non quae manus adferat aurum.
Versibus auditis quid nisi verba feres?
Quid iuvat ornato procedere, vita, capillo
Et tenues Coa veste movere sinus?
Qui versus, Coae dederit nec munera vestis,
Istius tibi sit surda sine aere lyra.
Dum vernat sanguis, dum rugis integer annus,
Utere, ne quid cras libet ab ore dies.
Vidi ego odorati victura rosaria Paesti
Sub matutino cocta iacere Noto.'
His animum nostrae dum versat Acanthis amicae,
Per tenues ossa sunt numerata cutes.
Sed cape torquatae, Venus o regina, columbae
Ob meritum ante tuos guttura secta focos.
Vidi ego rugoso tussim concrescere collo,
Sputaque per dentes ire cruenta cavos,
Atque animam in tegetes putrem expirare paternas:
Horruit algenti pergula curta foco.
Exequiae fuerant rari furtiva capilli
Vincula et inmundo pallida mitra situ
Et canis in nostros nimis experrecta dolores,
Cum fallenda meo pollice clatra forent.
Sit tumulus lenae curto vetus amphora collo:
Urgeat hunc supra vis, caprifice, tua.
Quisquis amas, scabris hoc bustum caedito saxis,
Mixtaque cum saxis adice verba mala.

---

6 Sacra facit vates: sint ora faventia sacris,
Et cadat ante meos icta iuvenca focos.
Cera Philetaeis certet Romana corymbis,
Et Cyrenaeas urna ministret aquas.
Costum molle date et blandi mihi turis honores,
Terque focum circa laneus orbis eat.
Spargite me lymphis, carmenque recentibus aris
Tibia Mygdoniis libet eburna cadis.
Ite procul fraudes, alio sint aere noxae:
Pura novum vati laurea mollit iter.
Musa, Palatini referemus Apollinis aedem:
Res est, Calliope, digna favore tuo.
Caesaris in nomen ducuntur carmina: Caesar
Dum canitur, quaeso, Iuppiter ipse vaces.
Est Phoebi fugiens Athamana ad litora portus,
Qua sinus Ioniae murmura condit aquae,
Actia Iuleae pelagus monimenta carinae,
Nautarum votis non operosa via.
Huc mundi coiere manus: stetit aequore moles
Pinea, nec remis aequa favebat avis.
Altera classis erat Teucro damnata Quirino,
Pilaque feminea turpiter acta manu:
Hinc Augusta ratis plenis Iovis omine velis
Signaque iam patriae vincere docta suae.
Tandem acies geminos Nereus lunarat in arcus,
Armorum radiis picta tremebat aqua,
Cum Phoebus linquens stantem se vindice Delon
(Nam tulit iratos mobilis una Notos)
Astitit Augusti puppim super, et nova flamma
Luxit in obliquam ter sinuata facem.
Non ille attulerat crines in colla solutos
Aut testudineae carmen inerme lyrae,
Sed quali aspexit Pelopeum Agamemnona vultu,
Egessitque avidis Dorica castra rogis,
Aut qualis flexos solvit Pythona per orbes
Serpentem, inbelles quem timuere lyrae.
Mox ait 'o longa mundi servator ab Alba,

Auguste, Hectoreis cognite maior avis,
Vince mari: iam terra tua est: tibi militat arcus,
Et favet ex humeris hoc onus omne meis.
Solve metu patriam, quae nunc te vindice freta
Inposuit prorae publica vota tuae.
Quam nisi defendes, murorum Romulus augur
Ire Palatinas non bene vidit aves.
Et nimium remis audent proh turpe Latinis
Principe te fluctus regia vela pati.
Nec te, quod classis centenis remiget alis,
Terreat: invito labitur illa mari:
Quodque vehunt prorae Centaurica saxa minantis,
Tigna cava et pictos experiere metus.
Frangit et attollit vires in milite causa;
Quae nisi iusta subest, excutit arma pudor.
Tempus adest, committe rates: ego temporis auctor
Ducam laurigera Iulia rostra manu.'
Dixerat, et pharetrae pondus consumit in arcus:
Proxima post arcus Caesaris hasta fuit.
Vincit Roma fide Phoebi: dat femina poenas:
Sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas.
At pater Idalio miratur Caesar ab astro:
'Sum deus, et nostri sanguinis ista fides.'
Prosequitur cantu Triton, omnesque marinae
Plauserunt circa libera signa deae.
Illa petit Nilum cymba male nixa fugaci,
Hoc unum, iusso non moritura die.
Di melius! quantus mulier foret una triumphus,
Ductus erat per quas ante Iugurtha vias.
Actius hinc traxit Phoebus monimenta, quod eius
Una decem vicit missa sagitta rates.
Bella satis cecini: citharam iam poscit Apollo
Victor et ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli subeant convivia luco,
Blanditiaeque fluant per mea colla rosae,
Vinaque fundantur praelis elisa Falernis,
Terque lavet nostras spica Cilissa comas.
Ingenium potis irritet Musa poetis:

Bacche, soles Phoebo fertilis esse tuo.
Ille paludosos memoret servire Sicambros,
Cepheam hic Meroen fuscaque regna canat,
Hic referat sero confessum foedere Parthum:
'Reddat signa Remi, mox dabit ipse sua:
Sive aliquid pharetris Augustus parcet Eois,
Differat in pueros ista tropaea suos.
Gaude, Crasse, nigras si quid sapis inter harenas:
Ire per Euphraten ad tua busta licet.'
Sic noctem patera, sic ducam carmine, donec
Iniciat radios in mea vina dies.

---

7 Sunt aliquid Manes: letum non omnia finit,
Luridaque evictos effugit umbra rogos.
Cynthia namque meo visa est incumbere fulcro,
Murmur ad extremae nuper humata viae,
Cum mihi somnus ab exequiis penderet amoris,
Et quererer lecti frigida regna mei.
Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos,
Eosdem oculos: lateri vestis adusta fuit,
Et solitum digito beryllon adederat ignis,
Summaque Lethaeus triverat ora liquor:
Spirantisque animos et vocem misit: at illi
Pollicibus fragiles increpuere manus:
'Perfide nec cuiquam melior sperande puellae,
In te iam vires somnus habere potest?
Iamne tibi exciderant vigilacis furta Suburae
Et mea nocturnis trita fenestra dolis?
Per quam demisso quotiens tibi fune pependi,
Alterna veniens in tua colla manu!
Saepe Venus trivio commissa est, pectore mixto
Fecerunt tepidas pallia nostra vias.
Foederis heu taciti! cuius fallacia verba
Non audituri diripuere Noti.
At mihi non oculos quisquam inclamavit euntis:
Unum inpetrassem te revocante diem:
Nec crepuit fissa me propter harundine custos,
Laesit et obiectum tegula curta caput.

Denique quis nostro curvum te funere vidit,
Atram quis lacrimis incaluisse togam?
Si piguit portas ultra procedere, at illuc
Iussisses, lectum lentius ire meum.
Cur ventos non ipse rogis, ingrate, petisti?
Cur nardo flammae non oluere meae?
Hoc etiam grave erat, nulla mercede hyacinthos
Inicere et fracto busta piare cado.
Lygdamus uratur, candescat lamina vernae:
Sensi ego, cum insidiis pallida vina bibi.
At Nomas arcanas tollat versuta salivas:
Dicet damnatas ignea testa manus.
Quae modo per viles inspecta est publica noctes,
Haec nunc aurata cyclade signat humum
Et graviora rependit iniquis pensa quasillis,
Garrula de facie si qua locuta mea est:
Nostraque quod Petale tulit ad monimenta coronas,
Codicis inmundi vincula sentit anus:
Caeditur et Lalage tortis suspensa capillis,
Per nomen quoniam est ausa rogare meum.
Te patiente meae conflavit imaginis aurum,
Ardente e nostro dotem habitura rogo.
Non tamen insector, quamvis mereare, Properti:
Longa mea in libris regna fuere tuis.
Iuro ego Fatorum nulli revolubile carmen,
Tergeminusque canis sic mihi molle sonet,
Me servasse fidem. si fallo, vipera nostris
Sibilet in tumulis et super ossa cubet.
Nam gemina est sedes turpem sortita per amnem,
Turbaque diversa remigat omnis aqua.
Una Clytaemnestrae stuprum vehit, altera Cressae
Portat mentitae lignea monstra bovis.
Ecce coronato pars altera vecta phaselo,
Mulcet ubi Elysias aura beata rosas,
Qua numerosa fides, quaque aera rotunda Cybebes
Mitratisque sonant Lydia plectra choris.
Andromedeque et Hypermnestre sine fraude maritae

Narrant, historiae pectora nota suae:
Haec sua maternis queritur livere catenis
Brachia nec meritas frigida saxa manus:
Narrat Hypermnestre magnum ausas esse sorores,
In scelus hoc animum non valuisse suum.
Sic mortis lacrimis vitae sanamus amores:
Celo ego perfidiae crimina multa tuae.
Sed tibi nunc mandata damus, si forte moveris,
Si te non totum Doridos herba tenet:
Nutrix in tremulis ne quid desideret annis
Parthenie: patuit, nec tibi avara fuit.
Deliciaeque meae Latris, cui nomen ab usu est,
Ne speculum dominae porrigat illa novae.
Et quoscumque meo fecisti nomine versus,
Ure mihi: laudes desine habere meas.
Pelle hederam tumulo, mihi quae pugnante corymbo
Mollia contortis adligat ossa comis.
Pomosis Anio qua spumifer incubat arvis,
Et numquam Herculeo numine pallet ebur,
Hic carmen media dignum me scribe columna,
Sed breve, quod currens vector ab urbe legat:
"Hic Tiburtina iacet aurea Cynthia terra:
Accessit ripae laus, Aniene, tuae."
Nec tu sperne piis venientia somnia portis:
Cum pia venerunt somnia, pondus habent.
Nocte vagae ferimur, nox clausas liberat umbras,
Errat et abiecta Cerberus ipse sera.
Luce iubent leges Lethaea ad stagna reverti.
Nos vehimur, vectum nauta recenset onus.
Nunc te possideant aliae: mox sola tenebo:
Mecum eris, et mixtis ossibus ossa teram.'
Haec postquam querula mecum sub lite peregit,
Inter complexus excidit umbra meos.

---

8 Disce, quid Esquilias hac nocte fugarit aquosas,
Cum vicina novis turba cucurrit agris.
Lanuvium annosi vetus est tutela draconis,
Hic ubi tam rarae non perit hora morae,

Qua sacer abripitur caeco descensus hiatu,
Qua penetrat (virgo, tale iter omne cave)
Ieiuni serpentis honos, cum pabula poscit
Annua et ex ima sibila torquet humo.
Talia demissae pallent ad sacra puellae,
Cum temere anguino creditur ore manus.
Ille sibi admotas a virgine corripit escas:
Virginis in palmis ipsa canistra tremunt.
Si fuerint castae, redeunt in colla parentum,
Clamantque agricolae 'fertilis annus erit.'
Huc mea detonsis avecta est Cynthia mannis:
Causa fuit Iuno, sed mage causa Venus.
Appia dic, quaeso, quantum te teste triumphum
Egerit effusis per tua saxa rotis,
Turpis in arcana sonuit cum rixa taberna;
Si sine me, famae non sine labe meae.
Spectaclum ipsa sedens primo temone pependit,
Ausa per inpuros frena movere locos.
Serica nam taceo volsi carpenta nepotis
Atque armillatos colla Molossa canes,
Qui dabit inmundae venalia fata saginae,
Vincet ubi crasas barba pudenda genas.
Cum fieret nostro totiens iniuria lecto,
Mutato volui castra movere toro.
Phyllis Aventinae quaedam est vicina Dianae,
Sobria grata parum: cum bibit, omne decet.
Altera Tarpeios est inter Teia lucos,
Candida, sed potae non satis unus erit.
His ego constitui noctem lenire vocatis
Et Venere ignota furta novare mea.
Unus erat tribus in secreta lectulus herba.
Quaeris concubitus? inter utramque fui.
Lygdamus ad cyathos vitrique aestiva supellex
Et Methymnaei Graeca saliva meri.
Nile, tuus tibicen erat, crotalistria Phyllis,
Et facilis spargi munda sine arte rosa,
Nanus et ipse suos breviter concretus in artus
Iactabat truncas ad cava buxa manus.

Sed neque suppletis constabat flamma lucernis,
Recidit inque suos mensa supina pedes.
Me quoque per talos Venerem quaerente secundos
Semper damnosi subsiluere canes.
Cantabant surdo, nudabant pectora caeco:
Lanuvii ad portas, hei mihi, solus eram;
Cum subito rauci sonuerunt cardine postes,
Et levia ad primos murmura facta Lares.
Nec mora, cum totas resupinat Cynthia valvas,
Non operosa comis, sed furibunda decens.
Pocula mi digitos inter cecidere remissos,
Pallueruntque ipso labra soluta mero.
Fulminat illa oculis et quantum femina saevit,
Spectaclum capta nec minus urbe fuit.
Phyllidos iratos in vultum conicit ungues:
Territa vicinas Teia clamat aquas.
Lumina sopitos turbant elata Quirites,
Omnis et insana semita nocte sonat.
Illas direptisque comis tunicisque solutis
Excipit obscurae prima taberna viae.
Cynthia gaudet in exuviis victrixque recurrit
Et mea perversa sauciat ora manu
Inponitque notam collo morsuque cruentat,
Praecipueque oculos, qui meruere, ferit.
Atque ubi iam nostris lassavit brachia plagis,
Lygdamus ad plutei fulcra sinistra latens
Eruitur, geniumque meum prostratus adorat.
Lygdame, nil potui: tecum ego captus eram.
Supplicibus palmis tum demum ad foedera veni,
Cum vix tangendos praebuit illa pedes,
Atque ait 'admissae si vis me ignoscere culpae,
Accipe, quae nostrae formula legis erit.
Tu neque Pompeia spatiabere cultus in umbra,
Nec cum lascivum sternet harena forum.
Colla cave inflectas ad summum obliqua theatrum
Aut lectica tuae sidat aperta morae.
Lygdamus in primis, omnis mihi causa querellae,
Veneat et pedibus vincula bina trahat.'

Indixit leges: respondi ego 'legibus utar.'
Riserat imperio facta superba dato.
Dein quemcumque locum externae tetigere puellae,
Suffiit et pura limina tergit aqua,
Imperat et totas iterum mutare lucernas,
Terque meum tetigit sulfuris igne caput.
Atque ita mutato per singula pallia lecto
Despondi, et toto solvimus arma toro.

---

9 Amphitryoniades qua tempestate iuvencos
Egerat a stabulis, o Erythea, tuis,
Venit ad invictos pecorosa Palatia montes,
Et statuit fessos fessus et ipse boves,
Qua Velabra suo stagnabant flumine, quaque
Nauta per urbanas velificabat aquas.
Sed non infido manserunt hospite Caco
Incolumes: furto polluit ille Iovem.
Incola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
Per tria partitos qui dabat ora focos.
Hic, ne certa forent manifestae signa rapinae,
Aversos cauda traxit in antra boves,
Nec sine teste deo: furem sonuere iuvenci,
Furis et inplacidas diruit ira fores.
Maenalio iacuit pulsus tria tempora ramo
Cacus, et Alcides sic ait: 'ite boves,
Herculis ite boves, nostrae labor ultime clavae,
Bis mihi quaesitae, bis mea praeda, boves,
Arvaque mugitu sancite boaria longo:
Nobile erit Romae pascua vestra forum.'
Dixerat, et sicco torret sitis ora palato,
Terraque non ullas feta ministrat aquas.
Sed procul inclusas audit ridere puellas.
Lucus ab umbroso fecerat orbe nemus,
Femineae loca clausa deae fontesque piandos,
Inpune et nullis sacra retecta viris.
Devia puniceae velabant limina vittae,
Putris odorato luxerat igne casa,
Populus et longis ornabat frondibus aedem,

Multaque cantantes umbra tegebat aves.
Huc ruit in siccam congesto pulvere barbam
Et iacit ante fores verba minora deo:
'Vos precor, o luci sacro quae luditis antro,
Pandite defessis hospita fana viris.
Fontis egens erro circaque sonantia lymphis,
Et cava suscepto flumine palma sat est.
Audistisne aliquem, tergo qui sustulit orbem?
Ille ego sum: Alciden terra recepta vocat.
Quis facta Herculeae non audit fortia clavae
Et numquam ad natas irrita tela feras,
Atque uni Stygias homini luxisse tenebras?
[Accipite: haec fesso vix mihi terra patet.]
Quid, si Iunoni sacrum faceretis amarae?
Non clausisset aquas ipsa noverca suas.
Sin aliquam vultusque meus saetaeque leonis
Terrent et Libyco sole perusta coma,
Idem ego Sidonia feci servilia palla
Officia et Lydo pensa diurna colo,
Mollis et hirsutum cepit mihi fascia pectus,
Et manibus duris apta puella fui.'
Talibus Alcides, at talibus alma sacerdos,
Puniceo canas stamine vincta comas:
'Parce oculis, hospes, lucoque abscede verendo:
Cede agedum et tuta limina linque fuga.
Interdicta viris metuenda lege piatur,
Quae se submota vindicat ara casa.
Magno Tiresias aspexit Pallada vates,
Fortia dum posita Gorgone membra lavat.
Di tibi dent alios fontes: haec lympha puellis
Avia secreti limitis una fluit.'
Sic anus: ille humeris postes concussit opacos,
Nec tulit iratam ianua clausa sitim.
At postquam exhausto iam flumine vicerat aestum,
Ponit vix siccis tristia iura labris.
'Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem
Accipit: haec fesso vix mihi terra patet.
Maxima quae gregibus devota est ara repertis,

Ara per has,' inquit, 'maxima facta manus,
Haec nullis umquam pateat veneranda puellis,
Herculis eximii ne sit inulta sitis.'
Sancte pater salve, cui iam favet aspera Iuno:
Sancte, velis libro dexter inesse meo.
Hunc, quoniam manibus purgatum sanxerat orbem,
Sic Sanctum Tatiae composuere Cures.

---

10 Nunc Iovis incipiam causas aperire Feretri
Armaque de ducibus trina recepta tribus.
Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires:
Non iuvat e facili lecta corona iugo.
Inbuis exemplum primae tu, Romule, palmae
Huius et exuvio plenus ab hoste redis,
Tempore quo portas Caeninum Acronta petentem
Victor in eversum cuspide fundis equum.
Acron Herculeus Caenina ductor ab arce,
Roma, tuis quondam finibus horror erat.
Hic spolia ex humeris ausus sperare Quirini
Ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.
Hunc videt ante cavas librantem spicula turres
Romulus et votis occupat ante ratis:
'Iuppiter, haec hodie tibi victima corruet Acron.'
Voverat, et spolium corruit ille Iovi.
Urbis virtutisque parens sic vincere suevit,
Qui tulit aprico frigida castra Lare.
Idem eques et frenis, idem fuit aptus aratris,
Et galea hirsutis compta lupina iubis,
Picta neque inducto fulgebat parma pyropo:
Praebebant caesi baltea lenta boves.
Cossus at insequitur Veientis caede Tolumni,
Vincere cum Veios posse laboris erat,
Nec dum ultra Tiberim belli sonus, ultima praeda
Nomentum et captae iugera terna Corae.
O Veii veteres, et vos tum regna fuistis,
Et vestro posita est aurea sella foro:
Nunc intra muros pastoris buccina lenti
Cantat, et in vestris ossibus arva metunt.

Forte super portae dux Veius astitit arcem
Colloquiumque sua fretus ab urbe dedit:
Dumque aries murum cornu pulsabat aheno,
Vinea qua ductum longa tegebat opus,
Cossus ait 'forti melius concurrere campo.'
Nec mora fit, plano sistit uterque gradum.
Di Latias iuvere manus, desecta Tolumni
Cervix Romanos sanguine lavit equos.
Claudius a Rheno traiectos arcuit hostes,
Belgica cum vasti parma relata ducis
Virdumari. genus hic Rheno iactabat ab ipso,
Nobilis erectis fundere gesa rotis.
Illi virgatis iaculantis ab agmine braccis
Torquis ab incisa decidit unca gula.
Nunc spolia in templo tria condita: causa Feretri,
Omine quod certo dux ferit ense, ducem;
Seu quia victa suis humeris haec arma ferebant,
Hinc Feretri dicta est ara superba Iovis.

---

11 Desine, Paulle, meum lacrimis urgere sepulcrum:
Panditur ad nullas ianua nigra preces.
Cum semel infernas intrarunt funera leges,
Non exorato stant adamante viae.
Te licet orantem fuscae deus audiat aulae:
Nempe tuas lacrimas litora surda bibent.
Vota movent superos: ubi portitor aera recepit,
Obserat herbosos lurida porta rogos.
Sic maestae cecinere tubae, cum subdita nostrum
Detraheret lecto fax inimica caput.
Quid mihi coniugium Paulli, quid currus avorum
Profuit aut famae pignora tanta meae?
Num minus inmites habui Cornelia Parcas?
En sum, quod digitis quinque levatur, onus.
Damnatae noctes et vos vada lenta paludes,
Et quaecumque meos inplicat unda pedes,
Inmatura licet, tamen huc non noxia veni:
Det pater hic umbrae mollia iura meae.

Aut si quis posita iudex sedet Aeacus urna,
In mea sortita vindicet ossa pila:
Adsideant fratres, iuxta Minoida sellam
Eumenidum intento turba severa foro:
Sisyphe, mole vaces, taceant Ixionis orbes,
Fallax Tantaleo corripiare liquor,
Cerberus et nullas hodie petat improbus umbras,
Et iaceat tacita lapsa catena sera.
Ipsa loquar pro me: si fallo, poena sororum
Infelix humeros urgeat urna meos.
Si cui fama fuit per avita tropaea decori,
Afra Numantinos regna loquuntur avos,
Altera maternos exaequat turba Libones,
Et domus est titulis utraque fulta suis.
Mox, ubi iam facibus cessit praetexta maritis,
Vinxit et acceptas altera vitta comas,
Iungor, Paulle, tuo sic discessura cubili:
In lapide hoc uni nupta fuisse legar.
Testor maiorum cineres tibi, Roma, verendos,
Sub quorum titulis, Africa, tonsa iaces,
Et Persen proavi simulantem pectus Achillis
Quique tuas proavo fregit Achille domos,
Me neque censurae legem mollisse nec ulla
Labe mea vestros erubuisse focos.
Non fuit exuviis tantis Cornelia damnum:
Quin erat et magnae pars imitanda domus.
Nec mea mutata est aetas, sine crimine tota est:
Viximus insignes inter utramque facem.
Mi natura dedit leges a sanguine ductas,
Ne possem melior iudicis esse metu.
Quaelibet austeras de me ferat urna tabellas:
Turpior assessu non erit ulla meo,
Vel tu, quae tardam movisti fune Cybeben,
Claudia, turritae rara ministra deae,
Vel cui, commissos cum Vesta reposceret ignes,
Exhibuit vivos carbasus alba focos.
Nec te, dulce caput, mater Scribonia, laesi:
In me mutatum quid nisi fata velis?

Maternis laudor lacrimis urbisque querellis,
Defensa et gemitu Caesaris ossa mea.
Ille sua nata dignam vixisse sororem
Increpat, et lacrimas vidimus ire deo.
Et tamen emerui generosos vestis honores,
Nec mea de sterili facta rapina domo.
Tu, Lepide, et tu, Paulle, meum post fata levamen,
Condita sunt vestro lumina nostra sinu.
Vidimus et fratrem sellam geminasse curulem,
Consule quo facto tempore rapta soror.
Filia, tu specimen censurae nata paternae,
Fac teneas unum nos imitata virum,
Et serie fulcite genus: mihi cymba volenti
Solvitur aucturis tot mea fata meis.
Haec est feminei merces extrema triumphi,
Laudat ubi emeritum libera fama rogum.
Nunc tibi commendo communia pignora natos:
Haec cura et cineri spirat inusta meo.
Fungere maternis vicibus, pater: illa meorum
Omnis erit collo turba ferenda tuo.
Oscula cum dederis tua flentibus, adice matris:
Tota domus coepit nunc onus esse tuum.
Et si quid doliturus eris, sine testibus illis:
Cum venient, siccis oscula falle genis.
Sat tibi sint noctes, quas de me, Paulle, fatiges,
Somniaque in faciem credita saepe meam:
Atque ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
Ut responsurae singula verba iace.
Seu tamen adversum mutarit ianua lectum,
Sederit et nostro cauta noverca toro,
Coniugium, pueri, laudate et ferte paternum:
Capta dabit vestris moribus illa manus.
Nec matrem laudate nimis: collata priori
Vertet in offensas libera verba suas.
Seu memor ille mea contentus manserit umbra
Et tanti cineres duxerit esse meos,
Discite venturam iam nunc sentire senectam,
Caelibis ad curas nec vacet ulla via.

